This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

01705

Gift of

The Thorne Foundation

STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES

01705

Gift of

The Thorne Foundation

STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES

Първо издание. Цѣна 2.50 лева.

ИСТОРИЧЕСКИ РѢЧНИКЪ

на

Стари богове, герои, държавни мѫже, поети, философи, художници, страни и найглавнитѣ градове, които се срещатъ въ Всеобщата и Българската истории и въ гръцката, римската и славѣнската митологии.

Съставилъ

По Корша, Орховски, Иречека, Михайловски, Макарова, Кръстевича, Карташева & Бѣлски, Егера, Веригина и други източници

П. Г. Касабовъ.

Гр. БѢЛА,
Издава книжарницата на Г. Т. Дюлгеровъ
1899.

Kasabov, P.G.
№ 1086.
Б. VII. 19.

КРАТЪКЪ
ПОЯСНИТЕЛЕНЪ
ИСТОРИЧЕСКИ РѢЧНИКЪ

на

Старитѣ богове, герои, държавни мѫжье, поети, философи, художници, страни и най-главнитѣ градове, които се срѣщатъ въ Всеобщата и Българската Истории и въ Гръцката, Римската и Славянската митологии.

Съставилъ

По Корша, Орловски, Иречека, В. Михаиловски, Макарова, Кръстевича (Бълг. История), Карташева & С-іе Бѣлски, Оскаръ Егера, Вергина и др. источнници

П. Г. Касабовъ.

Издава Г. Т. Дюлгеровъ, книжарь въ г. Бѣла.

РУСЕ,
Скоро-печатницата на Спиро Гулабчев,
1899.

ПРѢДГОВОРЪ.

Прѣдназначението на настоящия рѣчникъ е двойно: 1) той ще служи за спомагателно срѣдство при изучваньето на Историята въ всичкитѣ классове, слѣдователно, ще бѫде едно рѫководство на учителитѣ по Историята и на ученицитѣ и 2) той е една сбирка отъ исторически материалъ, съдържаща описания почти на всичкитѣ исторически личности, мѣстности, божества и свързанитѣ съ тѣхъ исторически събития и, като таквазъ, той е една сбирка отъ четива съ разнообразно и увлекающе съдържание.

Многото материалъ по Всеобщата и Българската Истории отъ една страна, и малкото врѣме за изучваньето имъ отъ друга правѣтъ настоящия рѣчникъ необходимъ на всѣкой ученикъ отъ классоветѣ.

Надѣвамъ се, че безпристрастнитѣ критици и компетентнитѣ лица ще ми се притекѫтъ на помощь съ указванье, било чрѣзъ печата, било направо, на слабитѣ страни на рѣчника, за да може да се допълни при второ издание и напълно да попълни една празнота въ нашата учебна литература.

Съ почитание.

П. Г. Касабовъ.

г. Бѣла 1899 г.

А

ААРОНЪ, Молдавски князь, който помагалъ на Михаила Витѣзулъ въ войната му съ турцитѣ въ 1594 г.

ААРОНЪ, синъ на бълг. царь Свѣтослава, който слѣдъ паданьето на българетѣ подъ гръцко иго, въ врѣмето на Василия II, билъ назначенъ стратегъ въ Армения.

ААРОНЪ, синъ на Шишмана I.

АБАНТИ, стари жители на о-въ Евбея. Тѣ построили градътъ Аби и послѣ се поселили въ Евбея.

АБАНТЪ, синъ на Метанира, обърнѫтъ отъ Деметра въ яребица, защото ѝ се присмѣлъ, че дошла при майка му и се напила съ вода за утоление на жаждата си. 2) Дванадесетий Аргоски царь, синъ на Линкея и Хипермнестра, внукъ на Даная. Когато той съобщилъ на баща си за смъртьта на Даная, добилъ награда щитътъ на дѣда си, посвѣтенъ на Хера. Този щитъ вършелъ различни чудеса; само негова видъ билъ достатъченъ да покори въстанѫлитѣ народи. 3) Етруски князъ. 4) Сподвижникъ на Енея.

АБАРИСЪ, митологическо лице, жрецъ на Аполона, който, споредъ прѣданието, не употрѣбявалъ земна храна, а хвъркалъ по въздуха на златна стрѣла, подарена отъ Аполона; живѣлъ въ 570 г. пр. Р. Хр.

АБДЕРА, градъ въ Тракия, близо до устието на р. Неста. Той билъ мѣсторождението на Демокрита, Анаксарха и на други забѣлѣжителни хора. Независимо отъ това Абдери се наричали и градоветѣ на глупцитѣ и думата: „Абдеритъ“ не била толкозъ ласкателна.

АБЕЛА, Халкидска колония въ Кампания, която се славѣла съ своитѣ ябълки, поради което Виргилий ѭ нарича Малифера, т. е. приносяща ябълки.

АБИДОСЪ, градъ въ Египетъ, извѣстенъ по храма на Бога Озириса, развалинитѣ на който сѫ се спазили и до сега, — а тъй сѫщо и по своя оракулъ. 2) Градъ на Хелеспонтъ, извѣстенъ по любовьта на Херо и Леандра (гл. Леандръ). Отъ тука Ксерксъ почнѫлъ да строи мостъ на кораби, за прѣминаваньето на персийската войска въ Гърция.

АБИЙЦИ, едно отъ Скитскитѣ племена, живуще въ Сѣв. Мала Азия.

АБИЛА, градъ въ Сирия, въ послѣдствие Клавдиополъ.

АБИЛА, планина въ с. Африка срѣщу мисъ Калпе въ Испания; Абила и Калпе съставляватъ Херкулесовитѣ стълбове (сега Гибралтаръ).

АБИИ, народъ споменуванъ отъ Омира, който, вѣроятно, е живѣлъ въ Тракия. Тѣ се хранѣли съ млѣко, отличавали се съ целомѫдрие и необичали войната.

АБИ, старъ градъ въ Фокида, извѣстенъ по храма и оракула на Аполона, който добилъ името Абея отъ името на градътъ.

АБДУЛЪ МЕДЖИДЪ, турски султанъ (1839—1861), който по съвѣта на своя министръ Рашида на 2-й Ноември 1839 год. провъзгласи конституционно управление (Гюлхански хатти шерифъ), споредъ което се изравнявали правата на мухамеданитѣ съ християнетѣ.

АБУ-БЕКИРЪ, стрика на Мохамеда, комуто открилъ своята пророческа дарба.

АБУ ТАЛЕБЪ, приятелъ на Мохамеда.

АБНОБА-МОНСЪ, старо название на Шварцвалдъ въ Германия.

АБОРИГЕНИ или АВТОХТОНИ се наричали въобще първо-

битнитѣ, кореннитѣ жители на коя да е страна. Частно Аборигени се наричали едно старо племе, родственно на Лагинитѣ, което е живѣло въ Италия между Тибъръ и Лириса. Споредъ Салюстия това племе въ съюзъ съ Троянцитѣ, които довелъ Еней, основало гр. Римъ.

АБСИРТЪ, синъ на Айста, царь Колхидски. Сестра му Медея, която бѣгала съ Язона, взѣла и убила малолѣтния Абсирта, разрѣзала тѣлото му на кѫсове и ги хвърляла по единъ въ морето, за да забави баща си, който ѭ гонѣлъ и събиралъ кѫсоветѣ да ги погребва.

АВГЕЙ, царь на Елида, въ двора на когото се намирали 3,000 добитъка и двора му не билъ чистенъ 30 год. Единъ отъ дванадесетьтѣ подвига на Херкулеса се състоялъ въ това, че той въ единъ день очистилъ двора, като прѣкаралъ прѣзъ него една рѣка, която отвлѣкла тороветѣ.

АВГУСТЪ (Augustus), първи римски императоръ. Той билъ синъ на Кая Октавия и майка му Аттия била дъщеря на Юлия, сестрата на Юлий Цезаря. Той се родилъ на 23 Септември 63 год. пр. Р. Хр. Името му било Октавианъ, а титула Августъ (свѣщенний, високий) той добилъ като външно обозначение на недосегаемата си особа. Когато въ 44 год. пр. Р. Хр. Юлий Цезарь билъ убитъ въ Римъ, Октавианъ се учелъ въ Аполония. Щомъ узналъ за убийството на Цезаря, той веднага се отправилъ за Римъ, гдѣто билъ приетъ съ въсторгъ. Скоро сполучилъ да стане Консулъ, а послѣ раздѣлилъ всичката Римска империя между триумвиритѣ (Августъ, Лепидъ, Антоний), съюза на които траѭлъ 5 год. Тѣ обнародвали единъ списъкъ на своитѣ врагове, които всичкитѣ заедно съ 2,000 конници и 300 сенатори, между които се намиралъ и Цицеронъ, биле убити и имотитѣ имъ конфискувани. Слѣдъ това Августъ нанесълъ смъртенъ ударъ на републиканската пар-

тия съ поражението на Брута и Кассия при Филиппи въ 42 г. пр. Р. Хр. Антоний се оженилъ за сестрата на Октавия Августа и послѣ ѭ напустнѫлъ, като попаднѫлъ въ мрѣжата на Клеопатра. Октавий разгнѣвенъ, нападнѫлъ на Антония и го разбилъ при н. Акциумъ въ 31 г. до Р. Хр. Августъ умрѣлъ въ 14 г. сл. Р. Хр. Слѣдващитѣ слѣдъ Октавия императори носели титлата Августъ, а по нѣкога ѭ давали и на своитѣ жени, майки, сестри и дъщери.

АВГУСТИНЪ, Кентебрийски епископъ, назначенъ отъ папа Григорий VII.

АВГУСТАЛИИ, праздници и игри, които биле наредени 18 год. сл. Р. Хр. въ честь на Императора Октавия Августа.

АВГУРИ, 9 магистранти, римски жреци, които прѣдсказвали сѫдбата на человѣцитѣ и биле на много голѣма почить у римлянетѣ до края на републиката.

АВЕЛЛА, гледай абелла.

АВЕНТИНЪ, синъ на Херкулеса. 2) Едно отъ седемьтѣ бърда, на което билъ построенъ г. Римъ.

АВЕРНСКО езеро (Avernus lacus), дълбоко езеро въ Кампания, близо до г. Кумъ, обиколено съ високи и гористи скали, които испускали толкова вредни испарения, че тѣзи птици, които прѣхвръквали надъ него, умирали. Близо до това езеро се намиралъ гр. Сивила, чрѣзъ кѫдѣто Еней проникнѫлъ въ подземното царство.

АВЗОНА, градъ на Авзонитѣ въ Мала Азия.

АВЗОНИ, римски селяне въ Ю. Италия.

АВЗОНИЯ, поетическо название на Италия.

АВЗОНИЙ, прочутъ римски поетъ въ IV стол. сл. Р. Хр., живѣлъ въ Галия и, вѣроятно, е билъ християнинъ. Оставилъ много и разнообразни поетически произведения. Умрѣлъ въ 392 год. сл. Р. Хр.

АВИНИОНЪ, градъ въ Италия, гдѣто билъ прѣнесенъ папския прѣстолъ въ 1398 г.

АВИТОХЪ, български князь, който царувалъ прѣди прѣминаваньето на българетѣ прѣзъ Дунава.

АВЛИДА, пристанище въ Беотия, въ което се събрала гръцката флота прѣди минаваньето ѝ за Троя.

АВРЕЛИАНЪ, римски императоръ 270—275 год. сл. Р. Хр. Той разбилъ Готитѣ и Вандалитѣ, а сѫщо и царицата на Памиръ, Зиновия. Отстѫпилъ Дакия на Славянетѣ.

АВРЕЛИЙ Маркъ гл. Маркъ Аврелий.

АВРЕЛИЙ Антонинъ Пий 138—161 год. Осиновенъ отъ Имп. Адриана и неговъ наслѣдникъ.

АВРОРА, отъ ауръ=злато и ора=часъ, дъщеря на титана и земята, съпруга на Астрея, богиня на зората; гърцитѣ ѭ наричали Еосъ, гл. *Еосъ*.

АВСТЕРЪ, юженъ вѣтъръ, който прѣзъ зимата носѣлъ мѫгла и дъждъ, а прѣзъ лѣтото билъ сухъ и вреденъ за здравието.

АВТОЛИКЪ, синъ на Хермеса и баща на Антиклея; билъ искусенъ измамникъ и разбойникъ, който ималъ способностьта да взима различни образи. Негова внукъ Одисей наслѣдилъ отъ дѣда си своята хитрость.

АВТОМЕДОНЪ, колесарь на Ахилеса, послѣ другарь на Неоптолема, Ахилесова синъ. Неговото име станѫло нарицателно на всѣкой искусенъ колесарь.

АВТОПИЯ, дъщеря на Кадма, майка на Актеона, жена на Аристея.

АВФИТЪ, рѣка въ Апулия, забѣлѣжителна по своето бързо течение, сега р. Офанто.

АГАВА, дъщеря на Кадма, майка на Пентея.

АГАМЕДЪ, забѣлѣжителенъ архитектъ, който заедно съ брата си Трофония, построилъ храма на Аполона въ

Делфа и скривалището на царь Гирея въ Беотия. Въ стѣнитѣ на това здание братьята турили единъ камъкъ тъй, че можелъ да се вади и пакъ да се туря и отъ тамъ крадѣли нощѣ богатствата на Гирея. Агамедъ попаднѫлъ въ поставения отъ царя капанъ и Трофоний, за да не бѫде издаденъ, отрѣзълъ главата на брата си и ѭ отнесълъ съ себе си. За това Трофоний билъ погълнѫтъ отъ земята и на това мѣсто послѣ възникнѫлъ оракула на Трофония.

АГАМЕМНОНЪ, царь Микенски, братъ на Минелая. Той се оженилъ за Клитемнестра, която му родила Ифигения, Кризитемида, Лаодика (извѣстна у поетитѣ Електра) и Ореста. Той билъ най-могѫщъ царь въ всичката Гърция. Когато Паризъ отнесе Елена и Гръцкитѣ царье, по поканата на Минелая, се рѣшили да отмъстѫтъ на Троянцитѣ, то Агамемнонъ билъ избранъ за прѣдводитель на всичката войска. Нъ при всичко това Агамемнонъ не е герой въ „Илиада“, тъй като той стои по-долѣ отъ Ахилеса по доблесть и благородство. Слѣдъ прѣвзиманьето на Троя, нему се паднѫла плячка Кассандра, дъщеря на Прияма, съ която той се върнѫлъ дома си. Тукъ го убива Егистъ, който въ отсѫтствието на Агамемнона живѣлъ съ жена му Клитемнестра, а Клитемнестра убива Кассандра. Синътъ на Агамемнона Орестъ отмѫщава за баща си и убива Егиста и майка си.

АГАНИППА, изворъ при политѣ на Хеликонъ въ Беотия, посвѣтенъ на музитѣ, наречени Аганиппиди; тѣзи, които пиѭтъ отъ този изворъ, ужъ се испълнювали съ поетическо вдѫхновение. Този изворъ произлѣзълъ отъ удара на копитото на Пегаса.

АГАТИРСИ, скитско племе въ Европейска Сарматия, въ сегашна Източна Унгария.

АГАТАНГЕЛЪ, писарь на Армепский царь Тиридата III въ 287—314 г., писалъ за българетѣ.

АГАТОКЪЛЪ, Сиракузски царь, род. въ 361 год. пр. Р. Хр., извѣстенъ по войнитѣ си съ Картагенянетѣ; умрѣлъ въ 289 год. слѣдъ 28 годишно царуванье въ Сиракуза. 2) Гръцки историкъ.

АГАТОНЪ, полководецъ на Александра Макед. и неговъ намѣстникъ въ Вавилонъ.

АГЕЗИЛАЙ, спартански царь, прочутъ полководецъ, който водилъ успѣшна война съ Персийский царь Артаксеркса. Макаръ и да се възвисилъ въ Тивската война Епаменондъ, Агезилай не успѣлъ да избави Спарта отъ унижение, тъй като хегемонията прѣминжла къмъ Тива слѣдъ битката при Левктра. Агезилай умрѣлъ въ Египетъ въ 360 г. пр. Р. Хр. на 80 год. възрасть. Той билъ късъ, куцъ и грозенъ, но туй му не бъркало да бжде единъ отъ най-добритѣ граждане и полководци въ Спарта.

АГЕНОБАРБЪ, прѣкоръ на Домициевата фамилия, добитъ отъ това, че на единъ отъ неговитѣ прадѣди почервенѣла брадата, въ знакъ на това, че наистина римлянетѣ надвили на Латинитѣ при Регилското езеро подъ влиянието на „великитѣ близнаци“, т. е. Кастора и Поллукса. Агенобарбусъ се нарича брада съ бронзовъ цвѣтъ. Първия мжжъ на Агриппина по младата, бащата на Нерона се наричалъ Домиций Агенобарбусъ.

АГЕНОРЪ, баща на Кадма и Европа, царь финикийски, който испратилъ синоветѣ си да търсжтъ Европа и ни единъ отъ тѣхъ не се върнжлъ. Той се считалъ за прадѣдъ на Дидона. Той е основателя на Сидонъ и Тиръ. 2) Единъ отъ най-храбритѣ троянски герои, който е ржководилъ щурма противъ гръцкитѣ позиции и се е сражавалъ съ Ахилеса, при което билъ спасенъ отъ Аполона, който взелъ негова образъ.

АГИСЪ, родоначалникъ на една линия спартански царье-Агиади. Агисъ II билъ врагъ на Александра Великий. Послѣ смъртьта му той билъ побѣденъ отъ Антипатра въ 330 г. пр. Р. Хр.

АГЛАВРА, дъщеря на Кекропса.

АГЛАЯ, една отъ тритѣ Харити или Грации.

АГНИСЪ, индийска богиня на огъня.

АГРИГЕНТЪ, градъ въ Сицилия, познатъ по своето богатство и търговия. Заедно съ Сиракуза тѣ се наричатъ „око на Сицилия". Отъ най-първо Агригентъ се управлявалъ отъ Тирани, нъ въ V ст. пр. Р. Хр. въ него се ввело републиканско управление, благодарение старанията на философа Емпедокла. Въ 405 год. Агригентъ билъ разрушенъ отъ Картагенянетѣ, а въ 210 год. прѣди Р. Хр. билъ завладѣнъ отъ римлянетѣ. Отъ този градъ има останѫли голѣми развалини.

АГРИКОЛА, синъ на Юлия Грациана и Юлий Процила, роденъ въ 40 год. пр. Р. Хр., ходилъ въ Британия подъ началството на Светония Павлина. Въ 78 год. той билъ назначенъ намѣстникъ въ Британия и въ течение на 7 год. покорилъ всичката страна, която управлявалъ кротко и справедливо и распространявалъ Римската култура. Славата на неговитѣ подвизи възбудила завистьта на Домициана, който въ 85 год. пратилъ другъ замѣстникъ. Отъ това врѣме Агрикола живѣлъ уединено и умрѣлъ въ 93 год. Дъщеря му била оженена за историка Тацита, съчинението на когото, „Живота на Агрикола", достигнѫло до насъ.

АГРИППА Випсаний, род. въ 63 год. до Р. Хр. умрѣлъ въ 12 год. Макаръ и съ неизвѣстно происхождение, Агриппа рано станѫлъ другаръ на Октавия, бѫдѫщия императоръ Августъ. Съ своя военненъ талантъ Агриппа помогнѫлъ на Октавиана да стане повелитель на римската държава. Той командувалъ флотата на Августа

при н. Акциумъ (въ 31 год.), въ която битка римлянетѣ одържели знаменитата побѣда надъ Антония и Клеопатра. Въ 23 год. Агриппа се оженилъ за дъщерята на Августа, Юлия. Той билъ три пѫти консулъ и украсилъ Римъ съ много здания. Той построилъ Пантеона, храмъ на всичкитѣ богове, посвѣтенъ на Марса и Венера. Първата му жена била Помпония, отъ която ималъ дъщеря Випсания, оженена за Тиберия, приемника на Августа; отъ втората си жена Юлия той ималъ три сина: Кай Цезарь, Луций Цезарь и Агриппа Постумъ и двѣ дъщери — Юлия и Агриппина. Агриппа билъ не само великъ полководецъ и държавенъ мѫжъ, нъ и виденъ писатель, особенно по землѣведението. До насъ сѫ дошле малки откъслѣци отъ неговата автобиография.

АГРИППА Иродъ, Агриппа Велики, синъ на Аристобула и Береника и внукъ на Ирода Велики. Императора Калигула го назначилъ за Тетрархъ на Абиленитѣ, Батанеитѣ, Трахонититѣ и Ауранититѣ, а Клавдий присъединилъ къмъ неговитѣ владения Юдея и Самария. Той се ползувалъ съ голѣма популярность у евреитѣ и за да имъ угоди наказалъ апостола Якова и затворилъ въ тъмница Петра. Той умрѣлъ въ Кесария въ 44 год. 2) Синъ на първия. Подиръ прѣвзиманьето на Ерусалимъ отъ римлянетѣ, той дошелъ съ сестра си Бероника въ Римъ, гдѣто и умрѣлъ въ 100 г. на 70 год. възрасть. Прѣдъ него се защищавалъ самъ апостолъ Павелъ (Дѣян. XXV, и XXVI).

АГРИППИНА, дъщеря на Випсания и Юлия, дъщерята на Августа, която се оженила за Германика. Тя имала 9 дѣца, между които и Калигула и Агриппина, майката на Неропа. Тя била извѣстна по своя героизъмъ и съпровождала своя мѫжъ въ всичкитѣ походи. Подиръ смъртьта му, въ 17 год. сл. Р. Хр. тя се върнѫла въ Италия, нъ въ 30 год. била изгонена отъ Тиберия, кой-

то ѭ подозиралъ, че искала да качи на прѣстола своя синъ. Тя умрѣла отъ гладъ на О-въ Пандатария въ 33 год. 2) Дъщеря на първата и на Германика, майка на Нерона. Тя била умна и красива, нъ жестока, честолюбива и развратна. Тя се женила три пѫти и третий ѝ мѫжъ билъ чичо ѝ Клавдий. Тя принудила Клавдия да осинови първия ѝ синъ, Нерона, въ ущърбъ на негова синъ Британика; а за да въскачи Нерона на прѣстола, утровила Клавдия, нъ слѣдъ 5 год. била убита отъ Нерона въ 59 г.

АДИАТОРИГЪ, князъ на Куманетѣ взѣтъ въ плѣнъ отъ Октавия при носъ Акциумъ.

АДМЕДЪ, царь на града Феръ въ Тесалия. Подиръ смъртьта на първата си жена той се сватосалъ за Алкистида и получилъ рѫката ѝ съ помощьта на Аполона, който впрѣгнѫлъ въ колесницата лъвъ и дивъ нерезъ. Аполонъ прѣзъ 9 год. пасълъ стадата на Адмеда, за наказание, гдѣто убилъ Циклоппа. По ходатайството на Аполлона, на богинята на сѫдбата — Мойра, обѣщали да простьктъ живота на Адмеда, ако въ предпослѣдния часъ на неговата смърть се съгласи да умрѣ другъ вмѣсто него. Родителитѣ му се отказали да умрѫтъ за него, тогава се пожертвувала жена му Алкестида, която послѣ била изведена отъ подземното царство отъ Херкулеса.

АДОНИСЪ, красивъ младежъ, въ когото се влюбила Афродита. Той билъ синъ на Кипирский царь Кипъра. На ловъ билъ убитъ отъ дива свиня и обърнѫтъ отъ богинята на морска коприва. Скърбьта на Афродита била тъй голѣма, че подземнитѣ богове позволили на Адониса да прѣкарва въ ада само третата часть отъ годината, третата да живѣе съ Афродита, а третата — кѫдѣто той си избере. Въ негова честь имало устрое-

ни праздници, които се наричали Адонисови, които траяли 4 деня въ скърбь и 4 въ веселие.

АДРИАНЪ, римски императоръ, който царувалъ между 117—138 год. сл. Р. Хр. Неговото царуванье се отличавало съ миръ и благополучие и било най-щастливий периодъ на Рим. империя. Той основалъ Мавзолей въ Римъ, покорилъ разбунтуванитѣ евреи и намѣсто Соломонова храмъ въздигнѫлъ другъ на Юпитера.

АДРИАНЪ II, римски папа, който отхвърли исканьето на българския царь Бориса, да назначи Формоза за български Архиепископъ († 13 Ноември 767 г.)

АДРАСТЪ, Аргоски царь, обсаждалъ Тива въ Тиванскитѣ войни и изгубилъ зетоветѣ си, Тидея и Полиника. Първия билъ синъ на Каледонския царь Енея, отъ когото билъ изгоненъ за убийство.

АДРИАНОПОЛЪ, градъ въ Тракия при рѣката Марица основанъ отъ Адриана.

АДРАСТЕЯ, Рамнузия-рим. Немезизъ. Налагала строги и справедливи наказания на тѣзи, които не биле справедливи и царьетѣ не щадяла. Била богиня на отмѫщението.

АДЪ, прѣдставление за подземния свѣтъ, царството на мъртвитѣ, жилище на бога Аида или Плутона, което въ дълбоката древность наричали на името на божеството. Тѣ си го прѣдставлявали тъмно мѣсто въ земята, входа на което се намиралъ на крайния западъ отъ другата страна на Океана. Адътъ билъ населенъ съ Кимерийци, жители на тъмнината, и билъ отъ части покритъ съ градини, а отъ части съ ливади. Самъ Аидъ живѣелъ въ мрачното мѣсто Еребъ. Адътъ билъ обикоеленъ отъ четире рѣки — Стиксъ, Ахеронтъ, Периглегетонъ и Кукитъ, прѣзъ които Харонъ прѣвозва душитѣ на умрѣлитѣ. Подиръ Охира, къмъ адскитѣ рѣки била причислена и р. Лета, рѣка на забвението. На вратата на подземния свѣтъ кучѣло миоголаво, а по-

плетъ грозливо свирето куче. Церберъ, което не пр-
пущало никого да взаѣ отъ Аида. За сѣдии надъ мъ-
витѣ се считали Минось, Радамантъ, Еакъ и Триптолемъ.
Тѣ произнасяли законитѣ присѣди надъ умрѣлитѣ, ка-
изпращали едни въ Тартара — вѣчната мжка, дру-
— въ Елисия — мѣсто на блаженство. Гърцитѣ прѣ-
питавали земния животъ „Да бѣдешъ надничаръ в
земята е по-добрѣ отъ колкото да царуваш на всич-
витѣ мѣртви, казва Ахилесъ въ преисподнята. Вѣрвание-
то на Гърцитѣ за подземно царство прѣминало и у рим-
лянетѣ. Тѣхното божество и ада се казвали Оркусъ.

АЕДОНЪ, дъщеря на Пандарея и жена на Зета, тиван-
ски царь. Като взела вина за щастието на многодѣтна-
та си сестра Ниоба, жена на Амфиона, която имала
шестъ сина и шестъ дъщери, докато тя имала само
единъ синъ, то се рѣшила да убие сестрини й синъ,
въ тая цель убила своя си Итиа. Зевсъ въ-
дъхнулъ на слѣдей. Меланхолическото пѣение на
тая птица се считало за плачъ на майката за своя
синъ.

АЕДО, жена отъ Хариклитѣ на Хрониа.

АЕРОПА, жена на Плистена, по-малъ синъ на бого-
то се обвързла за баща му Атрея, отъ когото имала
синове Ахиемнона и Менелая. Тиестъ, братъ на Атрея,
съблазнилъ Аеропа, а тя пъ-
ръвки разрушили братъ си.

АИДЪ или Хадесъ, богъ на подземния свѣтъ, синъ на Хро-
носа и Реа, братъ на Зевса. Той добилъ властьта-
въ подземното царство при раздѣлата между Зевса,
Посейдона и Аида, синъ на Ураната, гдѣто
царувалъ въ обществѣ на умрѣлитѣ заедно съ жена
си Персефона. Него го наричали Плутонъ-богатство,
защото контролирал въ дѣлбочината на земята, отъ
гдѣто изкопаемитѣ черпятъ своитѣ богатства. Аидъ

[illegible]

[illegible] Аеда и

[illegible]

Перифе[illegible]

АЙ ЛОКУ[illegible]

[illegible] на [illegible] на [illegible] на [illegible] Ада Локушин

[illegible] на Е[illegible]. При нея

АЙЕТЪ [illegible] [illegible] овенъ, който му

[illegible] Ада. Аеетъ останъ [illegible]

[illegible] Аеетъ [illegible] овена, отнемъ

[illegible] Аеетъ останъ [illegible]

[illegible] Аеетъ [illegible] ръного. Тоя руно

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], които искали да го

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

АЕНЕ. [illegible] [illegible] и Темида. Аенеората [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

послѣ триглаво свирепо куче, Церберъ, което не пропушало никого на вънъ отъ Ада. За сждии надъ мъртвитѣ се считали Миносъ, Радамантъ, Еакъ и Триптолемъ. Тѣ произнасятъ своята прѣсжда надъ умрѣлитѣ, като испращатъ едни въ Тартара — вѣчната мжка, други — въ Елизия — мѣсто за блаженство. Гърцитѣ прѣдпочитали земния животъ. „Да бждешъ надничаръ на земята е по-добрѣ, отъ колкото да царувашъ на всичкитѣ сѣнки“, казва Ахилесъ въ прѣисподнята. Вѣрванието на Гърцитѣ за подземно царство прѣминжло и у римлянетѣ. Тѣхното божество и ада се казвали Оркусъ.

АЕДОНЪ, дъщеря на Пандарея и жена на Зета, тиванский царь. Като завиждала на щастието на многодѣтната си етърва Ниоба, жена на Амфиона, която имала шесть сина и шесть дъщери, когато тя имала самоединъ синъ, тя се рѣшила да убие стария ѝ синъ, нъ по погрѣшка убила сина си Итила. Зевсъ ѭ прѣсторилъ на славей. Меланхолическото пѣение на тази птица се считало за плачь на майката за своя синъ.

АЕЛО, една отъ Харпиитѣ (гл. Харпии).

АЕРОПА, жена на Плистена, подиръ смъртъта на когото тя се оженила за баща му Атрея, отъ когото имала синове Агамемнона и Минелая. Тиестъ, братъ на Атрея съблазнилъ Аеропа, а съ това турилъ началото на кървави расправии съ брата си.

АИДЪ или Хадесъ, богъ на подземния свѣтъ, синъ на Хроноса и Рея, братъ на Зевса. Той добилъ властъта надъ подземното царство при раздѣлата между Зевса, Посейдона и Аида, слѣдъ побѣдата на титанитѣ, гдѣто царувалъ надъ сѣнкитѣ на умрѣлитѣ заедно съ жена си Персефона. Него го наричали Плутонъ-богатство, защото властвува надъ дълбочината на земята, отъ гдѣто человѣцитѣ черпѣтъ своитѣ богатства. Аидъ

[illegible]

АКА[illegible]

АКА[illegible]

АКА[illegible]

АКА[illegible]

АКАДЕМІЯ [illegible] и Атина [illegible] въ [illegible] ученіе [illegible] ученіе [illegible]

АКАМАНТЪ, синъ на Тесей и Федра, [illegible] отъ Диомеда въ Троя [illegible] на [illegible] Елена. 2 Синъ на Ахилеса и [illegible] гръцки герой. 3 Троянецъ, който е [illegible] на Приама въ троянската война.

АКАНТА, нимфа любима отъ Аполлона и прѣобърнѣта отъ

[illegible] **меча стъпка.** Много [illegible] **главата му** се из- [illegible] **или** се **изрѣзвали.**

[illegible] **на Брисеидитѣ**

[illegible] **въ** срѣдна Гърция. [illegible] **и живѣли съ** [illegible] **съ** храб- [illegible]

[illegible] **Пелея, който не** спо- [illegible] **прѣдъ** [illegible] **поведение** спрямо [illegible] **срѣдъ Кентавритѣ** [illegible] **едва ли не го погубили,** [illegible] **и меча; нъ билъ спасенъ** [illegible] **погубилъ Акаста и жена му.**

[illegible] **прѣнасяли жертва на Юпи-** **тера въ** [illegible] **на бѣдѣдие.**

АКИЛІОНЪ. отъ лат. Аквила = орелъ. **Тъй наричали** Сѣв. вѣтъръ [illegible] **бързина,** подобна на орловия полѣтъ. 2 Синъ на Еола и Аврора, когото считали **полубогъ.**

АКВИТАНИЯ, страна въ Южната часть на Галия, покорена отъ римлянетѣ въ времето на Цезаря.

АКДЕСЪ, синъ на Юпитера, роденъ отъ камъкъ.

АКЕСТЪ, синъ на троянката Егиста и основатель на града Егиста въ Сицилия. Той указалъ гостоприемство на Енея въ Сицилия.

АККА ЛАРОНЦИЯ, жена на Фафстула, кърмачка на Ромула и Рема, слѣдъ като биле взѣти отъ вълчицата.

АККО, прѣдводитель въ Галлия, убитъ отъ Цезаря въ 53 г. пр. Р. Хр.

АКМЕОНЪ, синъ на Амфиарая, който убилъ майка си, за-

щото издала баща му на Полиника, Едиповий синъ, който го направилъ участникъ въ тиванската война, гдѣто паднжлъ убитъ.

АКОНТИИ, красивъ момъкъ, роденъ въ о-въ Кеосъ. Въ деньтъ на праздника на Артемида въ Делосъ той се влюбилъ въ Кедиппа и за да ѣ принуди да го ваѣмо, употрѣбилъ слѣдващата хитрость: основанъ на вѣрваньето, че всѣка клѣтва, произнесена въ храма на Артемида, трѣбва да бжде испълнена, Аконтий, въ врѣмето, когато Кедиппа била въ храма, хвърлилъ една ябълка въ краката ѝ съ надписъ: „кълнж се въ свѣтилището на Артемида, че ще се оженж за Аконтия". Тя прочела съ гласъ надписа и хвърлила ябълката. Богинята чула обѣщанието му и всѣкога, когато Кедиппа се канѣла да се ожени за другъ, поражавала ѝ съ болесть, до като родителитѣ ѝ се съгласили да ѝ дадѫтъ на Аконтия.

АКРИЗИЙ, синъ на Абанта, Арюски царь. Тъй като оракулътъ му прѣдсказалъ, че дъщеря му Данаи ще роди синъ, който ще го убие, той ѝ затворилъ въ една здрава кула. Зевсъ влѣзълъ при нея въ видъ на златенъ дъждъ и тя станжла майка на Персей. Акризий турилъ майката и дѣтето въ единъ ковчегъ и го хвърлилъ въ морето: въ ковчега билъ извлѣченъ отъ Ликтия на о-въ Серифа. Персей се прославилъ и дѣло му дошелъ при него въ Ларица, гдѣто се испълнило прѣдсказанието на оракула: Персей случайно убилъ дѣда си при състѣзанието си на дискъ.

АКРОПОЛЪ. крѣпость, кулата на най-високото мѣсто въ срѣдъ Атина, която служела за скровищница на града.

АКРОПОЛИТЪ. гръцки историкъ, който въ 1260 год. живѣлъ като посланикъ отъ Михаила VIII при двора на Константина.

АКТИОНЪ, знаменитъ ловецъ, синъ на Аристея и Автония, внукъ на Даная. Единъ пѫть, като билъ на ловъ, видѣлъ Артемида и нейнитѣ нимфи като се кѫпѣли, за това билъ прѣвърнѫтъ отъ богинята на еленъ и билъ раскѫсанъ отъ собственнитѣ си 50 кучета. По друго прѣдание богинята го прѣвърнѫла на слонъ, защото се хвалилъ, че билъ по-добъръ ловецъ отъ нея.

АКЦИЙ, римски поетъ-трагикъ, роденъ въ 170 год. пр. Р. Хр.

АКЦИУМЪ, мисъ въ Акарнания, при който Августъ одържалъ знаменитата побѣда надъ Антония и Клеопатра на 2-й Септември 31 год. пр. Р. Хр. За споменъ на тази побѣда Августъ наредилъ праздници въ честь на Аполона, нарѣчени Акциа, които ставали въ Епиръ.

АЙАБАНДИ, градъ въ Кария, извѣстенъ по своята търговия и искуство, а така сѫщо по разваленостьта и развратностьта на своитѣ жители.

АЛАЛКОМЕНИ, градъ въ Беотия, въ който, по прѣдание, се родила Атина.

АЛАНИ, воинственъ народъ, родственъ на Скититѣ, които най-напрѣдъ живѣли въ Кавказъ; послѣ проникнѫли въ Европа и заедно съ Свевитѣ и Вандалитѣ опустошили Галия и Испания, нъ отъ V столѣтие не сѫ се появили въ историята.

АЛАРИХЪ, вестготски краль, който е взѣлъ участие въ борбата на вестготитѣ съ Теодосия Великий и неговитѣ приемници. Той два пѫти ограждалъ Римъ и най-послѣ го прѣвзѣлъ въ 410 год. сл. Р. Хр. на 24 Августъ. Скоро слѣдъ това, той умрѣлъ въ Южна Италия, горчиво оплаканъ отъ Готитѣ.

АЛБАНИЯ, (сега Дагестанъ), область въ Азия между Кавказкитѣ планини, Каспийското Море и Иберия. Плодородна мѣстность, населена съ воинственни и диви жители.

АЛБА ЛОНГА, градъ между Albanus Longa и Albanus Sacus, — отъ който, споредъ прѣданисто, излѣзли основателитѣ на г. Римъ. Алба Лонга билъ построенъ отъ Аскания, синътъ на Енея, а разрушенъ отъ Тулъ Хостилия, слѣдъ което жителитѣ му се прѣселили въ Римъ.

АЛБАНСКАП ЛАНИНА И АЛБАНСКО ЕЗЕРО. Първата била свѣщенна латинска планина, на която се намиралъ храмъ на Юпитера, гдѣто ставало общо праздненство на Латинския съюзъ. Къмъ тази планина отивали триумфалнитѣ шедствия на римскитѣ полководци, на които не се давалъ пъленъ триумфъ (при пъленъ триумфъ шедствието отивало къмъ Капитолий). Въ древность г. Алба Лонга билъ построенъ на западния склонъ на тази планина. Албанското езеро било дълбокъ кратеръ на изгаснжлъ вулканъ; близо до него лежи друго езеро.— Lacus Nemorensis, на брѣга на което се намирала градина съ свѣтилище на Диапа.

АЛБЕРТЪ КИРАЛЬИ, прѣдводитель на Маджаретѣ въ съюзнитѣ войски на Михаила Витѣза, за изгонваньето на турцитѣ въ 1594 г.

АЛБИНЪ Клодий, намѣстникъ въ Британия, който билъ разбитъ и убитъ отъ Севера въ голѣмата битка при Лухдунумъ (Лионъ) въ Галия въ 197 год.

АЛБИНЪ ПОСТУМИЙ, диктаторъ въ време на войната на римлянетѣ съ Латинетѣ, въ която Латинетѣ биле побѣдени въ знаменитата битка при Регилското езеро въ 498 г.

АЛБИСЪ, рѣката Елба въ Германия, която станжла извѣстна на римлянетѣ едвамъ слѣдъ Цезаря.

АЛБИОНЪ, т. е. бѣла страна. Название на Британия поради бѣлитѣ скали срѣщу Галлия.

АЛБУИНЪ, Лонгобардски краль, който отнѣ отъ Гърцитѣ Сѣв. Италия и основа тамъ Лонгобардско кралство.

АЛБУНЕЯ, у Гърцитѣ Ино Левкотея, богиня на утрото у Италийскитѣ племена и прорицателница.

АЛЕЗИЯ, старъ градъ въ Галия, прѣвзетъ и разрушенъ отъ Цезаря въ 52 г. пр. Р. Хр. слѣдъ дълговременно обсажданье.

АЛЕКСАНДРИЯ, прочутъ градъ въ Долния Египетъ, между Срѣдиземното Море и езерото Марнутъ, близо до най-западното устие на р. Нилъ. Този градъ билъ основанъ отъ Александра Велики въ 332 г. пр. Р. Хр. и населенъ съ Гърци и Евреи. Достигнѫлъ до едно цвѣтѫще състояние, като центръ на търговията между истокъ и западъ, станѫ втори слѣдъ Римъ, съ 300,000 свободни граждане и толкозъ роби. Достигнѫ най-голѣмъ блѣсъкъ въ врѣмето на Птоломеитѣ, когато станѫ срѣдоточие на съврѣмената ученость. Птоломей Сотиръ основа тукъ музей и библиотека съ 700,000 тома книги. Въ врѣмето на Клеопатра (26 г. пр. Р. Хр.) биде прѣвзетъ отъ Римлянетѣ. Арабетѣ подъ прѣдводителството на Омара го прѣвзехѫ и библиотеката му бѣше опичтожена въ 651 год. сл. Р. Хр. Сега отъ този градъ сѫ останѫли само развалини.

АЛЕКСАНДРЪ ВЕЛИКИЙ, царь Македонский и покоритель на Азия, родилъ се е въ Пелла въ 356 пр. Р. Хр. Той билъ синъ на Филиппа II и на Олимпияда и билъ въспитанъ отъ Аристотеля. Още отъ малъкъ той проявявалъ мѫжество и неустрашимость, какъвто билъ прѣзъ цѣлия си животъ. Слѣдъ смъртьта на баща си, едва 20 годишенъ, той стѫпилъ на прѣстола. Той нападнѫлъ Гърция, взѣлъ Тива и прѣдприелъ голѣмий походъ срѣщу Персия. Въ 334 год. той прѣминѫлъ Елеспонтъ съ 35,000 души, мѣжду които имало и 5,000 конници. Още при първото си срѣщанье съ Перситѣ, той имъ нанесълъ пълна побѣда. На слѣднята година той отишълъ въ Гордий, стара столица на Фригия,

разсекълъ съ меча си прочутия Гордиевъ възелъ, който, споредъ старото вѣрвание, можелъ да развърже само този, комуто е сждено да покори цѣла Азия. Послѣ нападнжлъ на Персийский царь Дария, кого го разбилъ при Исса, отъ гдѣто Дарий избѣгалъ въ Бактрия. Послѣ той покорилъ по-голѣмата часть отъ Финикийскитѣ градове, отъ които Тиръ се прѣдалъ слѣдъ седемъ мѣсечно съпротивление. Слѣдъ това нападнжлъ на Египетъ, гдѣто при р. Нилъ основалъ града Александрия. Между това Дарий събралъ друга войска, която възлизала на около 1 милионъ. Прѣзъ Октомврий 331 год. Александръ се срѣщнжлъ съ тази армия между Арбела и Гавгамела, нанесълъ на Дария страшно поражение и станжлъ по такъвъ начинъ владѣтель на цѣла Азия. Слѣдъ това се впустналъ въ Индия, гдѣто го срѣщнжлъ царь Поръ, когото той покорилъ и го взѣлъ робъ. Нъ македонянитѣ, уморени отъ трудния походъ, отказали се да отиватъ по-нататъкъ и Александръ билъ принуденъ да се върне назадъ. Той направилъ своя столица гр. Вавилонъ и тамъ умрѣлъ отъ трѣска прѣзъ м. Юний 323 год. Царувалъ 12 г. 8 мѣсеца и умрѣлъ 32 годишенъ. Въ историята Александръ има голѣмо значение, като распространитель на елинската цивилизация и обединитель на тогавашния свѣтъ.

АЛЕКСИЙ I КОМНЕНЪ, (1081—1118), византийски императоръ.

АЛЕКСИЙ III, византийски Имп., свалилъ брата си Исака отъ прѣстола и го ослѣпилъ въ 1195 г. 10 Априлъ, слѣдъ което билъ провъзгласенъ отъ войската за императоръ.

АЛЕКТОНЪ, една отъ тритѣ фурии (Магера и Тизифона), който испълнявали длъжностьта на тъмничари въ Тартара. Тѣ държели въ едната си ржка главня, а въ

АЛКМЕОНЪ, синъ на Амфиарая и Ерифила. Той заедно съ брата си Амфилоха взѣлъ участие въ похода на Епигонитѣ противъ Тива, а слѣдъ връщанието си убилъ майка си по поржчка на баща си. За това прѣстжпление фуриитѣ го лишили отъ умъ. Фегей го исцѣрилъ и го оженилъ за дъщеря си Алфезибея, на която подарилъ огърлицата на Хармония. По послѣ той изгубилъ жена си, поселилъ се близо до устието на Ахелоя и се оженилъ за дъщерята на този рѣченъ богъ, Каллероя, на която искалъ да даде огърлицата на Хармония, нъ билъ убитъ отъ братята на Алфезибея. Нему въздавали божески почести и въ Тива му въздигнжли свѣтилище.

АЛЛОБРОГИ, воинственъ народъ въ Галлия. Най-главния имъ градъ билъ Виенна на р. Рона. Въ 121 г. пр. Р. Хр. тѣ биле покорени отъ Квинта Фабия Максима.

АЛОЕЙ, синъ на Посейдона. Жена му имала отъ Посейдона двама синове, Отъ и Ефиалтъ, наричани Алеади, които се отличавали по необикновенната си сила и голѣмин си растъ. Всѣка година тѣ растѣли по единъ аршинъ на височина и три на широчина. Като станжли на 9 год. тѣ се опитвали да стигнжтъ небето, като се готиѣли да турьтъ Осса на Олимпъ, а върху нея Пелионъ. За да не имъ даде да извършжтъ това си намѣрение Аполонъ ги убилъ съ своитѣ стрѣли прѣди да имъ израсте брада.

АЛОАДИ, гл. Алоей.

АЛОДИ, така се наричали земитѣ, които добивали по жребий германскитѣ барони, слѣдъ завоеванието на нѣкоя чужда земя.

АЛФЕИ, жена на Ойлея и майка на Мелиагра (гл. И. Мелиагръ).

АМАЗИСЪ, Египетски царь (570—526 г. пр. Р. Хр.), при когото Египетъ се намиралъ въ най-цвѣтуще състояние.

АМАЗИЯ, градъ въ Понтъ, резиденция на понтийскитѣ царье, родно мѣсто на Митридата Великий и на географа Страбона.

АМАЗОНКИ, воинственъ народъ, който състоялъ отъ воинственни жени живущи близо до рѣката Термодонтъ въ Каподокия. Тѣ не търпѣли мѫжье въ земята си, а за да продължаватъ рода си влѣзвали въ сношение съ жителитѣ до политѣ на Кавказъ. Тѣ изгаряли дѣснитѣ гърди на дѣвицитѣ, за да могѫтъ по-лесно да управляватъ лѫка. Мѫжкитѣ си дѣца хвърляли. Думата Амазонка значи безъ гърди. Амазонкитѣ прѣдприемали голѣми походи. Единъ отъ дванадесетьтѣ подвига на Херкулеса билъ да добие пояса на царицата на амазонкитѣ Хипполита. Тѣ дошле на помощь на Приама въ Троянската война; нъ Понтезелия била убита отъ Ахилеса.

АМАЛТЕЯ, коза, която искърмила Зевса и Крита, или Нимфа, която го е въспитавала. Споредъ прѣданието Амалтея си счупила рогътъ и Зевсъ го подарилъ на нимфитѣ, които сѫ го кърмѣли съ млѣкото ѝ и имъ обѣщалъ, че отъ този рогъ ще се яви всичко, каквото тѣ пожелаѭтъ. Отъ тукъ е произлѣзло названието на този рогъ cernu copiae (рогъ на изобилието). Той има сѫщото значение, както и рога на Ахилоя.

АМАТА, жена на Латина, майка на Лавиния, която се противила на брака ѝ съ Енея, тъй като тя по-рано била обѣщана на Турна. Като узнала за смъртьта на Турна, Амата се самоубила.

АМБРОЗИЯ, храна на римскитѣ и гръцкитѣ богове, которо била много вкусна и благоуханна,—нѣщо, като нектаръ питие на боговетѣ. Амброзията и нектара подържали безсмъртието и вѣчната младость на боговетѣ.

АМБАРВАЛИИ, праздненства въ честь на Цирера, които се състоели въ тържественно обикалянье на полята.

АМБРАКИЯ, градъ въ Епиръ, резиденция на царь Пирра. Той билъ прѣвзѣтъ отъ римлянетѣ въ 189 г. пр. Р. Хр. Жителитѣ му се прѣселили въ Никополисъ, основанъ отъ Августа послѣ битката при Акциумъ въ 31 г. пр. Хр.

АМЕНЕМЪ III, шестий царь на XII-та египетска династия.

АМЕРИКА, четвъртата часть на Свѣта, открита отъ Христофора Колумба въ 1492 год., нарѣчена тъй отъ името на португалския пѫтешедственникъ Америго-Веспучи.—

АМИКЛИ, градъ въ Лакония, който се считалъ за родно мѣсто на Кастора и Полидевка. 2) Старъ градъ въ Лациумъ, напустнѫтъ отъ жителитѣ му по причина на многото змии, които имало въ него.

АМИКЪ, царь на бебрицитѣ, който се славѣлъ като борецъ съ юмруци, убитъ въ юмрученъ бой отъ Полидевка.

АМИМОНА, дъщеря на Даная и баба на Паламеда. 2) Изворъ близо до Аргосъ.

АМИНТА, име на нѣколко Македонски царье, отъ които особенно е извѣстенъ Аминта, баща на Филиппа Македонски, дѣдо на Александра Велики. Царувалъ между 393—369 г.

АММИАНЪ МАРЦЕЛИАНЪ, родилъ се въ Сирия въ г. Антиохия въ 330 г. сл. Р. Хр., написалъ историческото съчинение: Rerum gestarum libri XXXI, отъ което до насъ сѫ достигнѫли само 18 книги, съдържащи историята на 352—378 г. сл. Р. Хр.

АММОНЪ, Египетско божество, отождествявано съ Зевса, почитано въ видъ на овенъ. Знаменития храмъ и оракулъ на Аммона се намиралъ въ единъ оазисъ въ Ливийската пустиня, деветь дни далечъ отъ Александрия. Александръ Великий посѣтилъ този храмъ и билъ признатъ отъ жрецитѣ за синъ на Зевса-Аммона.

АМОРГЪ, единъ отъ Спорадскитѣ острови, мѣсторождение на Симонида.

АМПЕЛЪ, любимецъ на Бакхуса.

АМСАНКТЪ, езеро въ Сабинската область, забѣлѣжително по своитѣ заразителни испарения. Старитѣ поети го считали за вратата на подземното царство.

АМУЛИЙ, царь на Алба, синъ на Прока, внукъ на троянский царь Енея. Той свалилъ брата си Нумитора отъ прѣстола и се възцарилъ. Той заповѣдалъ да хвърлѭтъ Ромула и Рема, синове на дъщеря му Рея-Селвия, въ Тибъръ. Ромулъ и Ремъ убили Амулия и възвърнали прѣстола на Нумитора.

АМУРЪ, богъ на любовьта, синъ на Венера (сѫщо Купидонъ, гл. Еротъ).

АМФИАРИЙ, синъ на Оикла и Хипермнестра. Той се оженилъ за Ерифила, отъ която ималъ Алкмеона, Амфилоха, Евридика и Демонаса. Той не искалъ да участвува въ Тиванската война съ шурея си Адраста, съ когото съвмѣстно царували въ Аргосъ, като прѣдвиждалъ, че ще умрѣ въ тази война; нъ Ерифила, подкупена отъ Полиника, Едипова синъ, съ златенъ герданъ, го издала. На заминаванье той закълналъ сина си Алкмеона да убие майка си, ако чуе, че баща му е убитъ. Подъ Тива той почнѫлъ да бѣга, нъ билъ погълнѫтъ отъ земята заедно съ колесницата си. Него го почитали като богъ и герой.

АМФИОНЪ, синъ на Зевса и Антиопа, братъ-близнакъ на Зета. Двамата братя се родили на планината Китеронъ и биле възпитани отъ пастиритѣ. Амфионъ добилъ Лира отъ Хермеса, на която свирѣлъ съ чудно искуство. Амфионъ и Зетъ взели Тиръ, гдѣто царувалъ Ликъ, баща имъ, и го убили, за гдѣто се отнасялъ жестоко съ майка имъ. Тѣ умъртвили и майка си, като ѭ привързали за единъ бикъ и го пустнѫли. (Наказание-

то на Дирка, майка имъ, е изобразено на една мраморна антична група — тъй наречений Фарнезки бикъ). Амфионъ се оженилъ за Ниоба и свършилъ живота си съ самоубийство. Той оградилъ Тива съ стѣни. Като свирѣлъ съ арфата си, камънитѣ сами се нареждали.

АМФИПОЛЪ, градъ въ Македония на р. Стримонъ.

АМФИКТИОНИ, градове основани отъ Амфиктиона, Девкалионова синъ. 2) Тъй сѫ се наричали въ старитѣ Гърци народитѣ, които живѣели близо до нѣкой храмъ или оракулъ и съставлявали съюзъ помежду си за защитата му и за запазванье на взаимнитѣ имъ права. Най-забѣлѣжителната Амфиктеонея била Делфийско-Термопилската.

АМФИЛОХЪ, братъ на Алкмеона, прѣдсказатель, почитанъ въ разни мѣста на Гърция.

АМФИТРИТА, дъщеря на Нерея и Океана, съпруга на Посейдона, богиня на морето. Тя била майка на Тритона.

АМФИТРИОНЪ, синъ на Алкея, внукъ на Персея и съпругъ на Алкмена, която родила Херкулеса отъ Зевса.

АМФРИСЪ, рѣка въ Тесалия, на брѣгътъ на която, ужъ, Аполонъ пасѫлъ стадата на Адмеда.

АНАКРЕОНЪ, забѣлѣжителенъ гръцки лирически поетъ, родомъ отъ Теосъ, градъ въ Мала Азия; умрѣлъ около 478 год. пр. Р. Хр. Самоский тиранъ Поликратъ и Атинский Хипархъ го покровителствували и го прибрали при себе си. Въ своитѣ пѣсни той най-много въспѣва любовьта и виното.

АНАКСАГОРЪ, знаменитъ гръцки философъ, роденъ въ Клазоменъ въ Иония въ 500 г. пр. Р. Хр. На 30-та си година той дошелъ въ Атина и станѫлъ близъкъ другарь на Еврипида и Перикла. За своитѣ философски мнѣния той билъ обвиненъ въ безбожие и малко останѫло да бѫде убитъ. Избавилъ го Перикълъ, като замѣ-

нилъ смъртното наказание съ изгнание, гдѣто умрѣлъ въ 428 г. Той пръвъ прѣнесълъ философията отъ Мала-Азия въ Атина и ввелъ учението за духовното начало „Всичко въ всичко.“

АНАКСАНДРИТЪ, Спартански царь, който царувалъ между 560 — 520 год. пр. Р. Хр. Той билъ първия спартанецъ, който ималъ двѣ жени — оженилъ се за втората, поради бездѣтството на първата. Отъ втората си жена ималъ синъ Клеоменъ, а по послѣ и първата му жена родила трима сина, отъ които едина билъ Термопилския герой Леонидъ.

АНАКСАРЕТА, кипърска мома, която се отнасяла съ много голѣмо прѣзрѣние къмъ любовника си, въ слѣдствие на което той се обѣсилъ на вратата ѝ. Афродита ѭ обърнѫла въ каменна статуя.

АНАКСАРХЪ, роденъ въ г. Абдера, ученикъ на Демокрита. Той съпровождалъ Александра Великий въ Азия. Кораба, въ който билъ, се строшилъ близо до Кипъръ и той билъ уловенъ отъ кипърский тиранъ, Никокреона, който, както казватъ, заповѣдалъ да го умъртвѫтъ.

АНАКСИМАНДРЪ, родилъ се въ Милетъ въ 610 год. пр. Р. Хр., умрѣлъ въ 547 г. Философъ отъ Иопийската школа, непосрѣдственъ приемникъ на Талеса. Той считалъ земята за цилиндрическо тѣло, което сѐ намирало на равно растояние отъ всичкитѣ точки на кълбообразний небосводъ.

АНАКСИМЕНЪ, родомъ отъ Милетъ. Ученикъ и приемникъ на Анаксимандра. Той считалъ въздуха за начало и причина на всичкитѣ нѣща.

АННАЛИ, отъ аннусъ=година, лѣтописи.

АНАСТАСИЙ, византийски императоръ, който въ 512 г., за да запази Византия отъ нападението на славянетѣ, въздигнѫлъ една стѣна отъ Селиврия на Пропонтида до

Деркона на Понта, дълга 280 стадии, — „Знакъ на безсилие, памятникъ на страхъ“.

АНАХАРЗИСЪ, по происхождение скитъ, който очудвалъ гърцитѣ съ своя умъ и простотата на живота си. Той дошелъ въ Атина въ 594 год. пр. Р. Хр., сближилъ се съ Солона и научилъ гръцката философия.

АНГЛИ, народъ отъ германско племе, въ Долня Германия, който въ V ст. заедно съ сакситѣ прѣминжли въ Британия.

АНДОКИДЪ, единъ отъ десетьтѣ аттически оратори, роденъ въ Атина въ 467 г. пр. Р. Хр. Той билъ четире пжти изгонванъ отъ Атина и умрѣлъ въ изгнание. До насъ сж достигнжли четире негови рѣчи.

АНДРОГЕЙ, синъ на Критския царь Минеса. Той умрѣлъ отъ завистьта на Егея, който му завиждалъ, че на Панатинеитѣ въ Атина излѣзълъ побѣдитель въ всичко. Разгневения Миносъ обявилъ война на Атинянетѣ, побѣдилъ ги и ги задължилъ да пращатъ ежегодно на о-въ Критъ по седемь момчета и седемь момичета да ги изяда Минотавъра. Чудовището било убито отъ Тезея, който по този начинъ освободилъ атинянетѣ отъ този ужасенъ данъкъ.

АНДРОКЪЛЪ, робъ на единъ римски проконсулъ въ Африка. За бѣгство отъ господаря си той билъ осжденъ на бой съ дивитѣ звѣрове въ цирка; нъ пустнжтия лъвъ вмѣсто да го разкжса, почнжлъ да го ласкае. Когато попитали Андрокла за това чудно отнасянье на лева, той обяснилъ, че, като бѣгалъ отъ господаря си, намѣрилъ този лъвъ прострѣнъ съ болна лапа. Андрокълъ прѣгледалъ лапата и намѣрилъ въ неѭ голѣмъ трънь, който той извалилъ. По този начинъ лъвътъ се привързалъ къмъ него и, когато го срѣщнжлъ въ цирка, той позналъ своя благодѣтель. Подиръ този разказъ Андрокла го освободили и му подарили лъвътъ, съ кой—

то той ходелъ изъ градоветѣ и събиралъ милостиня.

АНДРОМАХА, дъщеря на царя Естиона и жена на Хектора, отъ когото имала синъ Скамандрия или Астианакса. Тя се отличавала съ любовьта си и вѣрностьта си къмъ своя съпругъ. Послѣ прѣвзиманьето на Троя, тя се паднжла плячка на Нептолема, Ахилесова синъ, който ьж завелъ въ Епиръ, гдѣто тя му родила трима сина. Послѣ тя се оженила за Хекторова братъ Хелена.

АНДРОМЕДА, дъщеря на Кефея, (Цефея), етиопски царь, и Касиопия. Тя била много красива и майка й се похвалила, че ще надмине съ хубостьта си Нереидитѣ. Поради това Посейдонъ пратилъ едно чудовище да опустоши царството на Керея. Оракулътъ на Аммона казалъ, че ще се освободьжтъ отъ чудовището, само ако Андромеда бжде прикована на една скала и раскжсана отъ чудовището. Когато тя била прикована на скалата, явилъ се Персей, който убилъ чудовището и ьж спасилъ. Баща й ьж далъ на Персея, макаръ по̂рано да ьж билъ обещалъ на брата си Финея. Финей се явилъ на свадбата, нъ билъ обърнжтъ на камъкъ, когато Персей му показалъ главата на Медуза. Послѣ смъртьта си, Андромеда била обърнжта на звѣзда и до сега едно съзвѣздие се нарича на нейно име.

АНДРОНИКЪ, прѣзиме на Титъ Ливия, първи римски драматически писатель.

АНДРОНИКЪ I КОМНЕНЪ, византийски императоръ, който билъ извѣстенъ по своитѣ приключения, храбрость, развратъ и приструвки. — Единъ отъ най-забѣлѣжителнитѣ личности въ византийската история. Въ 1182 год. той завладѣлъ Цариградъ, запрѣлъ императрицата въ тъмница (жената на Мануила Комнинъ) и малолѣтния Алексия и се възцарилъ.

АНДРОНИКЪ II, по-голѣмий, виз. императоръ, свързалъ

миръ съ българский царь Тертерия (въ 1284 г.), споредъ който, послѣдния, който билъ отлъченъ отъ черквата за втория си бракъ, испратилъ сестрата на Асеня III въ Цариградъ, а взѣлъ назадъ първата си жена.

АНДРОНИКЪ III, съвременникъ на Георги Тертеръ II, който разбилъ Тертеря при Одринъ.

АНДРОНИКЪ IV, синъ на императора Иоана V, който се оженилъ на 9-тата си година за 9-годишната сестра на Шишмана, Мария. Той много пъти се опитвалъ да свали отъ прѣстола баща си съ помощьта на българскитѣ си роднини.

АНДРОСЪ, единъ отъ Цикладскитѣ острови, който се славѣлъ въ старо врѣме съ своето вино, поради което се считалъ за свѣщенъ островъ на Диониса.

АНДИ, село близо до Мантоа, мѣсторождението на поета Виргилия.

АНГРИВАРИИ, германско племе, живуще отъ двѣтѣ страни на Визурга (Везеръ), по-послѣ се наричали Атрами.

АНТЪРЪ, рѣка въ Тесалия, въ която сѫ си омивали ранитѣ раненитѣ отъ Херкулеса Кентаври.

АНИТЪ, богатъ Атински търговецъ на кожи, който билъ най главния обвинитель на Сократа.

АНИЙ, синъ на Аполона и Креуза и жрецъ на Аполона въ Делосъ. Той ималъ три дъщери, нарѣчени Ойнотропи, на които Дионисъ далъ способностьта да прѣобръщатъ въ вино, жито и дървено масло всичко, каквото поискатъ. Когато Агамемнонъ поискалъ да ги отнеме отъ баща имъ, то Деонисъ ги обърнѫлъ на гълѫбе. Въ своето бѣгство Еней билъ приетъ отъ Ания.

АНИО, рѣка, която се влива въ Тибъръ и образува много водопали. Отъ неѭ била прѣкарана вода въ Римъ.

АНКЕЙ, единъ отъ Аргонавтитѣ.

АНКОНА, градъ въ Италия на брѣга на Адриатическото Мо-

ре, построенъ отъ Сиракузцитѣ въ 392 год. пр. Р. Хр. Ималъ прѣкрасно пристанище и ималъ въ старо врѣме много голѣмо търговско значение.

АНКЕУРЪ, по-послѣ Террацина, градъ на брѣга на Лациумъ.

АНКЪ МАРЦИЙ, четвъртий римски царь, който царувалъ между 640—616 г. пр. Р. Хр. Той побѣдилъ Латинцитѣ и заселилъ съ тѣхъ Авентинското бърдо въ Римъ. Неговъ приемникъ билъ Тарквиний Прискъ.

АННА, сестра на Дидона. Подиръ смъртьта на Дидона тя побѣгнѫла отъ Картагенъ въ Италия при Енея. Като възбудила ревностьта на жена му Лавиния, хвърлила се въ рѣката Нумиция. Послѣ, подъ името Анна Перенна, ѭ почитали като нимфа на тази рѣка.

АННА ПЕРЕННА, богиня на годината, която давала щастие и здравье, праздника ѝ билъ на 4—15 Мартъ, римлянетѣ ѭ чествували съ веселия.

АННИБАЛЪ, великъ прѣдводитель на Картагенянетѣ въ втората пуническа война. Той билъ по-голѣмий синъ на Хамилкара Барка, роденъ въ 247 г. пр. Р. Хр. Баща му възбуждалъ въ неговата душа ненависть къмъ римлянетѣ и на десетата му година го закълналъ, че той до смъртьта си ще имъ бѫде непримиримъ врагъ. Наистина, цѣлия животъ на Анибала е непрѣкѫснѫта борба съ римлянетѣ. Той се отличавалъ съ такъвъ забѣлѣжителенъ военен талантъ, щото още въ 18 година подиръ смъртьта на баща си, зетъ му Хасдрубалъ му порѫчвалъ важни военни прѣдприятия. Слѣдъ 8 години, когато Хасдрубалъ паднѫлъ убитъ въ Испания, солдатитѣ провъзгласили Аннибала за свой главнокомандующъ. Той слѣдъ това почнѫлъ да прави сполучливи походи и, най-послѣ, взѣлъ участие въ войната съ римлянетѣ, като турилъ началото на продължителната и кръвопролитната втора Пуническа война. Въ 218 год. той прѣминѫлъ прѣзъ Пиринейскитѣ планини въ-

южна Галия и прѣзъ Алпитѣ (прѣзъ Малкий Бернардъ) отишелъ въ С. Италия, гдѣто се срѣщнжлъ съ римската армия, която се намирала подъ началството на консула Публия Сципиона. Въ двѣ сражения Анибалъ разбилъ Сципиона. Прѣзъ зимата въ 218 год. той оставилъ римлянетѣ на спокойствие, нъ въ началото на 217 год. нанесълъ ново пораженне на римската войска, която била подъ началството на Фламиния, при брѣговетѣ на Траземенского езеро. Римлянетѣ събрали нова войска и ѭ дали подъ началството на Фабий Максима, който водѣлъ войната бавно и прѣдпазливо, като вървѣлъ по слѣдитѣ на Картагенянетѣ безъ да встжпва въ открито еражение съ тѣхъ. Когато се свършило диктаторството на Фабия Максима, нареченъ Кунктаторъ = забавникъ, римлянетѣ събрали съ голѣма мжка 90,000 войска, която била повѣрена на Павла Емилия и Теренция Варрона. Тази войска прѣтърпѣла страшно пораженне отъ Анибала при гр. Канна въ 216 г. Аннибалъ оничтожилъ римската войска; мнозина знатни римляне загинжли въ тази битка. Прѣзъ зимата той се расположилъ въ богатия градъ Капуа, и отъ това врѣме щастието му се измѣнило. Римлянетѣ почнжли да отбѣгватъ открититѣ нападения и досаждали и ослабявали Анибала. Войницитѣ на Анибала се изнѣжили въ раскошната Капуа и най-послѣ Анибалъ билъ принуденъ да повика брата си Асдрубала. Въ 207 год. Асдрубалъ прѣминжлъ Алпитѣ, нъ билъ разбитъ и убитъ отъ римлянетѣ. На слѣдующата година Аннибалъ прѣминжлъ въ Африка. Въ 203 год. той билъ побѣденъ отъ Сципиона въ битката при Зама, въ Африка, съ която се свършила втората Пуническа война. На слѣдующата година, по прѣдложение на Аннибала билъ свързанъ миръ (въ 201 г. пр. Р. Хр.) между Римъ и Картагенъ; нъ Римлянетѣ не се чувствували въ безопасность, до като билъ живъ

Анибалъ; тѣ го наклѣветили прѣдъ неговитѣ съграждане и той избѣгалъ. Той се скиталъ дълго врѣме въ Азия и най послѣ взелъ утрова за да не падне живъ въ ржцѣтѣ на римлянетѣ (въ 183 г. пр. Р. Хр.) Анибалъ справедливо се счита за единъ отъ най великитѣ полководци въ всичкитѣ врѣмена.

АНСЕРЪ, поетъ, другарь на триумвира Антония.

АНТАЛКИДЪ, Спартански дипломатъ, който въ 387 год. пр. Р. Хр. свързалъ сраменъ за Гърция миръ съ Персия; споредъ този миръ, нарѣченъ Анталкидовъ, малоазийскитѣ гръцки градове оставали на Перситѣ.

АНТЕЙ, Либийски (Африкански) великанъ, синъ на Посейдона и Гея, той, като се допрѣлъ до майка си земята, билъ непобѣдимъ. Херкулесъ, като узналъ тази тайна, подигнѫлъ го отъ земята и го убилъ.

АНТЕНОРЪ, единъ отъ най-мѫдритѣ троянски съвѣтници. Когато Минелай и Одисей дошле въ Троя, той имъ указалъ голѣмо гостоприемство и съвѣтвалъ да възвърнѫтъ Елена на Минелая, на което Троянцитѣ не се съгласили. Когато градътъ билъ взѣтъ, Гърцитѣ пощадили живота на Антенора и му позволили да се отдалечи. Той се заселилъ въ Италия и основалъ тамъ градътъ Падуа.

АНТИГОНА, дъщеря на Едипа отъ майка му Иокаста, сестра на Етиокла и Полиника. Въ трагическата история на Едипа, тя се споменува като благородна мома, която е подържала братята си и баща си въ всичкитѣ имъ нещастия. Тя съпровождала баща си, когато той, слѣпъ, оставилъ Тива, до смъртта му въ Колона, слѣдъ което се върнала въ Тива. Когато царътъ на Тива, Креонъ, запретилъ погребението на брата ѝ Полиника, убитъ отъ брата си Етиокла, тя сама го погребала, за което била затворена въ едно подземие, гдѣто се самоубила. Синътъ на Креона Хемонъ, който

ѫ любѣлъ, като се научилъ за мѫченическия край на живота ѝ, самоубилъ се. Смъртьта на Антигона послужила за сюджетъ на знаменитата Софоклова трагедия.

АНТИГОНЪ, единъ отъ полководцитѣ на Александра Македонски, съ призвание едноокий. Слѣдъ раздѣлата на Македонската империя, нему се падѫли Фригия, Ликия и Памфилия. Послѣ той разширочилъ съ война своитѣ владѣния. Най-послѣ нѣколко полководци се съединили противъ него и въ битката при Ипса, въ Фригия, го разбилъ Лизимахъ въ 301 год. Въ тази битка той билъ убитъ. 2) Внукъ на Антигона, синъ на Димитра Полиоркета по призвание Гонатъ, царь на Македония, който се утвърдилъ въ неѣ въ 277 год. пр. Р. Хр. Въ 273 год. билъ изгоненъ отъ Македония отъ Пирра Епирски царь, нъ скоро си добилъ пакъ прѣстола. Той умрѣлъ въ 239 год. 3) Племянникъ на Гоната, съ прозвище Дозонъ („Много обѣщаващъ, малко даващъ"). Той се оженилъ за вдовицата на Димитра II и, като опекунъ на сина ѝ Филипа, станѫлъ Македонски царь. Той водилъ война съ спартанския царь Клеомена, когото побѣдилъ въ 221 год. и умрѣлъ въ 220 г.

АНТИКИРА, име на три града въ Фокида, Тесалия и Локрида. Тѣ се славѣли по чемширитѣ, които растѣли въ околностьта имъ и които се считали за лѣкарство противъ умопобъркваньето.

АНТИКЛЕЯ, дъщеря на Автолика, жена на Лаерта и майка на Одисея. Тя умрѣла отъ скърбь за дългата раздѣла съ Одисея.

АНТИЛИВАНЪ, планина въ Финикия.

АНТИЛОХЪ, синъ на Нестора и Евридика, взѣлъ участие въ троянската война. Отличавалъ се съ храбростьта

си и красотата си. Билъ другарь на Ахилеса и билъ убитъ отъ Мемнона — Хектора (Орловъ).

АНТИМЪ I, бивши видински епископъ, избранъ за пръвъ български екзархъ, слѣдъ издаваньето фирмана за припознаваньето на бълг. церковна независимость въ 1872 г. 11-й Февруарий. Той е роденъ въ 1816 год. въ Лозенъ-градъ (Кърккли́се), билъ калугеръ въ Атонъ, училъ се въ духовната академия въ о-въ Халки при Цариградъ и въ Москва; въ 1854 год. билъ професоръ по церковната история и церковнославянския езикъ въ Халки, послѣ билъ ржкоположенъ за епископъ въ Шуменъ, нъ българетѣ не го приели, тъй като той билъ назначенъ отъ патриарха, поради което той останжлъ директоръ въ Халки. Отъ 1867 год. билъ видински епископъ.

АНТИНОЙ, 1) единъ отъ кандидатитѣ на Пенелопа, жената на Одисея. Той билъ убитъ отъ Одисея слѣдъ неговото завръщанье. 2) Красивъ младежь, любимецъ на Адриана, който го е съпровождалъ въ всичкитѣ му пжтешествия. За голѣма скърбь на Адриана, той потжнжлъ въ Нилъ въ 130 год. Адрианъ не само го причислилъ къмъ боговетѣ и му построилъ храмъ, нъ нарѣкълъ на негово име единъ новъ градъ въ Срѣдния Египетъ Антинооподъ.

АНТИОХИЯ, столица на Сирийското царство на р. Оронта, сега Антакия. Този градъ е основанъ отъ Селевека Никатора въ около 300 год. пр. Р. Хр. Послѣдователитѣ на Христа пръвъ пжть почнали да се наричатъ християни въ този градъ. Антиохия е била резиденция на патриарха Антиохийский. 2) Антиохия Пизидийска на границата на Фригия, наричана Кесария. 3) Градъ въ Кария.

АНТИОХЪ, това име е принадлежало на много Сирийски царье: 1) Антиохъ Сотеръ, т. е. избавитель, синъ на

Селвека Никатора, който царувалъ между 280 — 261 год. пр. Р. Хр. Той се влюбилъ страстно въ своята мащиха, Стратоника и се оженилъ за нея съ съгласието на баща си, който видѣлъ какви мъки му причинява тази любовь. Той побѣдилъ Галлитѣ и за побѣдата си надъ тѣхъ се нарѣкълъ Сотеръ. 2) Антиохъ Теосъ, т. е. Богъ; това название му било дадено отъ Милетцитѣ, защото той ги освободилъ отъ тирана Тимарха. Той билъ синъ и приемникъ на Сотера и царувалъ отъ 261 —246 г. пр. Р. Хр. Той воювалъ съ Птоломея Филаделфа—египетски царь; слѣдъ сключваньето на мира, той се оженилъ за Птоломеевата сестра Береника, като се развелъ съ жена си Лаодика. Лаодика си отмъстила, като убила Антиоха, Береника и дѣтето й. Него го наслѣдилъ синъ му Селевскъ Каллиникъ. 3) Антиохъ Великий, 223—187 г. пр. Р. Хр., синъ на Селевека Каллиника. Той билъ разбитъ отъ Птоломея Филопатора, егип. царь, въ битката при Рафия въ 217 г. пр. Р. Хр. Въ 198 год. той покорилъ Палестиня и цѣлата Сирия и ги далъ зестра на дъщеря си Клеопатра, която оженилъ за Птоломея Епифана, синъ на Птоломея Филопатра. Римлянетѣ му нанесли поражение при Термопили, а тъй сѫщо въ 190 год. подъ началството на Луция Сципиона и послѣ това поражение той билъ принуденъ да заплати на римлянетѣ огромна контрибуция. За да събере необходимата за това сумма, той ограбилъ храма на Зевса въ страната на елимеитѣ на Тигъръ, нъ билъ убитъ отъ озлобенитѣ туземци въ 187 год. 4) Антиохъ Епифанъ царувалъ между 175 — 161 год. пр. Р. Хр. Той успѣшно воювалъ съ Египетъ и отново прѣвзелъ Финикия, Палестиня и Сирия. Той прѣслѣдвалъ жестоко иудеитѣ за тѣхната религия, като ималъ желание да намѣри и усвои съкровищата на Ерусалимския храмъ. Това послужило за причина да се въздигнѫтъ Мататий и Макавеитѣ. Той умрѣлъ

отъ умопобъркване. 5) Антиохъ Евпаторъ, синъ и приемникъ на Епифана, той билъ убутъ по заповѣдь отъ Димитрия Сотера. 6) Антиохъ Теосъ. 7) Сидетъ Антиохъ. 8) Антиохъ Грипъ. 9) Антиохъ Кизицкий. 10) Антиохъ Евсевий или Благочестивий. 11) Антиохъ Епифанъ. 12) Антиохъ Дионисъ. 13) Антиохъ Азиатский. При него въ 67 г. Сирия станѫла римска провинция.

АНТИПАТРЪ, полководецъ на Филиппа Македонский и Александра Великий, който го оставилъ намѣстникъ въ Македония въ врѣме на неговитѣ походи въ Азия въ 334 г. пр. Р. Хр. Подиръ смъртьта на Александра Антипатъръ воювалъ съ въстанѫлитѣ гърци и ги разбилъ при Ламия въ Тесалия въ 322 г. 2) Бащата на Ирода Велики. Въ 47 год. Цезарь го назначилъ Прокураторъ на Иудея, която длъжность той запазилъ до смъртьта си въ 43 год.

АНТИСТЕНЪ, основатель на цинпческата школа на философията. Той билъ ученикъ на Сократа и присѫтствувалъ на неговата смърть. Въ противоположность на Платона, той отхвърлялъ умозрителната философия и училъ, че единственното благо е добродѣтельта. Умрѣлъ въ Атина на 70 год. възрасть.

АНТИОПА, майката на Зета и Амфиона, които била родила отъ Зевса. 2) Амазонка, сестра на Хипполита, жена на Тезея и майка на Хипполита.

АНТИУМЪ, градъ въ Лациумъ, мѣсторождение на императора Нерона.

АНТИФОНЪ, талантливъ ораторъ софистъ въ врѣмето на Сократа, роденъ въ Рамнунтъ въ Атика, въ 480 г. пр. Р. Хр. Той билъ учитель по Риториката. Единъ отъ ученицитѣ му билъ Тукидитъ.

АНТОНИНЪ ПИЙ (Antoninus Pius), Римски императоръ, царувалъ между 138—161 г. сл. Р. Хр. осиновенъ отъ Адриана и неговъ приемникъ. Сенатътъ го нарѣкълъ

Pius, т. е. благочестивъ, за негова кротъкъ и благороденъ характеръ. Неговото царуванье се отличавало съ спокойствие, благополучие на неговитѣ поданници, съ малко войни и прѣстѫпления. Него го наслѣдилъ осиновения му синъ Маркъ Аврелий, който билъ жененъ за дъщеря му Фаустина.

АНТОНИЙ, 1) Маркъ Антоний, ораторъ, родилъ се въ 143 год. пр. Р. Хр. Споменува се отъ Цицерона като най-знаменитъ ораторъ на врѣмето си. 2) Кай Антоний, синъ на първия; той билъ единъ отъ тайнитѣ съучастници въ заговора на Кателина; въ 63 год. станѫлъ консулъ; за да не излѣзе открито срѣщу Кателина, той се отдалечилъ въ своята провинция Македония, която грабилъ и опустошавалъ безпощадно.

3) Маркъ Антоний триумвиръ, съврѣменникъ на Цезаря, род. около 83 год. пр. Р. Хр. Отличилъ се въ много сражения. Въ 44 год. билъ избранъ за консулъ заедно съ Цезаря, комуто поднесълъ царска диадема, която той отказалъ. Слѣдъ смъртьта на Цезаря Антоний се мѫчилъ да си присвои властьта му, нъ го прѣварилъ осиновения отъ Цезаря Октавианъ. Послѣ Октавианъ, Антоний и Лепидъ образувахѫ триумвиратъ, който управява империята 5 год. (43 год. пр. Р. Хр.). Като потушилъ вътрѣшнитѣ въстания заедно съ другаритѣ си, той се отправилъ за Азия, която му се паднѫла при раздѣлата имъ. Тукъ той се срѣщнѫлъ съ Клеопатра, паднѫлъ въ нейнитѣ примки и заедно съ неѭ заминѫлъ за Египетъ. Слѣдъ смъртьта на жена си Фулвия, той се оженилъ за Октавия, сестрата на Октавиана. Скоро слѣдъ женидбата си той се върнѫлъ въ Египетъ и съвсемъ подпаднѫлъ подъ властьта на Клеопатра и пратилъ Октавия въ Римъ. Това силно раздразнило Октавиана, който тръгнѫлъ съ войска противъ Антония. Сражението станѫло при носъ Акциумъ, гдѣ-

то флотата на Антония претърпѣла поражение 31 г. Антоний побѣгналъ въ Александрия и въ 30 г. пр. Р. Хр. се самоубилъ.

АНТОНИЯ, 1) Дъщеря на Антония и Октавия, майка на Домиция Агенобарба, бащата на Нерона. 2) Сестра на първата майка на Германика и баба на императорите Калигула и Клавдия. Тя била извѣстна по своята красота и добродѣтель. 3) Дъщеря на императора Клавдия, убита отъ Нерона за това, че отказала да му стане жена.

АНУБИСЪ, Египетско божество, синъ на Озириса и Изида. Него го изображавали въ видъ на человѣкъ съ глава на чакалъ, или на куче. Него го съпоставятъ съ гръцкия Хермесъ.

АНХИЗЪ, синъ на Каписа и Темида, дъщеря на Ила, Дардански царь. Той билъ тъй красивъ, щото въ него се влюбила Афродита и му родила Енея. Защото се похвалилъ за близостьта си съ Афродита, Зевсъ го поразилъ съ молния и той станалъ разслабенъ. Когато гърцитѣ прѣвзели Троя, Еней изнесълъ баща си на гръбъ, нъ въ Сицилия той умрѣлъ.

АОНЪ, царь на Беотия синъ на Посейдона. По неговото име биле нарѣчени народитѣ въ Беотия — Аонити.

АОНИДИ — МУЗИ, обитателки на Хеликонъ.

АОРНЪ, градъ въ Епиръ.

АПАМЕЯ, забѣлѣжителенъ градъ въ Фригия, построенъ отъ Антиоха Сотера. 2) градъ въ Витиния, 3) — въ Сирия.

АПЕЛЛЕСЪ, единъ отъ най забѣлѣжителнитѣ древно-гръцки живописци. Той билъ съврѣменникъ на Александра Великий и написалъ образа на Александра и на неговитѣ полководци. Най-добритѣ му картини сж: Александръ, който хвърля молниитѣ на Зевса, и Афродита Анадиомена, която плува изъ морето. Той се отличавалъ съ постоянството си — рисувалъ всѣкой день; отъ

тука е излѣзла пословицата Nulla dies sine linea (Ни единъ день безъ линия).

АПЕЛИКОНЪ, гръцки поетъ отъ Теосъ, извѣстенъ по своята цѣнна библиотека, която е съдържала въ себе си по-голѣмата часть отъ произведенията на Аристотеля. Подиръ смъртьта на Апеликона, Сулла му прѣнесълъ библиотеката въ Римъ (83 г. пр. Р. Хр.).

АПИСЪ, свѣщенъ бикъ, на който се покланяли старитѣ египтяне. Той се държалъ въ Мемфисъ, гдѣто имало храмъ съ голѣмъ дворъ и гдѣто му служели много жреци. Деньтъ на рождението му се празднувалъ всѣка година съ най-голѣма тържественость по цѣлия Египетъ. Въ тѣлото на Аписа, по вѣрваньето на египтянетѣ, билъ духътъ на Озириса. Отличителни бѣлѣзи на Аписа: черенъ цвѣтъ на козината, бѣло пятно на челото, бѣло полукржгло пятно на дѣсното бедро и черъ нарастъкъ подъ езика. Въ случай на смърть на Аписа, цѣлия Египетъ се обличалъ въ трауръ.

АПИЦИЙ, извѣстенъ епикуреецъ, който живѣлъ при Тиберия. Като распръснжлъ своето богатство за ѣденье, той се самоубилъ.

АПОЛИНАРИЙ СИДОНИЙ, род. въ 428 год. сл. Р. Хр., Клермонтски епископъ. Съчиненията му сж много важни за изучванье съврѣменната му история.

АПОЛОНИЙ, единъ отъ най-великитѣ математици на древния миръ, а послѣ нарѣченъ „великъ геометрикъ“. Добилъ образованието си въ Александрия при послѣдователитѣ на Евклида. Живѣлъ въ втората половина на III в. пр. Р. Хр.

АПОЛЛОНИЙ, отъ г. Тиана въ Кападокия, живѣлъ около 50 год. пр. Р. Христово, привржениикъ на Питагоровата философия; него го считали за голѣмъ познавачъ на магитѣ и за чудотворецъ и расказвали за него баснословни работи.

АПОЛЛОНИЯ, значителенъ илирийски градъ, въ който се училъ имп. Октавианъ. 2) Градъ на брѣга на Черното Море, съ храмъ на Аполона (сега Варна).

АПОЛЛОНЪ, божество на слънцето, синъ на Зевса и Летто (Литона), братъ и близнакъ на богинята Артемида. Той се считалъ сѫщо и за божество на музиката, на искуството, на пророчеството и покровитель на стадата и скотоветѣ. Той зема живо участие въ основаваньето на градоветѣ, въ тѣхното управление и наказва прѣстѫпницитѣ, поради това тойе изобразенъ съ лѫкъ и стрѣли. Въ Делфа (Беотия) се намиралъ прочутъ оракулъ на Аполлона. Богъ Панъ и Сатиръ Марсий се надпрѣваряли съ Аполлона по музиката, нъ биле побѣдени. Като богъ на слънцето често го наричали Хелиосъ. Отъ Римъ почитанието на Аполлона прѣминѫло и у Гърцитѣ. Въ Римъ го почитали най-много като божество, което спасява отъ моръ (Apollo medicus). Делфийския му оракулъ билъ извѣстенъ въ цѣлия тогавашенъ свѣтъ.

АППИЕВЪ ПѪТЬ, главенъ римски пѫть, който съединявалъ Римъ съ Бриндизиумъ.

АПРИЛОВЪ ВАСИЛИЙ ЕВСТ., роденъ въ Габрово въ 1789 г., той отъ начало почиталъ гръцката литература, нъ, слѣдъ като прочелъ: „История болгаръ“ отъ Ю. Ив. Венелина, той станѫлъ горещъ бълг. патриотъ. Основалъ първо бълг. училище въ Габрово въ 1832 год., което поставилъ на нови основи; запозналъ русското общество съ българетѣ; турилъ началото на възражданьето на бълг. литература. Умрѣлъ въ 1847 год. въ гр. Галацъ, гдѣто билъ погрѣбанъ. Въ 1898 год. коститѣ му се прѣнесохѫ въ Габрово и се погрѣбахѫ съ голѣмо тържество въ основаната отъ него Априловска гимназия.

АПУЛЕЙ, родилъ се въ г. Мадавра, въ Африка, около 125 г. пр. Р. Хр., училъ се въ Атина и много пѫтешед-

Колхида заедно съ другаритѣ си и съ Медея и слѣдъ многобройни приключения се завърнжлъ въ Иолия.

АРГОСЪ, главенъ градъ въ Арголида.

АРГУСЪ, сжщество, което има 100 очи, а послѣ се наричало panoptis, т. е. всевидѣщъ. Хера го поставила на стража при Ио, обърнжтъ отъ нея отъ рѣвность на крава. но Хермесъ, по заповѣдь на Зевса, прѣспива Аргуса съ флейтата си и послѣ го убива. Хера турила очитѣ на Аргуса на опашката на паупа.

АРЕОПАГЪ, върховно сждилище въ Атина, основано отъ Кекропса, то засѣдавало на Марсова хълмъ въ Атина.

АРЕОПАГИТЪ, членъ въ Ареопага.

АРЕЙ (Марсъ), синъ на Зевса и Хера, богъ на войната, ненаситенъ бойецъ, безъ да различава правитѣ и виновнитѣ. Той билъ възлюбенъ отъ Афродита, която имала отъ него дъщеря Хармония и синове Ерота, Антерота, Дейма и Фоба. Култа на Арея билъ малко распространенъ въ Гърция; много повече почитали римлянетѣ Марса.

АРЕТА, жена на царя Алкиноя.

АРЕТУЗА, една отъ Нереидитѣ или морскитѣ нимфи на Срѣдиземното Море. Тя била нимфа на извора, който се намиралъ на о-въ Ортигия близо до Сиракуза. Когато рѣчния богъ Алфей ѭ прѣслѣдвалъ, тя била прѣвърнжта отъ Артемида въ изворъ, нарѣченъ на името ѝ Аретуза.

АРИМАНЪ, началото на злото въ религията на Зороастра. (Персийска Митология).

АРИСТАГОРЪ, зетъ на Милетския тиранинъ Хистея, който възбунтувалъ Милетцитѣ противъ Перситѣ и съ това турилъ началото на гръко-персийскитѣ войни. Умрѣлъ въ 497 г.

АРИСТАРХЪ, великъ критикъ въ древния миръ, който жи-

вѣлъ въ половината на II вѣкъ пр. Р. Хр. Той билъ ученикъ на Аристофана Византийски и основалъ въ Александрия училище за грамматиката. Той издалъ Хомеровата Илиада и раздѣлилъ, както Илиадата, тъй и Одисеята на 24 пѣсни. Благодарение на Аристарха, Илиадата е запазена въ сегашния си видъ. Въ прѣклонната си старость Аристархъ се отдалечилъ въ о-въ Кипъръ, гдѣто заболѣлъ отъ водянка и доброволно се уморилъ отъ гладъ въ 72 год. си възрасть.

АРИДЕЙ, незаконенъ синъ на македонския царь Филиппа.

АРИСТИДЪ, 1) влиятеленъ Атинянинъ, който се славѣлъ съ своето безкористие и извѣстенъ подъ името „Справедливий". Той билъ съперникъ на Темистокла и, благодарение на влиянието на Темистокла, той билъ изгоненъ чрѣзъ остракизъмъ въ 483 г. пр. Р. Хр. Аристидъ се върнѫлъ въ Атина наскоро прѣдъ Саламинската битка, гдѣто се отличилъ съ своята храбрость и подъ негово началство гърцитѣ удържали побѣда надъ перситѣ при Платея. Той билъ пазитель на съюзната касса, въ кога умрѣлъ билъ толкова бѣденъ, че нѣмало съ що да го погребѫтъ. 2) Тивански поетъ. 3) Извѣстенъ тивански живописецъ, който се родилъ въ Тива въ половината на IV в. пр. Р. Хр.

АРИСТИППЪ, родомъ отъ Кирена, основатель на киренската философска школа. Той живѣлъ около 370 г. пр. Р. Хр. и билъ ученикъ на Сократа. Въ своята философия Аристиппъ дава особенно мѣсто на принципа на наслаждението и съ това показва пѫтя на епикурейското учение.

АРИСТОДЕМЪ, Хераклидъ, баща на Прокла и на Евристена, който, споредъ прѣданието, е покорилъ Пелопонесъ и е царувалъ въ Лакония. 2) Месенецъ, който въ врѣме на войната принесълъ жертва дъщеря си за

умилостивяванье на боговетѣ. Той билъ избранъ за месенски царь и побѣдилъ спартанцитѣ, нъ послѣ се самоубилъ на гроба на дъщеря си. 3 Аристодемъ било името на единственния отъ 300-та спартанци, който е излѣзъ отъ битката при Термопили.

АРИСТОКСЕНЪ, философъ и музикантъ, който е живѣлъ около 318 год. пр. Р. Хр.

АРИСТОМЕНЪ. Месенецъ, който се отличилъ въ втората месенска война. Тои падналъ три пати въ робство у спартанцитѣ и пътѣ пати се избавилъ по чудесенъ начинъ.

АРИСТОНЪ, философъ изъ школата на Стоицитѣ отъ Хиосъ, ученикъ на Зенона, който се училъ около 260 г. пр. Р. Хр.

АРИСТОТЕЛЬ, най великия отъ древнитѣ философи натуралисти, основатель на школата на перипатетиститѣ. Роденъ се въ Македония въ гр. Стагира въ 384 год. Баща му билъ лѣкарь на Македонския царь Аминта. На 17-та си година Аристотель отишелъ въ Атина и станалъ ученикъ на Платона. Послѣ той станалъ възпитатель на Александра Великия. Когато се възцарилъ Александръ, Аристотель се върналъ въ Атина и станалъ учитель въ Атинския лицей, основанъ на онова Лицея и всѣдъ нарѣчена Лицей, въ лекциитѣ му се стекли мнозина ученици и тъй като Аристотель ималъ навикъ да се разхожда по алеята на училищетѣ, поради това то неговитѣ послѣдователи се нарекли перипатетици, които се разнесоха. Александръ Б. въ своитѣ пътешествия събралъ голѣми количества естествени исторически материали за изслѣдванія отъ своя бивши учитель, като му помогнали да състави съчиненіетѣ си „За животинитѣ“. Въ послѣдствіе Аристотель билъ обвиненъ въ безбожие; той напусналъ Атина и се пръснѣлъ въ г. Халкида

на о-въ Евбея, гдѣто и умрѣлъ въ 322 год. на 63 год. възрасть. Своята библиотека и своитѣ съчинения той оставилъ на ученика си Теофраста. Аристотель билъ човѣкъ съ необикновенни дарби и неговитѣ съчинения се отнасѭтъ до всичкитѣ извѣстни въ това врѣме области на знанието. Неговитѣ трактати за логиката и философията и до сега не сѫ си изгубили значението.

АРИСТОФАНЪ, великъ старо гръцки комикъ, род. въ около 450 г. пр. Р. Хр. въ Атина. За негова животъ ний знаемъ твърдѣ малко. Той умрѣлъ около 380 год. пр. Р. Хр. До насъ сѫ достигнѫли 11 негови комедии, които ни очудватъ съ своето остроумие. Въ тѣхъ той усмива недостатъцитѣ на общественнитѣ дѣятели въ своето врѣме. Той билъ единъ отъ най-виднитѣ поети.

АРИЦИЯ, градъ въ Лациумъ, близо до Римъ. Въ горитѣ, близо до него се намиралъ храма на Диана.

АРИСТОГИТОНЪ, атинянинъ, който ведно съ Армодия о-нищожилъ тиранията на Пизистратидитѣ. Той умъртвилъ Хипарха, Пизистратова синъ.

АРИАДНА, дъщеря на Миноса и на Пазифа. Когато Тезей отишелъ въ Критъ заедно съ 7-тѣ момчета и 7-тѣ момичета, които атинянетѣ плащали като данъкъ на Критския царь и които биле изѣдвани отъ Минотавъра въ Лабеpинта, Ариадна се влюбила въ него и му дала кълбо прѣжда, съ помощьта на която той излѣзълъ отъ Лабеpинта. Тезей ѝ се обещалъ да ѭ вземе и двамата тръгнѫли отъ Критъ; той загубилъ Ариадна на о-въ Наксосъ, гдѣто ѭ намѣрилъ Дионисъ, който се оженилъ за неѭ и ѝ подарилъ корона съ 7 звѣзди, които подиръ смъртьта ѝ се обърнѫли въ съзвѣздие.

АРИОВИСТЪ, германски полководецъ, който покорилъ голѣма часть отъ Галия, нъ билъ побѣденъ отъ Цезаря и прогоненъ задъ Реинъ въ 58 г. пр. Р. Хр.

АРИОНЪ, забѣлѣжителенъ поетъ и музикантъ отъ г. Мети-

лина на о-въ Лесбосъ, който живѣлъ въ около 625 год. пр. Р. Хр. Веднѫжъ, когато той се възвръщалъ въ Гърция слѣдъ едно музикално пѫтешедствие по Сицилия, матрозитѣ искали да го хвърлѭтъ въ морето, за да завладѣѭтъ съкровищата му. Той поискалъ отъ тѣхъ позволение още веднѫжъ да посвири на китарата си. Като изсвирилъ послѣднята си пѣсня, той се хвърлилъ самъ въ морето, нъ не потѫнѫлъ, защото единъ делфинъ, привлеченъ отъ китарата му, го изнесълъ на гърба си до брѣга.

АРКАДИЙ, синъ на Теодосия В., императоръ на Ист. Рим. империя 395—408 г. сл. Р. Хр. Той напълно зависѣлъ отъ Руфима, послѣ отъ евнуха Евтропия, а послѣ отъ съпругата си Евдоксия, самъ билъ съвсемъ незначителна личность.

АРКАДИЯ, централна область на Пелопонесъ, обиколена отъ всичкитѣ страни съ планини. Жителитѣ на Аркадия биле овчари и ловджии; тѣ се покланяли най-много на Пана и Артемида и се славѣли съ своето музикално искуство. Спартанцитѣ нападали Аркадия, нъ биле разбити при Левктра въ 371 год. пр. Р. Хр. Послѣ аркадцитѣ се присъединили къмъ Ахейский съюзъ и най-послѣ подпаднѫли подъ властьта на Римлянетѣ.

АРКАДЪ, синъ на Юпитера и Калиста, родоначалникъ на Аркадянетѣ. Подиръ смъртьта си билъ обърнѫтъ на съзвѣздието „Голѣмата Мечка“.

АРКЕЗИЛАЙ, гръцки философъ, който живѣлъ около 300 г. пр. Р. Хр. основатель на тъй нарѣчената „Срѣдня Академия“. Той умрѣлъ на 75 г. отъ пиянство.

АРКТОФИЛАКСЪ, съзвѣздието „Малката Мечка“.

АРМЕНИЯ, область въ Мала-Азия на С. Ист. ѝ часть, насѣлена съ племето Арменци. Прѣзъ неѭ тече р. Араксъ.

АРМИЛЮСТРЪ, мѣсто въ Римъ, гдѣто римлянетѣ веднѫжъ

въ годината се събирали въоржжени и принасяли жертвоприношение.

АРМИНИЙ, славенъ князь на Германеского племе Херусцитѣ, който въ 9 год. прѣди Хр. нанесълъ поражение на римската войска, командувана отъ Вара въ Тентобурский лѣсъ.

АРНЪ, рѣка въ Италия въ областьта Етрурия, сега р. Арно.

АРПИНИМЪ, градъ въ Етрурия, родно мѣсто на Марий и на Цицерона.

АРРЕЦИУМЪ, забѣлѣжителенъ градъ въ Етрурия, забѣлѣжителенъ по своитѣ глиняни издѣлия (сега Арецо).

АРРИАНЪ, гръцки историкъ и философъ, роденъ въ 90 год. пр. Р. Хр. Той добилъ право на римско гражданство въ врѣмето на Адриана и билъ консулъ при Антонин Пий. Той издалъ своитѣ четения за Епиктета и написалъ историята на Александровитѣ походи въ 7 книги.

АРСАКЪ, основатель на Партяноко царство, родоначалникъ на династиата на Арсакидитѣ. Той бил отъ неизвѣстно произхождение въ сатрапия на чело на въстанието противъ Антиох II сирийски царь и станалъ Партянски царь въ 250 г. пр. Р. Хр. Той умрялъ вече 2 год. Неговата дружина жива пак, вече до 224 г. пр. Р. Хр.

АРСИНОЕ [illegible]

мѫжа си при Рафия противъ Сирийцитѣ въ 217 г. пр. Р. Хр.

АРТАБАНЪ, убийцата на царя Ксеркса, който участвувалъ въ Грърко Персийскитѣ войни. Той станѫлъ послѣ Партянски князь.

АРТАКСЕРКСЪ, име на четире Перйсийски царье. 1) Нарѣчений longimanus за това, че десната му рѫка била по дълга отъ лѣвата, царувалъ между 464—425 г. пр. Р. Хр. 2) Тъй нарѣчений Мнемонъ за своята добра паметь, царувалъ между 405—359 г. пр. Р. Хр. Живота му билъ помраченъ отъ раздори и убийства въ неговата собственна кѫща. 3) Синъ на втория, царувалъ отъ 359—338 г. пр. Р. Хр. 4) Основателя на новоперсийското царство и родоначалникъ на Сассонидитѣ. Той свалилъ Партянския царь Артабана отъ династията на Арсанидитѣ (225 г.) и водилъ война съ римлянетѣ.

АРТЕМИДА (Диана), дъщеря на Зевса и на Лето, сестра на Аполона, родена на Делосъ, богиня на луната и лова. Тя се изображавала съ снопъ стрѣли и лѫкъ и се отождествявала съ богинята на луната, Селена, както Аполонъ съ бога на слънцето — Хелиоса. Римлянетѣ ѭ наричали Диана. Въ дълбоката древность ѝ принасяли человѣчески жертви (въ Браврона, Атика и Таврида). Отъ запазенитѣ статуи на Артемида най-забѣлѣжителната е Версаилската въ Парижъ.

АРТЕМИДОРЪ, географъ отъ Ефестъ, който живѣлъ около 100 год. пр. Р. Хр. 2) Ефестианинъ, който написалъ книга за тълкованието на сънищата. Живѣлъ при императора Адриана.

АРТЕМИЗИЯ, царица на Галикарнасъ, която съпровождала Ксерса въ неговитѣ походи въ Гърция и показала голѣма храбрость въ битката при Саламинъ въ 480 г. пр. Р. Хр. 2) Сестра и жена на господаря на Кария Мавзо-

ла. Тя била дълбоко огорчена отъ смъртьта му и въ неговъ споменъ построила знаменития Мавзолей, който се счита за едно отъ седемьтѣ чудеса на свѣта. Отъ това врѣме знамениттѣ и красиви надгробни памятници се наричали мавзолеи.“ Тя умрѣла въ 350 год. пр. Р. Хр.

АРТЕМИСИЙ, мисъ на о-въ Евбея.

АРХА, една отъ 9-тѣ музи.

АРХЕЛАЙ, Македонски царь, 413—399 год., другарь на Еврепида, извѣстенъ като покровитель на искуствата и литературата. Стѣнитѣ на двореца му биле украсени съ картинитѣ на Зевксиса и гости му идвали: Еврипидъ, Агатонъ и др. писатели. 2) Синъ на Ирода велики, който го наслѣдилъ въ 4 год. сл. Хр. и който билъ Тетрархъ на Иудея, Самария и Иудомея. 3) Милетски философъ, ученикъ на Анаксагора, учитель на Сократа. 4) Полководецъ на Митридата.

АРХИДАМЪ, име на петь Спартански царье.

АРХИЛОХЪ, гръцки поетъ, изобрѣтатель на Ямба.

АРХИМЕДЪ, роденъ въ Сицилия, въ г. Сиракуза въ 287 год. пр. Р. Хр. Най-великия древенъ математикъ. Той изнамѣрилъ тъй нарѣчената „Архимедова улитка“. (едно витло) и изнамѣрилъ закона за изгубваньето на тѣжестьта на тѣлата, потопени въ вода. Сиракузкия царь Хиеронъ заржчалъ на единъ майсторъ корона отъ чисто злато; короната тѣжала толкова, колкото тѣжало отпустнжтото за нея злато, нъ царьтъ все подозиралъ мастора, че е употрѣбилъ другъ нисъкъ металъ. На Архимеда било поржчано да изслѣдва тази работа и той, съ помощьта на новооткритие законъ, опрѣдѣлилъ точно смѣсьта. Кога Сиракуза билъ прѣвзетъ отъ Марцелла, той заповѣдалъ да пощадьтъ великия математикъ, нъ единъ войникъ го убилъ по погрѣшка. Разказватъ, че когато римскитѣ войници влѣзли въ

градътъ, Архимедъ чертаѣлъ на пѣсъка математически фигури и казалъ на войника, който се канѣлъ да го убие: „Не ми бутай чъртежитѣ“!

АРХИТЪ, философъ отъ Питагоровата школа, живѣлъ около 400 г. пр. Р. Хр.

АСДРУБАЛЪ, синъ на Гамилкара Барка, братъ на Аннибала, знаменитъ картагенски воевода. Въ втората пуническа война той защищавалъ Испания отъ Римлянетѣ. Въ 207 год. Асдрубалъ прѣминѫлъ съ голѣма войска Перинеитѣ и Алпитѣ и влѣзълъ въ Италия, гдѣто римлянетѣ го разбили при рѣката Метавра въ Умбрия. Тукъ паднѫлъ и той мъртъвъ. 2) Зетъ на Гамилкара Барка, който слѣдъ смъртъта на дяда си станѫлъ главнокомандуващъ на Испания, гдѣто основалъ гр. Новий Картагенъ.

АСКАНИЙ, синъ на Енея и Креуза, когото римлянетѣ наричали Юлий и го считали за родоначалникъ на Юлиевий родъ. Той основалъ Албалонга; наслѣдилъ го синъ му Силвий.

АСКЛЕПИАДЪ, римски медикъ, който живѣлъ въ I в. пр. Р. Хр. и който се славѣлъ съ искуството си да лѣкува. Името му происхождало отъ името на бога Асклепия (Ескулапа).

АСКЛЕПИЙ или ЕСКУЛАПИЙ, богъ на лѣкуваньето, синъ на Аполона и Коронида; той билъ въспитанъ отъ Центавра Хиронома, който го научилъ на искуството да лѣкува и на лова. Асклепий не само исцѣрявалъ болни, нъ и въскрѣсявалъ мъртвитѣ. За да не се развали свѣтския редъ, за да не сѫ свободни хората отъ страха на смъртъта и да не прѣстанѫтъ да се боѭтъ отъ боговетѣ, Зевсъ убилъ Асклепия съ молния. Въ храма на Асклепия държели змия, а освѣнъ змията за свѣщенно животно на Асклепия се считалъ и петела.

АСПАЗИЯ, знаменита гръцка гетера, родомъ отъ Милетъ,

отличавала се съ своя забѣлѣжителенъ умъ и образованность, а сѫщо съ своята красота и грациозность. Тя била любовница на Перикла, който се развелъ съ жена си и живѣлъ съ неѭ до смъртьта си. Кѫщата на Аспазия била умственъ центъръ на Атина и самъ Сократъ търсилъ случай да беседва съ тази забѣлѣжителна жена. Слѣдъ смъртьта на Перикла, тя се оженила за Лизикла, който, благодарение на неѭ, станѫлъ прочутъ ораторъ. 2) Аспазия (по-младата) отъ гр. Фокея, извѣстна по своята красота; тя била любовница на Кира Младий, на брата му Артаксеркса, на сина на послѣдния, Дария. Сѫщото ѝ име билю Милто; Киръ Младий ѭ нарѣкълъ Аспазия поради ума и хубостьта ѝ.

АСПАРУХЪ, български князъ, синъ на Кобрата, който прѣдводителствувалъ дунавската орда на българетѣ. Отъ начало тази орда живѣла между Днѣстръ, Дунава и Понтъ, която мѣстность се наричала Онгѫлъ, или Ѫгѫлъ. Отъ тука българетѣ часто нападали отъ въдъ Дунава и въ Тракия. За да накаже българетѣ, Константинъ Погонатъ прѣдприелъ походъ срѣщу тѣхъ въ 679 год., нъ билъ разбитъ. Българетѣ, като видѣли безсилието на Византия, минѫли Дунава и проникнѫли до Варна и до Хемъ. Наскоро той присъединилъ и другитѣ славянски земи, които не биле благодарни отъ византийцитѣ и образувалъ силно българско царство.

АССАРАКЪ, троянски царь, синъ на Троя, баща на Капия, бащата на Анхиза.

АССИРИЯ, планинската страна, расположена по р. Тигъръ, която въ древность съставлявала силно царство. Столицата на Ассирия билъ гр. Ниневия, основанъ отъ митическия царь Нина и жена му Семирамида. Асирийскитѣ царье водили войни съ Вавилонъ, съ Израилтянетѣ и разширочили прѣдѣлитѣ на своето царство. Нъ при Сарданапъла, въ 606 г. пр. Р. Хр., Ассирия

подпаднжла подъ властьта на Вавилония. Ассирийцитѣ по происхождение биле семити, нъ исповѣдвали вѣра подобна на вавилонската.

АСТАРТА, Сирийска и Финикийска богиня, която съпоставяли съ Гръцката Афродита. Въ Картагенъ имало медна статуя, съ расперени рѫцѣ, които нагорѣщявали и туряли дѣцата си да изгарѣтъ.

АСТИАНАКСЪ, нарѣченъ Скамандръ, синъ на Хектора и Андромаха. Майка му го запазила отъ горящата Троя, нъ Гърцитѣ го хвърлили отъ стѣнитѣ.

АСТИАГЪ, послѣденъ мидийски царь, синъ на Киаксара, а по дъщеря си, Мандана, дѣдо на Кира, основателя на Персийската монархия.

АСТРЕЙ, титанъ съпругъ на Аврора и баща на вѣтроветѣ и звѣздитѣ.

АСТРЕЯ, название на богинята на справедливостьта, Дика, дъщеря на Зевса и Темида. Подъ това име тя живѣла на земята въ златния вѣкъ.

АСѢНЬ БѢЛГУНЪ, владѣтель на кулитѣ въ Търново и Трапезица на р. Янтра и послѣ бъл. царь. Главнитѣ черти на характера му биле прѣдприемчивость и неустрашимость. По-голѣмий му братъ Теодоръ, нарѣченъ Петръ, се отличавалъ повече съ дипломатический си талантъ отъ колкото съ военний. Тѣ биле отъ рода на Прѣславскитѣ царье и поради това много биле уважавани отъ болѣритѣ. За да подигнѫтъ въстание противъ византийцитѣ, които бѣхѫ покорили България, тѣ поискахѫ отъ императора да ги приеме въ войската и да имъ даде право на владѣние на спорни земи въ балкана. Когато имъ се отказало (1186 г.), тѣ заплашили съ въстание. Слѣдъ завръщанието си въ Търново, повикали народа за освѣщаванье на церквата Св. Димитрий и тамъ Архиепископъ Василий провъзгласилъ Теодора, по-голѣмия братъ, за български царь,

като му далъ златна корона и обуща. Народа съ радостни викове посрѣщнжлъ това събитие. Слѣдъ дълги и кръвопролитни войни България се освободила отъ византийското иго. Побѣдоносното поприще на Асеня насила било прѣкжснжто отъ велможата Иванко, който билъ надуманъ отъ Севастократора Исака Комнена, да го убие. Слѣдъ смъртьта му братъ му изгонилъ Иванка отъ Търново и възстановилъ пакъ династията на Асѣневци.

АТАЛАНТА, красива забѣлѣжителна бързонога мома, която се рѣшила да не се омжжва. Тя била дъщеря на Иаза и Климена и била хвърлена отъ баща си тутакси слѣдъ ражданьето ѝ. Една мечка ѭ отхранила; тя станжла ловджийка и взѣла участие въ знаменития ловъ за Калидонския глиганъ и добила отъ Мелеагара, убиеца на глиганя, неговата кожа и глава. По-послѣ баща ѝ ѭ позналъ и поискалъ отъ неѭ да се омжжи. Тя се съгласила да се имжжи за тогова, който ѭ надмине въ бѣганье, нъ когото тя надмине, убивала го съ копието си. Много младежи умрѣли, до като Меланионъ не ѭ надминжлъ, съ помощьта на Афродита. Богинята му дала три златни ябълки, които той пущалъ по една изъ пжтя и до като Аталанта се навеждала да ги зема една слѣдъ друга, той ѭ прѣварилъ. Бѣгътъ на Аталанта станжлъ сюджетъ на много прѣкрасни произведения на искуствата.

АТЕНЕЙ, висше училище, основано отъ императора Адриана въ Римъ, около 133 г. сл. Р. Хр. за изучваньето на Литературата, Философията, Грамматиката и Законоведението. Това заведение добило името си отъ г. Атина, центъра на древнето образование.

АТЕНЕЙ, гръцки граматикъ, който живѣлъ въ Александрия около 230 год. сл. Хр. Той написалъ едно голѣмо съчинение въ 15 книги—Дейпнософисти, т. е. „У-

чение на сътрапезницитѣ“, въ което се говори за всевъзможни прѣдмети, и се разказватъ много анекдоти за старитѣ народи.

АТАМАНТЪ, царь на Орхомена въ Беотия. Той се оженилъ за Нефела, богиня на облацитѣ, която му родила Фрикса и Гелла. Послѣ той се влюбилъ въ Ино, дъщерята на Кадма, оженилъ се за неѭ и ималъ отъ неѭ синове Моликерто и Леиархъ. Съ оставяньето на Нефела, той разгнѣвилъ Хера, която го оженила за неѭ, и обезумѣлъ. Тогава Ино и Моликертъ се хвърлили въ морето и станѫли морски божества: Левкотей и Палемонъ.

АТИНА ПАЛЛАДА (Минерва), дъщеря на Зевса, която се родила отъ главата му тогава, когато той погълнѫлъ първата си жена Метида — мѫдростьта, слѣдов. тя нѣмала майка. Тя била богиня на мѫдростьта, искуствата, наукитѣ, поезията, рѫкодѣлието, покровителка на държавитѣ, градоветѣ и земледѣлието. Считала се още богиня на войната, изнамѣрателка на флейтата; била особенна покровителка на г. Атина, който въ нейна честь билъ нарѣченъ на нейното име. Свѣщенни животни на Атина се считали бухала, змията, пѣтела, и ней била посвѣтена маслината. Главнитѣ праздници въ нейна честь се наричали Панатинеи.

АТИНОДОРЪ, това име имали двама философи отъ стоическата школа, и двамата родомъ отъ Тарса. Една отъ тѣхъ билъ библиотекаръ на Пергамската библиотека въ I в. пр. Р. Хр.; другия билъ учитель на Октавиана Августа въ Апполония, отъ гдѣто го съпровождалъ до Римъ и станѫлъ неговъ приятель.

АТИНА, главенъ гр. на Атика и най-голѣмъ градъ въ цѣла древня Гърция. Най-старата часть на града се наричала Кекропия, тъй като била основана отъ Кекропса, първия царь на Атина: послѣ това мѣсто се нарѣкло Акрополисъ (Кремлъ), тъй като то се намирало на

една скала по срѣдъ града. Площадьта на Акрополисъ била покрита съ много прѣкрасни храмове и статуи. Отъ храмоветѣ най-забѣлѣжителенъ билъ Партенона, посвѣтенъ на Атина — Дѣва, отъ който и самия градъ добилъ названието си. Споредъ прѣданието, Атина и Посейдонъ се спрѣчкали на чие име да нарѣкжтъ градътъ. Боговетѣ рѣшили да го нарѣкжтъ на името на този отъ тѣхъ, който направи по добъръ подаръкъ на града. Посейдонъ ударилъ тризжбеца си у земята и тосъ часъ излѣзълъ коньтъ; а по заповѣдь на Атина израсла маслината. Боговетѣ намѣрили подаръка ѝ по-полезенъ и нарѣкли града на нейното име. Близо до Партенона се намиралъ други храмъ Ерехтейонъ, нарѣченъ тъй отъ името на Атинския царь Ерехтея. Този храмъ се дѣлѣлъ на три отдѣления: собственний Ерехтейонъ, посвѣтенъ на Ерехтейя, Пандрозионъ, посвѣтенъ на Пандроза, дъщеря на Кекропса и най-послѣ, отдѣление посвѣтено на Атина, покровителката на града. Между Партенона и Ерехтейона се издигала голѣмата статуя на Атина, въздигнжта отъ Фидия, шлемътъ ѝ копието на която се виждали много отъ далечъ. На Западъ отъ Акрополисъ Перикълъ построилъ Пропилеи, съ прѣкрасни стълби, които водьтъ на доло. То било великолепно проходно здание отъ чистъ мраморъ. Прѣди построяваньето на Пропилеитѣ, градътъ билъ изгоренъ отъ Ксеркса въ 480 г. пр. Р. Хр., нъ билъ пакъ направенъ отъ Темистокла и при Перикла достигнжлъ най-голѣмата висота на своето процъвтѣванье. Атина се раздѣляла на двѣ части: горенъ градъ или Акрополъ и доленъ градъ. Градътъ ималъ три пристанища: Пирей, Фалеронъ и Мунихия, които Темистокълъ обиколилъ съ стѣна, а Перикълъ ги съединилъ съ града чрѣзъ дълги стѣни. Градътъ Атина ималъ грамадно политическо значение въ стария свѣтъ. Той билъ сжщо и важенъ наученъ центръ. Тамъ сж живѣли мно-

Паризъ ѭ прогласилъ за най-красивата отъ богинитѣ и ѝ далъ извѣстната ябълка на раздора. Всѣкой, който опашелъ пояса ѝ, веднага ставалъ красивъ и ставалъ прѣдметъ на любовь и желание на Афродита. Обикновенно ѭ съпровождалъ синъ ѝ Еротъ. Априлъ, като пролѣтенъ мѣсецъ, се считалъ за свѣщенъ мѣсецъ на Афродита. Ней ѝ биле посвѣтени, като символъ на любовьта: миртата, розата, ябълката; като символъ на плодородието: мака, гълѫба, врабцитѣ, заека; като морска богиня — делфина. Вѣроятно Афродита има еднакво происхождение съ сирийската богиня Астарта. Изображенията на Афродита на мраморъ и на платно сѫ най-забѣлѣжителнитѣ произведения на древното искуство. Такива сѫ: Афродита, която излазя отъ вълнитѣ на Апеллеса; Венера Книдска, работа на скулптора Праксителя, която стоела въ храма на Афродита въ Книдъ. Въ Книдъ се стекли пѫтешедственници отъ всичкитѣ краища на земята, за да видѣтъ статуитѣ на Венера. Плиний и други ѭ считали за най-прѣкрасната статуя въ свѣта. Въ прочемъ трѣбва да дадемъ прѣдпочитание на Венера Милеска, намѣрена въ 1820 год. на о-въ Милосъ (сега Мило), единъ отъ Цикладскитѣ о-ви, нахожда се въ Луврский музей, въ Парижъ.

АХАЙЯ, 1) Сѣверната часть на Пелопонесъ, наричана по́рано Егиалея. 2) Първоначално поселение на Ахеянетѣ въ Тесалия. 3) Римска провинция, която съдържала Пелопонесъ и С. Гърция на Югъ отъ Тесалия (въ 146 пр. Р. Хр.).

АХАРИИ, село въ Атика. Жителитѣ му биле повечето въглещари, здрави и силни; такива сѫ тѣ прѣдставени въ пиесата на Аристофана, нарѣчена на тѣхното име, Ахарияне.

АХАТЪ, 1) другарь на Енея — Sidus Achates — вѣрностьта

на когото станжла пословична. 2) Рѣка въ Южна Сицилия, въ която пръвъ пжть билъ намѣренъ камъкъ Ахатъ, отъ който добилъ името си.

АХЕЙ (гл. Ахеане).

АХЕЛОЙ, название на рѣки и на рѣчното божество. 1) Най-голѣмата рѣка въ Гърция (сега Аспропотамосъ, дълга 26 мили; извира отъ Сѣв. часть на Пиндъ, отива на Югъ и се влива въ Ионическото море. 2) Рѣчно божество, синъ на Океана и Тетия, най-стария отъ 3000 братя — рѣки. Ахелой и Херкулесъ обичали Дейанира, дъщерята на Етолския царь Ойнея и се били за обладаваньето ѝ. Херкулесъ нѣколко пжти побѣждавалъ Ахелоя; когато Ахелой се обърнжлъ на бикъ, Херкулесъ му строшилъ едина рогъ. Наяда го напълнила съ цвѣтя и станжлъ рогъ на изобилието. Ахелой билъ въобще свѣщенна рѣка за цѣла Гърция и се ползовала въ старо врѣме съ голѣмо почитание, въ слѣдствие близостьта си съ Додонския оракулъ. Ахелой споменували при жертвитѣ, молитвитѣ и клѣтвитѣ; много рѣки въ Тесалия и Аркадия имать сжщото название, поради това поетитѣ често употрѣбяватъ това име, като нарицателно. Ахелой се считалъ баща на Сиренитѣ, които се наричали Ахелойади.

АХЕМЕНЕСЪ, персийски царь, прадѣдъ на Кира.

АХЕМЕНИДЪ, отъ островъ Итаки, загубенъ отъ Одисея на брѣга на Сицилия, когато бѣгалъ отъ Циклопа.

АХЕРОНТЪ. Обикновенно съ това название наричали всичкия подземенъ свѣтъ. Собственно рѣка въ подземния свѣтъ, около кояго блуждаютъ душитѣ на умрѣлитѣ и въ кояго се вливатъ Коцитъ и Перифлегетонъ. Въ Гърция нѣколко рѣки носѣли името Ахеронъ.

АХЕАНЕ ИЛИ АХЕЙЦИ, потомцитѣ на Ахея, синъ на Кеута и внукъ на Еллина, който биле най-главного гръцко

племе. Поради това Хомиръ често нарича Гърцитѣ Ахейци. Тѣ населявали стъ начало всичкия Пелопонесъ, по-послѣ биле измѣстени отъ Хераклидитѣ и заели 12 града въ Сѣв. Пелопонесъ (Ахайя). По-послѣ тѣзи 12 града съставили тъй нарѣчений Ахейский съюзъ за взаимна защита и въстанжли противъ римлянетѣ, които за една година оничтожили съюза и заедно съ това и независимостьта на Гърция.

АХИЛЛА, убиеца на Помпея.

АХИЛЛЕСЪ или **АХИЛЛЪ** (Achilles). Главенъ герой на омировата „Илиада". Той билъ синъ на Пелея, царя на Мирмидонитѣ, и на Нереидата Тетида. Майка му искала да го направи безсмъртенъ, за това го потопила въ р. Стиксъ, при което останжла суха само петата му, за която тя го държала. Въспитатели му биле Фениксъ и центавра Хиронъ — първий го училъ на краснорѣчие и на военното искуство, а вторий — на искуството да лѣкува. Когато билъ на 9 год., Калхасъ обявилъ, че Троя не може да бжде взета, безъ неговата помощь. Майка му, като знаежла, че той ще загине въ тази война, прѣоблѣкла го въ женски дрѣхи и го испратила на о-въ Скиросъ въ двора на царя Ликомеда, гдѣто живѣлъ съ дъщеритѣ му и се нарича лъ Пирра, т. е. червена. въ слѣдствие кестѣнявитѣ си коси. Одисей, като видѣлъ, че Троя нѣма да се прѣвземе безъ него, отишелъ на Скиросъ, прѣоблѣченъ на търговецъ, и позналъ Ахилеса, като извадилъ прѣдъ момичетата разни украшения и между тѣхъ турилъ щитъ и копие. Ахилесъ веднага грабнжлъ оржжието и съ това се издалъ. При двора на Ликомеда Ахилесъ станжлъ баща на Неоптолема или Пирра, майката на когото била Дейдамия. Одисей го завелъ подъ Троя при Гръцката войска. Подъ Троя Ахилесъ извършилъ голѣми подвизи и военни доблести. Убилъ много Троянци и се срѣщнжлъ съ Хектора, кого-

то накаралъ три пжти да бѣга около стѣнитѣ на Троя, и като го убилъ вързалъ го за колесницата си и го повлѣкълъ въ гръцкия лагеръ. Ахиллесъ ималъ неуязвимо облѣкло, исковано отъ Хефеста по молбата на майка му. Най-послѣ Ахиллесъ билъ убитъ отъ Париса, синътъ на Троянский царь, който го застрѣлилъ въ петата, единственното уязвимо мѣсто на тѣлото му. Ахиллесъ не е само главния герои въ Илиадата, нъ билъ и най храбъръ и най-красивъ отъ всичкитѣ гърци. Подиръ смъртьта си Ахиллесъ станжлъ еднъ отъ сждиитѣ на подземното царство и живѣлъ на острова на блаженнитѣ, гдѣто билъ съпругъ на Медея или Ефигения.

АЯКСЪ. Името Аяксъ носили двама герои — Аяксъ Голѣмий и Аяксъ Малкий. 1) Голѣмий билъ синъ на Теламона, Саламински царь, и внукъ на Еака. Той игралъ много видна роль въ Троянската война и отстжпвалъ по храбростьта си само на Ахиллеса. Той билъ побѣденъ отъ Одисея въ борбата за оржжието на убития Ахилеса и туй, споредъ Хомира, станжло причина за смъртьта му. Споредъ други, Аяксъ се побъркалъ отъ оскърбление, когато Агамемнонъ заповѣдалъ да дадѫтъ на Одисея оржжието на Ахилеса и въ единъ припадъкъ се самоубилъ. 2) Аяксъ Малкий Ойлея, Локридския царь, билъ по-дребенъ, нъ твърдѣ храбъръ; той сжщо участвувалъ въ Троянската война. Освѣнъ Ахилеса, никой не тичалъ тъй бърже, както Аякса Малкий. Особенно се отличилъ той, заедно съ Аякса Теламоновъ, въ битката за тѣлото на Патрокла. На връщанье прѣтърпѣлъ корабокрушение при о въ Евбея, вслѣдствие гнѣва на Атина. Посейдонъ го извадилъ на една скала, въ когато той ее похвалилъ, че се избавилъ противъ волята на боговетѣ, Посейдонъ раздробилъ скалата съ тризжбеца си и той потжнжлъ въ вълнитѣ.

Б.

БАБРИЙ, гръцки баснописецъ, който живѣлъ въ края на I в. сл. Хр. въ Сирия, и който направилъ Езоповитѣ басни въ стихове.

БАВКИДА (гл. Филемонъ).

БАИЙ, малъкъ градъ въ Кампания, който се славѣлъ съ своитѣ лѣковити минерални води. Благодарение на това и на гористото му прѣкрасно мѣстоположение, Баий се посещавалъ отъ римскитѣ богаташи, отъ които повечето имали тамъ вилли.

БАКТРИЯ, едно отъ арийскитѣ царства, основано около 2,000 год. пр. Хр. въ Иранъ. Столицата на Бактрия е билъ градътъ Бактра.

БАЛДУИНЪ I, латински царь, който въ 1204 год. се отправилъ съ войска къмъ бълг. граница. Поводъ за война дали гърцитѣ, които обещали да дадѫтъ на Калояна, бълг. царь, имп. корона, ако ги отърве отъ латинското иго. Калоянъ отишелъ съ силна войска на помощь на гърцитѣ. Франкитѣ опразднили Одринъ и когато се приближилъ Балдуинъ да помогне на обсаденитѣ, видѣлъ, че българското знаме се развѣвало надъ стѣнитѣ на Одринъ. На 14 Априлъ 1205 год. станѫла голѣма битка между българетѣ и Балдуина. Рицаритѣ на Балдуина биле разбити и самъ Балдуинъ се изгубилъ. Едни казватъ, че умрѣлъ въ плѣнъ у българетѣ; други — че Калоянъ му отрѣзалъ рѫцѣтѣ, краката и го хвърлилъ въ единъ трапъ, гдѣто мѫченически умрѣлъ.

БАЛДУИНЪ II, Лат. императоръ, който направилъ съюзъ съ Асѣня II.

БАЛЕАРСКИТѢ ОСТРОВИ, два острова въ Срѣдиземно море, близо до брѣговетѣ на Испания. Тѣ се наричали

Maior (Майорка) и Minor (Минорка). Жителитѣ на тѣзи острови се славѣли като добри пращници и служели въ Картагенскитѣ, а сѫщо и въ римскитѣ войски.

БАМБАЛЕОНЪ, баща на Фулвия, жената на Антония.

БАРКА, гл. Гамилкарь.

БАТАВИ, народъ отъ келтийско происхождение, който живѣлъ въ сегашна Холландия, който често въставалъ противъ Римъ. Най-голѣмото му въстание било въ 70 г. пр. Хр. подъ водителството на Цивилиса.

БАТБАЙ, най-старий синъ на Кубрата, братъ на Аспаруха, който съ първата орда българе останѫлъ на кореннитѣ жилища на българетѣ по брѣговетѣ на Азовско море и р. Кубанъ.

БАХУСЪ или ЛИБЕРЪ, римско божество, съответствуѭще на гръцкото — Диониса (гл. *Дионисъ*). Празднициитѣ на Диониса се наричали Либералии. Освѣнь това въ Римъ сѫществувалъ и таенъ култъ на Бахуса, който се отличавалъ по своя крайно распустнѫтъ характеръ.

БАЯЗИДЪ I, синъ на Мурада, който, като чулъ за смъртьта на баща си, убилъ брата си Якуба. Той билъ човѣкъ жестокъ, прѣдаденъ на най-низкитѣ си страсти. Той покори послѣдния български царь Шишмана.

БАЯЗИДЪ II, турски султанъ въ врѣмето на когото се помохамеданчили родопскитѣ и макед. помаци.

БАЯНЪ, бълг. князь, приемникъ на Сабина. Сабинъ билъ изгоненъ отъ народа. Баянъ свързалъ миръ съ гърцитѣ (въ 764 г.). Съперникътъ му Умаръ билъ изгоненъ и мирътъ билъ нарушенъ. Императора Константинъ ненадѣйно се явилъ въ долината на Тунджа, да накаже българетѣ, нъ билъ принуденъ да се върне. Приемникъ на Баяна билъ Токту.

БЕЛГИ, воинственъ народъ отъ германско происхождение,

който живѣе въ С. Галлия; той билъ побѣденъ съ голѣма мжка отъ Цезаря.

БЕЛЛЕРОФОНЪ, мжжественъ герой, любимецъ на боговетѣ, синъ на Коринтския царь Главка, внукъ на Сизифа. Него го намразила Антея, жената на Прета, Аргоский царь, която го пратила при дѣда му Йобата съ писмо, въ което се искало смъртьта на Беллорофона. Йобатъ поржчалъ на Беллерофона да убие чудовището Химера, като мислѣлъ, че го пратилъ на явна смърть. Беллерофонъ убилъ Химерата съ помощьта на крилатия конь Пегаса, който го издигалъ въ въздуха. Послѣ Йобатъ го пратилъ въ Ликия противъ воинственното племе Солими, а послѣ противъ Амазонкитѣ, нъ той успѣшно испълнявалъ поржчкитѣ на Йобата и оставалъ неврѣдимъ. Най-послѣ Беллерофонъ намислилъ да се качи съ Пегаса на небето, нъ Зевсъ пратилъ на коня поводъ, който го накаралъ да побѣснѣе и хвърлилъ Беллорофона на земята.

БЕЗМѢРЪ, български князь, който билъ отъ династията на Дулоидитѣ. Царувалъ прѣди прѣминаваньето на българетѣ отъ въдъ Дунава; той царувалъ само три години.

БЕЛЛОНА, римска богиня на войната, сестра на Марса.

БЕЛЪ, главно Ассирийско Вавилонско и Финикийанско божество, инъкъ наричано Ваалъ.

БЕНЕВЕНТЪ, старъ градъ въ Самниумъ, основанъ, споредъ прѣданието, отъ Диомеда, (сега Беневенто). И до днесъ сж се запазили тамъ значителни останки отъ римската архитектура.

БЕОТИЯ, область въ Срѣдна Гърция на С. И. отъ Парнасъ, обиколена съ планини, гл. гр. Тива Жителитѣ на Беотия сж извѣстни по своето тжпоумие, което се приписва на суровия климатъ и на гжстия и студения въздухъ на страната. Независимо отъ това Беотия би-

ла родно мѣсто на нѣколко знамениги хора — между които на Пиндара, Гезиода и Плутарха.

БЕРЕНИКА, дъщеря на Птоломея Филаделфа и на Арсиное, която се оженила за Антиоха, Сирийски царь, слѣдъ като се развелъ съ Лаодиция. Антиохъ повикалъ при себе си първата си жена, която го отровила съ Береника и сина имъ. 2) Дъщеря на Юдейский царь Агриппа I, която се оженила за вуйка си Ирода, отъ когото имала два сина. Подиръ смъртьта му (48 г. сл. Р. Хр.) Береника, която била на 20 год., се оженила за брата си, Агриппа II, прѣдъ когото се явилъ на сѫдъ Апостолъ Павелъ.

БЕРОЗЪ, жрецъ, който живѣлъ въ Вавилонъ подиръ Александра В. Той написалъ по гръцки Историята на Вавилонъ.

БЕСЪ, намѣстникъ въ Бактрия, убийца на Дарий Кодумана.

БИАСЪ, единъ отъ седемьтѣ гръцки мѫдреци.

БИЗАЛТИ, племе въ Тракия до р. Стримонъ.

БОАДИЦЕЯ, царица на Иценитѣ въ Британия. Тя подигнѫла въстание противъ римлянетѣ, въ което загинѫли 70,000 римски войници. Най-послѣ Свѣтоний Павлинъ ѭ разбилъ, подирь което тя се отровила (61 г. сл. Р. Хр.).

БОЕЦИЙ, римски писатель и държавенъ мѫжъ, извѣстенъ по своето знание на Гръцката философия и въобще по своята ученость.

БОНОНИЯ, градъ въ Горня Италия, сега Болония.

БОРЕИ, Сѣв. вѣтъръ, синъ на Астрея и Аврора, братъ на тритѣ други вѣтрове на Нота Зефира.

БОРИСТЕНЪ, старо название на р. Днепъръ.

БОРИЛЪ, царь български, който щомъ се научилъ за смъртьта на Калояна при Солунъ 1207 год., завзелъ Търновския прѣстолъ. Той билъ синъ на Калояновата сес-

тра и, вѣроятно, съучастникъ въ убийството на Калояна. Въ негово врѣме захванжло да отслабва великото бълг. царство. Той продължилъ войната съ франкитѣ, нъ при Веррея билъ разбитъ отъ имп. Хенриха (31 Юлий 1208 г.). Въ негово врѣме Богомилитѣ биле жестоко прислѣдвани. Братовчеда на Борила, Славъ, основалъ въ Родопитѣ особенно свое царство и съ помощьта на Латинитѣ той нанесълъ побѣда на Борила. Наскоро Борилъ свързалъ съюзъ съ Латинитѣ. — Въ това врѣме умрѣлъ Императора Хенрихъ (11 Юлий 1216 г.). Съ това Борилъ изгубилъ единственния си защитникъ противъ Асѣневцитѣ, които го считали за узурпаторъ. Законний наслѣдникъ Иоанъ Асѣнь се върнжлъ отъ Русия съ единъ отрядъ Русси, намѣрилъ много привърженици, разбилъ царя и го заставилъ да се скрие въ Търново. Слѣдъ дълга обсада Борилъ билъ уловенъ и услѣпенъ (1218 год.).

БОРИСЪ I МИХАИЛЪ, български царь, царувалъ отъ 852—883. Споредъ Константина, той билъ синъ на Прѣспама, а споредъ Теофилакта—синъ на Звиница, внукъ на Прѣсиама. Първата половина на царуваньето му прѣминжла въ несполучливи войни съ Гърцитѣ, Сърбитѣ, Харватитѣ и Франкитѣ. Мунтимиръ, единъ отъ сръбскитѣ прѣстолонаслѣдници, добилъ едино-държавие съ помощьта на Бориса. Царуваньето на Бориса е означено съ покръщаваньето на българетѣ. Той виждалъ, че мжчно ще се удържи езическа България между силнитѣ си християнски съседи, тъй като и още въ врѣмето на Крума християнството проникнжло въ България, а южнитѣ Славяне приели по-рано християнството и станжли враждебни на българетѣ; та поради това той се покръстилъ отъ Михаила III, като приелъ неговото име Борисъ Михаилъ. Покръщаваньето е станжло отъ Св. Св. Кирила и Методия, които и съста-

вили бълг. азбука. Въ 888 год. Борисъ се отказалъ отъ прѣстола и се оттѣглилъ въ мѫнастирь. Наслѣдника му, Владимиръ, человѣкъ безнравственъ, прислѣдвалъ християнството, поради което Борисъ го свалилъ отъ прѣстола и турилъ по-малкия си синъ Симеона. Борисъ умрѣлъ въ 907 г. 2 Май. Образа му се намира въ Московската Синодална библиотека.

БОРИСЪ II, бълг. царь, синъ на Петра, внукъ на Симеона, който билъ даденъ залогъ заедно съ брата си Романа на гърцитѣ. Слѣдъ смъртьта на Петра (30 Януарий 969 г.) поискалъ да се въсползува Давидъ, синътъ на Шишмана I, царьтъ на Западна България, който искалъ да съедини двѣтѣ Българии, нъ Борисъ II го прѣварилъ съ помощьта на Русситѣ и Византийцитѣ. Въ негово врѣме Гърцитѣ отказали да платѭтъ данъка на българетѣ и оскърбили пратеницитѣ, поради което се обявило война. Въ сѫщото врѣме и Русситѣ подъ водителството на Свѣтослава нападнѫли на България, прѣвзели Прѣславъ и Борисъ паднѫлъ робъ у русситѣ. Цимисхий нападнѫлъ на Русситѣ въ Прѣславъ и освободилъ Бориса. Свѣтославъ се затворилъ въ Силистра, гдѣто го нападнѫли византийцитѣ, съ които свързалъ миръ. Цимисхий лъжалъ бълг. народъ. че ще го освободи отъ русситѣ, нъ той не излѣзълъ отъ Ист. България, а свалилъ Бориса и патриарха Дамиана и присъединилъ Ист. България къмъ Византия. Борисъ трѣбвало публично да снеме украсената съ злато, срѣбро и бисеръ пурпурна тиара, багряницата и червенитѣ обуща, въ замѣна на което получилъ титлата Магистеръ на Империята. —

БОЯНЪ, малкий синъ на Симеона, който се прочулъ у народа, като магеосникъ. За него вѣрвали, че той можелъ да се прѣвръща на влъкъ или други звѣрь, когато иска.

БОСФОРЪ, Цариградский протокъ, който получилъ своето

название отъ Ио, която, споредъ прѣданието, го прѣплавала като се обърнжла на Теле.

БѢЛАУРЪ, братъ на Михаила Шишмана, който слѣдъ битката между българетѣ и сърбетѣ при Кюстендилъ пратилъ пратенници при Стефана Душана, които го срѣщнжли при изворъ и му прѣдали царството съ пълна увѣреность, че ще го присъедини къмъ Сърбия. Но сърбетѣ можле да прѣвземжтъ само Нишъ.

БРАЗИДЪ, единъ отъ най-добритѣ Спартански полководци въ пелопонезката война, който нанесълъ поражение на Атинската войска при Амфиполисъ.

БРАДОКВА, гл. Иваило.

БРИГАНТИ, силенъ народъ въ Британия, гл. гр. на който билъ Еборакумъ, сега Иоркъ. Тѣ биле усмирени при Антоний Пия.

БРИЗЕИДА, дъщеря на Бриза и незаконна жена на Ахилесса. Тя станжла причина да се скаратъ Ахилесъ съ Агамемнона.

БРИТАННИКЪ, синъ на императора Клавдия и Месалина, род. въ 42 г. сл. Р. Хр. Послѣднята жена на Клавдия, Агриппина, увещавала Клавдия да отстрани Британника и да осинови Нерона, синъ отъ първия й мжжъ. Като се качилъ на прѣстола, Неронъ отровилъ Британика.

БРИАРЕЙ, гл. Егеонъ.

БРИНДИЗИУМЪ, сега Бриндизи, старъ градъ въ Калабрия, съ прѣвъсходно пристанище, до което достигалъ Аппиева пжть. Тука умрѣлъ Виргилий въ 19 год. пр. Р. Хр.

БРУТЪ ЮНИЙ (Brutus Iunius) 1), синъ на Марка Юния и на Тарквиния, сестрата на Тарквиния Горделивий. Той билъ нарѣченъ Брутъ, т. е. безуменъ, защото се прѣструвалъ на лудъ, за да си избави живота отъ Тарквиния, който погубилъ по-голѣмия му братъ. Слѣдъ

смъртьта на Лукреция (гл. Лукреция), той съдѣйствувалъ за изгонваньето на Тарквиния и слѣдъ изгонваньето му Брутъ и Коллатинъ биле избрани за първи консули. Синоветѣ на Брута участвували въ заговора за завръщаньето на Тарквиния; нъ Брутъ, като поставилъ патриотизма по-горѣ отъ бащината любовь, не само ги осждилъ, нъ и присжтствувалъ, когато ги наказали съ смърть. На скоро Тарквиний нападнжлъ на Римъ и въ битката Брутъ и синътъ на Тарквиния Арунсъ се убили единъ други. Римлянетѣ поставили на Брута статуята въ Капитолий, като защитникъ на тѣхната свобода.

2) МАРКЪ ЮНИЙ БРУТЪ, убиецътъ на Цезаря. Въ войната между Помпея и Цезаря той държалъ страната на Помпея. Слѣдъ побѣдата при Фарсала въ 48 год. пр. Хр. Цезарь не само простилъ Брута, нъ даже му указалъ разни милости. Независимо отъ това, Брутъ заедно съ Кассия, се рѣшилъ да убие Цезаря, съ надежда да възтанови старата република. Подиръ битката при Филиппи Брутъ се лишилъ самъ отъ живота си въ 42 г. пр. Р. Хр. Той билъ ожененъ за Порция, дъщерята на Катона. Той ималъ литературенъ талантъ и се намиралъ въ приятелски отношения съ Цицерона, който му посвѣтилъ нѣколко свои произведения.

БУЗИРИСЪ, Египетски царь, който принесълъ жертва на боговетѣ всичкитѣ чужденци. Той искалъ да умъртви съ тази цѣль и Херкулеса, нъ билъ убитъ отъ него, заедно съ ближнитѣ си.

БУТО, египетска богиня, която Гърцитѣ отождествявали съ своята — Лето. —

БУЦЕФАЛЪ, любимия конь на Александра Велики, който той самъ можелъ да укроти и който всѣкога лѣгалъ на колѣнѣ, когато го довеждали при господаря му.

Той паднжлъ въ Индия, слѣдъ като носилъ Александра въ всичкитѣ му походи. Тамъ, гдѣто паднжлъ коня, Александръ основалъ единъ градъ, нарѣченъ на неговото име — Буцефалъ.

В.

ВААЛЪ, гл. Белъ.

ВАВИЛОНЪ, стара знаменита столица на Вавилонското царство, расположена на двѣтѣ страни на р. Ефратъ. При Навуходоносора, 604—562 пр. Хр., Вавилония достигнжла най-високата степень на своето развитие и могжщество, тъй като още отъ врѣмето на Навуходоносора тя била независима държава. Въ 538 г. Вавилония била покорена отъ Кира и Вавилонъ станжлъ една отъ тритѣ столици на Персийската монархия. Вавилонъ ималъ форма на голѣмъ четирежгжлникъ, всѣка страна на който била равна на 3 географически мили. Стѣнитѣ на града биле много високи и дебели и обиколени съ дълбокъ трапъ. Въ Вавилонъ имало двѣ най-забѣлѣжителни сгради, а именно храма на Белла (или Ваала) и двореца на Семирамида съ висещитѣ градини, които състоели отъ нѣколко терраси, построени една върху друга на арки. Жителитѣ на Вавилония се наричали Халдеи, тѣ се славѣли съ своето знание на астрономията. Въ свѣщенното писание Вавилонъ се нарича Бабелъ, и основаваньето му се приписва на Нимврода.

ВАКХАНКИ, екзалтирани жени, спжтници на жрецитѣ на Диониса.

ВАКХЪ, т. е. шумний, единъ отъ праздницитѣ на Диониса.

ВАЛЕНТИНИАНЪ, 1) Императоръ на западната Римска Империя, който царувалъ едноврѣменно съ брата си Ва-

лента (364—376 г. сл. Р. Хр.), който воювалъ много съ германскитѣ племена. 2) Незаконенъ братъ на Грациана, синъ и помощникъ на Валентиниана I, който управдявалъ империята слѣдъ смъртьта на Грациана (383—392 г.). 3) Валентиниянъ III, прѣемникъ на Хонория, синъ на сестра му Плацидия, царувалъ между 425—455 г. сл. Хр. Въ негово врѣме Аттила нападнѫлъ зап. Римска Империя.

ВАЛЕНТЪ, братъ на Валентиниана I, императоръ на ист. Римска Империя (364—378 г. сл. Хр.). Той билъ склоненъ къмъ арианството и гонѣлъ другитѣ учения. Умрѣлъ въ битката съ Готитѣ при Одринъ.

ВАЛЕРИЙ ПОПЛИКОЛА, гл. Поплнкола.

ВАНДАЛИ, Германско племе, което живѣло най напрѣдъ въ С. Германия. Въ 409 год. пр. Хр. Вандалитѣ се втурнѫли въ Испания, а въ 429 год. минѫли въ Африка, гдѣто завладѣли римскитѣ владения. Въ 455 год. подъ началството на царя си Гейзериха тѣ нападнѫли на Италия и прѣвзели и разграбили Римъ. Тѣ биле побѣдени отъ полководеца на Юстиниана Велики, Велизария въ 534 год.

ВАРВАРИ, въ старо врѣме тъй наричали хората, които говорѣли чужди езици. Думата варвари се давала и като знакъ на прѣзрѣние къмъ другоезичнитѣ народи. Гърцитѣ считали себе си за по напрѣднѫли, и малко по малко думата варваръ почнѫла да значи по-малко развитие и по низка степень култура. Въ врѣме на римското владичество варвари се наричали всичкитѣ народи, които не биле причастни къмъ гръко римската литература и цивилизация.

ВАРРОНЪ МАРКЪ ТЕРЕНЦИЙ, римски ученъ, род. въ 116 год. пр. Хр. Въ врѣме на междуособнитѣ войни, той държалъ страната на Помпея. Слѣдъ побѣдата надъ Помпея, Цезарь простилъ Варрона и го задължилъ да-

уреди обществената библиотека въ Римъ. Варронъ умрѣлъ въ 28 г. пр. Христа. Отъ неговитѣ 74 съчинения по разнитѣ отрасли на знанието до насъ сѫ дошле само двѣ.

ВАСИЛИЙ I-й, визант. имп., който завладѣлъ прѣстола въ 867 г. слѣдъ убиваньето на Михаила III. Той се нарѣчалъ още Македонянинъ. Той билъ родомъ Славянинъ отъ едно село близо до Одринъ, прѣдвидливъ и уменъ човѣкъ, който прѣкаралъ дѣтинството си въ плѣнъ у българетѣ. Умрѣлъ въ 886 год.

ВАСИЛИЙ II, визант. имп., потомецъ на Василия Македонянина. Той билъ съврѣменникъ на славний бълг. царь Самуила. Въ негово врѣме Самуилъ 2 пѫти нахлувалъ дори до Пелопонесъ. Василий плѣнилъ при Беласица 15,000 български войници, на които заповѣдалъ да извадѭтъ очитѣ, като оставилъ на 100 по единъ да ги води, и така ги пратилъ въ Прилепъ при Самуила. Потрѣсенъ отъ тази картина человѣколюбивий Самуилъ наскоро умрѣлъ. Поради това, безчеловѣчний Василий билъ нарѣченъ „Българоубиецъ“.

ВЕГИЙ, старъ Етрурски градъ, взетъ отъ диктатора Камилла въ 396 год. пр. Р. Хр.

ВЕЛИЗАРИЙ, полководецъ на императора Юстиниана, който покорилъ Вандалитѣ въ С. Африка и Готитѣ въ Италия. Напослѣдъкъ той билъ обвиненъ въ заговоръ противъ живота на императора и ослѣпенъ, билъ затворенъ въ собствената си кѫща. Умрѣлъ въ 565 год. сл. Р. Хр.

ВЕЛИТРИ, градъ на волскитѣ въ Лациумъ, мѣсторождение на имп. Августа.

ВЕНЕРА (Venus), богиня на пролѣтьта отождествена съ гръцката Афродита. Поклонението на неѭ добило особенно значение въ врѣмето на Цезаря и Августа, които казвали, че сѫ потомци на сина ѝ Енея, съ което

обявили Венера за своя прародителка. У римлянетѣ Венера се почитала като богиня на съпружеската любовь, а не на любовьта въобще, както гръцката Афродита.

ВЕРРЕСЪ, римски управитель на Сицилия (73 год. пр. Р. Хр.), който разорилъ страната съ своето управление. Цицеронъ тъй искусно го обвинилъ, щото още отъ началото на процесса, той напустнжлъ Римъ и избѣгалъ, слѣдъ което билъ осжденъ задочно.

ВЕРТУМНЪ, римски богъ на измѣнението на плодоветѣ до озрѣваньето имъ. Той се считалъ за божество на всичкитѣ промѣни. Жена му била Помона, богиня на плодоветѣ и плодовититѣ овошки. Праздника му билъ въ Августъ.

ВЕСПАСИАНЪ, римски императоръ, който царувалъ между 70—79 год. сл. Р. Хр. Пълното му име било: Флавий Сабинъ Веспасианъ. Происхождението му било тъмно; родилъ се въ 9 год. сл. Хр. Въ царуваньето на Клавдия той извършилъ единъ походъ въ Британия, служилъ при Нерона; подъ неговото началство билъ обсажданъ Иерусалимъ, който билъ взетъ отъ сина му Тита. Въ 69 год. сл. Хр. той билъ провъзгласенъ за Императоръ. Той живѣлъ просто и въздържано и далъ спокойствие на държавата си. Наслѣдилъ го синъ му Титъ.

ВЕСПЕРЪ, гл. Фосфоръ.

ВЕСТА, римска богиня на семейното огнище, съотвествуваща на гръцката Естия. Но нейния култъ носѣлъ въ Римъ общественъ характеръ. Въ нейното свѣтилище, което се намирало въ срѣдъ града, се поддържалъ постояненъ огънъ отъ шесть жреци, които се наричали весталки. Главния надзоръ на култътъ на Веста билъ възложенъ на „великия понтифексъ“ (Pontifex maximus), който наказвалъ жрецитѣ, ако прѣкжснжтъ горе-

нието. Весталкитѣ биле моми и за нарушение на своето цѣломждрие, ги заравяли живи. Свѣщенния огънъ се подновявалъ на I-ий Мартъ по неизвѣстенъ намъ начинъ.

ВЕТУРИЯ, майката на Кориолана.

ВИЗАНТИЯ, старо название на Цариградъ, добито отъ негова основатель Биза. Благодарение на доброто си мѣстоположение, Византия добилъ голѣмо търговско значение. Въ 330 год. сл. Хр. Константинъ Велики го направи столица на Римската империя и го нарѣче Константинополъ.

ВИКТОРИЯ, богиня на побѣдата, съответствуваща на Гръцката Ника.

ВЛАДИСЛАВЪ, синъ на българския царь Шишмана III, който слѣдъ убиваньето на баща му при Самоковъ, избѣга въ Видинъ при Срацимира, а послѣ въ Унгария при Сигизмунда.

ВИРБИЙ, подъ това име римлянетѣ почитали гръцкия младежъ Инполита, когото ужъ Асклепий въскресилъ и го прѣнесжлъ въ Италия въ градината на нимфата Егерия въ Ариция. Вирбий, споредъ прѣданието, станжлъ жрецъ на Диана, и тъй като Диана се считала богиня на най-долния класъ, то нейния жрецъ се считалъ побѣгнжлъ робъ, който станжлъ жрецъ подиръ убиваньето на прѣдшедственника си.

ВИРГИЛИЙ, знаменитъ римски поетъ, съврѣменникъ на Августа, род. въ 70 год. пр. Хр. въ стария Мандахъ, близо до Мантуа. Него го покровителствувалъ Меценатъ по чисто внушения той написалъ най обработеното си съчинение: „Георгики“. Голѣмата епическа поема на Виргилия, „Енеида“, разказва за странствуваньето на Енея подиръ паданьето на Троя и за неговото заселяванье въ Лациумъ, гдѣто станжлъ прадѣдъ на Римлянетѣ. Виргилий билъ приятель на Хорация и, благодарение на своитѣ близки отношения съ Августа.

и Мецената, той не само не теглилъ нужди, нъ и оставилъ слѣдъ смъртьта си значително богатство. Той умрѣлъ въ Брундизиумъ въ 19 год. пр. Хр. Виргилий е най-великия римски епически поетъ, неговата поема заема мѣстото на народния епосъ у римлянетѣ и усърдно се изучавала и въ срѣднитѣ вѣкове, когато едва ли не считали Виргилия за чародѣй.

ВИРГИНИЯ, дъщеря на Луция Виргиния, който живѣлъ въ около 450 год. пр. Хр. За да ѭ избави отъ насилието на развратния децимвиръ Апия Клавдия, баща ѝ ѭ заклалъ и тази постѫпка станѫла причина да се прѣмахнѫтъ децимвиритѣ. Апий Клавдий билъ затворенъ въ тъмница, гдѣто свършилъ живота си съ самоубийство.

ВИТЕЛЛИЙ, римски императоръ, извѣстенъ по своето лакомство и разюзданъ животъ (69 г. сл. Хр.), приемникъ на Оттона.

ВОЙСИЛЬ, по-малкий братъ на Срацимира, когото византийцитѣ прибрали въ своята войска, въ която храбро се сражавалъ. Въ 1323 год. той държалъ гр. Пловдивъ въ обсадно положение, заедно съ Андроника по-малкий.

ВОЛАТЕРРИ, градъ въ Етрурия.

ВОЛУМНИЯ, жена на Кориолана.

ВОЛСИНИЙ, старъ и значителенъ градъ въ Етрурия.

ВОЛСКИ, народъ, който живѣлъ на Югъ отъ Лациумъ. Римлянетѣ го покорили окончателно въ 338 год. пр. Хр.

ВУЛКАНЪ, божество римско, съответственно на гръцкия богъ Ефеста, т. е. богъ на огъня и желѣзарството.

Г.

ГАБИЙ, старъ градъ въ Лациумъ, близо до Римъ. Споредъ прѣданието тукъ се въспитавалъ Ромулъ.

ГАДЕКСЪ, сега Кадиксъ, старъ градъ основанъ отъ финикианетѣ на южния брѣгъ на Испания.

ГАДЕСЪ, гл. Аидъ.

ГАЙ, забѣлѣжителенъ римски юристъ, който живѣлъ въ врѣмето на Антонина Пия и Марка Аврелия.

ГАЛАТЕЯ, дъщеря на Нерея и Дорида, морска нимфа, олицетворение на спокойното море. Въ нея се влюбилъ циклопа Полифомъ, който отъ ревность убилъ любовника ѝ Акида съ единъ грамаденъ камъкъ. Гл. Акидъ.

ГАЛАТИЯ, область въ Мала-Азия, лежаща на Истокъ отъ Фригия и въ 25 год. пр. Р. Хр. обърнѫта отъ Августа въ римска провинция.

ГАЛЕНЪ КЛАВДИЙ, забѣлѣжителенъ докторъ, роденъ въ Пергамъ въ 130 год. сл. Р. Хр., а послѣ живѣлъ при двора на императоритѣ Марка Аврелия и Луция Вѣра. Той умрѣлъ въ 200 год. сл. Хр., като оставилъ множество съчинения по медицината и философията, отъ които до насъ сѫ достигнѫли повече отъ 80. Подиръ Ипократа, той билъ най-забѣлѣжителенъ медикъ въ старо врѣме. Той пръвъ обърнѫлъ внимание на различието на человѣческитѣ темпераменти.

ГАЛИКАРНАСЪ, старъ градъ въ Кария, въ Мала-Азия. Тукъ се намира извѣстния мавзолей, едно отъ седемьтѣ чудеса въ старо врѣме, въздигнѫтъ въ честь на Мавзола отъ вдовицата му (въ 352 год. пр. Хр.). Галикарнасъ е мѣсторождение на историцитѣ Херодота и Дионисия.

ГАЛИЛЕЯ, Сѣверната часть на Палестиня, съ гл. градове: Капернаумъ, Назаретъ и Напнъ.

ГАЛИСЪ, най-голѣмата рѣка въ Мала-Азия, сега Казълъ-Ирмакъ.

ГАЛЛИЕНЪ, синъ на имп. Валериана, живѣлъ между 218—268 год. сл. Хр. Стжпилъ на прѣстола въ 259 год., воювалъ съ Готитѣ и покровителствувалъ наукитѣ и искуствата въ Римъ.

ГАЛЛИЯ, страна населена съ галли или келти. Въ нея влизали Франция, нарѣчена Галлия Трансалпийска и сегашна Италия, нарѣчена Галлия Цисалпийска.

ГАЛЛЪ КОРНЕЛИЙ, римски поетъ, съврѣменникъ на Виргилия и Овидия.

ГАМИЛКАРЪ БАРКА, баща на Анибала, единъ отъ найвеликитѣ полководци въ Картагенъ. Той се борилъ успѣшно съ римлянетѣ въ Сицилия въ първата пуническа война, до като послѣднитѣ го надвили по море при Егатскитѣ острови. Като се върнжлъ въ Картагенъ, Гамилкаръ потушилъ страшното въстание на наемнитѣ войски, и послѣ заминжлъ за Испания, покорилъ по-голѣмата часть отъ полуострова и образувалъ войска, отъ която синъ му се ползувалъ въ борбата си съ римлянетѣ. Той билъ убитъ въ сражението въ Испания въ 228 г. пр. Хр.

ГАНИМЕДЪ, синъ на Троса и Калироя, прѣкрасенъ младежъ, грабнжтъ отъ планината Ида и отнесенъ на небето отъ орлитѣ на Зевса. На Олимпъ той станжлъ виночерпецъ на Зевса вмѣсто Геба. Въ замѣна на сина имъ, Зевсъ подарилъ на Ганимедовитѣ родители единъ чифтъ божественни конье.

ГАНОНЪ (Hanno), съврѣменникъ на Анибала. Той билъ прѣдводитель на аристократическата партия въ Кар-

тагенъ и всѣкакъ се мжчилъ да припятствува на Анибала въ негова походъ срѣщу римлянетѣ.

ГАРМОДИЙ (Harmodius) и АРИСТОГИТОНЪ, Атински младежи, убийци на Пизистрата — Иппарха (514 г. пр. Р. Хр.), които се считали за възстановители на Атинската свобода.

ГАРМОНИЯ или ХАРМОНИЯ, дъщеря на Арея и Афродита, жена на Кадма. Въ деньтъ на своята свадба, тя получила отъ Кадма огърлица, която причинявала нещастие на тѣзи, на които се давала.

ГАРПИИ (Harpiai), богини — похитителки; тѣ се изобразявали въ видъ на чудовища — на половина птици на половина жени. Омиръ на тѣхъ приписва изчезваньето на хора безвѣстно.

ГАРУМНА, рѣка въ Южна Галлия, сега Гаронна.

ГЕБА, богиня на младостьта, дъщеря на Зевса и Хера. Тя наливала на олимпийскитѣ богове нектаръ, до като не билъ станжлъ виночерпецъ на боговетѣ Ганимедъ. Тя се считала за небесна съпруга на Херкулеса.

ГЕЗИОДЪ, старъ епически поетъ, който живѣлъ приблизително слѣдъ едно столѣтие слѣдъ Омера. Неговитѣ съчинения иматъ нравственно религиозно направление; отъ тѣхъ сж стигнжли до насъ: „Дѣла и дни“ и „Теогония“; въ послѣднето съчинение той систематизира разказитѣ за боговетѣ и началото на свѣта, които сжществували въ разни части на Гърция.

ГЕЗИОНА, дъщеря на Троянский царь Лаомедона, която била изѣдена отъ морско чудовище нарочно пожертвувана отъ баща си, за да умилостиви боговетѣ Аполона и Посейдона. Херкулесъ убилъ това чудовище и Гезиона се оженила за Теламона и родила Тевкра.

ГЕЛОНЪ, Сиракузки царь, който всѣчески се мжчилъ да възвиси Сиракуза и да остави Сиракузянетѣ на спо-

койствие прѣзъ своето седемь годишно царуванье; умрѣлъ въ 478 пр. Р. Хр.

ГЕНИИ, духъ, който оживява извѣстно лице, мѣсто и т. н. т.; който съответствува съ гръцкия Демонъ. Гения, споредъ римлянетѣ билъ не само въ всѣкой человѣкъ, нъ и у всѣко семейство, градъ, страна и т. н. т. Тѣ си прѣдставлявали мѣстнитѣ гении въ видъ на змѣйсве. Въ искуственнитѣ произведения геннитѣ ги прѣдставлявали въ видъ на крилати сѫщества.

ГЕОРГИЙ ТЕРТТЕРЪ I-й, български царь (1280—1292 г.); той происхождалъ отъ благородно семейство и билъ сроденъ съ най-голѣмитѣ и влиятелни родове. Народа много го обикнѫлъ поради храбростьта му и ума му. Асень III го ималъ за опасенъ съперникъ, та за това го оженилъ за сестра си и го назначилъ деспотъ. Прѣдишната си жена и сина си Свѣтослава испратилъ заложници въ Никея. Когато Иванло се явилъ съ войска прѣдъ Търново, Иоаннъ Асѣнь III избѣгалъ въ Византия. Народътъ съ голѣмо ликуване провъзгласилъ Георгий Тертерий за царь (1280). Той не билъ приятель на византийцитѣ и съ сърбитѣ и Карла I Неаполитанский, — воювалъ срѣщу тѣхъ. Татаритѣ нападнѫли и опустошили България, Тертеръ искалъ съдѣйствие отъ Андроника, който му отказалъ. Тертеръ се крилъ въ околностьта на Одринъ, нъ билъ уловенъ и пратенъ на заточение: послѣ билъ освободенъ отъ сина си Свѣтослава и спокойно прѣкаралъ живота си. —

ГЕОРГИЙ ТЕРТЕРЪ II (1322—1323), синъ на Свѣтослава и внукъ на Георгий Тертеръ първий. Той се възползувалъ отъ междуособията въ Византия и нападналъ на Родопитѣ, взелъ Пловдивъ, нъ послѣ билъ разбитъ отъ Андроника Малкий при Одринъ. Той умрѣлъ слѣдъ 1 година. Съ него се свършва династията на Тертеровцитѣ.

ГЕРМАНИКЪ ЦЕЗАРЬ, синъ на Друза и Антония, дъщеря на Антония. Той билъ осиновенъ отъ Тиберия, приемника на Августа. Билъ нарѣченъ Германикъ за блѣстящитѣ си побѣди надъ германцитѣ, които вѣроятно би покорилъ напълно, ако не билъ повиканъ отъ завистъ обратно въ Римъ. Той билъ жененъ за Агриппина Старата, отъ която ималъ 9 дѣца, между които имп. Калигула и Агриппина, майката на Нерона. Германикъ умрѣлъ въ Сирия 19 год. сл. Хр.

ГЕСПЕРЪ, гл. Фосфоръ.

ГЕЯ, богиня на земята, която е родила Урана (небето); отъ Урана тя произвела Титанитѣ, Циклопитѣ и Сторѫкитѣ исполини, а отъ кръвьта на Урана — Ериниитѣ и Гигантитѣ. Тя сѫщо се считала за майка на Нерея, Ерехтея, тя била богиня кърмачка на людьетѣ, а попослѣ ѭ смѣсвали съ Цибела и Деметра.

ГИГАНТИ, митически грамадни сѫщества, съ змѣйски опашки и съ страшни лица. Тѣ искали съ приставъ да вземѫтъ небето и се въоръжили съ скали и стебла отъ дървета, нъ олимпиискитѣ богове ги убили и ги погребали подъ Етна. Този расказъ вѣроятно е произлѣзълъ въ слѣдствие на вулканическитѣ изригвания.

ГИГЕСЪ, Лидийски царь, приемникъ на Кандавла; царувалъ между 716—678 год. пр. Хр. Неговото богатство станѫло пословично, въ слѣдствие цѣннитѣ дарове, които далъ на Делфийский оракулъ и храмъ.

ГИАДИ, тъй се наричали седемъ нимфи, които образували съзвѣздие въ главата на Телеца. Името имъ значи „даващи дъждъ“ и имъ е дадено такова име, защото съ тѣхното изгрѣванье се почва дъждовното врѣме.

ГИЕСЪ, гл. Егеонъ.

ГЛАВКЪ, рибаринъ, който станѫлъ морско божество, слѣдъ като вкусилъ отъ трѣвата посѣѭна отъ Хроноса.

2) Синъ на Сизира раскжсанъ отъ собственнитѣ си конье, божество, което се счита, че плаши коньетѣ на бѣгъ. 3) Прѣдводитель на Ликийцитѣ въ Троянската война, убитъ отъ Аякса.

ГОРДИЙ, царь на Фригия и баща на Мидаса. На хамутя на неговата колесница билъ свързанъ възелъ, който никой не можелъ да развърже. Оракулътъ прѣдсказалъ, че този, който развърже този възелъ, ще владѣе цѣла Азия. Александръ Велики, като дошелъ въ Гордиумъ, разрѣзалъ възела и наистина покорилъ Азия.

ГОРДИУМЪ, стара столица на Фригия. —

ГОРГОНИ, три страшни чудовища, единъ погледъ на които обръщалъ хората въ камъкъ: *Евриала*, *Стено и Медуза*. Тѣ биле дъщери на Форкиса и Кето. Главитѣ имъ биле покрити съ змии, вмѣсто съ коса; тѣ имали крила, страшни зжби и ногти. Отъ тѣхъ само медуза била смъртна и била убита отъ Персея.

ГОРИ, дъщери на Зевса и Темида, които пазьктъ вратята на небето и които се смѣняватъ съ годишнитѣ врѣмена, тѣ биле три: Евномия, Еирена, и Дина.

ГРАДИВЪ, „отиващъ“ или „напрѣдващъ“ прѣзиме на бога Марса.

ГРАЙ, сестра на Горгонитѣ, бѣлокоса отъ рождението си, богиня на старостьта, тѣ биле три; имали общо око и общъ зжбъ и живѣели близо до Горгонитѣ.

ГРАКХИ, име на една забѣлѣжителна фамилия, най-забѣлѣжителни членове на която биле Тиберий и Кай Гракхи. Майка имъ била извѣстната римска матрона Корнелия, дъщеря на Сципиона Африканский, която всецѣло се прѣдала на въспитанието на своитѣ дѣца. И двамата ѝ сина станжли искренни приятели на бѣднитѣ и огнетенитѣ и се мжчили да остановьктъ по-правилно распрѣдѣление на имуществата (около 140 г. пр. Хр.).

Богатитѣ въ това врѣме имали много голѣми земи, които обработвали роби, а голѣма часть отъ земитѣ биле необработени. Тиберий Гракхъ, като станѫлъ трибунъ, искалъ да прѣкара законъ за ново распрѣдѣление на полята, споредъ който всичкитѣ земи, които богатитѣ завладѣли безъ пари, да се раздѣлѭтъ отъ ново споредъ ежегодния данъкъ. Тиберий платилъ съ живота си за този законъ: той билъ убитъ отъ своитѣ врагове въ 35 годишната си възрасть въ 133 год. Братъ му Кай, много по-даровитъ отъ Тиберия, подържалъ възгледитѣ на брата си и измислилъ редъ реформи за низкитѣ классове. Той тъй сѫщо станѫлъ жертва на своята безкористна любовь къмъ народа въ 121 год. до Р. Хр.

ГРАНИКЪ, малка рѣка въ Мизия, на която Александръ великий одържалъ първата блѣстяща побѣда надъ Перситѣ въ 334 г. пр. Хр.

ГРАЦИИ, гл. Харити.

ГРЪКО-ПЕРСИЙСКИ ВОЙНИ, гл. Персийски войни.

ГРИФЪ, митически животни съ лъвско тѣло, орлова глава, които пазѣли на Сѣверъ златото.

Д.

ДАВИДЪ, български патриархъ.

ДАВИДЪ, български царь на Западна България (968?—677). Слѣдъ смъртьта на царь Петра, той намислилъ да се въсползува отъ отсѫтствието на синоветѣ му Бориса и Романа за да завземе прѣстола, нъ Борисъ II го прѣварилъ съ помощьта на византийцитѣ. Той наслѣди прѣстола на западното българско царство слѣдъ смъртьта на баща си Шишмана I. Той влѣзълъ въ споразумение съ Западъ. Въ 973 год. неговитѣ пратенници се явили на императора Оттона I; въсползувалъ се

отъ размирицитѣ въ Гърция и смъртьта на Иоанна Цимисхий и нападнжлъ на крѣпостьта Сѣръ, нъ не можилъ да ѭ прѣвземе. Той отстжпилъ прѣстола на брата си Самуила и се покалугерилъ. Умрѣлъ въ Воденъ, прахътъ му билъ прѣнесенъ въ Охрида. Портрета му се срѣща въ много церкви съ надписъ: „Святий царь българский Давидъ". Кедринъ расправя, че го убили власи между Костуръ и Прѣспа.

ДАМАКСЪ, много старъ градъ, споменуванъ още отъ врѣмето на Авраама. Той билъ глав. градъ на Сирия. Римския императоръ Диоклетиянъ устроилъ въ него фабрика за оржжия. Отъ това врѣме още се слави пословичната „Сабя дамаскиня".

ДАМОКЪЛЪ, любимецъ на Сиракузкий тиранъ Дионисий по голѣмий. Той въсхвалявалъ щастието на царьетѣ въобще и на Дионисия частно; Дионисий му прѣдложилъ самъ да испита това щастие: той го турилъ на раскошно крѣсло и заповѣдалъ да окачжтъ надъ главата му единъ мечь въ врѣмето на единъ пиръ. Съ това искалъ да му каже нетрайностьта на земното щастие.

ДАМОНЪ И ФИНТИЙ (Phintias), двама приятели послѣдователи на Питагоровото учение, които живѣли въ Сиракуза при Дионисия Младий. Финтиасъ билъ обвиненъ въ прѣдателство къмъ Тиранина и билъ осжденъ на смърть, нъ получилъ разрѣшение да си иде и уреди работитѣ си, като оставилъ приятеля си заложникъ до срока на връщаньето му. Дамонъ се съгласилъ да прѣтърпи наказанието въ случай, че Финтий не се върне. Финтий се върнжлъ въ часътъ на наказанието. Дионисий билъ тъй поразенъ, щото простилъ и двамата (Баллада на Шиллера „Die Bürgschaft").

ДАНАИ, старо название на Гърцитѣ, гл. Данай.

ДАНАИДИ, петдесетьтѣ дъщери на царя Даная.

ДАНАЙ, синъ на Египетския царь Бела, братъ на Египта

(гл. Египтъ). Съ своитѣ 50 дъщери Данай побѣгнѫлъ въ Аргосъ. По негово желание дъщеритѣ му се оженили за синоветѣ на Египта и убили мѫжетѣ си. Само Ипермнестра пощадила мѫжа си Линкея. За това прѣстѫпление Данаидитѣ биле наказани въ прѣисподнята вечно да наливатъ вода въ пробита дървена бѫчва. Линкей убилъ Даная. Отъ името на Даная, който се счита родоначалникъ на Гърцитѣ, тѣ се наричали въ старо врѣме Данаи.

ДАНАЯ, дъщеря на Акризия, аргоский царь; оракулътъ прѣдсказалъ на баща ѝ, че дъщеря му ще роди синъ, който ще убие дѣда си. Тогава Акризий ѭ затворилъ въ една кула, за да нѣма възможность да има синъ. Нъ Зевсъ влѣзѫлъ въ тъмницата въ видъ на златенъ дъждъ и тя родила отъ него Персея. По заповѣдьта на Акризия Персей и Даная биле хвърлени въ морето, заключени въ единъ ковчегъ. По заповѣдьта на Зевса, Диктий извадилъ сандѫка на брѣга на о-въ Серифа. По такъвъ начинъ Персей билъ избавенъ и послѣ наистина убилъ Акризия.

ДАРДАНЪ, синъ на Зевса и Електра, дъщерята на Атланта, митически родоначалникъ на троянцитѣ, които Омиръ по тази причина нарича Дарданци.

ДАРИЙ, 1) Дарий Истаспъ, персийски царь, царувалъ между 521—485 г. г. пр. Хр., подирь Лъже-Смердиса. Дарий билъ избранъ на прѣстола, благодарение на хитростьта, която употрѣбилъ, когато се споразумѣли да изберѫтъ царь тогова, чийто конь по-напрѣдъ поцвили. Той усмирилъ въстанието на вавилоняпитѣ и прѣдприелъ походъ въ Скития, сегашна Ю. Россия. Той се грижелъ да введе добро управление въ царството си. Главно събитие въ неговото царуванье било началото на грърко персийскитѣ войни. Гърцитѣ побѣдили Перситѣ при Маратонъ въ 490 год. пр. Хр. и Дарий

се готвѣлъ да събере огромна войска противъ Гърцитѣ. Той умрѣлъ безъ да успѣе да испълни плана си. Този походъ въ Гърция билъ направенъ отъ Ксеркса. 2) Дарий II, синъ на Артаксеркса Лонгимана. 3) Дарий III Кодоманъ, при когото Персийското царство било покорено отъ Александра Великий.

ДАФНА, дъщеря на рѣчния богъ, Пенея. Апполонъ се плѣнилъ съ красотата ѝ, и почнжлъ да ѭ прѣслѣдва. Тя се обърнжла къмъ боговетѣ за спасение и била обърнжта на Лавръ, който по Гръцки се нарича Дафна. По тази причина Дафновото дърво било посвѣтено на Аполлона.

ДЕВКАЛИОНЪ, синъ на Промитея, Фтийски царь въ Тесалия, съпругъ на Пирра. Той и жена му биле единственнитѣ, които се избавили отъ всемирния потопъ, съ който Зевсъ истрѣбилъ человѣческий родъ, качени на корабъ, построенъ по съвѣта на Промитея. Слѣдъ 9 дни Девкалеонъ и Пирра се спрѣли на Парнасъ. По съвѣта на Темида, тѣ почнжли да хвърлѭтъ прѣзъ рамо „коститѣ на майката“, т. е. камъньетѣ на земята, при което камъньетѣ, които хвърлялъ Девкалеонъ, се обръщали на мжжье, а които хвърляла Пирра — на жени; по такъвъ начинъ изново се населила земята.

ДЕДАЛЪ, митическо лице, което се считало за искусенъ архитекторъ и скулпторъ. Той, споредъ прѣданието, живѣлъ при Критския царь Миноса на о въ Критъ, гдѣто построилъ Лаберинта за чудовището Минотавръ. Защото Дедалъ далъ на Миносовата дъщеря, Ариадна, конци, съ помощьта на които можело да се излѣзе отъ Лаберинта. Той заедно съ сина си Икара билъ затворенъ въ тъмница; нъ Дедалъ подкупилъ стражара и изхвръкнжлъ изъ тъмницата заедно съ сина си съ помощьта на перошинени крила, които сами си биле направили. Дедалъ сполучливо прилѣтелъ прѣзъ морето

(Егейско м.), нъ синъ му Икаръ отишелъ много високо, та восъка, що прикрѣпялъ перата, се растопилъ отъ слънцето и той паднѫлъ въ морето и потѫнѫлъ. Поради това тази часть на морето се казва Икарско море, а острова, на който, по прѣданието, принесли тѣлото му, се нарича Икарски.

ДЕЙАНИРА, дъщеря на Етолийския царь Ойнея и съпруга на Херкулеса. По-напрѣдъ ѭ искалъ рѣчния богъ Ахелой, нъ Херкулесъ го убилъ и се оженилъ за неѭ. Тя станѫла случайно причина за смъртьта на Херкулеса, като му пратила утровна дрѣха, съ която, мислѣла, ще повърне любовьта му къмъ неѭ. Като се научила за смъртьта на Херкулеса, тя се обѣсила (гл. Херкулесъ). —

ДЕЙДАМИЯ, дъщеря на Ликомеда, при двора на когото живѣлъ Ахилесъ въ женски дрѣхи. Отъ Ахилеса тя родила Неоптолема.

ДЕЙФОБЪ, синъ на Приама и Хекуба. Подиръ смъртьта на Париса той се оженилъ за Елена. Той билъ убитъ отъ Минелая, първия съпругъ на Елена.

ДЕЛОСЪ, най-малкия отъ Цикладскитѣ о-ви, който се считалъ за мѣсторождение на Аполлона и Артемида. Тукъ се намиралъ единъ великолепенъ храмъ на Аполлона.

ДЕЛФИ, малъкъ градъ въ Фокида, извѣстенъ по храма и оракула на Аполлона. Омеръ нарича това мѣсто Питонъ. Въ старо врѣме считали Делфи не само за срѣдоточие на Гърция, нъ и на цѣлия свѣтъ. Оракула стоялъ срѣдъ храма надъ една пукнѫтина, отъ която излазяли задушливи газове и надъ която имало единъ триножникъ. На триножника стояла Пития, една жреца, която вдъхвала парить и въ несъзнание произнасяла несвързани думи, които се считали за пророчество, внушено отъ Аполлона.

ДЕМЕТРА, богиня на земледѣлието, най-голѣмата покрови-

телка на хлѣбнитѣ растения. Тя била дъщеря на Хроноса и Рея, сестра на Зевса и Аида. Отъ Зевса тя имала дъщеря Персефона, която Аидъ завлѣкълъ въ подземното царство. Като узнала за похищението на дъщеря си, Деметра полудѣла отъ скърбь и гнѣвъ, запрѣтила на земята да произвежда плодове, тъй щото Зевсъ билъ принуденъ да прати Хермеса въ подземното царство за Персефона. Аидъ ѭ пустнѫлъ при майка ѝ, нъ ѭ заставилъ да глътне малко гранатъ, съ това ѭ обвързвалъ да прѣкарва съ него третята часть отъ годината, а останѫлитѣ 2/3 отъ годината да живѣе при майка си. Тогава земята почнѫла отъ ново да произвежда плодове. Тази приказка, вѣроятно, е произлѣзла отъ периодическото явяванье на растителностьта́. Деметра се считала за милостива, благодатна богиня, кърмачка на человѣцитѣ. Тя съ помощьта на Триптолема научила хората на земледѣлието. Въ нейна честь биле наредени тъй нареченитѣ: „Елевзински Мистерии". Принасяли ѝ жертва крави, свини, плодове, пити отъ пчели и др. Римлянетѣ ѭ отождествявали съ Церера.

ДЕМОДОКЪ, слѣпъ пѣвецъ на царя на Феакитѣ, Алкиноя, който пѣлъ въ присѫтствието на Одисея.

ДЕМОКРИТЪ, знаменитъ гръцки философъ, роденъ въ гр. Абдера около 460 г. пр. Хр. Той билъ основатель на атомистическата теория. Познанията му биле извънмѣрно разнообразни и обширни. За цѣль на всѣко познание, Демокритъ считалъ спокойствието на душата; поради това прѣданието го изобразява вечно засмѣнъ въ противоположность съ вечно плачащия Хераклита.

ДЕМОНЪ, гл. *Гений*.

ДЕМОСТЕНЪ, най-великъ атински ораторъ, род. въ около 385 год. пр. Хр. На седмата си година останѫлъ безъ баща и заедно съ сестритѣ си билъ оставенъ на про-

извола на своитѣ опекуни, които прахосали бащиното му богатство. На двадесетата си година той излѣзълъ на ораторската трибуна съ обвинение противъ своитѣ опекуни. Но, като ораторъ, той ималъ недостатъци въ произношението си и гласътъ му билъ слабъ. Той прѣодолѣлъ тѣзи мѫчнотии съ почти невѣроятни усилия. На тридесетата си година той станѫлъ прочутъ ораторъ, при което, влиянието си върху своитѣ граждане употрѣбилъ въ полза на своето отечество, а не въ своя лична полза. Въ течение на 20 год. той водилъ упорита борба противъ Филиппа Македонски, който, както явно виждалъ Демостенъ, ималъ намѣрение да покори гърцитѣ. Въпрѣки това обаче, въ битката при Херонея, Гърция за винаги се лишила отъ свободата си. Въ тази битка участвувалъ и самъ Демостенъ, който заедно съ другитѣ гърци побѣгнѫлъ. Обвиненъ въ подкупность, Демостенъ билъ изгоненъ, отъ кѫдѣто послѣ се върнѫлъ тържественно. Слѣдъ смъртьта на Александра велики, Демостенъ подигнѫлъ всичкитѣ Гърци на възстание противъ Македония. Но когато Гърцитѣ биле разбити отъ приемника на Александра, Антипатра, Демостенъ побѣгнѫлъ на о-въ Калабрия и тамъ се отровилъ въ 322 год. пр. Хр. По честностьта на своитѣ убѣждения и по твърдата послѣдователность на своитѣ цѣли Демостенъ е най-благородна и висока личность въ всичкитѣ врѣмена.

ДИДОНА, дъщеря на Тирския царь Бѣла, сестра на Пигмалиона и основателка на Картагенъ. Еней въ бѣганьето си отъ Троя прѣминѫлъ прѣзъ Картагенъ, гдѣто билъ приетъ радушно отъ Дидона. Тя се влюбила въ героя и когато той ѭ оставилъ за да иде въ Италия, тя се изгорила на *костеръ*.

ДИКА, богиня на справедливостьта, дъщеря на Зевса и Темида, покровителка на правото и сѫдилищата.

ДИМИТРИИ, 1) Димитрий Полиоркетъ, т. е. завоеватель на градове, добилъ туй название, защото изнамѣрилъ грамадна обсадна машина. Той билъ синъ на Антигона и се родилъ въ 337 год. пр. Хр.. Седемь години билъ македонски царь, до като македонцитѣ му биле вѣрни; когато му измѣнили, македонски царь станжлъ Пирръ, епирский царь. Димитрий е извѣстенъ по своя смѣлъ, страстенъ, дѣятеленъ характеръ и по умѣнието да си испълнюва плановетѣ.

2) ДИМИТРИЙ ФАЛЕРИЙСКИЙ, роденъ около 345 г. пр. Хр. Забѣлѣжителенъ ораторъ, държавенъ мжжъ, поетъ и философъ. Той управлявалъ съ успѣхъ Атинското царство, до като го покорилъ Димитрий Полиоркетъ.

ДИРКА, жена на тиванския царь Лика, който се оженилъ за неѭ, като се развелъ съ Антиопа. Синоветѣ на послѣднята отъ Зевса, Амфионъ и Зетъ, страшно отмжстили на Дирка за нейната жестокость къмъ тѣхната майка. Тѣ ѭ прѣвързали въ рогата на единъ бикъ, който пустнжли на свобода. Измжченото ѝ тѣло хвърлили въ извора близо до Тива, който се нарича Дирка. Наказанието на Дирка е изобразено въ античната мраморна група, извѣстна подъ названието „Фариезки бикъ“.

ДИСКОРДИЯ, гл. Ерида.

ДИАНА, римска богиня, съответствуваща на Гръцката Артемида — богиня на лова, ражданьята и Луната. Тя се счита прѣимущественно богиня на плебеитѣ и робитѣ. Въ Ариция се намирало свѣтилището ѝ, гдѣто жрецъ билъ побѣгнжлъ робъ, който убилъ прѣдишния жрецъ (Rex Nemorensis).

ДИОГЕНЪ, извѣстенъ философъ отъ циническата школа, роденъ въ Синопъ около 412 пр. Хр., ученикъ на Антистена, основателя на циническата философия. Въ практическото приложение на това учение Диогенъ надми-

нжлъ своя учитель, като слѣдвалъ буквално принципа, че всичко, безъ което може, не трѣбва да се употрѣбява. Той прѣзиралъ удобствата и живѣлъ въ една бжчва близо до храма на Цибела около Атина. Александръ Велики трогнжтъ отъ неговитѣ независими обноски казалъ: „Ако не бѣхъ Александръ, бихъ желалъ да бждж Диогенъ“! Диогенъ умрѣлъ въ Коринтъ въ 323 г. Той се прочулъ съ своитѣ горчиви остроумни забѣлѣжки и изражения.

ДИОДОРЪ, по призвание Сицилийский, съврѣменникъ на Юлий Цезаря и Августа, извѣстенъ пжтешедственникъ и историкъ. Той написалъ История въ 40 книги, отъ които до насъ сж стигнжли 15, които иматъ голѣмо значение при изучваньето на Историята, макарь да се отличаватъ съ много недостатъци.

ДЕОКЛЕТИАНЪ, Римски императоръ, който царувалъ между 284—305 год. сл. Хр. Царуваньето му се отличавало по жестокото прѣслѣдване на християнетѣ.

ДИОМЕДЪ, герой, който участвувалъ при обсадата на Троя. Той билъ синъ на Тадея и Дейфила и по храбрость билъ втори слѣдъ Ахилеса. Атина се считала за негова покровителка. Той стжпилъ въ война не само съ троянскитѣ герои Хектора и Енея, нъ ранилъ Афродита и Арея, които биле на страната на Троянцитѣ. Диомедъ и Одисей заграбили отъ Троя изображението на Атина Паллада-Палладиумъ, отъ запазваньето на която зависѣла сждбата на града. Слѣдъ свършваньето на Троянската война, Диомедъ се върнжлъ въ Аргосъ, гдѣто заварилъ жена си Егиалея, че живѣе въ свръска съ Ипполита. Той оставилъ Аргосъ и се отправилъ въ Етолия, а послѣ завладѣлъ Давния, въ Италия, гдѣто се оженилъ за Евиппа, дъщеря на Давна, и умрѣлъ въ прѣклонна възрасть.

ДИОНА, дъщеря на Урана и Гея, титанка, майка на Афродита отъ Зевса.

ДИОНИСИЙ, по-голѣмий синъ на Гермократа, тиранъ Сиракузки, роденъ въ 430 г. пр. Хр. Отъ начало той билъ писарь, нъ се отличавалъ съ честолюбие и забѣлѣжителенъ военен талантъ. На 25 годишната си възрасть станжлъ Сиракузки полководецъ. Тогава той почнжлъ да прилага своитѣ честолюбиви планове, да покори Сицилия и унизилъ Картагенъ. Той билъ тиранинъ въ най-лошето значение на тази дума; независимо отъ това, той покровителствувалъ литературата, искуствата, приималъ у себе си Платона и другитѣ знаменити хора въ своето врѣме. 2) По-младий, синъ и приемникъ на първия, исвѣстенъ по своята жестокость. Той управлявалъ Сиракуза 12 год., до като билъ принуденъ да даде властьта въ 343 год. пр. Хр. Той умрѣлъ въ Коринтъ.

ДИОНИСЪ, Вакхъ или Бахусъ, богъ на виното и винарството, синъ на Зевса и Семела, дъщеря на Кадма. Малко прѣди рождението му ревнивата Хера посъвѣтвала Семела да моли Зевса да се яви при неѭ въ всичкото свое величие. Зевсъ наистина се явилъ при неѭ съ молния и гръмъ, нъ тя, като смъртна не понесла негова погледъ и умрѣла, като родила прѣждеврѣменно дѣтето. Зевсъ зашилъ дѣтето въ бедрото си, гдѣто го доносилъ. Съпровожданъ отъ тълпа служителки, менади и вакханки, Сирени и Сатири съ жезли (Тирси), обвити съ лози, Дионисъ прѣминжлъ прѣзъ Елада Сирия и Азия до самата Индия и се върнжлъ прѣзъ Тракия въ Европа. На всѣкждѣ изъ пжтя си той училъ хората на винарство и сѣлъ първитѣ зародиши на цивилизацията. Негова жена била Ариадна, загубена отъ Тезея на о-въ Наксосъ. Почитанието на Дионисъ

са отъ начало се проявявало въ весели празднуванья, нъ послѣ малко по малко почнжло да се празднува съ невъздържани оргии, нарѣчени вакханалии. Отъ тукъ происхожда наименованието на Диониса — Вакхъ, т. е. Шумпий. Ообенна роль въ тѣзи праздненства играли жрецитѣ на Дпониса — екзалтирани жени, извѣстни подъ името вакхаики, Менади и др. так. На Диониса било посвѣтено виното, пантерата, тигъра, магарето, делфина и козела. На Гръцкия Дионисъ съответствува римския богъ Бахусъ.

ДИОНЪ КАССИЙ, римски историкъ, който билъ много ученъ, роденъ въ Никея въ 155 год. сл. Хр. Отъ неговата Римска История въ 80 книги до насъ сж достигнжли само откжслеци.

ДИОСКУРИ, братия близнаци, синове на Зевса и Леда, жена на Спартанский царь Тиндарея, братья на Елена и Клитемнестра. Касторъ (първий) се славѣлъ като укротитель на звѣроветѣ, а вторий, Полидевкъ, като борецъ съ юмруци. Касторъ се считалъ смъртенъ, а Полидевкъ — безсмъртенъ. Тѣ участвували въ похода на Аргонавтитѣ и по вѣрваньето на римлянетѣ помагали имъ невидимо въ битката при Регилското езеро. Тѣ се обичали много по между си; съзвѣздието „Близнаци“, което добило името си отъ тѣхъ, служило за пжтеводитель на моряцитѣ. Тѣхъ ги считали покровители на мореплаването.

ДОБРОТИЧЬ, български полусамостоятеленъ деспотъ, владѣнията на когото се простирали тамъ, гдѣто Дунава се влива въ Черно-Море и по брѣговетѣ на Черно-Море. Столицата му билъ гр. Козякъ при Месемврия. Той участвувалъ въ войната между императрицата Анна и Кантакузена. Въ 1357 год. той владѣлъ и укрѣплението Елона (Емине), отдѣлилъ духовното управление на Добруджа отъ Търновската Патриаршия и го подчи-

нилъ на Царегр. Патриаршия. На негово име е наречена *Доброджа.* Той билъ подъ върховната власть на Иоанна Шишмана III. Въ 1375 година той толкова се усилилъ, че ималъ самостоятеленъ флотъ на Черно-Море, съ който ходилъ въ Трабезундъ да свали отъ прѣстола Андроника Комнина и да въскачи сина Иоанна V Палеолога, своя зеть. Той умрѣлъ около 1385 год.

ДОДОНА, градъ въ Епиръ, извѣстенъ по стария й оракулъ на Зевса, гдѣто жрецитѣ прѣдсказвали бѫдѫщето по шумолението на листата на свѣщенния дѫбъ и по шюртеннето на водата въ извора. —

ДОМИЦИАНЪ, Римски императоръ, който царувалъ между 81—96 год. сл. Хр. Синъ на Веспасияна и по-малъкъ братъ на Тита. Огличавалъ се съ голѣмата си жестокость. Всичкитѣ му войни биле несполучливи. Той отъ зависть извикалъ отъ Британия Агрикола, който вече билъ свършилъ войната и покорилъ Британия. Той наказалъ смъртно много сенатори и насърдчавалъ шпионитѣ. Падѫлъ убитъ, въ слѣдствие на единъ заговоръ, въ който участвувала и жена му Домиция.

ДОРИДА, малка область въ Срѣдня Гърция.

ДОРИДА, дъщеря на океана и Тетида, тя се оженила за брата си Нерея и родила 50 Нериди.

ДРАКОНЪ, първия атински законодатель. Законитѣ му били тъй строги, щото за всѣко прѣстѫпление опрѣдѣляли смъртно наказание; поради това ги нарѣкли „кървави закони". Той живѣлъ въ около 620 год. прѣди Р. Хр. Тъй като законитѣ му се указали неудовлетворителни, то скоро ги замѣнили съ законитѣ на Солуна 594 год.

ДРИАДИ, нимфи на горитѣ, които се раждали, живѣели и умирали заедно съ дръветата, въ които обитавали.

ДРУИДИ, жреческо съсловие въ Галлия, което имало голѣмо влияние между народа. —

Е.

ЕАКИДИ, тъй се наричали потомцитѣ на Еака, т. е. синоветѣ му (Пелей и Теламона), внуцитѣ му (Ахиллеса) и правнуцитѣ му (Неоптолема).

ЕАКЪ, синъ на Зевса и Егина. Разказватъ, че когато се раждалъ на о-въ Егина, нарѣченъ на името на майка му, тамъ нѣмало жители, които всичкитѣ измрѣли отъ чума, и че Зевсъ по молитвитѣ на Еака обърнжлъ мравкитѣ въ хора; поради това тѣзи хора се нарѣкли Мирмидони (отъ mirmekes=мравки), и Еакъ ги управлявалъ. Той се прославилъ въ цѣла Гърция съ своята справедливость и благочестие и подиръ смъртьта си станжлъ единъ отъ тримата сждии въ ада, наравно съ Миноса и Радаманта.

ЕВБЕЯ, най-голѣмий островъ въ Егейското море.

ЕВКЛИДЪ, забѣлѣжителенъ математикъ, живѣлъ въ Александрия между 323—283 год. пр. Христа, въ врѣмето на първия Птоломей. Най-извѣстното му съчинение: „Основитѣ на Геометрията“ е достигнжло до насъ въ Арабски прѣводъ. —

ЕВКСИНСКИЙ ПОНТЪ (Euxinus pontus), старо название на Черно-Море.

ЕВМЕНИДИ, гл. Еринии.

ЕВРИДИКА, жената на Орфея, гл. Орфей.

ЕВРИМИДОНЪ, единъ отъ гигантитѣ, гл. Гиганти.

ЕВРИПИДЪ, третий отъ великитѣ Гръцки трагици, роденъ на о-въ Саламинъ въ 480 г. пр. Хр. Той изучилъ философията подъ ржководството на Анаксагора и билъ

близъкъ на Сократа. Умрѣлъ въ двора на спартанский царь Архелая на 75 годишна възрасть. Отъ неговитѣ трагедии до насъ сѫ достигнѫли 18, въ които хората се изобразяватъ каквито не сѫ.

ЕВРИСТЕЙ, синъ на Фенела и внукъ на Персея, царь на Микенъ. Като завиждалъ на Херкулеса и искалъ да го погуби, той, подбутнѫтъ отъ Хера, накаралъ го да извърши 12 подвига. Гл. Херкулесъ.

1) ЕВРОПА, дъщеря на Финикийский царъ Агенора. Въ неѭ се влюбилъ Зевсъ и, като се обърнѫлъ на бикъ, прѣнесълъ ѭ чрѣзъ морето на гърба си на о-въ Критъ. Тука Зевсъ добилъ първия си образъ. Европа родила синове Миноса, Радамантия и Сарпедона. Послѣ тя се оженила за Критския царь и синоветѣ ѝ наслѣдили властьта надъ острова.

2) ЕВРОТЪ, рѣка въ Лакония, на която билъ расположенъ гр. Спарта.

ЕВТЕРПА, муза на лирическата поезия; изображавана съ флейта.

ЕВТРОПИЙ, римски историкъ въ половината на IV столѣтие сл. Хр., авторъ на кратка Римска история въ 10 книги.

ЕВРЪ, источенъ, а послѣ юго-источенъ вѣтръ.

ЕВТИМИЙ, послѣденъ български патриархъ, ученикъ на Теодосия II. Той се занимавалъ съ прѣглежданьето на старославянский прѣводъ на св. писание, който съдържалъ много тъмни мѣста и давалъ поводъ за ереси. Той билъ избранъ за Патриархъ слѣдъ Иониция II. Нему прѣдлежало да води борба съ богомилитѣ. Той, заедно съ царь Шишмана, се мѫчилъ да подигне падащето българско царство, нъ не успѣлъ. Той основалъ нова литературна школа, която личела съ византийска надутость. — Когато Баязидъ прѣвземаше Търново,

заплашваше жителитѣ му съ смърть, и Шишманъ отсѫтствуваше отъ Търново, единственното лице, до което се допитвали обсаденитѣ, билъ Евтимий. Мѫжественно се упѫтилъ той при турцитѣ, за да смѣгчи гнѣвътъ на варварския повелитель. Баязидъ го приелъ благосклонно и направилъ нѣкои отъ исканитѣ му отстѫпки. Когато Търновский комендантъ Челеби изби 110 болѣри и първенци и Евтимий билъ хвърленъ въ тъмница, пашата заповѣдалъ да му съблекѫтъ духовнитѣ дрѣхи, да го покачѫтъ „на стѣну града“ и тамъ публично да го обезглавѭтъ, за да видѭтъ всички смъртьта на неустрашимия църковенъ пастирь. Евтимий наклонилъ глава, нъ рѫката на палача, споредъ прѣданието, останѫла неподвижна, слѣдъ което го оставили живъ. Попослѣ Евтимий билъ заточенъ въ Тракия, гдѣто умрѣлъ. Трогателна е била раздѣлата на патриарха Евтимия съ Търновскитѣ жители, които съ стотини семейства придружавали патриарха въ изгнанието му!

ЕВФРОЗИНА, гл. Харити.

ЕГАЛЕЙ, планина въ Аттика срѣщу Саламинъ, отъ гдѣто Ксерксъ гледалъ, какъ гърцитѣ разбили флотата му въ 480 год. пр. Хр.

ЕГАТИ, кóзи острови близо до Сицилия, а именно Форбантия, Капрария и Гиера. При тѣзи острови римлянетѣ удържали морска побѣда надъ картагенянетѣ, която рѣшила исхода на първата пуническа война (242 г. пр. Хр.).

ЕГЕЙ, синъ на Пандеона, атински царь. Той се оженилъ за Ефра и ѝ казалъ, когато ѝ се роди синъ и стане кадѫренъ да подигне камѫка, подъ който баща му турилъ меча си, да го испрати въ Атина. Този неговъ синъ билъ Тезей, който, като порастнѫлъ, отишелъ въ Атина и възстановилъ баща си на прѣстола, който му биле отнѣли петдесетьтѣ сина на Палланта, брата на

Егея. Като отивалъ въ Критъ да убие Минотавъра, Тезей обѣщалъ на баща си, че въ случай на успѣхъ ще дигне на кораба бѣлъ флагъ намѣсто черний, нъ той забравилъ обѣщанието си и баща му, като видѣлъ пакъ черний флагъ, помислилъ, че синъ му е убитъ, и въ отчаянието си се хвърлилъ въ морето.

ЕГЕЙСКО-МОРЕ, часть отъ Срѣдиземното-Море, която се намира между Гърция и Мала-Азия, наричана въ сегашно врѣме Архипелагъ; това море е пълно съ острови. То се нарича Егейско-Море отъ бащата на Тезея, Егей, който се хвърлилъ въ него. (Гл. Егей).

ЕГЕОНЪ или БРИАРЕЙ, синъ на Урана (Небето) и на Гея (Земята). Егеонъ, както и братьята му Гиесъ и Котонъ, билъ морски Гигантъ, който ималъ сто ржцѣ и петдесеть глави. Егеонъ и братьята му, наричани често Ураниди или сторжки исполини, биле извадени отъ олимпийскитѣ богове отъ дълбочината на земята, гдѣто ги държалъ баща имъ Уранъ, и имъ помогнжли да побѣдятъ титанитѣ; Зевсъ испждилъ титанитѣ отъ Тартъра и поставилъ Егеона и братьята му да ги пазятъ. — Сторжкитѣ исполини сж олицетворение на страшната водна сила.

ЕГЕРЕЯ, една отъ италийскитѣ прорицаващи нимфи на изворитѣ, тайна съпржга на римский царь Нума-Помпилий; по нейния съвѣтъ той въвелъ въ Римъ богуслужебнитѣ учрѣждения.

ЕГИДА, ужасния щитъ на Зевса, искованъ отъ Хефеста. Като хвърля съ дѣсната си ржка молнии, съ лѣвата Зевсъ потърсва Егидата, украсена съ 100 пюскюлчета. Въ срѣдата на Егидата се намирала главата на Горгоната Медуза. Егидата не била принадлежность само на Зевса; неѭ ѭ посѣла Атина и въ исключителни обстоятелства и Аполлонъ.

ЕГИДЪ, название, което се давало на потомцитѣ Егееви, а особенно на Тезея.

ЕГИНА, островъ, който се намиралъ въ Саронический заливъ. По народното прѣдание. Зевсъ населилъ този о-въ, като обърнжлъ мравитѣ въ людье (гл. Еакъ). Този о-въ билъ населенъ отъ Дорийцитѣ, които придошле отъ Епиръ, отъ които зависѣлъ до края на VI ст. пр. Хр. Около 450 год. Егинцитѣ станжли самостоятелни и о-ва имъ — важенъ търговски пунктъ, който самъ основавалъ колонии. На Егина гръцкото искуство достигнжло голѣмо развитие (Егински стилъ). Въ 420 год. Атинянетѣ покорили о-въ Егина и прогонили всичкитѣ му жители. —

ЕГИПЕТЪ, въ най-старо време Египетъ билъ населенъ съ народъ, който ималъ самобитна цивилизация. Собственний Египетъ е долината на Нилъ, която почпува отъ Сиенскитѣ водопади. Въ най старо врѣме Египетъ билъ раздѣленъ на три части: 1) Долний Египетъ, или Делтата, и 2) Срѣдний Египетъ, Гиптаномисъ, 3) Горний Египетъ или Тиваида. — Древнята история на Египетъ се дѣли на 4 главни епохи: 1) Отъ най-старо време, до покоряваньето на Египетъ отъ Камбиза въ 525 г., слѣдъ което станжлъ персийска провинция, 2) отъ Камбиза, до покоряваньето на Египетъ отъ Александра Македонский въ 323 год. пр. Хр., 3) периода на царьетѣ отъ династията на Птоломеитѣ, до обръщаньето на Египетъ въ римска провинция въ 30 г. пр. Хр. и 4) периода на римското владичество, до покоряваньето му отъ Арабитѣ въ 638 год. сл. Р. Хр.

ЕГИПТЪ, синъ на Бела, братовчедъ на Даная. Египтъ ималъ 50 синове, а Данай 50 дъщери. Данай, като се боелъ отъ лошитѣ замисли на братовитѣ си синове, побѣгнжлъ съ дъщеритѣ си въ Гърция, гдѣто основалъ Аргосъ; нъ синоветѣ на Египта го послѣдвали и поискали дъщеритѣ му за жени. Данай се съгласилъ, нъ далъ на дъщеритѣ си по единъ ножъ и ги надумалъ

да убиѭтъ мѫжьетѣ си въ брачната нощь. Всичкитѣ му дъщери испълнили съвѣта му, съ исключение на Ипермнестра, която избавила Линкея. Споредъ прѣданието, Египтъ покорилъ Египетъ, който се нарѣкълъ на неговото име. —

ЕГИСТЪ, синъ на Тиеста и на дъщеря му Пелопия. Той убилъ Атрея и, заедно съ баща си, завладѣлъ Микенското царство. Когато Агамемнонъ се намиралъ подъ Троя, Егистъ съблазнилъ жена му Клитемнестра; слѣдъ завръщанѣето му, Егистъ го убилъ и се оженилъ за Клитемнестра и 7 год. спокойно царувалъ въ Микенъ. На осмата година се върнѫлъ Орестъ, синътъ на Агамемнона и убилъ Егиста съ Клитемнестра.

ЕГИАЛЕЯ, жена на Диомеда.

ЕГОСЪ-ПОТАМОСЪ, градъ и рѣка въ Тракия, забѣлѣжителни по побѣдата на Лизандра надъ Атинянетѣ въ 405 год. пр. Хр. —

ЕДИПЪ, Тивски царь, синъ на Лая и Иокаста. Оракула прѣдсказалъ на Лая, че ще бѫде убитъ отъ сина си, поради това той заповѣдалъ да хвърлѭтъ новороденения му синъ въ планината Китеронъ, като го свержѫтъ и му прѣрѣжѫтъ краката. Овчаря, който живѣлъ на тази планина, го отнесълъ въ Коринтъ на Коринтский царь Полиба, който го въспиталъ като свой синъ и му далъ име Едипъ, т. е. „съ подути ноги“. Кога порастнѫлъ Едипъ, Делфийския оракулъ му прѣдсказалъ, че ще убие баща си и ще се ожени за майка си. Едипъ не се върнѫлъ въ Коринтъ, като смѣталъ Полиба за свой баща, а отишелъ въ Тива. Изъ пѫтя срѣщнѫлъ сѫщия си баща Лая въ колесница, скаралъ се съ коларя и убилъ баща си. Като дошелъ въ Тива, Едипъ освободилъ жителитѣ отъ чудовището Сфинксъ, което умъртвявало всичкитѣ, които не умѣяли да разгадаѭтъ зададената имъ гатанка. Едипъ разгаталъ га-

танката и Сфинксъ се хвърлилъ отъ скалата и се убилъ. За това благодѣяние жителитѣ на Тива избиратъ Едипа за свой царь и той се оженилъ за вдовицата на покойния царь, т. е. за своята майка. Отъ неѭ ималъ синове Етиокълъ и Полиникъ и дъщери Антигона и Исмена. За наказание, боговетѣ пратили на Тива чума и оракула прогласилъ, че болестьта нѣма да се прѣкрати до като не се изгони убиеца на Лая. Като узналъ истината, Едипъ се ослѣпилъ, а Иокаста се обѣсила; послѣ нещастний слѣпецъ оставилъ Тива и, съпровожданъ отъ дъщеря си Антигона, се скиталъ дълго врѣме до като умрѣлъ близо до Атина, въ мѣстото Колона, въ храма на Ериниитѣ, които прѣдъ смъртьта му го простили. Това прѣдание послужило за сюжетъ на много Гръцки трагедии. —

ЕДУИ, едно отъ най-могѫществениитѣ племена въ Галлия, народъ отъ Келтско происхождение, живѣѭщъ между р. р. Луара и Саона. Тѣ свързали съюзъ съ Римлянетѣ, отъ които биле наричани братя и съюзници. Цезарь се отнасялъ милостиво съ тѣхъ и въ 58 г. пр. Хр. възстановилъ могѫществото имъ, което било ослабено отъ Ариовиста; когато Верцингеторисъ ги подигнѫлъ на въстание, Цезарь потърсилъ водача имъ, а народа простилъ.

ЕЗАКЪ, синъ на Приама и Арисба, дъщерята на Меропа. Той се научилъ отъ Меропа да тълкува сѫнищата и прѣдсказалъ, че синътъ на Приама отъ Хекуба ще погуби Троя и съвѣтвалъ да хвърлѭтъ дѣтето. Езакъ се влюбилъ въ Гесперия; нъ когато ѭ прѣслѣдвалъ, тя била ухапана отъ змия и умрѣла. Като се считалъ виноватъ за смъртьта ѝ, Езакъ се хвърлилъ въ морето, нъ боговетѣ го обърнѫли на птица.

ЕЗОПЪ, авторъ на знаменититѣ „Басни Езопови“, живѣлъ около 570 год. пр. Хр. и билъ съврѣменникъ на Солона.

Той билъ робъ; като добилъ свобода, той отишелъ при Креза, който го пратилъ въ Делфа. Тамъ го обвинили въ свѣтотатство и го хвърлили отъ скалата. Нѣколко езопови басни биле прѣобърнѫти отъ Сократа въ стихове и се запазили само въ устното прѣдание, като образци на практическа мѫдрость. Баснитѣ, извѣстни подъ името Езопови, едва ли сѫ написани отъ Езопа; по-право е прѣдположението, че тѣ сѫ написани отъ други писатели, живѣли прѣди и слѣдъ него.

ЕЗОПЪ КЛАВДИЙ, най-великъ трагически актеоръ въ Римъ, съврѣменникъ на комическия актеоръ Росция. Той спечелилъ съ искуството си грамадно състояние, което било опропастено отъ сина му. Както Езопъ, тъй и Росций биле близки приятели на Цицерона.

ЕКБАТАНА, главенъ градъ на Мидия и лѣтна резиденция на Персийскитѣ царье.

ЕКВИ, старъ Италийски народъ, който живѣлъ въ планинитѣ на И. отъ Лациумъ, който се отнасялъ враждебно къмъ римлянетѣ, нъ най-послѣ билъ покоренъ отъ тѣхъ въ 302 год. пр. Хр.

ЕЛЕВЗИНЪ, старъ градъ въ Атика, извѣстенъ по своитѣ „Мистерии“ (потайности) въ честь на Деметра. —

ЕЛЕКТРА или ЛАОДИКА, дъщеря на Агамемнона и Клитемнестра. Тя спасила живота на баща си Ореста и пóслѣ отмѫстила заедно съ Ореста за смъртьта на баща си, като съдѣйствувала за убиваньето на Клитемнестра. —

ЕЛЕНА, дъщеря на Зевса и Леда, жена на Тиндарея и сестра на Кастора, Полидевка и Клитемнестра. Тя била забѣлѣжителна по извънредната си хубость и се оженила за Спартанския царь Менелая, отъ когото имала дъщеря Гермиона. Въ отсѫтствието на Минелая, тя била отведена отъ Париса въ Троя, което дало поводъ за Троянската война. Подиръ смъртьта на Париса, тя се

оженила за брата му Дейфоба, а слѣдъ паданьето на Троя, тя се помирила съ Минелая, съ когото живѣла дълго врѣме въ Спарта. —

ЕЛИСЕЙСКИ ПОЛЕТА, гл. Елизиумъ.

ЕЛЕНЪ, синъ на Прияма и Гекуба, прѣдсказатель. Той доброволно прѣминѫлъ на страната на Гърцитѣ, или билъ взетъ отъ тѣхъ въ плѣнъ и имъ прѣдсказалъ, че Троя нѣма да се прѣвземе безъ помощьта на Филоктета и Неоптолема.

ЕЛЕАГАБАЛЪ, римски императоръ, роднина на Каракала, царувалъ отъ 218—222 г. сл. Хр. Отъ началото той билъ жрецъ на бога на слънцето или Елиоса, отъ когото добилъ своето название. Извѣстенъ по распустнѫтия си животъ.

ЕЛЕЯ, градъ въ Южна Италия, родно мѣсто на Парменида и Зенона и центръ на Елеатската школа на философията.

ЕЛИОСЪ, богъ на слънцето, братъ на луната и зарята, често отождествяванъ съ Аполлона, поради това Аполлонъ често се нарича Фебъ, т. е. блѣстѣщъ.

ЕЛИДА, область на Западната часть на Пелопонесъ. Тукъ се намиралъ града Олимпия, близо до който ставали прѣзъ всѣки 4 год. Олимпийскитѣ игри въ честь на бога Зевса.

ЕЛИЗИУМЪ, или ЕЛИСЕЙСКИ ПОЛЕТА, прѣкрасна градина на Западния край на земята, гдѣто обитаватъ праведнитѣ души. Гърцитѣ си ѭ прѣдставлявалиблаженна страна, като островитѣ надъ душитѣ, на които господствувалъ Кроносъ (Хроносъ).

ЕЛИАНЪ-КЛАВДИЙ, софистъ, родомъ отъ Прѣпести, въ Италия, бивши учитель по краснорѣчието въ Римъ, въ врѣмето на Сѣверитѣ. Той е написалъ двѣ съчинения, които сѫ достигнѫли до насъ; едното носи загла-

вие: De Animalium natura (за природата на животнитѣ), състояща отъ 17 книги и другото Varia Historia, която съдържа различни, истории състояща отъ 14 книги.

ЕЛИЯ, название, дадено на Иерусалимъ подиръ възстановлението му отъ римския императоръ Елия Адриана.

ЕМИЛИЯ, жена на Сципиона Африкански голѣмий и майка на Корнелия, майката на братията Гракхи.

ЕМПЕДОКЪЛЪ, знаменитъ философъ, живѣлъ въ гр. Агригентъ въ Сицилия, роденъ въ 490 г. пр. Р. Хр. Той билъ искусенъ докторъ и минавалъ за чародѣй.

ЕНДИМИОНЪ, прѣкрасенъ младежъ, въ когото се влюбила богинята на Луната Селена; тя му праща непрѣкѫснѫтъ сънь и се спуска на планината Латмосъ въ Кария нощѣ да го цалува безъ неговото знание.

ЕНЕЙ, герой на Виргилиевата епическа поема „Енеида". Той билъ синъ на Анхиза и Афродита и сродникъ на Прияма. Той се родилъ на планината Ида и билъ господарь на Дарданитѣ. Когато Ахилесъ го нападнѫлъ и му распръснѫлъ стадата, той заповѣдалъ на Дарданитѣ да нападнѫтъ на Гърцитѣ и взелъ участие въ Троянката война. Хекторъ и Еней биле най-великитѣ троянски герои, а послѣдния, любимецъ на боговетѣ и хората, много пѫти билъ спасяванъ отъ боговетѣ въ сраженията. Афродита го избавила отъ Диомеда, Посейдонъ отъ Ахилеса, когато той искалъ да го убие. Той изнесълъ на гърбъ баща си Анхиза отъ пламъцитѣ на горящата Троя, а тъй сѫщо изнесълъ домашнитѣ богове и извелъ сина си Аскапия, жена си Креуза, дъщеря на Приама. Послѣ Еней заедно съ уцѣлѣлитѣ Троянци се отправилъ на 50 кораба въ това пѫтешедствие, което съставлява прѣдметъ на „Енеидата". Слѣдъ като посетилъ Епиръ и Сицилия, бурята го докарала до брѣговетѣ на Африка, гдѣто се срѣщнѫлъ

съ Дидона, царицата на туку що основания Картагенъ, която го приела ласкаво и се влюбила въ него. Но Еней, по заповѣдь на Зевса, остава случайно Дидона, и тя се самоубива. Еней отишелъ на Сицилия, гдѣто го приелъ гостоприемно Акестъ, а послѣ се отправилъ въ Лациумъ; тукъ той се оженилъ за дъщерята на царя Латина, Лавиния, и основава гр. Лавиниумъ, нареченъ на жена му. Царьтъ на Рутулитѣ. Турнъ, за когото била сгодена Лавиния, почнжлъ война съ Латина и Енея, нъ Еней убива Турна и става царь на Аборигенитѣ и Троянцитѣ, на които дава общо име Латини. Скоро Еней билъ убитъ отъ Рутулитѣ.

ЕНЕЙ или ОЙНЕЙ, царь на г. Калидонъ въ Етолия, баща на Мелеагра и Дейанира; при него станжлъ лова за Калидонския глиганъ. Гл. Мелиагръ.

ЕНКЕЛАДЪ, единъ отъ гигантитѣ, които встжпили въ борба съ боговетѣ; той билъ убитъ отъ Зевса и погребанъ подъ Етна.

ЕННИЙ, баща на римската поезия, роденъ въ Калабрия, въ г. Рудиях въ 239 год. пр. Хр. Той написалъ Римската история въ стихове отъ най-старо врѣме до своитѣ дни. Съчиненията му не сж дошле до насъ.

ЕНОНА, гл. Парисъ.

ЕОЛИДА, мѣстность въ Мала-Азия, на С. отъ р. Герма, забѣлѣжителна по своето плодородие. Еолскитѣ Гърци построили тукъ много градове, отъ които 12 съставлявали съюзъ, който ималъ свой праздникъ, Панеолиумъ. По-послѣ тукъ господарували Перситѣ, послѣ Александръ Велики, Сирийскитѣ Селвекиди и, най послѣ, римлянетѣ, които присъединили Иолида къмъ провинцията Азия.

ЕОЛИЙСКИТѢ ОСТРОВИ, сегашнитѣ Липарски о-ви, група острови на С. И. отъ Сицилия, гдѣто, споредъ прѣданието, царувалъ Еолъ, богътъ на вѣтроветѣ. — Единъ

отъ тѣзи о-ви, а именно Иера, или Термисса, се считалъ въ старо врѣме за мѣстопрѣбивание на Вулкана.

ЕОЛЪ, щастливий царь на Еолийскитѣ о-ви; Зевсъ му далъ власть надъ вѣтроветѣ, които той заключилъ на своя о-въ, обиколенъ съ мѣдни стѣни и високи скали. Тукъ щастливо живѣлъ Еолъ, любимецътъ на боговетѣ, съ своята жена, съ шестътѣ си синове и 6 дъщери, които той оженилъ по между имъ. Еолъ далъ на Одисея всичкитѣ противни вѣтрове, завързани въ единъ мѣхъ, нъ спжтницитѣ му, като видѣли родния му островъ Итаки, отвързали мѣхътъ, и оттърванитѣ вѣтрове отъ ново повърнжли кораба му къмъ Еловитѣ о-ви. 2) Поголѣмия синъ на Еллина, внукъ на Девкалиона, братъ на Дора и Ксута, родоначалникъ на Еолийското плѣме, а слѣдователно, единъ отъ прародителитѣ на Елинитѣ. Той ималъ множество дѣца, основатели на различни поселения, защото Еолийското плѣме занимавало най-голѣмо пространство отъ всичкитѣ гръцки племена. —

ЕОСЪ (Aurora), богиня на утрѣнната заря, дъщеря на Хиериона и Тия, съпруга на Титона и Мемнона, Етиопския царь, който билъ убитъ отъ Ахилеса подъ Троя.

ЕПАМИНОНДЪ, забѣлѣжителенъ Тивански полководецъ, той нанесълъ поражение на спартанцитѣ при Левктра въ 361 год., съ което оничтожилъ първенството на спартанцитѣ въ Гърция. Четире пжти нахлувалъ Епаминондъ на Пелопонесъ и, най-послѣ загинжлъ, като разбилъ изново спартанцитѣ въ битката при Мантенея въ Аркадия въ 362 год. Епаминондъ билъ единъ отъ най-великитѣ хора на стара Гърция, забѣлѣжителенъ по своитѣ способности, добродѣтели и голѣмо образование.

ЕПАГОНЪ, название, което се давало на седемь героя, които загинжли при обсадата на Тива (съ исключение на

Адраста) въ врѣмето на борбата на Едиповитѣ синове, Етиокла и Полиника.

ЕПИКУРЪ, гръцки философъ, основатель на Епикурейската школа. Той се родилъ на о-въ Самосъ въ 342 год. пр. Р. Хр., но по-голѣмата часть отъ живота си прѣкаралъ въ Атина. Той училъ, че висшето добро се състои въ удовлетворенпето и въ щастието и много по-кжсно взѣли да наричатъ Епикурейци хората, които живѣятъ исключително за свое удоволствие. По мнѣнието на Епикура, само една добродѣтель дава щастие. Стоицитѣ пъкъ твърдятъ, че и добродѣтельта трѣбва да се прислѣдва като добродѣтель, а не дава щастие. — Злѣ истълкувана, Епикуровата философия, прѣдизвикала сжществуванието на Епикурейцигѣ, т. е. хора, живѣящи само за наслаждение, които провъзгласявали себе си за негови ученици. —

ЕПИКТЕТЪ, философъ-стоикъ. Той билъ отъ началото робъ на Неронова любимецъ, Епафродита, послѣ билъ изгоненъ отъ Римъ по распорежданпе на Домициана и живѣлъ въ Епиръ, въ г. Никополъ. — Учението му се отличавало по своята нравственна висота и привлѣкло много послѣдователи. —

ЕПИМЕНИДЪ, поетъ и прорицатель отъ о-въ Критъ, живѣлъ около 590 год. пр. Хр. Той билъ повиканъ въ Атина по съвѣта на Солуна за прѣнасянье омилостивителни жертви.

ЕПИМЕТЕЙ, гл. *Прометей.*

ЕПИРЪ, западна провинция на С. Гърция. Царь Пиръ съединилъ всичкитѣ малки епирски царства въ едно. Попослѣ епирското царство било покорено отъ римлянетѣ.

ЕПОНА, стара, римска богиня по коневодството.

ЕРАТО, муза на любовната поезия и мимиката. Гл. Музи.

ЕРАТОСТЕНЪ, роденъ въ гр. Киренъ въ 276 год. пр. Хр.,

извѣстенъ географъ, поетъ и философъ, назначенъ отъ Птоломея Евергета, управляващъ Александрийската библеотека. Негова трудъ по географията е дошелъ до насъ само въ извлѣчения.

ЕРЕБЪ, синъ на Хаоса, изворъ на мрака, мѣстопрѣбивание на бога Аида въ подземния свѣтъ.

ЕРЕХТЕЙ, наричанъ сѫщо Ерихтионий, митически царь на Атина, който отъ половината билъ змѣй. Нему се приписва въвеждането култа на Атина въ г. Атина, като рѣшилъ въ нейна полза спора ѝ съ Посейдона. *Гл. Атина.*

ЕРИДА, богиня на раздора и скарваньята, сестра на Арея, която го съпроваждала въ биткитѣ, като намирала наслаждение въ прахътъ на биткитѣ. — Тя хвърлила знаменитата ябълка на раздора между боговетѣ. Римската Дискордия съответствува на гръцката Ерида; тя се счита за спѫтница на Беллона. —

ЕРИКСЪ, висока планина на С. Зап. на Сицилия, на върха на която се намиралъ храма на Афродита Ериципска. —

ЕРИМАНДЪ, планинска верига въ Аркадия, гдѣто Херкулесъ убилъ глиганя. —

ЕРИНИИ или ЕВМЕНИДИ, богини на проклятието, отмѫщението и наказанието. — Гърцитѣ тъй се боели отъ тѣхъ, че не смѣяли да ги наричатъ съ собственитѣ имъ имена, а ги наричали Евмениди, т. е. благодѣтелки. Тѣ биле три — Алекто, Мегера и Тизифона. Тѣ биле дъщери на земята и на нощьта и се изображавали въ видъ на отвратителни крилати жени, съ коси отъ змии и съ кръвясали очи. — Тѣ биле жестоки и неумолими, наказвали прѣстѫпницитѣ и на този свѣтъ и на онзи и прѣставали да прислѣдватъ само раскаянитѣ и очистенитѣ отъ грѣховетѣ. Жилището имъ билъ Тартара. Принасяли имъ жертва черни озце и

медъ, смѣсенъ съ вода. Римлянетѣ ги наричали Фурии.

ЕРИТРИ, единъ отъ 12-тѣ Ионийски градове въ Мала Азия.

ЕРОТЪ (Amur, Cupido), богъ на любовьта, синъ на Афродита и Зевса, Арея или Хермеса. Той се изображавалъ въ видъ на дѣте съ златни крилье, съ златенъ чомаданъ, пъленъ съ стрѣли. Съ своитѣ стрѣли той поразява не само хората, но и боговетѣ, като дѣйствува слѣпо, за което го изобразявали съ завързани очи. Еротъ билъ обикновенъ спѫтникъ на майка си Афродита. Неговата съпруга се наричала Психея, олицетворение на человѣческата душа.

ЕСКУЛАПИЙ, гл. Асклепий.

ЕСХИЛЪ, великъ гръцки трагикъ-драматургъ, синъ на Евфориона, родилъ се въ Атика въ г. Елевзина въ 525 год. пр. Хр. Заедно съ двамата си братя се сражавалъ въ битката при Маратонъ, Саламинъ и Платея. Побѣденъ на поетическото състѣзание съ Софокла, той оставилъ Атина съ неприятно чувство и отишелъ въ двора на Сиракузкий тиранъ Хиерона. На слѣдващата година (467) негова покровитель умрѣлъ и той се върнѫлъ въ Атина, гдѣто написалъ своята трилогия „Орестия"; умрѣлъ на Сицилийския градъ Хела въ около 456 г., на 69 годишна възрасть; счита се у Атинянетѣ баща на трагедията. Той въвелъ въ трагедията второ лице, съ което ввелъ диалога. Той прѣпорѫчвалъ актеоритѣ да се обличатъ съ подходящи дрѣхи. Той написалъ около 70 трагедии. До насъ сѫ достигнѫли 7, а именно: *„Прикований Прометей"*, *„Перси"*, *„Седемъ противъ Тива"*, *„Молещитѣ за защита"*, *„Агамемнонъ"*, *„Хоефори"*, *Евмениди"* (послѣднитѣ три съставляватъ трилогията *„Орестия"*).

ЕСХИНЪ, виденъ атински ораторъ, съперникъ на Демостена, род. въ 389 г. пр. Хр. Отъ начало той билъ писецъ, послѣ актеоръ, послѣ постѫпилъ въ армията,

гдѣто се отличилъ, най-послѣ станжлъ ораторъ, и скоро се прославилъ на туй поприще. — Неговото съперничество съ Демостена се почнжло, когато и двамата биле посланници при двора на Филиппа Македонски. Въ второто имъ ходенье при Филиппа, Демостенъ обвинилъ Есхина въ измѣна. И обвиненията, и опровержението станжли чрѣзъ печата. Есхинъ се исказалъ противъ даваньето златенъ вѣнецъ на Демостена въ рѣчьта си, запазена до сега; но подирь шесть години, когато това дѣло се разгледвало въ сжда, Есхинъ билъ побѣденъ и се отдалечилъ на доброволно изгнание въ о-въ Родосъ, гдѣто основалъ училище за краснорѣчието. — Веднжжъ той прочелъ рѣчьта си „За вѣнеца“ и нѣкои отъ сждиитѣ се очудвали, че тя нѣмала успѣхъ, на което той възразилъ: „Вий не би се очудвали, ако бѣхте чули Демостена“. Той умрѣлъ на о-въ Родосъ, или Самосъ въ 314 год.

ЕТНА, вулканическа планина въ Сицилия, която споредъ прѣданието добила името си отъ Сицилийската нимфа Етна, дъщеря на Небето и Земята.—На върха на Етна Хефестъ и Циклопитѣ ковали молниитѣ на Зевса. Есхилъ и Пиндаръ говорѣтъ за изверженето на Етна въ 475 год. пр. Хр.; друго изригване е станжло въ 425 год. —

ЕТОЛИЯ, область въ Срѣдна Гърция. Въ планинитѣ ѝ се въдѣли много диви звѣрове. Жителитѣ на Етолия се прѣхранвали съ грабежъ и се хранѣли съ сурово мѣсо. Подирь Оксила, който водѣлъ дорянетѣ въ Пелопонесъ и до най-послѣднитѣ врѣмена Етолия била голѣма република, до като римлянетѣ ѣ покорили и ѣ присъединили къмъ провинцията Ахаия. —

ЕТРУРИЯ или ТУСЦИЯ, страна въ Срѣдня Италия по брѣга на Тирентското-Море.

ЕТЪ, гл. *Аиетъ*.

ЕФЕСТЪ, единъ отъ 12-тѣ Ионийски градове въ Мала-Азия съ великолепенъ храмъ на Артемида, който се счита за едно отъ 7-тѣ чудеса на свѣта. При християнскитѣ императори Ефестъ станжлъ гл. градъ на провинцията Азия и достигнжлъ особенно процъвтѣванье. —

ЕФИАЛТЕСЪ, гръкъ, който показалъ на Ксеркса пжтеката, прѣзъ която минжли перситѣ и се явили въ тилътъ на Леонидовата войска. —

ЕХИДНА, страшно чудовище, половината змия, половината жена. Тя била майка на Химера, Цербера, Лернейската Хидра, Сцилла и други чудовища. Тя била убита отъ Аргуса въ врѣме на сънь. —

ЕХО, нимфа, наказана отъ Хера: тя била обърната въ Ехо, т. е. неможела да заговори първа, а и неможела да мълчи, когато говорѣли други. Тя се влюбила въ красивия младежъ Нарцисса и отхвърлена отъ него, тя ослабнжла отъ скърбь, всичкитѣ ѝ членове се вкаменили и отъ неѭ останжлъ само единъ гласъ. —

ЕТИОПИЯ, страна въ Африка на Югъ отъ Египетъ. Едно врѣме тази страна била тъй могжща, щото Египетъ се управлявалъ отъ Етиопски царье. Римлянетѣ при Августа, подъ началството на Петрония покорили Нубийското царство, управлявано въ това врѣме отъ царицата Кандака (22 год. пр. Хр.), нъ скоро пакъ го оставили. Християнството много рано проникнжло въ Етиопия, вѣроятно, благодарение на обръщанието на кассиеря на царицата Кандакия, Филиппа (гл. Дѣяния Апост. VIII, 27).

ЕТИОПИ, най-напрѣдъ гърцитѣ наричали Етиопи всичкитѣ чернокожи. Хомиръ нарича Етиопи обитателитѣ на най-далечнитѣ крайща на земята; тѣ сж „непорочни“ другари на боговетѣ, които често ги посѣщаватъ и приимать отъ тѣхъ жертва. — Етиопитѣ, които знае

Историята, сж народа, който населява Етиопия или Нубия въ Африка.

Ж.

ЖИНЗИФОВЪ Ксенофонтъ (Райко) отъ Велесъ, български поетъ, роденъ въ 1839 год., а умрѣлъ въ 1887 год. Училъ се въ Москва и билъ профессоръ по гръцки езикъ въ тамошния Николаевски университетъ. Неговата „Новобългарска сбирка“ (Москва 1863 год.) съдържа освѣнъ оригиналнитѣ поетически произведения и прѣводни отъ „Слово о полку Игоровѣ“, Краледворската и Зеленогорската ржкописи и нѣколко малорусски пѣсни отъ Шевченка, всички на македонско нарѣчие.

З.

ЗАКИНТЪ, островъ въ Ионическо-Море при брѣга на Пелопонесъ; сега Занти. —

ЗАЛЕВКЪ, законодатель на Локритѣ, живѣлъ около 660 пр. Р. Хр. Той първъ далъ писани закони, които се отличаватъ съ голѣма строгость.

ЗАМА, градъ въ Нумидия, на границитѣ на картагенскитѣ владѣния. Тукъ Сципионъ по-старий побѣдилъ Анибала въ 202 год. пр. Хр.

ЗВИНИЦА, синъ на Омортага (въ около 835 г.).

ЗЕВКСИСЪ, знаменитъ гръцки живописецъ, роденъ въ Хераклида въ V ст. пр. Хр. Най-хубавата му картина била „Елена“, която изображавала съвършенна хубость. Неговъ съперникъ билъ Парразий, съ когото той ималъ слѣдващето състѣзание: Зевксисъ нарисувалъ единъ гроздъ, толкова хубаво, че птицитѣ идвали да го кълъ-

вѫтъ, а Парразий измамилъ самия Зевксиса, като нарисувалъ една завеса, която Зевксисъ взѣлъ за истинска.

ЗЕВСЪ, владѣтель на небето, най-великъ отъ Олимпийскитѣ божества, синъ на Хропоса и Рея, братъ на Посейдона, Аида, Хестия, Деметра и Хора и съпругъ на Хера. Той свалилъ отъ небето Хроноса и Титанитѣ и станѫлъ върховенъ владѣтель надъ боговетѣ и людьетѣ. Той господарува на пл. Олимпъ, въ Тесалия и заповѣдва на Природата и располага съ сѫдбата на хората. Впрочемъ Гърцитѣ мислѣли, че той самъ трѣбвало да се покорява на единъ висши духъ (Моира). Зевсъ билъ наредилъ законитѣ на Природата; той билъ висше национално божество на Гърцитѣ, прѣдъ което трѣперѫтъ боговетѣ и смъртнитѣ. Орѫжието му биле молниитѣ, исковани отъ Ефеста; той произвежда гръмъ, като събира облацитѣ, причинява бури само съ размърдванье на своята егида (гл. Егида). — Най-много го почитали въ Додона и на о-въ Критъ, гдѣто, споредъ прѣданието, билъ въспитанъ, и въ Аркадия. Дѣцата на Зевса отъ Хера биле: Арей, Ефестъ и Геба, отъ Латона — Аполонъ и Артемида; отъ Майя — Хермесъ; отъ Деметра — Персефона; отъ Диона — Афродита; отъ Семела — Диописъ. Атина се родила отъ главата на Зевса, т. е. отъ първата му жена Метида. Освенъ това, отъ свързката на Зевса съ смъртни жени произлѣзли множество герои: Херкулесъ, Персей, Диоскури и т. н. т.; нему биле посвѣтени орела, дѫба и гълѫбитѣ. Римлянетѣ почитали Зевса подъ името Юпитеръ. Гл. *Юпитеръ*.

ЗЕЛА, градъ въ Понтъ; близо до него Цезарь одържалъ побѣда надъ Фарнака, Понтийский царь, подиръ което писалъ на сената знаменитото: Veni, Vidi, Vici, т. е. дойдохъ, видѣхъ и побѣдихъ. —

ЗЕНОНЪ, 1) основатель на Стоическата философия, роденъ на о-въ Кипръ въ г. Киттионъ, въ около 355 год. пр. Хр. Слѣдъ 12 годишно занимание, той основалъ своя школа по философията въ Атина. Послѣдователитѣ му добили името Стоици, отъ атинскитѣ стои, или колонади, гдѣто той излагалъ своето учение. За своята висока нравственность Зенонъ се ползувалъ съ общо уважение. Той умрѣлъ въ дълбока старость. Съчиненията му не се запазили. 2) Ученикъ на Парменида, философъ отъ Елей, въ Италия; живѣлъ въ около 460 г. пр. Хр. Послѣдователитѣ му се наричали Елиатисти.

ЗЕФИРЪ, западенъ вѣтръ. —

ЗИНОВИЯ, царица на Сирийский градъ Палмира, която е наслѣдила Палмирский прѣстолъ слѣдъ съпруга си Одената въ 263 год. сл. Хр. Тя се отличавала съ красотата си и съ своето честолюбие и се стрѣмѣла да усвои титлата „Източна царица". Римский царь Аврелианъ ѝ нанесълъ побѣда и ѭ взѣлъ въ плѣнъ въ 273 год. Тя била доведена въ Римъ и прѣкарала живота си въ Тибуръ. — Тя била необикновенно даровита жена и възбуждала обща любовь и очудванье съ своята смѣлость. Така сѫщо била много образована споредъ врѣмето си.

ЗОПИРЪ, забѣлѣжителенъ Персиецъ, благодарение на чиятa хитрость царь Дарий взѣлъ Вавилонъ. 2) Съврѣменникъ на Сократа, извѣстенъ физиономикъ, който намѣрилъ сходство между Сократа и Силена.

ЗОРОАСТРЪ, по Зендски Заратустра, основатель на религията на древнитѣ Миляне и Перси. Живѣлъ много отдавна, нъ кога — неизвѣстно. —

ЗОСИМЪ, историкъ-язичникъ, който живѣлъ въ V с. сл. Хр. Той виждалъ главната причина за паданьето на западната римска империя въ распространението на Христианството. —

И.

ИАКСЪ, прѣзиме на Диониса, въ Еливзинскитѣ потайности на Деметра. —

ИБЕРИЯ, старо название на Испания.

ИВИКЪ, гръцки поетъ, живѣлъ въ VI в. пр. Хр. Той билъ убитъ отъ разбойници и смъртьта му била открита отъ жеравитѣ (гл. „Ивикови жерави“ баллада на Шиллера).

ИВАНКО, български болѣринъ, съ исполински ръстъ, човѣкъ властолюбивъ и прѣданенъ на страститѣ си и, заедно съ това, много расчетливъ. Той се турилъ начело на недоволнитѣ отъ строгото управление на Асѣня и встѫпилъ въ прѣговори съ Исаака Комнина Севастократора и зетя на Императора, който билъ плѣненъ при Серссъ. Асѣнь го подозрѣлъ и го повикалъ при себе си, нъ когато поискалъ сабята си, Иванко го проболъ съ скритий си ножъ (1195 г.) Още сѫщата нощь Търново било занято отъ привърженницитѣ на Иванка. Петръ Асѣнь, обаче, прѣвзелъ Търново и Иванко избѣгалъ въ Цариградъ, гдѣто го приели радушно и приелъ името Алексий. — Той билъ комендантъ на Пловдивъ, билъ се съ българетѣ. Въ 1199 г. измѣнилъ на гърцитѣ, като мислѣлъ да основе самостоятелно царство, прѣвзѣлъ Смолянско и стигнѫлъ до Егейското море, нъ сѣтне билъ измаменъ и паднѫлъ въ плѣнъ у Гърцитѣ при Станимака.

ИВАНКО, доброджански князь, приемникъ на Добротича. — Той свързалъ по-напрѣдъ търговски договоръ съ турцитѣ, послѣ прѣминѫлъ къмъ тѣхна страна. Когато турцитѣ посѣгнѫли да прѣвземѫтъ Варна, Иванко се сражавалъ храбро и ги отблъснѫлъ. Слѣдъ него

Доброджа минжла въ рѫцѣтѣ на влашкий князь Мирчо, който покорилъ и Силистра. —

ИВАНЪ ШИШМАНЪ III (1365—1392 г.), синъ на Ивана Александра отъ еврейката му жена. — На първий си синъ (Срацимира) Александръ далъ Видинъ. Между двамата братя имало непримирима вражда, която се увеличавала отъ пристрастието на баща имъ. Иванъ Шишманъ III билъ послѣденъ български царь. Той воювалъ противъ венгритѣ заедно съ турцитѣ. Венгритѣ плѣнили брата му Срацимира. Послѣ въ съюзъ съ Владислава, влашки князь, испъдилъ венгритѣ и прѣвзелъ Видинъ. Въ 1366 год. той отстѫпилъ на Гърцитѣ три града и свързалъ миръ съ турцитѣ, съ който се обвързалъ да имъ дава данъкъ и далъ сестра си Мара за жена на Мурада. Той не устоялъ на задълженията си и влѣзълъ въ юго-славянский съюзъ, нъ скоро билъ заграденъ въ Никополъ отъ великий везиръ Али. Али се принудилъ да повика и Мурада, тогава Шишманъ се принудилъ да свърже миръ съ условие да прѣдаде Силистра; щомъ се отдалечилъ Султана, Шишманъ отчаено се съпротивилъ и не прѣдалъ Силистра, тогава турцитѣ ѭ прѣвзели заедно съ много други градове. Шишманъ билъ пакъ оставенъ на прѣстола. Едни казватъ, че Шишманъ, уловенъ въ Никополъ, умрѣлъ въ тъмницата въ Пловдивъ, а народното прѣдание расказва, че той умрѣлъ съ геройска смъртъ на бойното поле при Самоковъ, гдѣто Шишманъ билъ раненъ на 7 мѣста и се оттѣглилъ въ кулитѣ си. Това прѣдание е вѣрно и се потвърдява отъ народнитѣ пѣсни. —

ИВАИЛО, български царь (наричанъ Лахана и Бръдоква), (1274,—1279 г.), бивши овчарь, хитъръ распаленъ человѣкъ. Той расказвалъ, че хоротувалъ на сънь съ свѣтцитѣ и пророчествувалъ, че билъ пратенъ за голѣми работи. Около него взѣла да се събира войска и той

взѣлъ да се облича княжески; опасанъ съ мечь, гордо вървѣлъ прѣдъ своитѣ полчища. Той разбилъ 2 пѫти татаритѣ, въ слѣдствие на което цѣли области се присъединили къмъ него и много болѣри. Царь Константинъ изгубилъ много поради болестьта си и лошото поведение на жена си, събралъ малка войска и излѣзълъ срѣщу Иваила, нъ билъ разбитъ и самъ паднѫлъ мъртавъ. Въ Търново се държала царица Мария, а Гърцитѣ прѣдлагали Иоанна Асѣнь III и съ войска искали да го качѫтъ на прѣстола. — Мария прѣдпочела да се прѣдаде на Иваила, за когото се оженила, нъ скоро Иваило паднѫлъ въ боя съ Татаритѣ и Търново паднѫло въ рѫцѣтѣ на Гърцитѣ, които въцарили Ивана Асѣня III. —

ИВАНЪ, синъ на българский царь Симеона.

ИВАНЪ АЛЕКСАНДРЪ АСѢНЬ, български царь (1331—1356), плѣмянникъ на царь Михаила и зеть на романский князь Иванка Басараба. Той направилъ съюзъ съ Сърбитѣ, Ромѫнитѣ противъ Византийцитѣ. Когато Кантакузенъ се явилъ при Одринъ, Одринчани повикали Ивана Александра, нъ му обявили, че го викатъ за съюзникъ, а не повелитель; той се разсърдилъ отъ това и уграбилъ южна Тракия. Той направилъ послѣдното разширочение на бълг. царство съ прѣвземаньето на Пловдивъ, Кричимъ, Цепиня, Перущица, Св. Юстина, Станимака, Воденъ, Айтосъ и всичкитѣ Родопи. Той се оженилъ за една еврейка, която се кръстила Теодора и ималъ отъ неѭ синъ Иванъ Шишманъ III, комуто далъ Търновското царство, а на по́-голѣмия си синъ — Видинското. Александръ заповѣдалъ да прѣведѫтъ Манасиевата хроника отъ Гръцки на български и да прѣпишѫтъ много богословски книги. Най-много стари рѫкописи сѫ стигнѫли до насъ отъ царуваньето на

всемогѫщий царь „Ивана Александра“, който основавалъ и покровителствувалъ манастиритѣ.

ИВАНЪ АСѢНЬ I, български царь 1186—1195. Той подигнѫлъ българетѣ на въстание противъ гърцитѣ, които биле покорили България. Той два пѫти поразявалъ гърцитѣ при Верея (Ст. Загора) и Сересъ и възстановилъ бълг. царство. Побѣдоносното му поприще било прѣкъснѫто отъ Иванка. (Гл. Иванко).

ИВАНЪ АСѢНЪ II, бълг. царь (1218—1241 г.), синъ на стараго Асѣня царя, най-великия отъ Асѣновцитѣ. Той разширочилъ бълг. царство толкова, колкото никой пѫть не е било. Освѣнъ туй, обърнѫлъ внимание и на вътрѣшното благоустройство. Съ своето добродушие и благочестие станѫлъ скѫпъ на българе и гърци; той правѣлъ манастири, украсявалъ ги съ злато и бисери и обсипалъ бълг. церкви съ подаръци и възобновилъ патриархата на бълг. царство. — Той побѣдилъ Теодора Куфара при Клокотница, сега Семисча на С.—З. отъ Хасково. Въ неговото врѣме България граничела съ три морета. Той украсилъ Търново и сградилъ църквата Св. 40 мѫченика; воювалъ съ Латинитѣ и подготвилъ паданьето на Лат. империя. Слѣдъ смъртьта си той оставилъ жива търговия, великолепни постройки, рѣдка религиозна свобода и широко и силно царство.

ИВАНЪ АСѢНЬ III, български царь, каченъ на прѣстола отъ византийцитѣ, слѣдъ мнимата смърть на Иваило. Много български болѣре биле привлечени на негова страна съ подаръци. Като човѣкъ безъ самостоятеленъ характеръ, той неможалъ да се удържи. По-много привърженици ималъ Георгий Тертеръ I. Въ туй врѣме се явилъ Иваило съ войска и заплашвалъ Търново. Испратенитѣ 10,000 Гърци биле разбити отъ Иваила, а Ив. Асѣнь III избѣгалъ въ Цариградъ. За царь билъ провъзгласенъ Георги Тертеръ.

ИВАНЪ АСѢНЬ IV, най-голѣмий синъ на Александра 1355 г., умрѣлъ още при живота на баща си.

ИВАНЪ ВЛАДИСЛАВЪ (1015—1018 г.), синъ на Самуилова братъ Арона, който на ловъ убилъ царя Гавраила (братовчеда си), убилъ жена му, услѣпилъ сина му, а зетя му Сръбский князь Владимира убилъ въ Охрида или Прѣспа. Той искалъ да влѣзе въ прѣговори съ Имп. Василия, нъ като видѣлъ, че болѣрина *Ивацъ* се съпротиви, възобновилъ войната на другата година. Иванъ Владиславъ обсаждалъ Драчь, кждѣто билъ убитъ неизвѣстно отъ кого. Ивацъ вѣроломно билъ измаменъ и услѣпенъ. —

ИВАНЪ РИЛСКИ, български святия, родомъ отъ с. Скрино въ Софийский окрѫгъ. Той отъ малъкъ билъ бѣденъ овчарь. Слѣдъ смъртьта на родителитѣ си постѫпилъ въ мънастиръ, отъ гдѣто излѣзълъ скоро и отишелъ да живѣе въ едно уединено мѣсто въ Рила, въ една пещера, а послѣ въ единъ кухъ дѫбъ. Тамъ живѣлъ 20 год. На това мѣсто е построенъ Рилския мънастиръ, който е служилъ за запазванье националния ни духъ въ Турско врѣме, а въ свободно врѣме тамъ се пазѣла славянската литература. —

ИВАНЪ СРАЦИМИРЪ, синъ на Ивана Александра, комуто далъ Видинското царство. Той билъ покоренъ отъ венгритѣ, взѣтъ робъ и държанъ въ Харватско въ Хумникъ, въ почетенъ плѣнъ. Послѣ пакъ билъ върнѫтъ въ Видинъ, гдѣто го заварило нашедствието на Турцитѣ.

ИГНАТИЙ ЛОЙОЛА, основатель на Езуитский орденъ. —

ИДА, планинска верига близо до Троя. 2) Планина на о-въ Критъ, гдѣто споредъ прѣданието живѣлъ и порастнѫлъ Зевсъ. —

ИДАСЪ, братъ на Линкея; участвувалъ заедно съ него въ Аргонавтский походъ. Идасъ и Линкей се сражавали

съ Диоскуритѣ, при което Идасъ убилъ Кастора, а Полидевкъ — Линкея, а Зевсъ убилъ Идаса съ молния.

ИДОМЕНЕЙ, Критски царь, прѣдводитель на Критянетѣ въ похода имъ противъ Троя. Като се връщалъ отъ Троянската война, изъ пѫтя излѣзла силна буря и той се обѣщалъ да принесе жертва на Посейдона туй, което първи пѫть срѣщне въ отечеството си, въ случай, че се избави. Като стигнѫлъ на о въ Критъ, той първи срѣщнѫлъ сина си, когото принесълъ жертва. За това неговото царство било опустошено отъ язва и жителитѣ го изгонили. —

ИЗИДА, Египетска богиня, на която се покланяли и другадѣ. Египтянетѣ ѭ считали богиня на земята и съпруга на Озириса. Култа на Изида прѣминѫлъ въ Римъ въ врѣмето на Сулла и ималъ чувственно значение.

ИЗОКРАТЪ, знаменитъ Атински ораторъ, който спечелилъ много пари съ съчинение на рѣчи. Той свършилъ живота си съ самоубийство въ 338 год. пр. Хр. на 98 год. възрасть. —

ИКАРЪ, гл. *Дедалъ.*

ИКСИОНЪ, царь на Лапититѣ въ Тесалия, баща на Пиритея. Той извършилъ вероломно убийство, отъ което Зевсъ го очистилъ, но неблагодарний Иксионъ се опиталъ да води любовь съ Хера, за което въ подземното царство билъ жестоко наказанъ: той билъ прѣвързанъ у едно огненно колело и билъ осѫденъ вечно да се върти заедно съ него.

ИЛИОНЪ, старо поетическо название на Троя, происхождащо отъ името на Ила, сина на Троса, основателя на града.

ИНАХЪ, най-старъ царь на Аргосъ и, заедно съ това, рѣчно божество. Той въвелъ въ Аргосъ култа на Хера.

ИНОЛОКОТЕЯ, дъщеря на Кадма и Хермиона, жена на

Атаманта, тивский царь, сестра на Семела, която отхранила сина на Зевса и Семела — Диониса. Прѣслѣдвана отъ Атаманта, тя се хвърлила въ морето и станжла морско божество.

ИО, дъщеря на аргоский царь Инаха, жреца на Хера, любима отъ Зевса. Ревнивата Хера ѭ прѣвърнжла въ крава и приставила Аргуса да ѭ пази (гл. Аргусъ). Когато Хермесъ убилъ Аргуса, Хера пратила на кравата слѣпота, която ѭ мжчила; тя прѣплавала прѣзъ Босфора и добила първий си образъ въ Египетъ, гдѣто ѭ отождествявали съ Изида. —

ИОВИАНЪ, римски императоръ 363—364 год.

ИОКАСТА жена на Лая и майка на Едипа. Гл. Едипъ. —

ИОЛАЙ, другаръ и колесничарь на Херкулеса, който му помагалъ при убиваньето на хидрата. —

ИОЛКЪ, градъ въ Тесалия, отъ гдѣто отплували Аргонавтитѣ (гл. Аргонавти).

ИОНИЯ, область въ Мала-Азия на брѣга на Егейското-Море, между Еолида и Кария.

ИОНЪ, синъ на Ксута, родоначалникъ на Ионянетѣ. —

ИОРНАНДЪ, готски историкъ (552 год.).

ИОСИФЪ ФЛАВИЙ, Еврейски историкъ роденъ въ 37 год. слѣдъ Хр. Той присжтствувалъ при обсадата на Ерусалимъ отъ Тита и го съпровождалъ въ Римъ. Умрѣлъ въ около 100 год. сл. Р. Хр. Най-забѣлѣжителни негови съчинения сж: „Юдейска древность“ и „История на юдейскитѣ войни“. Въ първото той излага юдейската история отъ сътворението на свѣта до 66 год. сл. Хр., а въ второто разказва за въстанието на юдеитѣ противъ римлянетѣ.

ИРИДА, олицетворение на джгата, бързонога пратеница на боговетѣ, прѣимущественно на Хера. —

ИРОДЪ, 1) синъ на Антипатра, царь Юдейски, наричанъ

Велики. Въ послѣдната година на неговото царуванье се родилъ спасителя. 2) Иродъ Антиппа, синъ на първия, Тетрархъ на Галилея и Перея. Той билъ жененъ за Иродиада и обезглавилъ Иоанна Кръстителя. Калигула го снелъ отъ власть и го заточилъ въ Лионъ въ 39 год. сл. Р. Хр.

ИСАВРИЯ, область въ Мала-Азия на С. отъ Киликия.

ИССЪ (Исса), градъ въ Киликия, при който Александръ В. разбилъ Дария въ 333 год. пр. Хр.

ИТАКА, островъ въ Ионическото-Море и царство на Одисея.

ИФИГЕНИЯ, дъщеря на Агамемнона и Клитемнестра, която баща ѝ искалъ да принесе жертва на Артемида, за да омилостиви разгневената богиня, за това, че той убилъ Сърна въ нейната свѣщенна градина, поради което тя имъ пратила безвѣтрие, та корабитѣ неможеле да пристигнѫтъ въ Троя. Въ врѣме на жертвоприношението Артемида покрила Ифигения съ облакъ и ѭ унесла въ Таврида, а на мѣстото ѝ се вѣстила сърната. Въ Таврида Ифигения станѫла жреца на Артемида и избавила брата си Ореста (гл. Орестъ).

ИЦЕНИ, силно плѣме, което живѣло на източния брѣгъ на Британия. Тѣ въстанѫли противъ римлянетѣ, по подстрѣкаваньето на царицата си Боадиция (гл. Боадиция). —

К.

КАБИРИ, гръцки божества съ тъмно происхождение, богове — ковачи, помощници на Ефеста, тѣмъ имъ се покланяли прѣимущественно на о-витѣ Лемносъ, Самотраки и др. —

КАВДИУМЪ, градъ въ Самниумъ, близо до Кавдинскитѣ

гори, гдѣто римлянетѣ въ 321 год. биле принудени отъ Самнитянетѣ срамно да се прѣдадѫтъ.

КАДЪМЪ, синъ на Финикийский царь Агенора и братъ на Европа. Когато Зевсъ откраднѫлъ Европа, баща му пратилъ Кадма да ѭ търси. Оракулътъ му заповѣдалъ да послѣдва една крава и тамъ, гдѣто лѣжи кравата, да построи градъ. По такъвъ начинъ Кадмъ основалъ града Тива въ Беотия. Въ негова честь Тивската крѣпость се наричала Кадмея. Въ околностьта на Тива имало единъ изворъ, които се пазѣлъ отъ единъ драконъ; Кадъмъ убилъ дракона и посѣѭлъ зѫбитѣ му, отъ които израстнѫли хора, който се избили единъ други и отъ които останѫли само 5 души—прадѣдитѣ на тиванцитѣ. Дѣйствията на Кадма ги рѫководѣла богинята Атина, а Зевсъ му далъ за жена Хармония (Съгласие); на свабдата му присѫтствували всичкитѣ олимпийски божества. Вмѣсто свадбенъ подаръкъ Кадъмъ поднесѫлъ на Хармония одѣжда и огърлица, съ които било свързано погубваньето на рода му. Дѣцата имъ биле: Автолия, Ино, Семела, Агава, Полидоръ и Иллирий. Споредъ прѣданието, Кадмъ научилъ гърцитѣ да пишѫтъ, съставилъ азбука отъ 16 букви.

КАИСТИРЪ, рѣка въ Лидия, въ която се въдѭтъ много лебеди. —

КАКЪ, синъ на Вулкана, ужасенъ исполинъ, който живѣлъ въ една пещера въ Италия. Той откраднѫлъ часть отъ кравитѣ, откарани отъ Херкулеса отъ Гериона (въ Италия), поради което Херкулесъ го убилъ.

КАЛИГУЛА, прѣкоръ на третия римски императоръ, името на когото било Кай Цезарь; това прозвище той добилъ, защото, като билъ малъкъ, носѣлъ солдатски ботуши. Той билъ синъ на Германика и Агриппина, роденъ въ 12 год. сл. Хр., а въ 37 год. наслѣдилъ Тиберия. Царуваньето му, съ исключение на първитѣ осемь мѣ-

сеца, се отличавало съ безумни постжпки и жестокость, а послѣ, слѣдъ едно боледуванье, той подлудѣлъ. Той не само убивалъ самъ, нъ съжелявалъ, че римския народъ не е единъ человѣкъ, за да му отрѣже главата. Той билъ убитъ въ 41 год. сл. Хр.

КАЛИДОНЪ, старъ градъ въ Етолия, въ околностьта на който происхождалъ прочутия ловъ за Калидонския глиганъ.

КАЛИМАНЪ I, български царь (1241—1246), синъ на Ивана Асѣня II. Той наслѣдилъ прѣстола 9 годишенъ.

КАЛИМАНЪ II, бълг. царь. Когато станжлъ необичливъ на народа Калиманъ I, поради несполучливитѣ си войни, той билъ убитъ отъ Калимана II въ околноститѣ на Търново, съ помощьта на неблагодарнитѣ Търновски граждане. Убиеца завладѣлъ прѣстола и вдовицата царица, нъ скоро умрѣлъ.

КАЛИПСО, нимфа на о-въ Огигия, на който Одисей се спасилъ на остатъцитѣ на своя корабъ. Тя държала Одисея 7 год. при себе си и му прѣдлагала да ѝ стане мжжъ, като му обѣщавала вечна младость. Найпослѣ Зевсъ праща Хермеса при Калипсо съ заповѣдь да пустне Одисея.

КАЛЛИМАХЪ, поетъ, грамматикъ, библеотекарь на прочутата Александрийска библеотека, около 260—240 г. Той билъ много ученъ и ималъ около 800 съчинения. —

КАЛЛИНЪ, родомъ отъ Ефестъ, живѣлъ около 700 год. пр. Хр. Той се счита изобрѣтатель на поезията, а именно на елегията.

КАЛЛИРОЯ, втора жена на Алкмеона. Тя принудила мжжа си да ѝ достави огърлицата и одѣждата на Хармония, за което той заплатилъ съ живота си.

КАЛЛИСТО, спжтница на Артемида, Аркадска ловджийка,

любима отъ Зевса, отъ когото имала синъ, Арка, и прѣвърнѫта отъ Хера въ мечка. По-послѣ Зевсъ ѭ прѣобърнѫлъ въ съзвѣздие, заедно съ синоветѣ ѝ (Арктури).

КАЛЛИСТЕНЪ, ученикъ на Аристотеля, живѣлъ въ Олимпъ. Той съпровождалъ Александра Велики въ Азия.

КАЛЛИОПА, муза на епическата поезия. Тя се изображавала съ навосъчени дъсчици и съ грифелъ (писалка наричана стилъ) въ рѫка.

КАЛОЯНЪ, бълг. царь, братъ на Ивана Асѣня I и на Петра. Той наслѣдилъ прѣстола слѣдъ Петра (1196—1207), непримиримъ врагъ на Гърцитѣ, съ характера на Асеня, но много пó хитъръ и пó-жестокъ. Като опитенъ полководецъ и държавенъ мѫжь, той турялъ политическитѣ интереси пó-горѣ отъ религиознитѣ. — Той, заедно съ Куманитѣ, опустошилъ Тракия дори до Цариградъ. Слѣдъ това билъ се съ венгритѣ и побѣдилъ венгерский владѣтель Влкана. Въ негово врѣме царството достигнѫло много широки прѣдѣли. Много пѫти се опитвалъ той да вземе императорска корона отъ Папата Инокентия IV, нъ не успѣлъ — дадена му била кралевска корона. Въ 1204 год. кардинала Левъ пристигнѫлъ въ Търново, посвятилъ Василия въ чинъ примасъ; на 8 ий Ноемврий сѫщата год. Калоянъ билъ коронясанъ тържественно, добилъ право да сѣче пари съ ликътъ си, добилъ скиптъръ и знаме съ изображението на Св. Петра. Тази уния нѣмала влияние върху черковнитѣ работи на България. — Калоянъ воювалъ съ Латинитѣ въ съюзъ съ Гърцитѣ и при Одринъ ги разсипалъ и плѣнилъ императора имъ Балдуина. — Гърцитѣ се отказали отъ съюза и се съединили къмъ франкитѣ. — Калоянъ обсадилъ Солунъ, нъ билъ убитъ отъ воеводата си Манастраса нощѣмъ на сънъ. Така прѣзъ есеньта 1207 год. умрѣлъ славний царь, който внушилъ

такъва страхъ на Византийцитѣ, че го наричали „Скилоянъ“, кучешки Иоанъ.

КАЛХАСЪ, извѣстенъ гръцки прорицатель, който съпровождалъ гърцитѣ въ Троя. Той умрѣлъ отъ скърбь, като се срѣщнѫлъ съ по-добрия прорицатель Монса, който му казалъ такива работи, които Калхасъ не знаелъ.

КАЛПЕ, единъ отъ Херкулесовитѣ стълпове, сега Гибралтаръ.

КАЛПУРНИЯ, послѣдната жена на Юлия Цезаря.

КАМБИЗЪ, 1) Персиянецъ, баща на Кира. 2) Синъ на Кира, който го наслѣдилъ въ 529 год. сл. Хр. Той покорилъ Египетъ и много жестоко се отнасялъ съ побѣденитѣ; отличавалъ се съ свирепия си характеръ и страсть къмъ виното. Умрѣлъ въ Персия, гдѣто отишелъ да усмирява въстанието на Перситѣ — паднѫлъ и се проболъ на меча си. —

КАМЕНИ, гл. Музи. —

КАМИЛЛА, дъщеря на волкския царь, Метаба, ловджийка и служителка на Диана; тя помагала на Турна въ борбата му съ Енея. —

КАМИЛЛЪ, МАРКЪ ФУРИЙ, славенъ римски герой нареченъ вторий Ромулъ. Той билъ 5 пѫти диктаторъ. Когато галлитѣ нападнѫли Римъ и сенатътъ го назначилъ диктаторъ, той събралъ распръснѫтитѣ римляне и побѣдилъ Галлитѣ (390 г. пр. Хр.), умрѣлъ въ 364 г. отъ чума.

КАНДАВАЛЪ, лекомисленъ Лидийски царь, който позволилъ на Хигеса да види прѣлеститѣ на жена му, за което платилъ съ живота си.

КАНДАКА, етиопска царица, която защищавала царството си отъ римский полководецъ Петрония (при Августа).

КАННА, мѣсто въ Апулия, гдѣто Аннибалъ одържалъ знаменитата побѣда надъ римлянетѣ въ 216 год.

КАППАДОКИЯ, малоазийска область, която отъ началото била самостоятелно царство, а послѣ, покорена отъ римлянетѣ и обърнжта въ римска провинция. Гл. гр. Кесария, а въ старо врѣме, Мазака.

КАПИТОЛИЙ, римска крѣпость на Капитолийското бърдо, съ храмъ на Юпитера, въ който имало статуи на Юнона и Минерва, и нѣколко други святилища.

КАПУА, старъ градъ въ Кампания, прославенъ съ своя разватъ и изнѣженость. —

КАРАКАЛЛА, римски императоръ синъ на Септимия Севера отъ Юлия Домна. Той билъ человѣкъ жестокъ и развратенъ. Той убилъ брата си Гета, за да наслѣди самъ баща си. Царувалъ отъ 211—217 г. сл. Хр. и се прославилъ съ своитѣ лудувания.

КАРДАМЪ, бълг. царь (778—796 г.), той разбилъ 4 пжти византийцитѣ въ Тракия и ги принудилъ да му плащатъ данъкъ. —

КАРИЯ, Ю. Зап. часть на Мала-Азия. —

КАРЛЪ ВЕЛИКИ, франкски царь (768—814), синъ на Пипина Късий, той покровителствувалъ наукитѣ и разширочилъ франкскитѣ владѣния. Покорилъ Ломбардия и ѭ далъ на папитѣ. —

КАРНЕАДЪ, философъ отъ гр. Киренъ въ Африка, роденъ въ около 213 год. пр. Хр. Той основалъ нова, третя, академия въ Атина. Той билъ противникъ на стоическата философия и се отличавалъ съ нравственна чистота. —

КАРТАГЕНЪ, градъ въ С. Африка, по прѣданието основанъ отъ Дидона и прѣселници отъ Тиръ въ 853 год. пр. Христа, т. е. 100 год. прѣди основаваньето на Римъ. Картагенянетѣ (инъкъ наричани Пуни) биле търговски и промишленъ народъ и града имъ достигнжлъ голѣмо богатство и процъвтѣваниє. Въ III в. пр. Хр. Кар-

тагенянетѣ почнѫли борба съ римлянетѣ, тритѣ тъй наречени пунически войни, много нещастни за Картагенянетѣ, които войни се свършили съ прѣвзиманьето и разсипваньето на Картагенъ въ 146 г. пр. Хр.

КАРТАГЕНЪ, новий, важенъ градъ на испанский брѣгъ, основанъ отъ Асдрубала въ 243 г. пр. Хр.

КАССАНДРА, дъщеря на Троянский царь Прияма и на Хекуба. Тя се отличавала съ своята красота и била любена отъ бога Аполлона, който ѝ подарилъ дарбата да прѣдрича. Слѣдъ привземаньето на Троя тя се паднѫла плячка на Агамемнона, който ѭ завелъ въ Микенъ, гдѣто ѭ убила жена му Клитемнестра. —

КАССИЙ, убиецъ на Юлия Цезаря, който го ненавиждалъ заедно съ неговитѣ честолюбиви планове. Той направилъ заговоръ за живота му и привлѣкълъ Брута въ този заговоръ. Ималъ литературенъ талантъ и билъ послѣдователь на Епикуровата философия. При Филиппи се самоубилъ въ 42 год. пр. Хр. 2) Още единъ отъ убийцитѣ на Цезаря, извѣстенъ и като поетъ.

КАССИОДОРЪ, министръ при Одоакра и Теодориха, който се отличавалъ съ голѣма ученость. Съчиненията му сѫ повечето исторически. Много помогнѫлъ за запазваньето съчиненията на старитѣ писатели, като заповѣдвалъ да се правѭтъ списъци. Роденъ въ около 465 г., умрѣлъ въ 575 г.

КАССИОПЕЯ, жена на Кефея, майка на Андромеда. Съ нейното име се нарича едно съзвѣздие.

КАСТАЛИЯ, изворъ посвѣтенъ на Аполлона и на музитѣ, при политѣ на Парнасъ. Тука поклонницитѣ, като отивали въ Делфа, извършвали очистително омивание.

КАСТОРЪ, гл. Диоскури. —

КАТИЛИНА, римски патриций, роденъ въ 108 год. пр. Хр. Въ младитѣ си години той водѣлъ крайно развратенъ

и нередовенъ животъ; билъ убиецъ на жена си, брата си, сина си и се отличавалъ съ голѣмата си жестокость и жадность. Въ консулството на Цицерона той се турилъ на чело на единъ заговоръ отъ 400 души, който ималъ за цѣль да свали консулството и да избере Катилина. Цицеронъ прѣдугадилъ заговора, слѣдъ което държалъ знаменитата си рѣчь противъ Катилина, слѣдъ което послѣдний напустнжлъ Римъ. Заговорницитѣ биле наказани, а Катилина билъ осжденъ на изгнание и паднжлъ въ битката съ римския консулъ Петрея (въ 62 г. пр. Хр.).

КАТОНЪ, пó старий, нарѣченъ цензоръ, се родилъ въ 234 год. пр. Хр. въ гр. Тускулумъ. Подиръ блѣстяща военна служба, той занимавалъ държавни длъжности и строго ратувалъ противъ раскоша, заимствуванъ отъ Гърция. Всичкитѣ му грижи, обаче, въ това отношение останжли безплодни. Въ прѣклоннитѣ си години той се занимавалъ съ изучваньето на гръцкия езикъ и литература. Като посѣтилъ веднъжъ Картагенъ, той билъ до толкова поразенъ отъ богатството му и блѣстящето му положение, щото като се върнжлъ въ Римъ, не прѣставалъ да казва, че Картагенъ е опасенъ за Римъ и всѣка своя рѣчь въ Сената захващалъ съ думитѣ: „Delenda est Carthago“! т. е. „Трѣбва да се разсипе Картагенъ“. Той умрѣлъ на 85 год., като оставилъ много съчинения.

2) КАТОНЪ, нарѣченъ Утически, отъ гр. Утика, гдѣто умрѣлъ. Той билъ правнукъ на Катона Старий; родилъ се въ 95 год. пр. Хр. Отличавалъ се съ благородния си характеръ и билъ привърженикъ на философията на Стоицитѣ. При откриваньето заговора на Катилина, той държалъ страната на Цицерона, а въ междуособната война държалъ страната на Помпея. Кога Цезарь побѣдилъ, Катонъ рѣшилъ да умрѣ нежели да

се прѣдаде въ рѫцѣтѣ му. Той се самоубилъ, като челъ прѣзъ цѣлата нощь съчинението на Платона за безсмъртието на душата. Цицеронъ и Луканъ хвалѭтъ Платона въ своитѣ съчинения.

КАТУЛЛЪ, забѣлѣжителенъ римски лирически поетъ, роденъ въ 87 год. пр. Христа, съврѣменникъ на Цицерона. До насъ сѫ дошле 116 негови стихотворения.

КВИНТИЛИАНЪ, писатель-риторъ, роденъ въ Испания въ 40 год. сл. Хр. Той билъ забѣлѣжителенъ учитель на краснорѣчието въ Римъ. Умрѣлъ въ около 118 г. сл. Хр. Неговата риторика въ 12 книги е стигнѫла до насъ и още не е изгубила своето значение.

КВИРИНЪ, име на Ромула, слѣдъ смъртьта му и причисляваньето му къмъ боговетѣ.

КЕКРОПСЪ, най-старъ царь на Атика, основатель на г. Атина. При него произлѣзълъ споръ между Атина и Посейдона за г. Атина, и Кекропсъ рѣшилъ въпроса въ полза на Атина, която създала маслинѣното дърво. На неговото име се нарѣкла Атинската крѣпость Кекропия. Кекропсъ билъ прѣселенъ отъ Египетъ.

КЕЛЕЙ, Елевзински царь, съпругъ на Метанира, баща на Триптолема и Демофона. Той оказалъ гостоприемство на богинята Деметра, която отъ благодарность научила сина му, Триптолема, на земледѣлие. —

КЕЛЕПО, една отъ Гарпиитѣ. — Гл. Гарпии.

КЕЛТИ, могѫще плѣме, което населявало голѣма часть отъ западна Европа. Много врѣме заплашвали Римъ, до като въ 390 год. го прѣвзели. Туй събитие е извѣстно подъ името: „нашедствие на Галлитѣ“.

КЕНЕЙ, отъ началото билъ мома любима отъ Посейдона, нъ послѣ била обърнѫта на момче, което било направено неуязвимо. Въ подземния свѣтъ той отъ ново добилъ женски образъ. —

КЕНТАВРИ, или ЦЕНТАВРИ, т. е. „ловджии на биволи". Фантастически народъ, който живѣлъ въ Тесалия, полухора, полу-конье. На свадбата на Пиритея биле побѣдени отъ Лапититѣ и изгонени отъ страната си. Найзабѣлѣжителенъ отъ тѣхъ билъ Хиронъ. Въ слѣдствие страстьта имъ къмъ виното, тѣхъ ги причислили въ свитата на Диониса.

КЕСАРИЯ, название на нѣколко градове 1) Кесария Каподокийска, 2) Кесария Палестинска.

КЕФАЛЪ, любимецъ на Еосъ, богинята на утрѣнната заря. Той отхвърлилъ любовьта ѝ отъ любовь къмъ жена си Прокрида. Като му придала други образъ, тя го принудила да иде съ подаръци при Прокрида да ѭ склони на вероломство. Като достигнѫлъ това, той ѝ се открива и тя отъ срамъ избѣгва на о въ Критъ, нъ послѣ взима образа на неизвѣстна мома, възвръща се въ Атика и склонява Кефала къмъ любовь. Тогава тя му се открива и съпрузитѣ се примиряватъ. Послѣ на ловъ Кефалъ убилъ неволно жена си съ копие, което не го лъжало никой пѫть. —

КЕФЕЙ, етиопски царь, мѫжь на Кассиопия, баща на Андромеда.

КИБЕЛА, гл. Рея Кибела.

КИЛИКИЯ, прибрѣжна страна на Ю. И. отъ Мала-Азия.

КИЛЛЕНА, най-висока планина въ Пелопонесъ, гдѣто, споредъ прѣданието, се родилъ Хермесъ. —

КИМВРИ, народъ, който живѣлъ въ С. Германия, които нѣколко пѫти за едно съ Тевтонитѣ разбивали римската войска (113 год.) и заплашвали Римъ.

КИМЕРИЙЦИ, споредъ Омира, народъ, който живѣлъ на крайния западъ въ веченъ мракъ (гл. *Адъ*). Историческитѣ Кимерийци живѣли близо до Азовското море и, подъ напора на скититѣ често нахлували въ Азия; въ

650 год. ограбили г. Сарди, но биле разбити отъ Лидийския царь Алиата. —

КИМОНЪ, знаменитъ Атинянинъ, синъ на Милтиада, съврѣменникъ на Темистокла и Перикла. Баща му билъ длъженъ да заплати 50 таланта на държавата — цѣната на въоръжението, което добилъ отъ Атинянетѣ, нъ тъй като той не билъ въ състояние да заплати тая сумма, то подиръ неговата смърть, въ 489 г. пр. Хр., синъ му Кимонъ билъ затворенъ. Най-подирь, съ помощьта на зетя си, той успѣлъ да заплати дългътъ и, като добилъ свобода, турилъ се начело на Атинската флота и одържалъ нѣколко побѣди надъ Перситѣ. Въ 466 г. той въ единъ день разбилъ Персийската флота и Персийската сухопътна войска на р. Евремедона. Слѣдъ изгонваньето на Темистокла (471 г.), Кимонъ нѣколко години наредъ игралъ първа роль въ Атина; но послѣ го надминалъ Перикълъ, и въ 461 г. Кимонъ билъ изгоненъ чрѣзъ остракизъмъ. По-послѣ пакъ билъ повиканъ въ Атина, гдѣто отново прѣвзѣлъ гр. Китиа на о-въ Кипъръ.

КИНТЪ, планина на о въ Делосъ, която се счита за мѣсторождение на Аполлона и Артемида.

КИПРЪ, голѣмъ о-въ въ Срѣдиземно-Море, който е забѣлѣжителенъ по своето плодородие и благосъстояние, както въ новитѣ тъй и въ старитѣ врѣмена. Той билъ едно отъ главнитѣ мѣста за поклонение на Афродита, която поради това често се наричала Киприда.

КИРЕНА, гл. градъ на С. брѣгъ на Африка, гръцка колония, между Александрия и Картагенъ, който достигналъ голѣмо процъвтѣванье.

КИРЪ, 1) най старъ основатель на Персийската монархия. Той билъ синъ на знаменития Персинъ Камбиза и на Мандана, дъщеря на Мидийския царь Астияга. Новородения Киръ билъ даденъ на Арпага да го убие. Ар-

пагъ далъ дѣтето на единъ овчарь и бездѣтната му жена го отгледала и въспитала. Като порастнжлъ, той случайно попаднжлъ въ двора на Астиага и билъ пратенъ въ Персия. По-послѣ Киръ побѣдилъ Астиага и го плѣнилъ въ 559 г. пр. Хр. Подиръ това Мидийцитѣ признали Кира за свой царь. Той покорилъ Лидия и Вавилония (538 г.) и отишелъ противъ Масагетитѣ, които го убили. 2) По-малкий братъ на Артаксеркса Мнемона. Когато братъ му стжпилъ на Персийския прѣстолъ, Киръ наумилъ да свали брата си и да вземе прѣстола. Той повикалъ въ Персия 13,000 гръцки наемници и се срѣщнжлъ съ брата си при Кунаксъ, въ Месопотамия, въ 401 г. пр. Хр. Войската на Кира побѣдила, нъ той билъ убитъ. Въ тази война участвувалъ гръцкия историкъ Ксенофонтъ, който слѣдъ това съ 10,000 гърци отстжпилъ въ отечеството си. Той освѣтилъ отстжпванието си въ своя „Анабазисъ“, гдѣто той изображава Кира по-малкий въ твърдѣ привлѣкателна свѣтлина.

КИТЕРИ о-въ въ Егейското море, извѣстенъ по култа на Афродита.

КИАКСАРЪ, синъ на Мидийския царь Фраорта, който покорилъ Ассирийското царство въ 604 г. пр. Хр. —

КЛАВДИЙ, римски императоръ, царувалъ между 41—54 г. сл. Хр., плѣменникъ на Тиберия и приемникъ на Калигула. На Клавдия, който билъ слабъ царь, влияели женитѣ, поради което царуваньето му било пълно съ жестокости и раздори. Когато встжпилъ на прѣстола, жена му била развратната Месалина, която пó-послѣ той наказалъ съ смърть. Пó послѣ се оженилъ за хубавицата интригантка Агриппина, дъщеря на Германика, която го накарала да осинови нейния синъ Нерона и да го провъзгласи за наслѣдникъ, а своя синъ Брита-

ника да лиши отъ това право. Въ 54 год. сл. Хр. Клавдий билъ отровенъ отъ Агриппина.

КЛЕАНТЪ, философъ отъ стоическата школа, живѣлъ приблизително около 300 год. прѣди Хр., ученикъ на Зенона и учитель на Хризипина.

КЛЕОБУЛЪ, единъ отъ 7-тѣ гръцки мѫдреци.

КЛЕОМЕНЪ, 1) Спартански царь, който въ 510 г. пр. Хр. билъ на чело на спартанската войска, която обсаждала Атина; въ слѣдствие на този походъ билъ изгоненъ Пизистратъ отъ Атина. Той свършилъ живота си съ самоубийство. —

2) КЛЕОМЕНЪ III, спартански царь, който встѫпилъ на прѣстола въ 235 г. пр. Хр., той билъ продължитель на прѣобразователнитѣ планове на Агиса III, като ималъ намѣрение да възобнови старата слава на Спарта. Поразенъ отъ Антигона, Клеоменъ скоро се лишилъ отъ живота си. 3) Ваятель, на когото принадлежи Венера Медицейска.

КЛЕОНЪ, кожарь въ Атина, който игралъ много важна политическа роля между 429—422 пр. Хр. Той се подигнѫлъ, благодарение на своето краснорѣчие, и ималъ голѣмо влияние на най-бѣднитѣ граждане. Той извършилъ сполучливъ походъ противъ спартанцитѣ и прѣвзелъ о-въ Сфактерия, нъ послѣ билъ разбитъ отъ Бразида при Амфиполисъ и самъ загинѫлъ въ тази битка.

КЛЕОПАТРА, дъщеря на египетский царь Птоломея Авлета, извѣстна по своята красота и обаяние. Подиръ смъртьта на баща си, тя, на 17 год. възрасть, станѫла заедно съ брата си, Птоломея XII, управителка на Египетъ (въ 51 г. пр. Хр.). Министритѣ изгонили Клеопатра, като ѭ обвинявали въ властолюбиви намѣрения, нъ по-послѣ тя омаяла Цезаря съ хубостьта си и той ѝ въстановилъ властьта. Отъ Цезаря Клеопатра имала синъ, Цезареонъ, и отишла съ него въ Римъ.

гдѣто се намирала при неговата смърть, слѣдъ което се върнжла въ Египетъ. Въ 41 год. тя се срѣщнжла въ Киликия съ Антония, когото плѣнила съ хубостьта си. Въ битката при Акциумъ (31 г.), Клеопатра повикала флотата си въ срѣдъ битката и помогнжла на Антониевото паданье. Послѣ тази битка, тя побѣгнжла въ Александрия, гдѣто ѭ послѣдвалъ и Антоний. Тогава тя распръснжла слухъ, че била умрѣла; Антоний, като узналъ за мнимата ѝ смърть, самоубилъ се. Клеопатра се мжчела да оплете въ примкитѣ си и Октавиана, нъ срѣщнжла отъ негова страна отпоръ. За да избѣгне позора, да бжде прѣвързана у колесницата и заведена на триумфа въ Римъ, тя се самоубила, като турила ядовита змия да ѭ ухапе, въ 30 г. пр. Р. Хр. на 39 год. възрасть. Подиръ смъртьта ѝ, Египетъ се обърнжлъ на римска провинция.

КЛИСТЕНЪ, 1) послѣдний тиранъ въ г. Сикионъ. 2) Внукъ му, атинянинъ, който повикалъ спарт. царь Клеомена, за изгонванието на Пизистрата, а послѣ значително обработилъ демократическата конституция въ Атина, въ ущърбъ на аристократическитѣ учреждения.

КЛИТЕМНЕСТРА, дъщеря на Тиндарея и Леда, сестра на Елена, Кастора, Полидевка, жена на Агамемнона, майка на Ореста, Ифигения, Кризотемида и Лаодика (Електра). До като мжжь ѝ билъ подъ Троя, тя живѣла съ Егиста и заедно съ него убила Агамемнона слѣдъ неговото завръщанье. Орестъ отмжстилъ за баща си, като убилъ майка си. —

КЛИТЪ, полководецъ на Александра Великий, който му спаси живота при р. Граникъ и послѣ убитъ отъ Александра, защото го осжждалъ, че ввеждалъ источнитѣ обичаи.

КЛИО, муза на Историята (гл. Музи).

КЛОТО, гл. Мойри.

КЛУЗИУМЪ, единъ отъ 12-тѣ стари градове въ Етрурия, резиденция на царя Порсена; близо до Клузиумъ се намира знаменития памятникъ на този царь, приличенъ на лабиринтъ.

КНИДЪ, градъ въ Кария, въ Мала-Азия; тамъ се намирала знаменитата статуя на Афродита, работа на Праксителя, който стоялъ въ храма на тази богиня.

КОДРЪ, царь на Атика, който при нашедствието на дорянетѣ се пожертвувалъ и спасилъ съ това отечеството си въ 1068 г. пр. Хр. Той билъ послѣденъ атински царь.

КОКЛЕСЪ ХОРАЦИЙ, римски герой, който се прославилъ съ защитата на тѣсния мость при Римъ отъ цѣлата Етруска армия на чело съ Порсена до тогава, до когато римлянетѣ развалили другата му страна и направили прѣвзиманьето на Римъ невъзможно. Самъ Коклесъ се хвърлилъ въ рѣката и достигнѫлъ до другия брѣгъ. — Въ негова честь въздигнѫли статуя и му дали толкоза земя, колкото можилъ да огради съ брезда за единъ день.

КОЛЛАТИНЪ, мѫжь на Лукреция, (гл. Лукреция). Слѣдъ паданьето на Тарквиния горделивий, Коллатинъ и Брутъ биле първи консули.

КОЛОНЪ, градъ въ Аттика, мѣсторождение на Софокла.

КОЛОСА, единъ отъ най-забѣлѣжителнитѣ фригийски градове, който послѣ съвсемъ отпаднѫлъ. Извѣстенъ по посланието на апостола Павла.

КОЛОФОНЪ, единъ отъ градоветѣ, които съставлявали Ионийский съюзъ въ Мала-Азия. И той се счита за родно мѣсто на Омира.

КОЛХИДА, азиатска страна, която лѣжи на И. отъ Черно Море; съ неѭ е свързанъ разказа за златното руно и за похода на аргонавтитѣ.

КОММОДЪ, римски императоръ, който царувалъ между 180—192 г. сл. Хр., синъ на Марка Аврелия и на Фаустина. Стжпилъ на прѣстола на 12 год. възрасть. Царуваньето му било забѣлѣжително съ жестокость и развратъ. Той се сражавалъ съ диви звѣрове въ амфитеатра, за да му ржкоплѣска тълпата. Той билъ задушенъ въ 192 г. сл. Хр.

КОМОСЪ, гръцки богъ на пиршествата, който се изобразявалъ въ видъ на крилатъ юноша.

КОНКОРДИЯ, римска богиня на съгласието. Въ 367 г. пр. Хр. Камилъ ѝ въздигнжлъ храмъ въ память на прѣкращението на борбата между плебеитѣ и патрициитѣ.

КОНСТАНТИНОПОЛЪ, гл. Византия.

КОНСТАНТИНЪ, нареченъ Велики, римски императоръ, царувалъ между 306—337 г. сл. Хр. Той побѣдилъ всичкитѣ свои съуправители, при което, както казватъ, прѣдъ битката съ Максентия видѣлъ на небето кръстъ съ надписъ: „съ това ще побѣдишъ“. Като побѣдилъ Максентия и Лициния, Константинъ станжлъ самовластенъ господарь. Той указвалъ покровителство на християнетѣ, като разбралъ неговата сила и значение. Самъ той се кръстилъ 6 деня прѣди смъртьта си. Той принесълъ столицата си въ Византия, която нарѣкълъ на името си Константинополъ. Християнската черква го причислила къмъ святиитѣ. —

КОНСТАНЦИЙ, 1) Констанций Хлоръ, баща на Константина Великий. Той билъ назначенъ отъ Цезаря и отъ императора Диоклитиана и Максимиана управитель на Галлия, Испания и Британия. По-послѣ, заедно съ Галерия, той станжлъ Августъ. Той се отнасялъ добрѣ съ Християнетѣ. 2) Синъ на Константина Велики и неговъ наслѣдникъ. Той билъ арианинъ и прѣслѣдвалъ православнитѣ. Подиръ него встжпилъ на прѣстола Юлианъ Отстжпникъ въ 361 г. сл. Р. Хр.

КОРИБАНТИ, жреци на богинята Рея Цибела въ Фригия; тѣ й се покланяли съ луди игри, съ диви викове и съ углошителна музика отъ литаври, кимвали и флейти.

КОРИННА, гръцка поетеса отъ г. Танагра въ Беотия, съврѣменница на Пиндара.

КОРИНТЪ, градъ въ Пелопонесъ, който, благодарение на своето мѣстоположение, ималъ голѣмо търговско значение. Жителитѣ му, които се отличавали по своето богатство, паднѫли скоро въ раскошъ и распустнѫтость. Въ Коринтъ особенно се почитала богинята Афродита. Въ Коринтъ процъвтѣли особенно изящнитѣ искуства (Коринтски колонни, мобили, орнаменти). Въ 146 год. пр. Хр. Коринтъ билъ прѣвзетъ отъ римския консулъ Муммия, който го разрушилъ. Той билъ отъ ново съграденъ отъ Цезаря, нъ не достигнѫлъ вече първото си благосъстояние.

КОРИОЛАНЪ МАРКЪ, римски герой, който добилъ названието Кориоланъ за геройската храбрость при прѣвземаньето на волкския градъ Кориола. Той билъ изгоненъ поради аристократическитѣ си възгледи (въ 491 г. пр. Хр.), прѣминѫлъ къмъ Волскитѣ и начело съ тѣхнитѣ войски нападнѫлъ на Римъ. Той привзелъ нѣколко градове и стигнѫлъ до стѣнитѣ на Римъ. Римлянстѣ пратили нѣколко пратенници да молѭтъ Кориолана да отстѫпи, нъ напраздно. Най-послѣ при него отишле майка му Ветурия и жена му Волумния и двѣтѣ му дѣца; Кориоланъ послушалъ молбата имъ и отвелъ войската си. Той живѣлъ въ изгнание до смъртьта си, макаръ нѣкои да разказватъ, че билъ убитъ отъ водителя на Волскитѣ, Тулла.

КОРНЕЛИЙ НЕПОТЪ, гл. Непотъ.

КОРНЕЛИЯ, дъщеря на Сципиона Африкански старий, жена на Симпротия Гракха и майка на Тиберия Кайя Гракхи. Тя тъй ее прославила съ своята добродѣтель, що-

то римлянетѣ ѝ построили статуя съ надписъ: „На Корнелия, майката на Гракхитѣ“.

КОРМИСОШЪ, 753—760 пр. Христа, бълг. царь, похитилъ прѣстола слѣдъ паданьето на династията *Дуло*, той билъ отъ фамилията Укилъ. Въ царуваньето му станѫли размирици. —

КОРЦИРА, о-въ срѣщу Епиръ, сега Корфу.

КОЦИТЪ, една отъ рѣкитѣ на подземния свѣтъ.

КРЕЗЪ, Лидийски царь, извѣстенъ по своитѣ неизброими богатства. Той билъ синъ на Алиата и царувалъ между 560—546 г. пр. Хр. Между многото мѫдреци, посѣтилъ го и Солонъ. Когато Крезъ го попиталъ, кого той счита за най-щастливъ отъ людьетѣ, то той му отговорилъ, че ни единъ человѣкъ не може да се нарѣче щастливъ прѣди смъртьта си. По-послѣ персийский царь Киръ го побѣдилъ и привзелъ столицата му Сарда. Крезъ билъ осѫденъ да бѫде изгоренъ живъ, и прѣдъ наказанието той споменалъ три пѫти името на Солуна. Киръ го попиталъ, защо вика Солона, и като узналъ думитѣ на мѫдреца, подарилъ му свободата и го направилъ свой другаръ. Крезъ прѣживѣлъ Кира и съпровождалъ сина му Камбиза въ Египетъ.

КРЕУЗА, дъщеря на Приама и Хекуба, жена на Енея и майка на Аскания. Тя умрѣла при вземаньето на Троя.

КРИТЪ, голѣмъ островъ на Югъ отъ Цикладскитѣ о-ви; въ старо врѣме тукъ живѣло смѣсено население, което се занимавало съ търговия. Само въ I вѣкъ пр. Хр. Критъ подпаднѫлъ подъ властьта на Римъ.

КРОНОСЪ, единъ отъ Титанитѣ, синъ на Урана и Гея, който свалилъ баща си; съпругъ на Рея и баща на Зевса, Хестия, Деметра, Посейдона, Аида и Хера. Тъй като му било прѣдсказано, че ще бѫде убитъ отъ единъ си синъ, той гълталъ дѣцата си слѣдъ тѣхното раж-

данье. Рея успѣла да спаси Зевса, който свалилъ баща си отъ прѣстола и го накаралъ да избълва погълнѫтитѣ му братя. Зевсъ свалилъ Кроноса и другитѣ титани въ ада. По едно прѣдание Кроносъ се примирилъ съ Зевса и той го оставилъ да царува въ островитѣ на блаженнитѣ. Тъй като Кроносъ билъ богъ на земледѣлието, то римлянетѣ го отождествили съ Сатурна.

КРОТОНЪ, градъ въ южна Италия, родно мѣсто на знаменития атлетъ Милона. Тука Питагоръ основалъ своя школа. —

КРУМЪ СТРАШНИЙ, най-силний отъ българскитѣ князье, встѫпилъ на прѣстола въ около 802—807 год. Той билъ неуморимъ и непоколебимъ войникъ. Въ 809 г. нападнѫлъ Стримонъ и прѣвзелъ София. Никифоръ, визант. императоръ съ голѣма войска нападнѫлъ на България и безпощадно ѭ ограбилъ. Крумъ запазилъ проходитѣ на Стара-Планина и на връщанье Никифоръ билъ разбитъ. Крумъ заповѣдалъ да направѭтъ отъ черепа му чаша, окована съ сребро, отъ която пилъ вино. — Въ 813 год. разбилъ отъ ново византийската войска при Одринъ и слѣдъ малко расположилъ войскитѣ си при Цариградъ отъ Влахерна до Златнитѣ врата на морский брѣгъ. Той сключилъ миръ съ гърцитѣ подъ условие да му плащатъ данъкъ. Мирътъ отъ ново билъ разваленъ и Крумъ отъ ново ограбилъ гърцитѣ. При р. Ерсина той взелъ 30,000 роби и се готвѣлъ за поголѣма война, нъ умрѣлъ случайно въ 815 год. 13 Априлъ.

КСАНТИППА, жена на Сократа.

КСАНТИППЪ, баща на Перикла, който взелъ дѣятелно участие въ държавния животъ на атинянетѣ и прѣдводителствувалъ атинската флота въ битката при Микале.

КСЕНОКРАТЪ, фил софъ, роденъ въ Халкидонъ въ 396 г. пр. Хр. Той билъ ученикъ на Платона и, подиръ Спевзинна, стоялъ въ продължение на 25 год. на чело на академията. Умрѣлъ въ 314 год пр. Р. Хр. Произведенията му се запазили.

КСЕНОФАНТ, знаменитъ гръцки философъ, родомъ отъ Колофонъ, който живѣлъ въ края на 6 вѣкъ пр. Хр. Той билъ основателъ на Елатската школа на философията, която доказвала единството на свѣта и божеството.

КСЕНЕФОНТЪ, гръцки историкъ и мислитель, ученикъ на Сократа роденъ въ 444 год. прѣди Хр. и живѣлъ повече отъ 90 год. Той взелъ участие въ похода на Кира Младии противъ Артаксеркса и, когато въ битката при Кунаксъ Киръ билъ убитъ, Ксенефонтъ повелъ 10,000 гърци самъ отечеството имъ. Отстѫпваньето на 10.000 гърци е описано отъ Ксенефонта въ неговата книга „Анабазисъ". Отъ другитѣ му съчинения забѣлѣжителни сѫ „Киропедията", или „Въспитаваньето на Кира" и „Въспоминания за Сократа".

КСЕРКСЪ, Персийски царь 485—465 г. пр Хр., синъ на Дарий Истаспа и на Атосса, дъщерята на Кира. Въ 480 год. той прѣдпрелъ знаменития походъ срѣщу Гърция. Той минѫлъ прѣзъ Елеспонтъ съ армията си, която, споредъ Иродота, стигала до три милиона. Той прѣминѫлъ прѣзъ Македония и Тесалия, послѣ проникнѫлъ и въ Срѣдна Гърция и достигнѫлъ до Атина, близо до която е станѫла прочутата Саламинска битка, въ която гърцитѣ съвършенно разбили Перситѣ. Керкесъ не успѣлъ да покори Гърция и се върнѫлъ съ останѫлата си войска въ Персия. Гърцитѣ ги побѣдили и при Платея и при Микале въ Мала-Азия. Въ 465 год. Керкесъ билъ убитъ отъ началника на своитѣ тѣлохранители Артабана.

КСУТЪ, братъ на Еола и Дора и баща на Иона и Ахея.

КТЕЗИЙ, лѣкарь на Персийския царь, род. въ 416 год. пр. Хр. Написалъ историята на Персия и Ассирия до своето време, отъ която до насъ сж достигнжли откъслеци. —

КУМИ, старъ градъ на брѣга на Кампания, основанъ, споредъ прѣданието, въ около 1050 годъ пр. Хр. Този градъ билъ мѣстопрѣбивание на Севилла. Въ околностьта на града се намирали вилитѣ на много богати римляне.

КУПИДОНЪ, гл. ЕРОТЪ.

КУРЕТИ, пазители на дѣтето Зевса въ гората Ида на о-въ Критъ. За да не чува Кроносъ вика му тѣ дигали голѣмъ шумъ, като удряли копията си у щитоветѣ. Курети се наричали тъй сжщо жрецитѣ на Зевса въ Критъ.

Л.

ЛАВИНИЯ, дъщеря на Латина и жена на Енея.

ЛАДОНЪ, драконъ, който пазѣлъ златната ябълка на Гесперидитѣ и убитъ отъ Херкулеса. Гл. Херкулесъ.

ЛАЕРТЪ, царь на о-ва Итаки, баща на Одисея. Той взелъ участие въ Калидонския ловъ и въ Аргонавския походъ. Той доживѣлъ до срѣщаньето на Одисея отъ Троя.

ЛАЙ, баща на Едипа, Тивански царь.

ЛАКЕДЕМОНЪ, гл. Спарта.

ЛАКОНИЯ, страна на Ю.-И. часть на Пелопонесъ съ гл. градъ Лакедемонъ или Спарта.

ЛАМПСАКЪ, градъ въ Мизия на брѣга на Хелеспонтъ, който се славѣлъ съ добро вино.

ЛАОДАМИЯ, дъщеря на Акаста и жена на Протезилая.

ЛАОДИКА, дъщеря на Прияма и Хекуба. 2) Име, което Хомеръ дава на Електра, дъщерята на Агамемнона и Клитемнестра.

ЛАОДИКИЯ, градъ въ Фригия, гдѣто още при апостолитѣ процъвтѣвало християнството.

ЛАОКЕОНЪ, троянецъ, жрецъ на Аполона, който упорно се противилъ да се не вкарва въ Троя дървения конь. Когато той се готвѣлъ да принесе жертва на Посейдона единъ бикъ, отъ морето излѣзли двѣ змии, които го задушили заедно съ двамата му синове, защото се противѣлъ на паданьето на Троя, нѣщо, което било прѣдназначено отъ боговетѣ. —

ЛАОМЕДОНЪ, баща на Приама царь на Троя, у когото работѣли Посейдонъ и Аполонъ, които биле изгонени отъ Олимпъ. Посейдонъ построилъ укрѣпленията на Троя, а Аполонъ пасълъ стадата на Лаомедона. Когато Лаомедонъ се отказалъ да даде на боговетѣ условената награда, то Посейдонъ пратилъ въ страната му едно морско чудовище, а Аполлонъ — чумата. Херкулесъ убилъ чудовището, което искало да погълне дъщерята на Гезиона, а послѣ и Лаомедона. —

ЛАПИТИ, митическо племе, което живѣло въ Тесалийскитѣ планини, извѣстно отъ борбата съ Кентавритѣ на свадбата на царя имъ Пиритея, който се женѣлъ за Иподамия. Кентавритѣ, пиени, искали да отведжтъ невѣстата и другитѣ жени, нъ Лапититѣ побѣдили Кентавритѣ. Споредъ прѣданието Лапититѣ изнамѣрили юздитѣ и поводитѣ на коньетѣ.

ЛАРИССА, градъ въ Тесалия на р. Пенея.

ЛАРИ, домашни божества на римлянетѣ, покровители на огнището и на всичкия домъ, души на добритѣ покойници. Въ голѣмитѣ кжщи душитѣ на Ларитѣ се помѣщавали въ особенни кивоти. При всѣка трапеза оставали извѣстна часть яденье на Ларитѣ и имъ при-

насяли жертва прѣзъ извѣстни дни на мѣсеца. Тѣхъ често ги смѣсвали съ Пенатитѣ. Гл. *Пенати.*

ЛАТИНЪ, царь на Лациумъ, който далъ дъщеря си на Енея.

ЛАТМОСЪ, планинска верига въ Кария, гдѣто, спорѣдъ прѣданието, спалъ Ендимионъ. Гл. Ендимионъ.

ЛАТОНА, *гл. Лето.*

ЛАХЕЗИСЪ, гл. Мойри.

ЛАЦИУМЪ, область на срѣдня Италия по брѣга на Тирренското море; на сѣверъ отъ нея се намиралъ г. Римъ. Жителитѣ на Лациумъ — Латинитѣ, биле най-старото население на Италия. —

ЛЕАНДРЪ, младежъ отъ Абидосъ, влюбенъ въ Геро, жрица на Афродита въ Сестъ. Всѣка нощь той прѣплувалъ Хелеспонтъ и отивалъ при нея, до като най-послѣ загинѫлъ въ врѣме на една буря. Геро, като видѣла трупа му около брѣга, хвърлила се сама въ морето.

ЛЕВКТРИ, малъкъ градъ въ Беотия, гдѣто Епаменондъ, заедно съ тиванцитѣ, одържалъ побѣда надъ спартанцитѣ въ 371 г. пр. Хр. —

ЛЕДА, жена на спартанския царь Тиндарея. Зевсъ ѭ посещавалъ въ видъ на лебедъ и тя родила отъ него Кастора, Полидевка, Елена и Клитемнестра. Въпрѣки това дѣцата ѝ се наричатъ дѣца на Тиндарея.

ЛЕЛЕГИ, племе, което населявало Гърция, заедно съ Пелазгитѣ, прѣди дохожданьето на Елинитѣ.

ЛЕЛИЙ, другаръ на Сципиона Африкански Младий. Цицеронъ обезсмъртилъ дружбата имъ съ своето съчинение „за дружбата“.

ЛЕМНОСЪ, островъ въ Егейско море, любимо мѣстопрѣбивание на бога Ефеста, кѫдѣто, споредъ прѣданието, той билъ хвърленъ отъ Олимпъ. Сега Сталимене.

ЛЕОНИДЪ, Спартански царь 491—480 г. пр. Хр. При нашедствието на перситѣ, той защищавалъ тѣсния

проходъ Термопилский. Той искусно отблъсквалъ всичкитѣ нападения на Перситѣ, до като, благодарение на прѣдателството на Ефиалтеса, перситѣ обиколили Термопилского устие и ударили Леонида въ тилътъ. Тогава Леонидъ распустнжлъ всичката съюзна армия, задържалъ при себе си само 300 души отбрани спарганци и заедно съ тѣхъ се хвърлилъ въ отчаена бигка съ перситѣ. Гърцитѣ му въздигнжли памятникъ, като на геройски защитникъ на своето отечество.

ЛЕРНА, блато въ Арголида, гдѣто Херкулесъ убилъ Лернеската Хидра. Гл. Херкулесъ.

ЛЕСБОСЪ, островъ въ Егейско море на брѣговетѣ на Мизия, съ главенъ градъ Митилинъ. Той билъ родно мѣсто на Сафо, Арпона, Алкея и Теофраста.

ЛЕСТРИГОНИ, диво митическо племе, самоеди, гдѣто, между друго, испаднжлъ Одисей.

ЛЕТА, рѣка на забвението въ подземното царство. Умрѣлитѣ, като пиели отъ водата на тази рѣка, забравяли минжлото.

ЛЕТО, майката на Аполлона и Артемида отъ Зевса. Ревнивата Хера ѭ прѣслѣдвала и тя отишла на о-въ Делосъ, гдѣто родила своитѣ дѣца близнаци. Римлянетѣ ѭ нарекли Латона.

ЛИБАНИЙ, гръцки софистъ и учитель по краснорѣчието, роденъ въ Антиохия въ около 315 год. сл. Хр. При него се учили Василий Великий и Иоаннъ Златоустъ.

ЛИБЕРЪ, *Либера*, гл. *Бакъ*.

ЛИБИТИНА, богиня на смъртьта, първоначално Италийско божество на градинитѣ и лозята. Въ нейния храмъ въ Римъ се продавало всичко необходимо за погребение.

ЛИВИЙ ТИТЪ, римски историкъ, роденъ въ 59 год. пр. Хр. Той написалъ знаменитата римска история отъ найстаро врѣме до 9 та год. прѣди Хр. отъ 142 книги, отъ

които до насъ са достигнали само 35. Това съчинение било забѣлѣжително по своятъ художественъ езикъ, отъ колкото съ своята историческа достовѣрность. —

ЛИВИЯ, сѣверната часть на Африка. Въ старо врѣме тъй наричали въобще Африка.

ЛИДИЯ, страна, която захващала Западни брѣгъ на Мала-Азия. Лидийцитѣ се управлявали отъ царье отъ династията на Мермнадитѣ. Послѣдния Лидийски царь Крезъ билъ побѣденъ отъ Персийский царь Кира и царството му влѣзло въ състава на Персийската монархия.

ЛИЗАНДРЪ, Спартански полководецъ, който се отличилъ въ Пелопонезката война и който взелъ Атина въ 404 г. пр. Хр.

ЛИЗИЙ, Атински ораторъ, роденъ въ 458 г. пр. Христа; отъ него се запазили нѣколко рѣчи.

ЛИЗИМАХЪ, единъ отъ полководитѣ на Александра Великий, който подиръ смъртьта му станалъ тракийски царь. —

ЛИЗИПЪ, единъ отъ най-забѣлѣжителнитѣ гръцки ваятели, съврѣменникъ на Александра Великий.

ЛАКАОНИЯ, область въ Мала-Азия на Югъ отъ Таврa.

ЛИКАОНЪ. Аркадски царь, който предложилъ на Зевса ссждъ съ човѣшко мѣсо, поради което биле обърнѣти той и синоветѣ му на вълци. Вѣроятно спорѣдъ неговото име била наречена една часть отъ Мала Азия Ликаония.

ЛИКЕЙ, висока планина въ Аркадия, дѣто се покланяли на Ликея, Зевса и Пана.

ЛИКИЯ, область на южния брѣгъ на Мала-Азия.

ЛИКОМЕДЪ, царь на о-ва Скиросъ при двора на който живѣлъ младежа Ахилесъ, обличенъ въ женски дрѣхи.

Дейдамия, любима отъ Ахилеса, била дъщеря на Ликомеда. —

ЛИКУРГЪ, 1) царь на Едонитѣ въ Тракия, който припятствувалъ на поклонението на Диониса, поради което полудѣлъ, а послѣ умрѣлъ. 2) Знаменитъ спартански законодатель, живѣлъ въ около 825 г. пр. Хр. 3) Атински ораторъ, съврѣменникъ на Демостена.

ЛИЛИБЕУМЪ, западний мисъ на Сицилия, гдѣто Картагенянетѣ основали въ 397 год. главна крѣпость, която била взѣта отъ римлянетѣ.

ЛИНКЕЙ, братъ на Идаса, единъ отъ аргонавтитѣ, който ималъ много добро зрѣние. 2) Мѫжътъ на Ипермнестра, една отъ Данаидитѣ, пощаденъ отъ жена си. —

ЛИКАСЪ, единъ отъ другаритѣ на Херкулеса.

ЛИЦЕУМЪ, атински гимназиумъ, въ галериитѣ на който прѣподавалъ Аристотель и Перипатетицитѣ. Добилъ това название, защото билъ посвѣтенъ на Ликейския Зевсъ. —

ЛИЯ, римска богиня, на която полководцитѣ посвѣщавали отнетото отъ неприятеля оръжие. —

ЛОКРИДА, область въ срѣдня Гърция, на Западъ отъ пл. Парнасъ. —

ЛОКУСТА, приготовителка на отровитѣ, която съдѣйствувала за утравяньето на имп. Клавдия отъ Агриппина и на Британика отъ Нерона.

ЛОНГИНЪ, знаменитъ гръцки философъ и грамматикъ въ III в. сл. Р. Хр., учитель на Порфирия, противникъ на християнството. Лонгинъ се отличавалъ съ голѣмата си ученость и живѣлъ при двора на Зиновия. Той билъ убитъ отъ им. Аврелиана въ 273 год. пр Хр.

ЛОНДИНИУМЪ, старо название на г. Лондонъ.

ЛОТОФАГИ, народъ, който се храни съ лото си (едно растение, посвѣтено, споредъ прѣданието, на Одисея).

ЛУГДУНУМЪ, старо название на гр. Лионъ.

ЛУКАНИЯ, область въ Южна Италия, на Югъ отъ Апулия.

ЛУКАНЪ, римски поетъ, роденъ въ Кордуба въ Испания въ 39 год. сл. Хр. Той билъ убитъ отъ Нерона, който завиждалъ на таланта му, въ 65 г. сл. Хр.

ЛУКИАНЪ, гръцки писатель отъ врѣмето на Марка Аврелия. Главното му съчинение е „Диалози", въ което той съ насмѣшливъ тонъ говори за най-разнообразни прѣдмети. —

ЛУКРЕЦИЙ, римски поетъ, роденъ въ 95 год. пр. Хр. Неговата философска поема „De rerum Natura", въ която е изложено учението на Епикура, се счита за една отъ най-забѣлѣжителнитѣ дидактически поеми. — Найсухия прѣдметъ, Лукреций го облича въ стихотворна форма и го изразява съ силенъ и обработенъ езикъ.

ЛУКРЕЦИЯ, жена на Коллатина, роднината на Тарквиния Горделивий. Въ отсѫтствието на мѫжа си, тя била оскърбена отъ Тарквиниева синъ Секста. Тя явила за това на мѫжа си и се промушила. Това събитие послужило за причина да се изгонѭтъ Тарквиниевци и да се въведе републиканското управление въ Римъ (въ 510 год. пр. Хр.).

ЛУКУЛЛЪ, побѣдитель на Понтийский царь Митридата. Той спечелилъ голѣмо богатство и слѣдъ възвръщанието си отъ похода, живѣлъ въ Римъ въ голѣмъ раскошъ. Умрѣлъ въ 56 г. пр. Хр.

ЛУНА, богиня на луната у римлянетѣ, утождествявана съ гръцката Селена или Артемида. Гл. *Селена.*

ЛУПЕРКЪ, прозвище на Фавна, като покровитель на стадата отъ вълцитѣ.

ЛУТЕЦИЯ, главенъ градъ на Галлитѣ, наричани Паразеи, сега Парижъ.

ЛУЦИЛИЙ, баща на римската Сатира, роденъ въ Суезъ, въ

148 год. пр. Хр., умрѣлъ въ 103 год. въ Неаполъ. Той билъ приятель съ Сципиона младий и Лелия. Сатиритѣ му се запазили само въ откъслеци.

ЛУЦИНА, прозвище на Юнона, като покровителка на родоветѣ.

ЛУЦИФЕРЪ, гл. *Фосфоръ*.

М.

МАВЗОЛЪ, кирийски царь (377—335 год. пр. Хр.). Въ негова память сестра му и съпругата му Артемизия му въздигнѫли въ Галикарнасъ Мавзолей — едно отъ седемьтѣ чудеса на свѣта. —

МАГИ, мидийски и персийски жреци, които имали голѣмо образование и голѣмо политическо влияние. Между другото тѣ прѣдсказвали бѫдѫщето. Нѣкога и халдейскитѣ жреци се наричали маги.

МАГНЕЗИЯ, 1) область въ Тесалия, близо до Егейско-Море. 2) Градъ въ Лидия на р. Меандръ. 3) Градъ въ Лидия при политѣ на планината Сипила. —

МАГОНЪ, картагенянинъ, по-малкий братъ на Анибала. 2) Картагенянинъ, авторъ на едно съчинение по земледѣлието на Пунически езикъ, прѣведено на Латински по заповѣдь на римский сенатъ. — Той се прославилъ и като полководецъ, живѣлъ въ около 500 год. пр. Хр.

МАЙЯ, дъщеря на Атланта и Плейона най-голѣмата и най-красивата отъ Плейядитѣ. Тя родила Хермеса отъ Зевса.

МАКРОБИЙ, римски граммматикъ, който живѣвъ въ около 400 г. сл. Хр.

МАКЕДОНИЯ, страна на С. отъ Тесалия, покорена отъ римлянетѣ въ 168 год. пр. Хр. —

МАКСЕНТИЙ, синъ на Максимиана, съуправитель на Галерия и Констанций Хлора. Той при Туринъ билъ побѣденъ отъ Константина Великий и загинжлъ, като прѣплавалъ прѣзъ Тибъръ въ врѣме на обсадата на Римъ отъ Константина.

МАКСИМИНЪ, римски императоръ въ 235—238 год. сл. Р. Хр., неговъ съуправитель билъ синъ му Луций Веръ.—

МАКСИМИАНЪ, съуправитель на императора Диоклетиана, който заедно съ него изгубилъ императорското достоинство въ 305 год. сл. Хр. Той билъ наказанъ смъртно отъ Константина въ 310 год.—

МАЛОМИРЪ, синъ на Омортага, който наслѣдилъ прѣстола подиръ смъртьта на баща си (споредъ Теофилакта).— Той заповѣдалъ да убиѭтъ брата му Нравота, който билъ приелъ християнството отъ нѣкой грькъ Кинамонъ, когото Крумъ довелъ отъ Одринъ.

МАМИЛИЙ, латински родъ отъ гр. Тускулумъ. Октавий Мамилий, зеть на Тарквиния Горделивий, паднжлъ въ битката при Регилското езеро въ 498 год. пр. Хр.—

МАМУРИЙ ВЕТУРИЙ, едно отъ имената на Марса, съ което наричали сѫщо приготовителя на щитоветѣ, който живѣлъ въ царуваньето на Нума Помпилий.

МАНЕТОНЪ, египетски жрецъ при Птоломея Филаделфа въ III в. пр. Р. Хр., който написалъ много исторически, физически, астрономически съчинения, отъ които сѫ се запазили само извлѣчения отъ другитѣ писатели.

МАНИЛИЙ, народенъ трибунъ въ Римъ въ 66 год. пр. Хр. Благодарение на неговото прѣдложение, Помпей добилъ неограничена власть въ борбата съ Митридата. По този поводъ Цицеронъ произнесълъ една рѣчь.

МАНЛИЙ, нарѣченъ Капитолийски за това, че той разбуденъ отъ гласътъ на гъскитѣ запазилъ Капитолия отъ Галли-

тѣ, които въ 390 г. пр. Хр. прѣвзели Римъ. Послѣ той (Патриций) взѣлъ страната на Плебеитѣ, поради което билъ обвиненъ отъ патрициитѣ въ измѣна и хвърленъ отъ Тарпейската скала.

МАНТИНЕЯ, градъ въ Аркадия, гдѣто Епаминондъ на чело на тиванцитѣ побѣдилъ спартанцитѣ въ 362 год. пр. Хр. Самъ Епаминондъ загинѫлъ въ тази битка.

МАНИ, т. е. добри, тъй наричали римлянетѣ душитѣ на умрѣлитѣ, на които принасяли жертва като на богове.

МАРАТОНЪ, село на източний брѣгъ на Аттина извѣстно по побѣдата на атинянитѣ надъ перситѣ подъ водителството на Милтиада въ 490 год. пр. Хр.

МАРДОНИЙ, зеть на Дария Истаспа, персийски полководецъ. Спартанский царь Павзаний му нанесълъ побѣда при Платея въ 479 год. Мардоний паднѫлъ въ тази битка.

МАРИЙ КАЙ, побѣдитель на кимвритѣ и тевтонитѣ, а сѫщо и на Югурта. Род. въ 157 год. пр. Хр. близо до гр. Арпинумъ и билъ 7 пѫти консулъ. Той билъ ожененъ за Юлия, лелята на Юлий Цезаря. Когато дивитѣ орди на кимвритѣ и тевтонитѣ заплашивали Римъ, противъ тѣхъ билъ прятенъ Марий, като единственъ человѣкъ, който можелъ да спаси града и държавата. Той разбилъ тевтонитѣ при Аквитѣ Секстийски въ 102 г. пр. Хр. На слѣдващата година той заедно съ проконсула Катулла нанесълъ поражение на кимвритѣ при Верцелла и по такъвъ начинъ съвършенно изтрѣбилъ тѣзи варвари. За да бѫде избранъ консулъ шести пѫть, Мирий се присъединилъ къмъ народнитѣ водители Сатурнина и Главция, нъ послѣ билъ принуденъ да потуши въстанието противъ държавата, на чело на което стоели тѣзи демагози. По тази причина той настроилъ срѣщу си плебеитѣ, за това той гледалъ да взѣме главното началство надъ войската противъ Мит-

ридата Понтийский, нъ това началство било повѣрено на Сулла. Новитѣ избори биле благоприятни за Мария, нъ Сулла прѣвзѣлъ Римъ съ войската и принудилъ Мария да бѣга отъ Римъ. Марий избѣгалъ въ Картагенъ, нъ управителя на Картагенъ му прѣдложилъ да се отдалечи и той се върнѫлъ въ Италия, гдѣто, като се съединилъ въ Цинна, нападнѫлъ на Римъ. Почнѫло се едно избиванье на приятелитѣ на Сулла и страшенъ грабежъ отъ солдатитѣ на Мария. Марий и Цинна се прогласили за консули, нъ наскоро Марий умрѣлъ отъ простуда въ 86 г. пр. Хр.

МАРКО-КРАЛЬ, български национален герой. Хиляди пѣсни и разкази увѣковѣчаватъ памятьта му. Той билъ извѣстенъ и на другитѣ южно-славянски народи, които го въспѣватъ, поради неговото юначество. Името на този баснословенъ герой прѣслѣдва пѫтешедственника по цѣлия Калк. П овъ. Най-живо се е запазило името му въ Западна Македония, а особенно въ Прилѣпъ, гдѣто той е управлявалъ подъ егидата на послѣднитѣ български царье. Слѣдъ паданьето на бълг. царство, Краль-Марко противъ волята си билъ заведенъ съ отряда си на помощь на турцитѣ противъ Мирча, влашки въйвода. Той паднѫлъ въ битката „на Ровини“. Споредъ народното прѣдание той не умрѣлъ, а се скрилъ въ една пещера, гдѣто чака деньтъ, въ който отечеството му, България, пакъ ще бѫде велико и славно!

МАРКОМАНИ, могѫщо германско племе, което живѣло въ Бохемия и отчасти въ Бавария. Това племе много воювало съ римский императоръ Марка Аврелия.

МАРКЪ АВРЕЛИЙ АНТОНИНЪ, римски императоръ приемникъ на Антонина Пия, за дъщерята на когото той билъ жененъ (Фаустина). Царувалъ отъ 160—180 г. сл. Хр. За своята прѣданность къмъ философията на

[illegible] на Ро-
[illegible] народъ.
[illegible] при-
[illegible] На Марса
[illegible]

[illegible] въ срѣх-
[illegible] въ пос-
[illegible] въ тъй нарѣчената съ-
[illegible] пр. Хр.

[illegible] въ II пуническа вой-
[illegible] обсѣждалъ Сиракуза цѣли
[illegible] Умрѣлъ въ бит-

ката съ Аннибала при Венузия въ 203 год. пр. Р. Хр.

МАРЦИАЛЪ, поетъ, съчинитель на епиграмми, роденъ въ Билбила въ Испания въ 43 год. сл. Р. Хр. Въ Римъ той се ползувалъ съ покровителството на императоритѣ Домициана и Траяна. До насъ сѫ достигнѫли много отъ неговитѣ остри, остроумни епиграмми, въ които се прислѣдва съврѣменната му безнравственность.

МАСИНИСА, царь на Нумидия, дѣдо на Югурта. Въ врѣмето на Пуническата война той държалъ страната на Римъ. Умрѣлъ въ 149 г. пр. Хр. на 90 год. възрасть.

МАССАГЕТИ, чергарски народъ на С.-Ист. брѣгъ на Каспийско-Море, въ страната на който загинѫлъ Персийский царь Киръ.

МАССИЛИЯ, старо название на гр. Марсилия. Този градъ е гръцка колония отъ гр. Фокей въ Мала-Азия.

МАХАОНЪ, синъ на Асклепия, братъ на Подалирия, знаменитий лѣкарь на гърцитѣ подъ Троя, който изцѣрилъ Менелая и Филоктета.

МЕАНДРЪ, рѣка въ Мала-Азия, криволиченьето на която е влѣзло въ поговорка. —

МЕГАРА, гл. градъ на гръцката область Мегарида. Той е билъ центръ на Мегарската философска школа, основата отъ Сократова ученикъ Евклида.

МЕГАРИДА, область въ Коринтъ. —

МЕГЕРА, гл. *Ирини*.

МЕДЕЯ, дъщеря на Колхидский царь Айста, искустна вълшебница. Тя помогнѫла на Язона да откраднe златното руно (гл. Аргонавти) и го съпроводила до Гърция. Тя спрѣла прислѣдваньето на баща си, като убила брата си Абсирта и го хвърляла по части въ морето (гл. Язонъ).

МЕДИОЛАНЪ, старо название на гр. Миланъ въ С. Италия.

МЕДУЗА, гл. Горгони и Персей. —

МЕЛАМПЪ, извѣстенъ старъ лѣкарь и прорицатель, който се счита основатель на Дионисова култъ въ Гърция.

МЕЛИАГЪРЪ, синъ на Етолский царь Ойнея, участникъ въ Аргонавтския походъ и въ Калидонский ловъ. Въ царуваньето на баща му Артемида испратила единъ страшенъ глиганъ, който опустошавалъ околностьта на Калидонъ. Това било наказание на Ойнея, защото не принесълъ жертва на Артемида. Противъ глиганя се опълчили всичкитѣ най храбри герои въ него врѣме подъ прѣдводителството на Мелиагра, който убилъ глиганя и далъ кожата му на Аталанта.

МЕЛИБИЯ, приморски градъ въ Тесалия, който се слави по приготовлението на пурпура.

МЕЛИКЕРТЪ, синъ на Ино и Атаманта. Като обезумѣлъ Атамантъ, почнжлъ да прислѣдва Ино и Меликерта и тогава майката и синътъ се хвърлили въ морето, гдѣто се обърнжли въ морски божества: Ино се обърнжла въ богиня Левкотея, а Меликертъ въ Палемона, който съответствува на римския Портуна. —

МЕЛИТА, старо название на о-въ Малта. —

МЕЛИЙ, богатъ римски конникъ, плебсй, който доставилъ евтина храна на римлянетѣ въ врѣмето на глада въ 440 год. пр. Хр. — Той билъ убитъ защото билъ подозиранъ въ стрѣмление къмъ царската власть.

МЕЛОСЪ, островъ на Егейско море, най-югозападния отъ Цикладскитѣ острови, сега Мило. Тука била намѣрена знаменитата статуя на Венера Милосска.

МЕЛПОМЕНА, муза на трагедията, изобразявана съ трагическа маска въ ржцѣ и съ платъ около главата си. — Гл. Музи. —

МЕМНОНЪ, красивъ синъ на Титона и Зарята, царь етиопски, той дошелъ на помощь на троянския царь Приама въ края на Троянската война, но билъ убитъ отъ

Ахилеса. Колосалната мраморна статуя въ г. Тива, въ Египетъ, била наречена статуя на Мемнона, макаръ и да изображава египетский царь Аменофиса. При изгрѣваньето на слънцето тази статуя издавала звукъ, приличенъ па звука на дрънкащи струни, и старитѣ мислѣли, че Мемнонъ приветствува майка си, зарята. Въ сѫщность звукътъ произлизалъ отъ прѣминаваньето на въздуха прѣзъ пукнѫтинитѣ на мрамора и се слушалъ само при промѣняваньето на температурата.

МЕМФИСЪ, голѣмъ градъ въ срѣдний Египетъ, нѣкога столица на египетското царство, резиденция на фараонитѣ.

МЕНАНДРЪ, гръцки поетъ, съчинитель на комедии, роденъ въ Атина въ 342 год. прѣди Р. Хр. Той билъ близъкъ приятель на Епикура и споредъ нѣкои извѣстия, написалъ повече отъ 100 комедии. Римския комикъ Теренций най-много прѣправялъ и прѣвеждалъ комедиитѣ на Менандра. Умрѣлъ въ 290 год. пр. Хр. —

МЕНЕЛАЙ, синъ на Атрея, съпругъ на прѣкрасната Елена, баща на Хермиона, по-малъкъ братъ на Агамемнона, царь на Спарта. — Парисъ (гл. Парисъ) откраднѫлъ Елена, жената на Менелая, и това станѫло причина за троянската война. Менелай се билъ съ Париса, когото избавила Афродита, като го покрила съ облаци. Слѣдъ смъртьта на Париса, Елена се оженила за брата му Дейфоба, който билъ убитъ отъ Менелая, при взиманьето на Троя. Най-послѣ Елена се примирява съ Менелая и заедно съ него отива въ Спарта слѣдъ 8 годишно скитанье по морето, гдѣто въ миръ и богатство доживѣватъ до старость.

МЕНЕСЪ, старъ египетски царь, който, споредъ прѣданието, основалъ царство съ столица Мемфисъ.

МЕНТОРЪ, другаръ на Одисея, комуто порѫчалъ на заминаванье отъ о-въ Итаки, да наглѣдва кѫщата му. Ати-

[illegible] и Телемаха, често се я-[illegible]

[illegible] на Черното море.

[illegible] на [illegible] [illegible] [illegible]

МЕТОДИЙ и КОНСТАНТИНЪ (Кирилъ) славянски апостоли, които турили славянетѣ въ реда на образованетѣ европейски народи, като положили основа на писмото, литературата и богуслужението на отечествений имъ езикъ. Тѣ биле отъ Солунъ и происхождали отъ славянско (българско) потекло. Константинъ род. въ 827 г. билъ духовно лице, а Методий билъ свѣтски, нъ послѣ се покалугерилъ въ Олимпийский манастирь. Тѣ ходили при Хозаритѣ и покръстили тѣхний ханъ, сѫщо направили и съ Ростислава моравский. Въ туй врѣме християнството много се распространило между панонскитѣ и моравскитѣ славяне. Борисъ разбралъ, че безъ християнската вѣра царството му не би се удържало срѣщу християнскитѣ му съсѣди: Франкитѣ, Моравцитѣ и Византийцитѣ. Той се покръстилъ въ 864 или 865 и взѣлъ името Михаилъ; кръстникъ му билъ Михаилъ III виз. имп. Най-много спомогнѫли за покръщаванието на българетѣ Методий и Кирилъ. Кирилъ умрѣлъ въ 869 год. 14 Февруарий, на 43 год. възрасть, а Методий, слѣдъ тежки борби съ папскитѣ владици, умрѣлъ въ 885 г. на 6 Априлий и билъ погребенъ въ Велеградъ.

МЕТОНЪ, извѣстенъ атински астрономъ; той искалъ да сравни слънчевата и мѣсечната година чрѣзъ кръга въ 19 год., като почва отъ 422 г. пр. Хр.

МЕЦЕНАТЪ, римски рицаръ, другарь и съвѣтникъ на имп. Августа, покровитель на Хорация и Виргилия. Умрѣлъ въ 8 год. пр. Хр.

МИДАСЪ, синъ на Гордия, Фригийский царь. Той приелъ радушно при себе си Силена, възпитателя и спѫтника на Диониса, и Силенъ му прѣдложилъ за награда всичко, което той пожелае. Мидасъ поискалъ всичко, до което се допрѣ да се обръща на злато. Прозбата на Мидаса се испълнила, нъ тъй като и храната му се

обръщала на злато, той молилъ Силена да си взѣме наградата. Дионисъ заповѣдалъ на Мидаса да се окжпи въ р. Пактола, която отъ това врѣме изобилствувала съ злато. Послѣ, Мидасъ билъ сждия на музикалната борба между Аполлона, който евирѣлъ на лира, и Пана, който свирѣлъ на свирка, и се произнесълъ въ полза на Пана. Тогава Аполлонъ обърнжлъ ушитѣ му въ магарешки и той билъ длъженъ да ги скрива подъ фригийския си калпакъ. Бръснарьтъ му забѣлѣжилъ магарешкитѣ уши на Мидаса и, като не можелъ да се стърпи, ископалъ единъ трапъ въ земята и извикалъ: „на Мидаса ушитѣ сж магарешки“ и заровилъ трапътъ, нъ отъ тамъ израстла тръстика, която съ скрибуцанье разказвала това, отъ което се научилъ цѣлия свѣтъ.

МИДИЯ, гориста и плодородна страна въ вътрѣшна Азия. Въ старо врѣме гл. гр. билъ Екбатана. Мидия била главната държава въ Мидо-Персийското царство, но послѣ била обърнжта отъ Кира въ Персийска провинция.

МИЗИЯ, область на С. З. отъ Мала-Азия.

МИКАЛЕ, носъ срѣщу островъ Самосъ, въ Мала-Азия.

МИКЕНЪ, старъ и цвѣтжщъ градъ въ Арголида, гдѣто билъ царь Агамемнонъ.

МИЛЕТЪ, единъ отъ най забѣлѣжителнитѣ градове въ Мала-Азия, търговски и умственъ центръ на Мало-Азийскитѣ гърци, родно мѣсто на Талеса, Анаксимандра, Анаксимена. —

МИЛИТТА, вавилонска богиня, утождествявана съ Афродита и Урания. Тя се счита за начало на свѣта.

МИЛОНЪ, 1) Анний Милонъ, другарь на Цицерона и неприятель на Клодия. Той убилъ Клодия и Цицеронъ произнесълъ въ негова защита рѣчь, нъ въпрѣки това Милонъ билъ изгоненъ. 2) Атлетъ отъ гр. Кротонъ. Въ

врѣмето на Олимпийскитѣ игри, той принесълъ прѣзъ ристалището единъ бикъ и го изѣлъ за единъ день.

МИЛТИАДЪ, знаменитъ гръцки полководецъ, подъ началството на когото гърцитѣ удържали побѣда надъ Перситѣ при Маратонъ въ 490 г. пр. Хр.

МИМНЕРМЪ, гръцки елегикъ, родомъ отъ Колофонъ, съврѣменникъ на Солона.

МИНЕРВА, римска богиня, която съответствува на гръцката Атина Паллада. Римлянетѣ ѭ почитали заедно съ Юпитера и Юнона въ Капитолий, като покровителка на градоветѣ. Считали ѭ покровителка на занаятчиитѣ, художницитѣ, поетитѣ, музикантитѣ, учителитѣ и женското ржкодѣлие. Главния ѝ праздникъ въ Римъ се наричалъ Quinquatrus; въ него участвували всичкитѣ покровителствувани отъ неѭ, и ставалъ много тържественъ. Въ Римъ Минерва почти изгубила значението си като богиня на войната.

МИРМИДОНЯНЕ, тесалийски народъ подчиненъ на Ахилеса, който го съпровождалъ подъ Троя, тѣ биле прѣселници отъ о-въ Егина, гдѣто, по-старо прѣдание, Зевсъ обърнѫлъ мравкитѣ въ хора; отъ тука произхожда тѣхното име (мрави = mirmicc).

МИНОСЪ, 1) синъ на Зевса и Европа, братъ на Радамантия, критски царь и законодатель, който подиръ смъртьта си станѫлъ единъ отъ тримата сѫдии (другитѣ сѫдии Радамантъ и Еакъ). 2) Внукъ на първия, съпругъ на Пасифай и баща на Ариадна, него често го смѣсвали съ първия. За едно оскърбление, нанесено на сина му Андрогея, Миносъ обвързалъ Атинянетѣ да му пращатъ всѣка година по 7 момичета и 7 момчета, които изѣдалъ Минотавъра, който живѣлъ въ лаберинта, построенъ отъ Дедала на о-въ Крить. Минотавъра билъ страшно чудовище съ человѣческо тѣло и волска глава, или съ тѣло на бикъ, а съ човѣшка глава; това чудовище про-

излизало отъ морския бикъ испратенъ отъ Посейдона. Минотавъра билъ убитъ отъ Тезея (гл. *Тезей*) съ помощьта на Ариадна. Прѣданието за Минотавъра, вѣроятно, имало началото си въ человѣческитѣ жертвоприношения на финикийския богъ Молоха, който се изображавалъ съ глава на бикъ и на когото вѣроятно сѫ се покланяли въ старо врѣме Критянетѣ.

МИНОТАВЪРЪ, бикъ на Миноса (гл. Миносъ).

МИРОНЪ, знаменитъ гръцки скулпторъ, който живѣлъ въ около 480 год. пр. Хр.

МИТИЛЕНА, най-голѣмъ градъ на о-въ Лесбосъ.

МИТРАСЪ, старъ персийски богъ на слънцето.

МИТРИДАТЪ, понтийски царь, нарѣченъ великий, 120—63 г. пр. Хр. Той воювалъ съ римлянетѣ, нъ послѣ билъ побѣденъ отъ Помпея и се лишилъ отъ животъ. Митридатъ ималъ чудесна память и владѣелъ 22 езика.

МИХАИЛЪ, гл. Борисъ.

МИХАИЛЪ, синъ на Симеона Великий, бълг. царь, който билъ отъ първата му жена. Когато Симеонъ обиколилъ Цариградъ и расположилъ войската си отъ Влахерна до Златний-Рогъ, Михаилъ и братъ му Петръ биле тържественно приети въ Цариградъ. Въ царуваньето на Петра, нѣколко българе провъзгласили Михаила за царь, нъ не успѣли, защото въ туй врѣме Михаилъ умрѣлъ.

МИХАИЛЪ АСѢНЬ, български царь, който наслѣдилъ прѣстола въ 1246—1257 год., слѣдъ Калимана. Него го наричали умалително *Мицо*. Той сключилъ отбранителенъ и нападателенъ съюзъ съ Добровничанитѣ противъ Сърбитѣ. Той воювалъ съ Теодора Ласкариса и присъединилъ къмъ българското царство родопскитѣ крѣпости Кричимъ, Стани Мака и Охрида съ цѣла почти Македония къмъ бълг. царство, които земи послѣ пакъ биле прѣвзети отъ Гърцитѣ. Той билъ убитъ отъ

братовчеда си Каломана, който завладѣлъ прѣстола. Съ него се прѣкъсва династията на Асѣневци.

МИХАИЛЪ ШИШМАНЪ Видинский (1323—1330), съуправитель на Свѣтослава, сина на Тертерий I. Той билъ синъ на Шишмана и зеть на сръбский краль Милотина. Въ царуваньето на Тертерий II, въ ист. България, болѣритѣ избрали Михаила Шишмана за царь. Той основалъ третята и послѣдня династия на търновското царство. Той воювалъ съ византийцитѣ и, когато тѣ се готвѣли да го нападнѫтъ, двама пратеници явили, че Михаилъ испъдилъ дъщерята на Милотина Анна и се оженилъ за жената на Свѣтослава, дъщеря на Андроника, съ това развалилъ отношенията си съ Сърбитѣ. Той воювалъ съ сърбитѣ и при Кюстендилъ, гдѣто билъ коварно нападнѫтъ отъ Сърбитѣ билъ убитъ.

МНЕМОЗИНА, т. е. „паметьта“, майка на деветьтѣ музи.

МОЙРИ или ПАРКИ, три богини на нощьта, които управляватъ сѫдбата на человѣка (мойра = сѫдба). Първата, Клотто, прѣде конеца на живота; втората, Лахезисъ, опрѣдѣлява сѫдбата на человѣка: трѣтята, Атропа, отрѣзва жицата на живота. Тѣ знаѭтъ прѣдварително участьта, която очаква всѣкой человѣкъ, и хората трѣбва да се подчиняватъ на тѣзи могѫщественни богини. Римлянетѣ ги наричали Парки.

МОМЪ, богъ на злоеловието и присмѣха, който се пукнѫлъ отъ злоба, когато не можилъ да намѣри недостатъкъ на Афродита.

МОНА, старо название на о въ Мона, или Англеси, близо до Британия.

МОНЕТА, прѣзиме на Юнона, като покровителка на монетния дворъ.

МОНСЪ, име на двѣ планини, отъ които една участ-

вувалъ въ Аргонавтския походъ, а другия билъ синъ на Аполлона и Манто. Послѣдния се състѣзавалъ съ Калхаса на прѣдсказванье бѫдѫщето и одържалъ надъ него побѣда.

МОРФЕЙ, синъ на бога на съня, богъ на сънуваньето. —

МУЗАГЕТЪ, име на Аполлона, като прѣдводитель на музитѣ.

МУЗЕЙ, митически пѣвецъ, прѣдсказатель, ученикъ на Орфея, който, споредъ прѣданието, распространилъ жреческата поезия въ Атика.

МУЗИ, дъщери на Зевса и Мнемозина. Тѣ биле 9 и всѣка отъ тѣхъ имала влияние на опрѣдѣлена отрасълъ на искуствата и наукитѣ. Тѣ биле слѣдващитѣ: Калиопа, муза на епоса, Клио — на историята, Ерато — на любовната поезия и мимиката, Евтерпа — на лирическата поезия, Мелпомена — на трагедията, Полихимния — на химнитѣ, Терпсихора — на танцоветѣ, Талия — на комедията и Урания — на астрономията. Тѣхното любимо мѣстопрѣбиване било Хеликонъ въ Беотия, гдѣто се намирали свѣщеннитѣ извори, Аганиппа и Хипокрена. Планината Парнасъ така сѫщо се считала за свѣщенна планина на музитѣ и тѣ много обичали извора Касталия у политѣ ѝ. Като богини на пѣнието, музитѣ се считали другарки на Аполлона, който се наричалъ Музагетъ, т. е. прѣдводитель на музитѣ. Римскитѣ Камени сѫщо биле като гръцкитѣ музи, които се считали богини на изворитѣ.

МУЦИЙ СЦЕВОЛА. гл. Сцевола.

Н.

НАВЗАКИЯ, дъщеря на феакския царь, Алкиноя. Когато Одисей билъ изхвърленъ на о-въ Схерия, Навзакия го завела въ бащината си къща.

НАВПЛИЯ, градъ въ Арголида съ отлично пристанище.

НАВУХОДОНОСОРЪ, вавилонски царь (606—561 пр. Хр.), при когото Вавилонското царство имало голѣмо значение на З. отъ р. Тигъръ. Той покорилъ Сирия, Палестиня, нападалъ Египетъ и т. н. т. и украсилъ Вавилонъ съ много здания, канали, увисналли градини и пр.

НАЗОНЪ, гл. Овидий.

НАКСОСЪ, най-голѣмъ отъ Цикладскитѣ о-ви прочутъ по своето вино. Тукъ, споредъ прѣданието, Дионисъ намѣрилъ Ариадна загубена отъ Тезея.

НАПЕИ, гл. *Нимфи.*

НАРЦИССЪ, красивъ младежъ не способенъ да люби. Въ него се влюбила нимфата Ехо, но, като не намѣрила въ него съчувствие, укаменѣла (гл. Ехо). За наказание, Нарциссъ се влюбилъ въ своето собственно изображение и умрѣлъ отъ неудовлетворена любовь, и се обърналъ въ цвѣте-нарциссъ.

НАРЪ, притокъ на Тибъръ. Водата му има бѣлъ цвѣтъ отъ частицитѣ сѣра, които съдържа.

НАЯДИ, нимфа на материчнитѣ води, т. е. на рѣкитѣ, изворитѣ и застоялитѣ води, гл. *Нимфи.*

НЕВИЙ, старъ римски епически и драматически поетъ, живѣлъ въ около 202 г. пр. Хр.

НЕКТАРЪ. гл. *Амброзия.*

НЕЛЕЙ, синъ на Посейдона и на нимфата Тиро, царь на Пилосъ въ Пелопонесъ и бащана Нестора. Гл. Несторъ.

НЕМЕЗИДА, т. е. „възмездие“, богиня на възмездието, която распрѣдѣля щастието на хората.

НЕМЕЯ, долина въ Арголида, гдѣто Херкулесъ убилъ Немейския лъвъ. Тука ставали прѣзъ три години Немейскитѣ игри.

НЕОПТОЛЕМЪ, синъ на Херкулеса и Дейдамия, наричанъ

още „Пирръ“, т. е. русокосестъ. Неоптолемъ се сражавалъ подъ Троя и билъ единъ отъ героитѣ, които се скрили въ дървения конь. Той убилъ Приама, и дъщеря му Поликсена. При раздѣляньето на плячката, нему се паднжла Андромаха, жената на Хектора. Той ѭ завелъ въ Епиръ, гдѣто ималъ отъ неѭ синъ Молоссъ. Въ послѣдствие Неоптолемъ се оженилъ за Хермиона, дъщерята на Минелая и Елена, и билъ убитъ отъ Ореста, който по-рано билъ сгоденъ съ Хермиона. —

НЕПОТЪ КОРНЕЛИЙ, римски историкъ, другаръ на Цицерона. Той написалъ биографиитѣ на Аттика и Катона Цензора. Умрѣлъ въ царуваньето на Августа.

НЕПТУНЪ, римско божество, отождествявано съ гръцкото божество на морето Посейдонъ. Той се счита покровитель на конскитѣ надпрѣпусквания.

НЕРВА, римски императоръ, 96—98 год. — сл. Хр., него го наслѣдилъ основения отъ него Траянъ.

НЕРЕИДИ, прѣкрасни морски нимфи, петдесетьтѣ дъщери на Нерея и Дорида, които помагатъ на мореплавателя. Най-главната Нереида е Амфитрита, съпруга на Посейдона и Тетида, майка на Ахилеса.

НЕРЕЙ, синъ на Понта и Хея, баща на Нереидитѣ, божественъ старецъ, който живѣлъ въ дълбочинитѣ на Егейското Море; нему приписвали дарбата да прѣдсказва бѫдѫщето, като другитѣ морски божества, и способностьта да взима всѣкакъвъ образъ. —

НЕРОНЪ, римски императоръ 54—68 г. сл. Хр., синъ на Домиция Агенобарба и Агрипина по-Млада. Той билъ основенъ отъ императора Клавдия, когато се оженилъ за братовчедка си Агрипина. Неронъ се родилъ въ 37 г. сл. Хр. Той се отличавалъ съ своята жестокость, грубость и распустнѫтость. Той убилъ Британика, сина на Клавдия, майка си Агриппина и жената на Октавия. Послѣ той се оженилъ за любовницата си Поппея

Сабина, жената на Отона. Въ 64 год. произлѣзълъ голѣмъ пожаръ въ Римъ; казватъ, че Неронъ самъ заповѣдалъ да запалѭтъ града; но той обвинилъ християнитѣ и подигнѫлъ гонение срѣщу тѣхъ, като ги предавалъ на мѫченическа смърть. Неронъ излизалъ на сцѣната и искалъ общо поклонение. Най-послѣ противъ него въстанѫли провинциитѣ и, когато се научилъ, че Галба билъ провъзгласенъ за императоръ, той се самоубилъ.

НЕССЪ КЕНТАВЪРЪ, убитъ отъ Херкулеса съ утровна стрѣла, защото оскърбилъ жена му Дейавира. Умиращий Нессъ далъ на Дейанира своята кръвь, като ѝ казалъ, че съ помощьта на кръвьта му тя може да си върне любовьта на Херкулеса, ако нѣкой пѫть ѭ изгуби. — Като подозрѣла Херкулеса въ измѣна, Дейанира наржсила дрѣхата му съ кръвьта на Несса и му ѭ пратила, но тъй като кръвьта на Несса била силна отрова, то Херкулесъ умрѣлъ.

НЕСТОРЪ, синъ на Нелея и царь на Пилосъ, въ Месения. Въ Троя той се отличавалъ отъ другитѣ герои по своята мѫдрость, справедливость и краснорѣчие. Въ младостьта си той билъ храбъръ войникъ и вземалъ участие въ борбата на Кентавритѣ съ Лапититѣ, — въ Калидонския ловъ и въ Аронавтския походъ. Хомиръ го изображава старецъ, прѣживѣлъ три поколения. Подиръ паданьето на Троя той благополучно се върнѫлъ въ Пилосъ, гдѣто живѣлъ много години. Тукъ го посѣтилъ сина на Одисея Телемахъ.

НЕФЕЛА, гл. *Атамантъ.*

НИЗЪ, другарь на Евриала, съ когото съпровождали Енея до Италия.

НИКА, богиня на побѣдата, която се изображавала като атрибутъ на Зевса и Атина, въ видъ на хвѣрчаща жен-

ска фигура, съ вѣнецъ въ рѫцѣтѣ; тя съответствувала на римската Виктория.

НИКИЙ, прѣдставитель на аристократическата партия въ Атина слѣдъ смъртьта на Перикла; извѣстенъ полководецъ и държавенъ мѫжъ. Той билъ противникъ на Алкивиада. Умрѣлъ въ Сицилийската експедиция.

НИКОМЕДЪ, име на трима царье въ Мала-Азия (въ Витиния). Отъ тѣхъ Никомедъ I основалъ гр. Никомидия въ III в. пр. Хр.

НИМФИ, най-долни женски божества, които, по вѣрванието на гърцитѣ, живѣли въ моретата, рѣкитѣ, изворитѣ, пещеритѣ, въ планинитѣ, въ горитѣ и на ливадитѣ. Тѣ се раздѣляли на нѣколко классове, споредъ мѣстата, които населявали: 1) морски нимфи, къмъ които принадлежели *Океанидитѣ,* дъщеритѣ на Океана, и Нереидитѣ, нимфитѣ на Срѣдиземното-Море, дъщери на Нерея; 2) нимфи на материчнитѣ води, или *Наяди,* къмъ които се отнасяли нимфитѣ на изворитѣ, рѣкитѣ и езерата; 3) нимфи на плачинитѣ и пещеритѣ или *Ореади,* които се раждали и умирали заедно съ дръветата.

НИНЕВИЯ, столица на Ассирийското царство на р. Тигъръ, основана отъ Нина около 600 год. пр. Р. Хр. Ниневия билъ прѣвзетъ и разрушенъ отъ мидийския царь Киаксара.

НИНЪ, основатель на Ассирийската монархия, съпругъ на Семирамида, която го наслѣдила. Той е митическо лице. Ассирийското царство, както прѣдполагатъ е, възникнѫло прѣди повече отъ 2000 год. пр. Хр.

НИОБА, дъщеря на Тантала и жена на тиванския царь Амфиона. Тя непрѣдпазливо се похвалила прѣдъ Лето, майката на Аполлона и Артемида, че имала 7 дъщери и 7 синове. Аполлонъ и Артемида умъртвили съ стрѣла всичкитѣ синове и дъщери на Ниоба. Отъ скърбь

Ниоба се обърнжла въ камъкъ, нъ и като камъкъ пакъ чувствувала своята скърбь.

НОТЪ, южень вѣтъръ. Римлянетѣ го наричали Auster.

НОЩЬ (Nox), дъщеря на Хаоса, майка на деня и хесперидитѣ, могжщественна богиня, почитана отъ Зевса.

НУМА ПОМПИЛИЙ, втори римски царь въ 715—672 год. пр. Хр., който билъ мждъръ и благочестивъ. Той ввелъ въ Римъ цѣлъ редъ религиозни обряди и основалъ храмъ на Януса, който билъ затворенъ въ неговото царуванье. Разказа за неговото сношение съ нимфата Егерия е измисленъ послѣ.

НУМИДИЯ, страна на С. Африка, сега *Алжиръ*.

НУМИТОРЪ, единъ отъ царьетѣ на Алба, чичо на Ромула и Рема. Гл. Амулий.

О.

ОВИДИЙ НАЗОНЪ, знаменитъ римски поетъ, роденъ въ 43 год. пр. Хр. въ гр. Сулмонъ. Той отъ началото ималъ довѣрието на императора Августа, който послѣ внезапно го пратилъ въ гр. Томи, на зап. брѣгъ на Черно Море, гдѣто написалъ много свои съчинения, и гдѣто умрѣлъ въ 18 год. сл. Хр. Главнитѣ му съчинения сж дошлитѣ до насъ „Метаморфози“, „Послания отъ Понтъ“ и много елегии и любовни стихотворения. Казватъ, че причината за изгнанието му била интригата съ Юлия, по-малката дъщеря на Августа.

ОДЕНАТЪ, гл. Зиновия и Палмира.

ОДИСЕЙ, царь на о-ва Итака, гръцки герой, който участвувалъ въ Троянската война и се прославилъ съ своята хитрость и краснорѣчие. Той билъ синъ на Лаерта, мжжь на Пенелопа и баща на Телемаха, който взѣлъ участие въ Троянската война само слѣдъ голѣмитѣ

молби на Агамемнона. Троя билъ взѣтъ благодарение на прѣдприемчивостьта и хитростьта на Одисея, съ помощьта на измисления отъ него дървенъ конь. Слѣдъ съсипванието на Троя, Одисей, слѣдъ 20 годишно скитанье, стигнѫлъ на о-ва си Итаки. Въ това врѣме той прѣкаралъ цѣлъ редъ приключения, подробно описани въ „Одисеята“ на Омира. Той посѣтилъ Цирцея, Полифема, Лотофагитѣ, Калипсо, Алкипоя и т. н. т. и прѣкаралъ много опасности (Сцилла и Сирени), найпослѣ, слѣдъ едно корабокрушение достигнѫлъ до Итака на кораба, който му далъ Алкиной. Въ Итаки той се явилъ като просекъ, билъ приетъ отъ своя свинарь, и се исказалъ на сина си Телемаха, съ когото рѣшили да отмѫстьтъ на многочисленнитѣ сватове на вѣрната му съпруга Пенелопа. Като проникнѫлъ съ трудъ въ кѫщата си, Одисей зелъ участие въ опитванье на сватоветѣ до стрѣлькъ съ лѫка му, избилъ ги всичкитѣ и тогава се исказалъ на Пенелопа и на баща си Лаерта. Споредъ по-послѣднитѣ прѣдания, синътъ на Одисея отъ Цирцея, Телегонъ, тръгнѫлъ да търси баща си, прѣтърпѣлъ корабокрушение и на о-ва Итаки съ грабежъ се прѣхранвалъ. Одисей и Телемахъ го уловили, нъ той пронизалъ съ стрела баща си, безъ да го познава. Телегонъ се оженилъ за Пенелопа, отъ която ималъ синъ Италъ.

ОДОАКЪРЪ, германецъ, който се турилъ на чело на възмутенитѣ римски наемни войски и който свалилъ отъ прѣстола послѣдния римски императоръ Ромула Августула въ 476 г. сл. Хр. Въ 493 год. Одоакъръ билъ убитъ отъ Теодориха Великий.

ОЗИРИСЪ, главенъ Египетски богъ, съпругъ на Изида, първий разсадникъ на културата въ Египетъ, който убилъ брата си Тифона. Той се считалъ сѫщо богъ на слънцето, баща на Гора.

ОЙЛЕИ, царь на Локритѣ, баща на младия Аякса, който взѣлъ участие въ Аргонавтския походъ.

ОЙНОТРОПИЙ, гл. *Аний*.

ОКЕАНИДИ, гл. *Нимфи*.

ОКЕАНЪ, тъй наричали гърцитѣ най-голѣмата рѣка на свѣта, която, споредъ тѣхното мнѣние, обтръщала земята и морето. Тѣ считали Океана живо сѫщество, синъ на Урана и Хея, най-старъ отъ титанитѣ, съпругъ на Тетиса, която родила всичкитѣ рѣки и извори. —

ОКСИЛЪ, Ионийски царь, единъ отъ прѣдводителитѣ на Хераклидитѣ при нашедствието имъ въ Пелопонесъ. Той се поселилъ въ Елида.

ОКСЪ (Oxus), старо название на р. Аму-Дарий.

ОЛИМПИАДА, майката на Александра Великий.

ОЛИМПИЯ, равнина въ Елида, гдѣто ставали олимпийскитѣ игри. На тази равнина се намиралъ храма на Зевса съ огромната му статуя, работа на Фидия. Отъ Олимпийскитѣ игри, които ставали прѣзъ 4 год., гърцитѣ водѣли своето лѣтоброение. Врѣмето отъ една игра до друга се наричало олимпиада.

ОЛИМПЪ, върхъ между Тесалия и Македония, който се считалъ за мѣстопрѣбивание на гръцкитѣ божества. Споредъ прѣданието, гигантитѣ искали да стигнѫтъ небето и струпали планината Пелионъ върху Осса, нъ Зевсъ ги свалилъ съ своитѣ молнии.

ОМФАЛА, Лидийска царица, вдовица на Тиола, у когото Херкулесъ се намиралъ на служба. Тя носѣла лъвската кожа на героя, който толкова се изнѣжилъ при неѭ, щото обличалъ женски дрѣхи и прѣлъ вълна.

ОПСЪ, римска богиня на плодородието и жетвата, жена на Сатурна. Тя се считала покровителка на брака и нѣкога била отождествявана съ Фавна. —

ОРЕАДИ, гл. НИМФИ.

ОРЕСТЪ, синъ на Агамемнона и Клитемнестра, спасенъ отъ смърть отъ сестра си Електра, слѣдъ като убилъ Агамемнона, Клитемнестра и любовника й Егиста. — Той отишелъ въ Фокида при царя Строфия, женен за Агамемноновата сестра Анаксибия. Тукъ той се сприятелилъ съ Пиллада, сина на Строфия, послѣ се върнѫлъ въ Микенъ, гдѣто убилъ майка си и Егиста, съ което отмъстилъ за убиваньето на баща му. За това тѣжко прѣстѫпление той билъ прислѣдванъ отъ Ериниитѣ и побѣснѣлъ. По съвѣта на Аполлона, за да се избави отъ Ериниитѣ, той отишелъ заедно съ Пиллада въ Херсонъ Таврический, за да принесе отъ тамъ изображението на Артемида. Тамъ билъ хванѫтъ и трѣбвало да бѫде принесенъ жертва на Артемида, споредъ обичая спрѣмо чуждеземцитѣ. Но жреца на Артемида била сестра му Ефигения, която го познала и избѣгала съ Ореста и Пиллада, като взѣла съ себе си статуята на Артемида. Като стигнѫлъ въ Гърция, Орестъ станѫлъ Микенски царь и се оженилъ за Гермиона, дъщерята на Менелая и Елена, а Пиладъ се оженилъ за Електра.

ОРИОНЪ, красивъ великанъ и ловджия, въ когото се влюбила Еосъ, за което разгнѣвената Артемида го убила съ лѫка си. Ореонъ билъ обърнѫтъ въ звѣзда и поставенъ близо до Плеядитѣ.

ОРКЪ, гл. *Адъ или Аидъ.*

ОРМУЗДЪ, по староперсийски *Агурамазда* добро божество у Перситѣ, противоположно на злото начало *Аримана.*

ОРОНТЪ, главна рѣка въ Сирия. —

ОРТИГИЯ, 1) старо название на о въ Делосъ 2) Островъ на който била расположена часть отъ гр. Сиракуза.

ОРФЕЙ, постъ до омировата епоха, митическо лице; споредъ прѣданието, той билъ синъ на Еагра и Калиопа, живѣлъ въ Тракия и участвувалъ въ похода на Аргонав-

титѣ. Той тъй добрѣ пѣелъ и свирѣлъ на лира, подарена му отъ Аполлона, щото укротявалъ дивитѣ звѣрове и разигравалъ горитѣ и скалитѣ. Той се оженилъ за нимфата Евридика, която умрѣла отъ ухапванье на змия. Орфей влѣзълъ въ ада при своята жена и съ своето пѣние прѣкратилъ страданията на умрѣлитѣ. Аидъ му позволилъ да взѣме на свѣта Евридика, нъ подъ това условие, да не ѭ погледне, до като не излезе отъ царството на сѣнкитѣ. Но Орфей не се сдърдалъ, погледнѫлъ Евридика прѣди да излезе, и тя останѫла въ прѣисподнята. Угорчений Орфей почнѫлъ отъ тогава да прѣзира всичкитѣ жени, за което билъ разкъсанъ отъ тракийскитѣ вакханки въ време на оргиитѣ имъ.

ОРХОМЕНЪ, старъ градъ въ Беотия.

ОССА, олицетворение на мълвата въ Гърция, наречена у римлянетѣ Zama. Висока планина въ Тесалия близо до Олимпъ.

ОСТИЯ, пристанище на Римъ близо до устието на Тибъръ.

ОТОНЪ, римски императоръ въ 69 год. сл. Хр., който на младитѣ си години билъ другарь на Неропа.

П.

ПАВЕЛЪ ЕМИЛИЙ, римски консулъ въ 219 — 218 год. пр. Хр. Той умрѣлъ въ битката при Канна, гдѣто Анибалъ побѣдилъ римлянетѣ въ 216 год.

ПАВЗАНИЙ, братовчедъ на Леонида, спартански царь, който прѣдвождалъ спартанцитѣ въ битката при Платея въ 479 год. пр. Хр. Благодарение на неговата надменность, гръцкитѣ съюзници го намразили и признали хегемонията на Атина. Послѣ той билъ обвиненъ въ

измѣна съ Перситѣ, за което билъ уморенъ отъ гладъ въ храма на Атина, гдѣто се скрилъ, като се научилъ, че измѣната му е издирена (въ 470 г. пр. Хр.).

ПАВЗИЙ, извѣстенъ гръцки живописецъ, съврѣменникъ на Апеллеса, който живѣлъ въ около 360—330 год. пр. Хр.

ПАГАЗИ, приморски градъ въ Тесалия, гдѣто, споредъ прѣданието, аргонавтитѣ построили кораба си Арго.

ПАДУСЪ, старо название на р. По въ С. Италия.

ПАИСИЙ САМОКОВСКИ, (1762 г.). Той се родилъ въ 1720 г. въ Самоковската епархия, въ околностьта на Рилския манастирь. Билъ проегуменъ въ Хилендарския манастирь. Присмѣхитѣ на Гръцкитѣ и Сръбскитѣ калугери, че българетѣ нѣмали история, го подбудили да напише Българска История. Двѣ години той събиралъ материалъ въ Атонъ и България, ходилъ и въ Банатъ и слѣдъ като се прѣмѣстилъ въ Зографския манастирь, гдѣто братъ му билъ егуменъ, почнжлъ да пише историята си. Слѣдъ като ѭ свършилъ, той тръгнжлъ отъ градъ на градъ, отъ село на село и давалъ своята история да ѭ прѣписватъ. Страстна любовь къмъ отечеството личи въ историята му. Паисий напомнѭ за славното минжло на България, когато тя се е управлявала отъ царье и патриарси. Той упрѣкавалъ гърцитѣ, за гдѣто държжтъ народа въ простота и невѣжество и не му даватъ български владици. Неговата история прѣтърпѣла много и разнообразни узмѣнения и въ 1844 год. била прѣпечатана отъ Христакя Павловичъ, който ѭ нарѣкълъ „Царственникъ, или Българска история“. Той турилъ началото на българското възражданье.

ПЕКТОЛЪ, рѣка въ Лидия, златния пѣсъкъ на която влѣзълъ въ поговорка, гл. *Мидасъ*.

ПАКУВИЙ, римски поетъ, който писалъ трагедии, роденъ въ Брандизиумъ около 220 год. пр. Хр. Той билъ и

знаменитъ живописецъ. Той умрѣлъ на 90 год. възрасть.

ПАЛАМЕДЪ, синъ на Навплия, единъ отъ героитѣ, които участвували при Троя. Одисей го обявилъ за измѣнникъ, като скрилъ въ палатката му писмо, написано ужъ отъ Приама. Гърцитѣ го убили съ камънье. Паламедъ се считалъ за изобрѣтатель на нѣколко гръцки букви, тѣглилкитѣ, мѣркитѣ и игритѣ на кости и съ шашки. —

ПАЛЕМОНЪ, морско божество, първото име на което било Меликертъ, гл. Меликертъ.

ПАЛЕСЪ, римско божество, покровитель на стадата и овчаритѣ. Старитѣ праздници на римскитѣ овчари се наричали Палилии. —

ПАЛИКИ, близнаци, синове на Зевса и на богинята Талия, на които се покланяли близо до планината Етна.

ПОЛИНУРЪ, кормчия на Енея, който паднжлъ въ морето близо до брѣга на Лукания.

ПАЛЛАДА, гл. Атина-Паллада.

ПАЛЛАДИУМЪ, изображение на богинята Паллада Атина, а така сжщо и старата статуя на Атина, която се намирала въ Троя; отъ нея, споредъ прѣданието, зависѣла безопасностьта на града и когато Палладиума билъ откраднжтъ отъ Одисея и Диомеда, Троя загинжла.

ПАЛМИРА, градъ въ Сирия, който при Одината, въ III стол. сл. Хр., достигнжлъ до най-голѣмо могжщество, като станжлъ столица на основаното отъ него царство (261 г.). При приемницата на Одината, Зиновия, това царство достигнжло до голѣми прѣдѣли, чрѣзъ завоювания. Палмирското царство било разрушено отъ Аврелиана въ 273 год. Отъ старата Палмира сж останжли само едни развалини.

ПАМФИЛИЯ, область на южния брѣгъ на Мала-Азия между Ликия и Киликия.

ПАНДАРЕЙ, баща на Аедона, който откраднжлъ отъ храма на Зевса въ Критъ едно златно куче, за което платилъ съ живота си.

ПАНДАРЪ, искусенъ стрѣлецъ троянецъ, който участвувалъ въ троянската война. —

ПАНДОРА, красива жена, създадена отъ Ефеста по заповѣдьта на Зевса, която добила дарове и отъ останжлитѣ богове (отъ тука произлиза името ѝ). Тя трѣбвало да бжде нещастие за хората, защото Прометей откраднжлъ огънь отъ небето и облагодѣтелствувалъ человѣческий родъ противъ волята на Зевса. Афродита ѝ дарила красотата, Хермесъ — смѣлостьта и хитростьта, Атина—способностьта къмъ ржкодѣлие. Послѣ Хермесъ ѭ завелъ при Епимется, който, въпрѣки прѣдубѣждението на Прометея да не взима нищо отъ боговетѣ, се оженилъ за неѭ. Пандора донесла съ себе си сандъче съ нещастия, отворила капакя му и пустнжла всичкитѣ нещастия на хората. Кога Пандора захлупила капакя, само една измамлива надежда останжла въ сандъка.

ПАНЕДИЙ, извѣстенъ философъ — стоикъ, родомъ отъ Родосъ. Той живѣлъ въ II в. пр. Христа и най-много въ Римъ, гдѣто дружелъ съ Лелия и съ Сципиона Младий. Умрѣлъ въ Атина въ 110 год. пр. Хр.

ПАНОРАМЪ, градъ на сѣв. брѣгъ на Сицилия, основанъ отъ финикианетѣ, сега Палермо.

ПАНЪ, най-главний богъ на овчаритѣ и стадата, синъ на Хермеса, изобрѣтатель на свиркитѣ и кавалитѣ. Той се считалъ още за богъ на горитѣ, дѫбравитѣ, гдѣто често играелъ съ нимфитѣ. Нѣкой пѫть той случайно се явява на человѣцитѣ, като имъ причинява „панически“ ужасъ. Панъ се намиралъ сѫщо и въ свитата

на Диониса и се изображавалъ съ рога, кривъ носъ и съ кози крака. По-послѣ измислили много панове, римлянетѣ го сближили съ божеството си Фавна.

ПАРИЗИИ, галско племе, главния градъ на което се наричалъ Лутеция, сега Парижъ.

ПАРИСЪ, вторий синъ на Прияма и Хекуба. Той билъ въспитанъ на планината Ида и добилъ името Александръ, т. е. защитникъ на мѫжетѣ, за това, че защищавалъ стадата и пастиритѣ. Въ планината той се оженилъ за Енона, дъщеря на рѣчното божество, нъ послѣ ѭ оставилъ. На свадбата на царя Пелея биле поканени всичкитѣ богове съ исключение на богинята на раздора. Разгнѣвената богиня хвърлила между божественнитѣ гости една златна ябълка съ надписъ: „на най-хубавицата". Хера, Афродита и Атина се скарали, коя отъ тѣхъ е по-хубавица и Зевсъ ги пратилъ на планината Ида да питатъ красивия овчаръ Париса. Хера, за да го склони въ нейна полза, му обѣщала власть и богатство. Атина — мѫдрость и слава, а Афродита — най-хубавата жена въ свѣта. Парисъ рѣшилъ въпроса въ полза на Афродита, и подъ нейно рѫководство отишелъ у Гърция въ двора на спартанския царь Менелая, комуто отвелъ жената, която се считала за най-красива отъ всичкитѣ жени на свѣта и по този начинъ далъ поводъ за троянската война (гл. *Елена*). Подъ стѣнитѣ на Троя Парисъ се билъ съ Менелая и щѣлъ да бѫде убитъ, ако не билъ покритъ съ облакъ и неповрѣденъ избавенъ отъ сражението отъ своята покровителка Афродита. Парисъ билъ убитъ отъ знаменития стрѣлецъ Филоктета, който го ударилъ съ утровната стрѣла на Херкулеса. Равения Парисъ отишелъ на планината Ида при първата си жена Енона, нъ тя отказала да му помогне и той се върналъ въ Троя, гдѣто умрѣлъ. Енона скоро се раскаяла и се самоубила. Въ

врѣме на троянската война Парисъ убилъ Ахилеса съ помощьта на Аполлона. Той не се отличавалъ съ своята храбрость и обичалъ обществото на женитѣ повече отъ войната.

ПАРКИ, гл. Мойри. Римлянетѣ вѣрвали, че паркитѣ сѫ три, както и гърцитѣ, и въ по-старо врѣме имали една парка.

ПАРМЕНИДЪ, философъ отъ Елеатската школа, ученикъ на Ксенофана, живѣлъ 500 год. пр. Хр. Него го почитали не само като философъ, нъ и като законодатель и високо нравственъ человѣкъ.

ПАРНАССЪ, висока планинска верига въ Фокида съ два върха, посвѣтени на Аполлона и на музитѣ. Близо до Парнасъ се намира гр. Делфа, а въ една отъ долинитѣ се намира прочутия Касталски изворъ, посвѣтенъ на Аполлона и на музитѣ.

ПАРОСЪ, единъ отъ Цикладскитѣ о-ви, извѣстенъ по своитѣ бѣли мрямори.

ПАРРАЗИЙ, знаменитъ гръцки живописецъ, живѣлъ въ около 400 год. пр. Хр. и се отличавалъ съ извънредна наблюдателность. За надпрѣварваньето му съ Зевксиса, гл. *Зевксисъ*.

ПАРТЕНОНЪ, храмъ на Атина дѣвственна въ г. Атина, построенъ отъ Перикла подъ рѫководството на Фидия. — *гл. Атина*.

ПАРТЕНОПА, 1) име на една отъ сиренитѣ; 2) старо название на г. Неаполъ.

ПАРТИЯ, страна къмъ Ю.-И. отъ Каспийско-Море. Жителитѣ ѝ Партянетѣ се славѣли като конни стрѣлци. Тѣхния обикновенъ начинъ за воденье война билъ, да дразнѭтъ неприятеля, като го обсиватъ съ стрѣли да го залъгватъ до като го нападнѫтъ отъ засада и го оничтожѫтъ. Отъ началото Партянетѣ биле подвласт-

ни на Перситѣ, послѣ на Александра В., а въ III в. прѣди Хр. основали само стоятелно царство, което се управлявало отъ династията на Арсакидитѣ. Царството имъ съществувало до образуваньето на новоперсийската монархия и почти непрѣстанно се намирало въ борба съ римлянетѣ.

ПАСИФАЯ, дъщеря на Гелиоса, жена на критския царь Миноса и майка на Андрогея, Ариадна и Федра, а също и на Минотавра. Гл. *Миносъ*.

ПАТАВИУМЪ, старо название на гр. Падуа, въ С. Италия.

ПАТАРА, важенъ приморски градъ въ Киликия съ пристанище и съ оракулъ на Аполлона.

ПАТМОСЪ, единъ отъ Спорадскитѣ о ви, гдѣто билъ заточенъ Апостолъ Иоанъ Богословъ, гдѣто, споредъ прѣданието, той написалъ своето откровение.

ПАТРОКЪЛЪ, любимъ другарь на Ахиллеса. До като Ахиллесъ не земалъ участие въ Троянската война, Патрокълъ прѣдводителствувалъ Мирмидонитѣ въ облѣклото на Ахиллеса. Патроклъ, когото троянцитѣ земали за Ахиллеса притиснжлъ троянцитѣ у стенитѣ на Троя, нъ тамъ билъ убитъ отъ Хектора. За да отмъсти за смъртьта на приятеля си, Ахиллесъ взѣлъ участие въ войната и на двубой убилъ Хектора.

ПАФЛАГОНИЯ, страна въ Мала-Азия на И. отъ Витиния.

ПАФОСЪ, градъ на о-въ Кипъръ, извѣстенъ по култа на богинята Афродита.

ПЕАНЪ, т. е. „цѣлитель“, епитетъ, който се давалъ на боговетѣ цѣрители, най-много на Аполлона. По-послѣ почнжли да наричатъ Пеанъ химна, който пѣели на Аполлона по случай нѣкое тържество.

ПЕГАСЪ, крилатъ конь, който происхожда отъ Горгоната Медуза, когато Персей ѝ отрѣзалъ главата (гл. Персей). Съ удара на копитото си той отворилъ извора

па музата Хипокрена. Съ помощьта на Пегаса Беллерефонъ побѣдилъ чудовището Химера. —

ПЕЛАСГИ, най-старитѣ обитатели на Гърция, които населявали сѫщо Мала-Азия и други страни.

ПЕЛЕЙ, синъ на Еака, царь на Мирмидонянетѣ въ Тесалия, съпругъ на Тетида и баща на Ахиллеса. Тетида, която била негова втора жена, имала способностьта да се прѣобразява и поради тѣзи способности всички избѣгвали брака съ Пелея. Но Пелей, наученъ отъ Херона, заставилъ богинята да се прѣдаде и да се ожени за него. На свадбата биле поканени всичкитѣ богове съ исключение на богинята на раздора, която хвърлила знаменитата ябълка между гоститѣ. Гл. *Парисъ*. Пелей прѣживѣлъ сина си Ахиллеса.

ПЕЛИДЪ, прѣзиме на Ахиллеса, като синъ на Пелея.

ПЕЛИЙ, царь на Иолка въ Тесалия. За да се избави отъ братовчеда си Язона, който ималъ право да наслѣди прѣстола, той му поржчалъ да взѣме златното руно и съ това прѣдизвикалъ Аргонавтския походъ. Когато Язонъ се върнжлъ въ отечеството си съ Медея, то послѣднята убѣдила дъщеритѣ на Пелия, че ще върнжтъ силата и младостьта на баща си, ако го нарѣжжтъ на части и сваржтъ тѣлото му. Дъщеритѣ на Пелия повѣрвали и погубили баща си.

ПЕЛИОНЪ, висока гориста планинска верига въ Тесалия. Споредъ прѣданието гигантитѣ искали да турьктъ Пелионъ на пл. Осса и да стигнжтъ небето (гл. Олимпъ). Кентавъра Хиронъ живѣлъ въ една пещера на върха на Пелионъ.

ПЕЛЛА, старъ градъ въ Македония, родно мѣсто на Александра Велики. —

ПЕЛОПОНЕСКАТА ВОЙНА (431—404 г. пр. Хр.). Война между спартанцитѣ и Атинянетѣ за егемония, първенство.

Войната се свършила съ това, че Атинянетѣ се прѣдали на спартанцитѣ, които онищожили демократическото имъ управление и ввели олигархията, т. е. управлението на 30 души тирани.

ПЕЛОПИДЪ, знаменитъ тивански полководецъ, другарь на Епаменонда. Той билъ убитъ въ Тесалия въ 364 год. пр. Р. Хр.

ПЕЛОПОНЕСЪ, т. е. Пелопсовъ полуостровъ (гл. Пелопсъ), старо название на ю. Гърция, сегашна Морея.

ПЕЛОПСЪ, синъ на Тантала, сипилийски царь въ Мала-Азия, баща на Атрея и Тиеста, дѣдо на Агамемнона и Менелая. Когато билъ дѣте, баща му го нарѣзалъ на части и го поднесълъ на боговетѣ, които му биле на гостье. Но боговетѣ не кусѫли отъ ужасното ѣденье, а заповѣдали на Хермеса да свари разрѣзанитѣ части въ котелъ и да ги повърне къмъ живота. Отъ Мала-Азия Пелопсъ отишелъ въ Пелопонесъ и се оженилъ за Иподамия, дъщерята на Еномая, царя на г. Пиза въ Елида. На Еномая било прѣдсказано, че той ще умрѣ, ако дъщеря му се ожени, поради това той се надпрѣварвалъ съ сватоветѣ съ колесница, тъй като и коньетѣ му биле по-бързи той ги надпрѣварвалъ и ги убивалъ. Пелопсъ обаче подкупилъ коларя на Еномая, Миртила, като му обѣщалъ половината царство въ случай на побѣда. Миртилъ разслабилъ колелетата на колесницата и Еномай билъ хвърленъ отъ колата и се утрѣпалъ до смърть. Като се оженилъ за Иподамия, той не испълнилъ обѣщанието си на Миртила, а го хвърлилъ отъ една скала въ морето. Споредъ името на Пелопса южна Гърция била наречена Пелопонесъ.

ПЕНАТИ, стари латински божества, покровители на домоветѣ и държавата. Тѣхнитѣ изображения се туряли на тази часть на кѫщата, която се считала за срѣдоточие на кѫщата, именно надъ огнището, на което по-

стоянно горѣлъ огънь. Къмъ Пенатитѣ се отнасяли всичкитѣ божества, които покровителствуватъ дома— Лари, Веста, Юпитера. Държавнитѣ Пенати се намирали въ храма на Веста.

ПЕНЕЙ, главна рѣка въ Тесалия, която протича по Темпейската долина, между планинскитѣ вериги Пелионъ и Осса; рѣчния богъ на тѣзи рѣки билъ бащата на Дафна и Кирена.

ПЕНЕЛОПА, жена на Одисея, която се прославила съ вѣрностьта си къмъ своя съпругъ въ двадесетгодишното му отсѫтствие. Тя била дъщеря на Икария и Перибия. Баща ѝ се обѣщалъ да ѭ даде на тогози отъ кандидатитѣ ѝ, който надтича другитѣ. Когато Одисей побѣдилъ, той почнѫлъ да ѭ убѣждава да си остане у дома му. Одисей ѝ прѣдоставилъ право да избере него или баща си и тя си закрила лицето съ покривалото си, което значило, че прѣдпочитала Одисея. Отъ Одисея тя имала синъ Телемаха. Въ отсѫтствието му мнозина ѭ искали за жена, като ѭ увѣрявали, че Одисей е мъртавъ. Най-послѣ тя казала, че ще се ожени, като истъче гробното покривало на свекра си, но това, което истъкавала денѣ, разтъкавала го нощѣ, до като не била издадена отъ слугинята си. Кандидатитѣ настоятелно искали нейпото съгласие и въ това врѣме, когато тя се съгласила да се ожени за тогова, който испъне лѫка на Одисея, послѣдний се върнѫлъ. Само той можилъ да испъне лѫка, съ който убилъ всичкитѣ сватове, и тогава се открилъ на Пенелопа. Споредъ нѣкои прѣдания, тя слѣдъ смъртьта на Одисея се оженила за сина на Одисея отъ Церцея, Телегона, който убилъ баща си.

ПЕНТЕЗЕЛЕЯ, млада и прѣкрасна царица на амазонкитѣ, която подъ Троя се сражавала противъ гърцитѣ и била убита отъ Ахиллеса.

ПЕНТЕИ, тиванский царь, внукъ и приемникъ на Кадма. Той се противѣлъ на ввежданьето въ царството му на култа на Диониса, поради което билъ разкъсанъ отъ екзалтиранитѣ вакханки, между които била и майка му. Тѣ си въобразили, че той е дивъ звѣрь.

ПЕРГАМЪ, 1) крѣпость (вътрѣшна) на гр. Троя, поради което нѣкои пѫть Троя се нарича Пергамъ. 2) Градъ въ Мала-Азия въ Мидия, който едно врѣме билъ самостоятелно царство, което послѣ се присъединило къмъ Римската империя. Богатата пергамска библиотека съперничала съ Александрийската. Тукъ билъ изнамѣренъ пергамента, който добилъ своето название отъ града. Отъ стария Пергамъ сѫ се запазили значителни развалини.

ПЕРДИКА, единъ отъ полководцитѣ на Александра В., комуто Александъръ на умиранье прѣдалъ пръстена си съ печата. Слѣдъ смъртьта на Александра той станѫлъ регентъ, но властьта му траяла само до 321 г. пр. Хр., когато той билъ убитъ отъ измѣнившитѣ му войници, когато се билъ съ Птоломея въ Египетъ.

ПЕРИКЛЪ, най-великий атински държавенъ мѫжъ, въ периода на процъвтѣваньето на Атина. Той происхождалъ отъ богатъ родъ и билъ въспитанъ отъ философитѣ Зенона и Анаксагора и отъ музиканта Дамона. Въ 470 год. той излѣзълъ срѣщу Кимона, който билъ водитель на консервативната партия. Колкото повече се намалявало влиянието на Кимона, толкова повече растло влиянието на Перикла; най послѣ Кимонъ билъ изгоненъ отъ Атина чрѣзъ остракизмъ. Перикъл билъ не само прочутъ държавенъ мѫжъ, който далъ съвършенно развитие на атинската демократическа конституция, нъ билъ и прочутъ полководецъ. Той усмирилъ възстанието въ о-въ Евбея и въ врѣме на Пелопонеската война успѣшно дѣйствувалъ противъ спартанцитѣ

тѣ. Перикълъ окрасилъ Атина съ великолепни здания, отъ които най-забѣлѣжителни сѫ Одеона, Партенона и Пропилеитѣ. Фидий и други художници украсили при него Акрополисъ съ статуи. Перикълъ билъ тъй сѫщо великъ ораторъ, но рѣдко говорилъ между народа. Той се развелъ съ жена си и взелъ прѣкрасната и образована Аспазия, отъ която ималъ двама синове и която любѣлъ горещо. Фидий и Анаксагоръ биле близки Периклови другари. Перикълъ умрѣлъ въ 429 г. пр. Хр. Слѣдъ неговата смърть Атина никога не достигала до такова политическо влияние и материално благосъстояние, както прѣзъ негова животъ.

ПЕРИЛЛЪ, мѣдникаръ отъ Агригентъ, който направилъ за тирана Фалариса мѣденъ бикъ (гл. Фаларисъ) и самъ станѫлъ първа жертва на този бикъ за наказание.

ПЕРИНТЪ, колония на о-въ Самосъ въ Тракия, която много врѣме се съпротивила на Филипа Македонски. —

ПЕРИФЛЕГЕТОНЪ, рѣка въ подземния свѣтъ, която се съединява съ другитѣ рѣки и образува единъ огненъ потокъ, който тече прѣзъ Тартъра. —

ПЕРИАНДРЪ, коринтски тиранъ, род. въ 668 г. и умрѣлъ въ 584 год. пр. Хр. Той се считалъ за единъ отъ седемьтѣ гръцки мѫдреци. —

ПЕРСЕЙ, синъ на Зевса и Даная. Най-забѣлѣжителния му подвигъ билъ убиваньето на Горгоната Медуза; той извършилъ този подвигъ съ помощьта на Атина и Хермеса, които му дали *Сандалитѣ* самохвърчащи и торбата съ шлемътъ на Аида; освѣнъ това, Хермесъ му далъ сърпъ, а Атина — огледало. Снабденъ съ всичкитѣ тѣзи прѣдмети, той се отправилъ въ жилището на Горгонитѣ. Той ги заварилъ, като спѫтъ и като гледалъ чрѣзъ огледалото лицето на Медуза, за да не се вкамени, отрѣзалъ главата на чудовището и ѭ скрилъ въ торбата. Послѣ, като надѣнѫлъ шлема, той се из-

бавилъ отъ прислѣдваньето на другитѣ Горгони и отишелъ въ Етиопия, гдѣто избавилъ Андромеда отъ морското чудовище и се оженилъ за нея (гл. Андромеда). Главата на Медуза Персей далъ на Атина, която ѭ турила на срѣдата на щита си. Послѣ, споредъ едно старо пророчество, Персей ненадейно убилъ дѣда си. (Гл. Акризий).

ПЕРСЕПОЛИСЪ, столица на старата персийска монархия. Въ 331 год. пр. Христа Персеполисъ билъ разрушенъ отъ Александра Великий. Развалинитѣ му сѫ едни отъ най-забѣлѣжителнитѣ памятници отъ старо врѣме.

ПЕРСЕФОНА, дъщеря на Зевса и Деметра, съпруга на Аида, царица на прѣисподнята, грозна повелителка надъ сѣнкитѣ на умрѣлитѣ. Съ разрѣшението на Зевса, но безъ знанието на Деметра, тя била откраднѫта отъ Аида на колесница впрѣгнѫта съ конье, когато берѣла цвѣтя въ ливадата. Деметра отъ ядъ запрѣтила на земята да дава плодове, и Зевсъ се принудилъ да прати Хермеса въ подземного царство за Персефона. Аидъ, като ѭ испращалъ, далъ ѝ да погълне гранатена кость — символъ на бракъ, а послѣ Персефона можела да остава съ майка си само $^2/_3$ отъ годината, а послѣдната третя била принудена да прѣкарва съ мрачния си съпругъ. Тази митическа приказка е като символъ на растителностьта, която ежегодно излазя отъ земята, а мистериитѣ на Деметра като символъ за безсмъртието на душата. У римлянетѣ тя се наричала Прозерпина и се считала за жена на Плутона.

ПЕРСИЙСКИ ВОЙНИ, войни между гърцитѣ и перситѣ, поводъ за които дало възтанието на Мало-азийскитѣ гръцки колонии въ 500 г. пр. Хр. Слѣдъ осмиряваньето на М.-азийскитѣ гърци, перситѣ се вдигнѫли противъ европейска Гърция да ѭ накажѫтъ за помощьта, която сѫ указали на възтанѫлитѣ си събратия. Първия

походъ станжлъ при царя Дария, подъ прѣдводителството на Мардония; но персийската флота била разбита при Атина и войскитѣ биле разбити. Вторія походъ станжлъ пакъ при Дария подъ прѣдводителството на Датиса и Артаферна; Перситѣ биле разбити при Маратонъ въ 490 г. подъ водителството на Милтиада. Третия походъ станжлъ въ врѣмето и подъ началството на *Ксеркса*, който събралъ милионна армия. Спартанския царь Леонидъ защищавалъ геройски термопилското устие, единственния проходъ отъ сѣверна въ срѣдна Гърция. Персийската флота, благодарение на Темистокловата хитрость, била разбита при о. Саламинъ въ 480 г., а въ 479 год. Мардоний билъ разбитъ при Платея, слѣдъ което Перситѣ отстжпили въ Азия, гдѣто при носъ Микале пакъ биле разбити отъ гърцитѣ въ 479 год. — Самосъ, Хиосъ, Лесбосъ и други острови станжли свободни царства и образували съюзъ на чело на който стояла Атина. Този съюзъ се казвалъ Делоски, защото най-напрѣдъ общата му касса била на о въ Делосъ. Съюзната флота запазвала Европа отъ нахлуваньето на Перситѣ. Тѣзи войни биле свършени въ 449 съ Кимонова миръ.

ПЕРСИИ ФЛАКЪ, извѣстенъ сатирикъ, който живѣлъ при Нерона, род. въ 34 г. и умрѣлъ въ 62 год. сл. Хр.

ПЕРСИЯ, широка страна въ централна Азия, населена съ Перси. При Кира Персия станжла самостоятелна монархия, която имала широки прѣдѣли и която достигнжла голѣмо могжщество и процъвтѣванье. Независимостьта на старата персийска монархия била унищожена отъ Александра Великий (гл. Александръ).

ПЕРТИНАКСЪ, римски императоръ, който царувалъ отъ Декемврий 192 г. сл. Хр. до Марта 193 год. Той билъ убитъ отъ преторианцитѣ.

ПЕРУЗИЯ, старъ градъ въ Етрурия, единъ отъ 12 тѣ градове па Етрурския съюзъ, сега Перуджия.

ПЕССИНУНТЪ, градъ въ Галатия, главно мѣсто, гдѣто се покланяли на богинята Цибела.

ПЕТРЪ, братъ на Асѣня I. Той билъ управитель на отдѣлно българско княжество подъ върховната власть на Асѣня. Когато Иванко убилъ Асѣня и се установилъ въ Търново, Петръ ненадейно се явилъ и заобиколилъ Търново. Византийцитѣ отказали Иванку исканата помощь и той избѣгалъ изъ града, а Търново се прѣдало на Петра. Той управлявалъ съ по-малкия си братъ Калояна и воювалъ успѣшно съ Византийцитѣ, нъ билъ наскоро убитъ отъ единъ българинъ, вѣроятно противникъ на Асеневци и привърженикъ на Иванка (1196 г.).

ПЕТРЪ, (927—968 сл. Хр.) български царь синъ на Симеона, отъ втората му жена, сестрата на Георгия Сурсовула. Симеонъ затворимъ по-голѣмия си синъ Михаила въ тъмница, а завѣщалъ прѣстола на Петра, който не билъ нито войникъ, нито дипломатъ, а смиренъ, кротъкъ и миролюбивъ человѣкъ, неспособенъ да продължава начеѫтото отъ баща му дѣло. При Симсона се заплашвалъ Цариградъ, а при Петра се почнѫло подчинението на България подъ византийцитѣ. Петръ билъ орѫдие на една партия, партията на Сурсовула. Братята му възстанѫли противъ него на чело на Симеоновитѣ войници; литературата почнѫла да отпада. Той, подъ влиянието на Сурсовула, сключилъ миръ съ гърцитѣ въ 927 год. 8 Октомври. Въ негово време се признала българската черква за автокефална и Петръ билъ коронясанъ за царь. Сърбитѣ въ туй врѣме биле подъ властьта на българитѣ. Петръ промѣнилъ политиката на баща си, поради което много отъ боляритѣ биле недоволни. Тѣ, устроявали нѣколко възстания противъ

него, които той успѣлъ да потуши; нъ възстанието на болѣрина Шишмана не успѣлъ да потуши и Шишманъ основалъ ново бълг. царство съ новъ патриархъ. Руситѣ въ туй врѣме нападнжли България, нъ наскоро се върнжли, защото Печенегитѣ обсадили Киевъ. На 30 Януарий 969 год. умрѣлъ Петръ и църквата го причислила къмъ святиитѣ.

ПЕТРОНИЙ, другаръ на Нерона, който ржководилъ удоволствията му. Той се самоубилъ. Нему приписватъ едно съчинение, относително съврѣменнитѣ му нрави — — Satyricon.

ПИГМАЛИОНЪ, 1) Братъ на Дидона, Тирски царь, който убилъ зетя си Сикея, подирь което тя побѣгнжла и основала на С. брѣгъ на Африка гр. Картагенъ. 2) Царь на о-въ Кипъръ, който се влюбилъ въ изваяната отъ него мома. По молбата му Афродита оживила статуята и Пигмалионъ се оженилъ за неѭ.

ПИГМЕИ, баснословенъ народъ, джюджета, на голѣмина не по-голѣма отъ растоянието отъ лакътя до юмрука. Споредъ Омера, тѣ живѣли на брѣга на океана; по-послѣ почнжли да мислѭтъ, че тѣ живѣѭтъ при изворитѣ на Нилъ а сѫщо и въ Индия. Сегашнитѣ пѫтешедственници мислѭтъ, че пигмеитѣ сѫ биле африканскитѣ племена джюджета — акка.

ПИДНА, крѣпость въ Македония, отъ която не е останжлото слѣда.

ПИЗА, градъ въ Елида, на р. Алфея; близо до него ставали олимпийскитѣ игри.

ПИЗИДИЯ, область въ Мала-Азия, която по-рано съставлявала часть отъ Памфилия.

ПИЗИСТРАТЪ, атински тиранъ, който заграбилъ властьта въ отсѫтствието на Солона въ 560 год. пр. Хр. Той два пѫти билъ изгонванъ отъ Атина, но на третий

пжть се утвърдилъ и стоялъ на власть до животъ, т. е. до 560 год. пр. Хр. Той управлявалъ по законитѣ на Солона. Той покровителствувалъ искуствата и при него първъ пжть биле написани Омировитѣ поеми, до него врѣме тѣ се прѣдавали само отъ уста въ уста.

ПИКУСЪ, римски богъ на полетата и горитѣ, синъ на Сатурна, баща на Фавна и съпругъ на Помона. Цирера го обърнжла на кълвачь, защото отхвърлилъ любовьта й. Римлянетѣ считали кълвача за птица прорицателница на Марса.

ПИЛАДЪ, гл. *Орестъ*.

ПИНДАРЬ, най-великъ лирически поетъ въ Гърция. Роденъ въ Тива, около 522 год. пр. Хр. Той билъ съврѣменникъ на Есхила. Отъ неговитѣ стихотворения до насъ сж достигнжли само побѣдни химни въ честь на побѣдителитѣ на общественнитѣ игри. Пиндарь умрѣлъ на 80 години въ 442 год. пр. Хр.

ПИРАМЪ, гл. *Тисба*.

ПИРЕЙ, главно пристанище въ Атина, което въ врѣмето на Перикла било съединено съ Атина съ тъй нареченитѣ дълги стѣни.

ПИРЕНА, изворъ близо до Коринтъ, при който Беллерофонтъ уловилъ Пегаса.

ПИРИТОЙ, синъ на Иксиона, царь на Лапитигѣ, другарь на Тезея. На свадбата на Пиритоя и Хипподамия невѣстата била хванжта отъ единъ пиянъ кентавъръ, слѣдъ коего произлѣзла борба между кентавритѣ и Лапититѣ *(гл. Лапити)*, при което Тезей помогнжлъ на Лапититѣ и Пиритоя, които побѣдили. Слѣдъ смъртьта на Хиподамия, Пиритой намислилъ да открадне Персефона, жената на Аида. Той се спустнжлъ въ подземното царство, нъ тамъ билъ хванжтъ отъ Аида

и, заедно съ своя спжтникъ Тезея, билъ прикованъ у една скала. По-послѣ Херкулесъ освободилъ Тезея, а Пиритоя прѣдоставилъ на сждбата му.

ПИРРЪ, гл. НЕОПТОЛЕМЪ. 2) Епирски царь 313—272 г. пр. Хр. Въ войната между Тарентъ и римлянетѣ, той помогнжлъ на Тарентъ съ 20 слона и 25,000 войска. Той два пжти надвилъ римлянетѣ, нъ се уплашилъ отъ тѣхната храбрость и се върнжлъ. Послѣ той пакъ нападалъ на римлянетѣ, нъ билъ разбитъ. Той прѣкаралъ всичкия си животъ въ война и се отличавалъ по безпокойния си духъ, но му липсвала рѣшителностьта на истински пълководецъ.

ПИТТАКЪ, родомъ отъ г. Митилини въ Лесбосъ; мъджръ законодатель и управитель на града, който умрѣлъ въ 580 г. пр. Хр. Той се счита единъ отъ 7-тѣ гръцки мждреци. —

ПИЦЕНУМЪ, область въ Срѣдня Италия, ограничена на Ист. съ Адриатическото море.

ПИТАГОРЪ, знаменитъ гръцки философъ, родомъ отъ о-въ Самосъ, който процъвтѣлъ въ 540—510 год. пр. Хр. Той се занимавалъ най-много съ теорията на математиката и музиката. Негово е учението за прѣселяваньето на душата. За основа на всичко сжществуващо той прѣдполага числото. На 40 год. възрасть той се прѣселилъ въ Кротонъ, въ Ю. Италия, гдѣто основалъ Питагорейско общество, по подобие на монашескитѣ ордени, което се прострѣло и по другитѣ градове на Велика Гърция. Жената на Питагора, Теано, била сжщо философка. —

ПИТОНЪ, драконъ, който произлѣзълъ отъ праха, който останжлъ на земята послѣ потопа. Той билъ убитъ отъ Аполлона, който, споредъ прѣданието, учредилъ Питейскитѣ игри въ паметъ на тази побѣда.

ПИЕРИЯ, область въ Македония, която се слави като мѣсто, гдѣто най-много се покланяли на музитѣ.

ПЛАВТЪ, знаменитъ римски комически поетъ, род. около 254 год. пр. Р. Хр. До насъ сѫ стигнѫли 20 негови комедии. Умрѣлъ въ 184 год. пр. Хр.

ПЛАТЕЯ, градъ въ Беотия, при който Гърцитѣ подъ прѣдводителството на Павзаиия побѣдили перситѣ въ 479 г. пр. Хр.

ПЛАТОНЪ, знаменитъ гръцки философъ, роденъ въ Атина въ 429 год. пр. Хр. Отъ младъ той станѫлъ ученикъ и горещъ почитатель на Сократа. Слѣдъ смъртьта на Сократа, той тръгнѫлъ да пѫтува съ цѣль да разширочи своитѣ познания, а слѣдъ завръщанието си, почнѫлъ да учи въ гимназиума на Академа, или въ Академията. Платонъ билъ учитель на Аристотеля. Умрѣлъ въ 347 год. пр. Хр. Неговитѣ философски съчинения, написани въ диалози, сѫ достигнѫли до насъ. Учението за безсмъртието на душата и за „Идеитѣ“ е негово.

ПЛЕЯДИ, седемъ дъщери на Атланта и на Океанидата Плейона, спѫтници на Артемида. Тѣхъ ги прѣслѣдвалъ Орионъ и тѣ по тѣхна молба биле обърнѫти отъ боговетѣ въ гълѫби, а послѣ въ звѣзди.

ПЛИНИЙ. 1) Плиний старий, или Секундъ, роденъ въ 23 година сл. Хр. Той билъ единъ отъ най-трудолюбивитѣ учени, ималъ разностранно образование и написалъ множество обширни съчинения. Той умрѣлъ въ 79 год. сл. Хр. при Кратера на Везувий, кѫдѣто отишелъ да види по́-отъ близо изригваньето на вулкана. Отъ неговитѣ съчинения до насъ сѫ стигнѫли само Naturalis historiae, което той самъ нарича енциклопедия. 2) *Плиний Младий*, или Цицилий, братовчедъ на първия, роденъ въ 61 год. сл. Хр. Той билъ другарь на историка Тацита и още въ младитѣ си години проявилъ

голѣма литературна способность. До насъ сѫ стигнѫли 10 книги отъ неговитѣ писма, които се отличаватъ по своето изящество и ясность въ излаганьето мислитѣ.

ПЛУТАРХЪ, гръцки писатель, който живѣлъ въ Беотия въ I в. сл. Хр., който пѫтешедствувалъ много и прѣкаралъ нѣколко врѣме въ Римъ. Умрѣлъ въ около 120 год. сл. Хр. Отъ неговитѣ исторически и философски съчинения най-забѣлѣжителни сѫ паралелнитѣ животоописания на гръцкитѣ и римскитѣ писатели и знаменити хора.

ПЛУТОНЪ, гл. *Аидъ*.

ПЛУТОСЪ, олицетворение на богатствата, синъ на Деметра и Иазиона. Споредъ прѣданието, Зевсъ ослѣпилъ Плутоса, поради което и богатството е слѣпо. Него обикновенно го изображавали дѣте съ рогътъ на изобилието.

ПОЛИБИЙ, Гръцки историкъ, роденъ около 204 год. пр. Хр. Слѣдъ покоряваньето на Македония отъ римлянетѣ, той билъ доведенъ съ още 1000 знатни ахейци въ Римъ, гдѣто се сближилъ съ Сципиона младий. Умрѣлъ въ 122 год. пр. Хр. Отъ неговата история, която състояла отъ 40 книги, се запазили само 5 книги; отъ останѫлитѣ се запазили само откъслеци. Неговата история обхваща врѣмето отъ 220—168 год. пр. Хр. и описва нарастването на римското могѫщество.

ПОЛИГНАТЪ, знаменитъ гръцки живописецъ, роденъ на о-въ Тасосъ въ около 463 год. пр. Р. Хр., а послѣ се прѣселилъ въ Атина.

ПОЛИДЕВКЪ, гл. *Диоскури*.

ПОЛИДОРЪ, най младий синъ на Приама и Хекуба.

ПОЛИКЛЕТЪ, единъ отъ най-забѣлѣжителнитѣ стари скулптори, съврѣменникъ на Фидия, който живѣлъ въ V в. пр. Хр. Той правѣлъ статуи на человѣци, когато Фидий ваялъ само божески статуи.

ПОЛИМНИЯ или ПОЛИГИМНИЯ, муза на химнитѣ. Гл. *Музи.*

ПОЛИКРАТЪ, тиранинъ на о-въ Самосъ въ половината на VI ст. пр. Хр. Той е извѣстенъ по своето щастие. При него Самосъ станжлъ силна морска държава; Поликратъ свързвалъ съюзъ съ египетский царь Амазиса и съ Камбиза, но когато пратения на помощь Камбизу флотъ измѣнилъ на Поликрата, перситѣ прѣстанжли да му се довѣряватъ и Персийския сатрапъ Оретъ го залъгалъ въ Магнезия и го убилъ въ 522 год. пр. Хр. Поликратъ приемалъ въ двора си художницитѣ и поетитѣ, между другитѣ и Анакреона.

ПОЛИКСЕНА, дъщеря на Прияма и Хекуба, влюбена въ Херкулеса и принесена жертва на гроба му отъ сина му Неоптолема.

ПОЛИФЕМЪ, сипъ на Посейдона, Циклопъ, който живѣлъ въ Сицилия и се хранѣлъ съ человѣческо мѣсо. Отхвърленъ отъ нимфата Галатея, която любѣла Акида, той убилъ послѣдния съ единъ грамаденъ камъкъ. Като странствувалъ Одисей, при завръщаньето си отъ Троя, билъ захвърленъ на Сицилия, гдѣто Полифемъ го запрѣлъ заедно съ другаритѣ му въ една пещеря, като затворилъ входа ѝ съ тежъкъ камъкъ, като прѣдварително изѣлъ двама отъ другаритѣ му и запрѣлъ овцѣтѣ си въ пещерата. На другата утрина, когато Полифемъ затварялъ пещерата, Одисей го напоилъ съ вино, което носѣлъ съ себе си и, когато Полифемъ попиталъ кой е, той му отговорилъ, че се зове *Никой.* Кога заспалъ Полифемъ, той го ослѣпилъ съ единъ остъръ колъ; Полифемъ надалъ страшенъ викъ, отъ който се събрали другитѣ циклопи. На въпроса имъ, кой го е ослѣпилъ, той отговорилъ — Никой и Циклопитѣ се разотишле. Като пущалъ зараньта овцѣтѣ си, Полифемъ ги поглаждалъ по гърба, а Одисей съ 6-тѣ

си другари се хванжли за вълната на овцѣтѣ отъ дола и излѣзли отъ пещерата, отишле на корабитѣ си и почнжли да бѣгатъ. Полифемъ разбралъ работата и почнжлъ да хвърля голѣми скали, съ които щѣлъ да разбие корабитѣ на Одисея (пѣсень I отъ „Одисеята“).

ПОЛЛУКСЪ, гл. *Полидевкъ.*

ПОМОНА, гл. *Вертумнъ.*

ПОМПЕЙ, приморски градъ въ южна Кампания въ подножието на Везувия, който, заедно съ Херкуланъ, Стабия и други градове, загинжлъ въ време на изригваньето на Везувия на 24 Августъ 79 год. пр. Хр. Помпей билъ засипанъ съ пепелъ, а Херкуланъ залѣтъ съ лава. Разкопкитѣ на Помпей, които се почнжли още въ минжлото столѣтие, дали възможность на съврѣменницитѣ да се запознаѭтъ съ древнитѣ покѫщнини, принадлежности, художественни произведения и т. н. т. които сѫ се запазили цѣли въ засипания градъ.

ПОМПЕЙ, съперникъ на Юлий Цезаря, роденъ въ 106 год. пр. Хр. Той почнжлъ военитѣ си прѣдприятия въ 17 год. си възрасть и се отличилъ въ войната противъ партията на Мария въ Африка, подиръ което му направили триумфъ въ 86 г. пр. Хр. Въ 70 година той билъ консулъ заедно съ Красса, но послѣ измѣнилъ на аристократическата партия и станжлъ народенъ кумиръ. Въ три години той очистилъ Срѣдиземното море отъ пиратитѣ, съ които напраздно се борили по-рано много римски полководци. Въ 66 год. билъ назначенъ главнокомандуващъ на войната противъ Митридата, когото побѣдилъ. Той одържалъ още много побѣди на Истокъ, и, като распустнжлъ войската си при Брандизиумъ, съ триумфъ се върнжлъ въ Римъ (60 г.). Слѣдъ това той съ Цезаря и Красса съставилъ първий триумвиратъ. Въ 58 год. Цезарь отишелъ въ Галлия, а Помпей останжлъ въ Римъ, гдѣто властьта му толкова нарастла,

щото стълкновението му съ Цезаря станѫло неизбѣжно, още повече, че жената на Помпея, Юлия, която била дъщеря на Цезаря, умрѣла, та се прѣкъснѫла свръзката по между имъ. Подигнѫла се междуособна война (гл. Цезарь), въ която Помпей загинѫлъ въ 48 г. пр. Хр. въ Египетъ. Когато Цезарь отишелъ въ Египетъ, нему му показали главата на Помпея; при вижданьето ѝ великия диктаторъ се просълзилъ и заповѣдалъ да накажѫтъ убиеца, който искалъ да му угоди.

ПОМПИЛИЙ, гл. *Нума Помпилий.*

ПОНТИФЕКСЪ, жрецъ, принадлежащъ къмъ колегията на римскитѣ жреци — Понтифекси, които извършвали богуслужението, надзиравали испълнението на религиознитѣ обрѣди и слѣдѣли за календаря. Прѣдсѣдателя на колегията на понтифекситѣ се казвалъ Pontifex Maximus (Понтифексъ Максимусъ). Отъ врѣмето на Августа тази длъжность се съединила съ императорското достоинство.

ПОНТЪ, сѣв. ист. область въ Мала-Азия, по брѣга на Черното Море. (Гл. Евксинский понтъ).

ПОПЛИКОЛА ВАЛЕРИЙ, съврѣменникъ на Брута, който съдѣйствувалъ за сваляньето на Тарквиния. Той билъ единъ отъ първитѣ консули. Името Попликола (Народенъ Приятель) му било дадено, защото уважавалъ народната свобода.

ПОППЕЯ САБИНА, забѣлѣжителна красавица, жена на Отона, единъ отъ развратнитѣ другари на Нерона. Неронъ се развелъ съ жена си Октавия и се оженилъ за развратната Поппея, която, както и първата, умрѣла отъ неговитѣ рѫцѣ.

ПОРСЕНА, царь на гр. Клизиумъ въ Етрурия, който нападнѫлъ на Римъ, като мислилъ да качи на прѣстола сваления Тарквиний Гордѣливий. Моста на рѣката Тибъръ билъ защищаванъ отъ Хорация Коклесъ (гл. Кок-

лесъ). Споредъ прѣданието Порсена отстѫпилъ, като се уплашилъ отъ юначеството на Орация Коклеса и на Муций Сцевола. Впрочемъ, вѣроятно Римъ се е намиралъ нѣкога подъ властьта на Порсена.

ПОРТУНЪ или ПОРТУМНЪ, римски богъ, покровитель на пристанищата, утождествяванъ съ гръцкия Палемонъ, синъ на Ино.

ПОРФИРИЙ, гръцки философъ, роденъ въ 233 г. сл. Хр. Той написалъ съчинение противъ християнството, което било публично оничтожено отъ имп. Теодосия.

ПОРЦИЯ, дъщеря на Катона Утически и жена на Марка Брута, убийцитѣ на Юлий Цезаря. Веднѫжъ, малко прѣди убиваньето на Цезаря, тя молила мѫжа си да и открие тайната на заговора, и за доказателство на своето мѫжество нанесла си рана; съ това накарала Брута да ѝ открие тайната, слѣдъ смъртьта на Брута, тя се лишила отъ живота си.

ПОСЕЙДОНЪ, синъ на Хроноса и Рея, братъ на Зевса, който слѣдъ побѣдата на титанитѣ добилъ господство надъ морето и другитѣ води. Жена му била Амфитрита. Двореца му се намиралъ на дъното на морето, близо до О-въ Евбея. По морето той езди на своитѣ медно-копитни конье съ златна грива и причинява всичкитѣ морски явления, подига буря съ удара на своя тризѫбецъ, прѣдизвиква землетрѣсение, разсича скали. Той прислѣдва всичкитѣ, които го оскърбяватъ, като имъ праща бури или морски чудовища. Той се прѣпиралъ съ богинята Атина за притежаваньето на Аттика (гл. Атина), а въ Троянската война държалъ страната на гърцитѣ. Той се считалъ за създатель на коня и научилъ хората да го управляватъ съ юзда, поради което коньтъ му билъ посвѣтенъ, както и делфина. Римлянетѣ го отождествявали съ Нептуна.

ПОТИДЕЯ, коринтска колония въ Македония, която послѣ

прѣминжла подъ владѣнието на атинянетѣ и разрушена отъ Филиппа Македонски.

ПРАКСИТЕЛЪ, единъ отъ най-забѣлѣжителнитѣ гръцки скулптори, който живѣлъ 350 год. пр. Хр. Той добилъ особенно съвършенство въ изображаванието на человѣческото женско тѣло. Най-хубавото му изображение се счита статуята му Венера Книдска.

ПРЕНЕСТА, старъ градъ въ Лациумъ на 20 мили далечь отъ Римъ. Тамъ се намиралъ знаменития храмъ и оракулъ на Фортуна. Сега този градъ се нарича Палестрина.

ПРЕСИЯМЪ, който споредъ Константина Багрянородний, наслѣдилъ българский прѣстолъ подиръ Омортага. Той воювалъ три години (836—839) съ сърбското племе, въ западната часть на сегашна Сърбия.

ПРИАМЪ, синъ на Лаомедонта, царь на Троя въ врѣме на Троянската война. Съпруга на Прияма била Хекуба, отъ която той ималъ дѣца Хекторъ, Парисъ, Дейфоба, Кассандра, Поликсена и др. При взиманьето на Троя Приямъ билъ убитъ отъ Неоптолема, сина на Ахиллеса.

ПРИАПЪ, синъ на Диониса и Афродита, божество на плодородието и покровитель на стадата овцѣтѣ и козитѣ, на пчеловодстто, вовинарството и градинарството.

ПРОЗЕРПИНА, гл. *Персефона*.

ПРОКАСЪ, царь на Алба-Лонга, баща на Нумитера и Амулия.

ПРОКНА, гл. Филомела и Терей.

ПРОКОПИЙ, историкъ, който живѣлъ въ Цариградъ въ VI в. сл. Хр., оставилъ нѣколко исторически съчинения за царуваньето на Юстиниана Великий.

ПРОКРУСТЪ, митически разбойникъ въ Гърция, който турялъ своитѣ пленници на единъ желѣзенъ креватъ; ако кревата билъ малъкъ, то той отрѣзвалъ краката на жертвата си, ако ли пъкъ билъ голѣмъ, испъвалъ

го. Прѣданието казва, че той билъ убитъ отъ Тезея.

ПРОМЕТЕЙ, т. е. „мислещъ напрѣдъ“, билъ синъ на Титана Япета, братъ на Епиметея, т. е. „мислещъ послѣ“. Той билъ благодѣтель на человѣчеството, поради което излъгалъ Зевса за негово добро. Когато Зевсъ отнелъ огъня на человѣцитѣ, Прометей откраднѫлъ огънь отъ небето (отъ Олимпъ) и го далъ на человѣцитѣ. Той научилъ хората да обработватъ металитѣ и глината. Разгнѣвения Зевсъ приковалъ Прометея у една скала, като пробилъ гърдитѣ му съ халка, и заповѣдалъ на единъ орелъ да му кълве далакя прѣзъ цѣлия день, който нощѣ пакъ израствалъ. Херкулесъ убилъ орела и избавилъ Прометея отъ мѫкитѣ. За нещастие на хората Зевсъ пратилъ Пандора, за която се оженилъ Епиметей (гл. Пандора).

ПРОПЕРЦИЙ, римски лирически поетъ, роденъ въ около 50 год. пр. Хр. Отъ него останѫли 5 книги елегии, съдържанието на които изразява любовьта на поета къмъ прѣкрасната Цинтия; тѣзи елегии се отличаватъ съ дълбоко страстно чувство и изященъ езикъ.

ПРОПОНТИДА, старо название на Мряморно Море, което съединява Черно Море съ Архипелагъ.

ПРОТОГОРЪ, гръцки софистъ отъ г. Абдеръ, род. въ около 480 г. пр. Хр., умрѣлъ въ около 411 год. Платонъ говори, че той спечелилъ по-много пари съ прѣподаването, отъ колкото Фидий и всичкитѣ други скулптори.

ПРОТОЗЕЛАЙ, прѣдводитель на тесалийцитѣ противъ Троя. Той билъ убитъ отъ Хектора.

ПРОТЕЙ, морски богъ, който можелъ да се прѣобразява. Той пасѣлъ стадата Тюлени на Амфитрита, по пладнѣ се издигалъ отъ морето и отивалъ на почивка въ сѣнкитѣ на скалитѣ. Тъй като той ималъ дарба да прѣдрича, то хората се мѫчили да го хванѫтъ и да го принудѭтъ да прѣдсказва бѫдѫщето; за да избѣг-

не това, той приемалъ различни образи. Нъ обикновенно той се съгласявалъ да прѣдсказва бѫдѫщето.

ПРОТОГЕНЪ, гръцки живописецъ, родомъ отъ Кария, който живѣлъ въ края на IV в. пр. Хр. въ Родосъ.

ПРУДЕНЦИЙ, римски християнски поетъ, който живѣлъ въ около 350 г. сл. Хр.; по изяществото на формитѣ на неговитѣ стихотворения сравняватъ ги съ Орациевитѣ.

ПРУЗИЙ, Витински царь, който живѣлъ въ 230—180 год. пр. Хр. Той приелъ при себе си Анибала, но послѣ го прѣдалъ на Римлянетѣ; но Анибалъ прѣдпочелъ доброволно да умрѣ, нежели да се прѣдаде живъ на враговетѣ си.

ПСАММЕТИХЪ, египетски царь, който побѣдилъ 12-тѣ си съуправители въ Египетъ и установилъ едновластие въ цѣлий Египетъ въ около 650 год. пр. Хр. Той направилъ гр. Саисъ своя столица, разширочилъ границитѣ на царството си и далъ достѫпъ на чуждестранцитѣ въ Египетъ.

ПСИХЕЯ, т. е. „душа“, мома любима отъ Ерота, която нѣкога се изображавала въ видъ на баба. За нея се разказвалъ слѣдващий разказъ, който изображава, възвишаваньето на человѣческата душа отъ нещастията. Психея била най-малката и най-хубавицата отъ тритѣ дъщери на царя, поради което Афродита ѝ завиждала. Богинята заповѣдала на Ерота да възбуди въ нея любовь къмъ нѣкой недостоенъ человѣкъ, но Еротъ самъ се влюбилъ въ нея и ѭ отнелъ въ едно уединено мѣсто, гдѣто ѭ посещавалъ всѣка нощь, но тъй, че тя го невиждала. Злитѣ сестри на Психея ѭ увѣрили, че съпруга ѝ е едно чудовище; Психея, като желаяла да се увѣри въ това, запалила лампа, до като спѣлъ Еротъ и случайно капнѫла горѣщо масло отъ лампата на рамото му, отъ което той се събудилъ. Тъй като съ това тя нарушила даденото му обѣщание, той

ѭ оставилъ. Психея дълго врѣме го търсила, скитала се, и прѣкарала голѣми нещастия, до като испаднѫла въ жилището на Афродита, която ѭ принуждавала да върши тежки работи. Най-послѣ, като побѣдила завистьта на Афродита, тя навѣки се съединила съ Ерота и станѫла безсмъртна. Дъщеря ѝ била нарѣчена щастие.

ПТОЛЕМАИДА, приморски градъ въ Финикия, на Югъ отъ Тиръ, който сега се нарича Сенъ-жанъ-д' Акъръ.

ПТОЛОМЕЙ, име на нѣколко египетски царье. 1) Птоломей I Сотеръ, полководецъ на Александра Великий; слѣдъ смъртьта на когото той царувалъ въ Египетъ отъ 323—285 г. пр. Хр. и се прочулъ като забѣлѣжителенъ полководецъ и мѫдъръ управитель. Той украсилъ Александрия съ забѣлѣжителни здания и се мѫчилъ да распространява гръцката култура въ Египетъ, съ която цѣль основалъ знаменитата Александрийска библеотека и покровителствувалъ ученитѣ.

2) ПТОЛОМЕЙ II ФИЛАДЕЛФЪ, който царувалъ между 285—247 г. пр. Хр. Той билъ женен за сестра си Арсиноя и тъй сѫщо като баща си покровителствувалъ наукитѣ и искуствата.

3) ПТОЛОМЕЙ III ЕВЕРГЕТЪ, т. е. „благодѣтель“ царувалъ отъ 247—222 год. пр. Хр., който направилъ голѣми завоевания въ Сирия и убогатилъ Александрийската библеотека.

4) ПТОЛОМЕЙ IV ФИЛОПАТЪРЪ, (222—204 г. пр. Хр.), человѣкъ распустнѫтъ и нетърпѣливъ особенно къмъ евреитѣ, които въ негово врѣме подпаднѫли подъ властьта на Антиоха.

5) ПТОЛОМЕЙ V ЕПИФАНЪ, т. е. „блистателний 204—181 г. пр. Хр.

6) ПТОЛОМЕЙ VI „ФИЛОМЕТОРЪ“, 181—146 пр. Хр.

7) ПТОЛОМЕЙ VII ЕВЕРГЕТЪ II или Фисконъ, т. е. „дебелокореместь“, 146—117 пр. Хр.

8) ПТОЛОМЕЙ VIII, СОТЕРЪ II, нарѣченъ „*Латуръ*“ 117—107 и 89—1 г. пр. Р. Хр.

9) ПТОЛОМЕЙ IX АЛЕКСАНДРЪ I, 107—90 г. пр. Хр.

10) ПТОЛОМЕЙ X АЛЕКСАНДРЪ II, който царувалъ твърдѣ малко. Съ него се прѣкратила династията на Птоломеитѣ по права линия. Слѣдъ него наслѣдили прѣстола тѣхнитѣ роднини: *Птоломей XI Авлетъ,* баща на извѣстната Клеопатра 80—52 год., когото наслѣдила Клеопатра.

12) ПТОЛОМЕЙ XII.

13) ПТОЛОМЕЙ XIII. Освѣнъ египетскитѣ царье Птоломеи, имало и други забѣлѣжителни александрийски грамматици, а сѫщо *Клавдий Птоломей,* знаменитъ географъ, астрономъ, съврѣменникъ на императора Антонина Пия. Той смѣталъ математиката за основа на Географията и Астрономията. Написалъ математическа география и учение за движението на звѣздитѣ и за небесния сводъ. Споредъ неговата астрономическа система, земята е центъръ на вселенната.

ПУТЕОЛА, забѣлѣжителенъ търговски градъ на брѣга на Кампания, който се славѣлъ въ старо врѣме съ своитѣ минерални извори. Сега *Поццуола.*

Р.

РАВЕНА, градъ въ сѣв. Италия, близо до Адриатическо море, резиденция на римскитѣ императори отъ Хонория и столица на Остготското царство при Теодориха. —

РАДАМАНТЪ, синъ на Зевса и на Европа, братъ на Миноса,

единъ отъ тримата сѫдии въ подземното царство; другитѣ двама сѫдии биле Еакъ и Миносъ.

РАКОВСКИ Г. С., български публицистъ революционеръ, роденъ въ Котелъ (1818—1868 год.), той се училъ въ Цариградъ, Атина и Парижъ и живѣлъ като вѣчно прѣслѣдванъ агитаторъ и журналистъ въ Австрия, Влашко, Руссия и Сърбия; идвалъ като революционеръ въ Балкана. Много е популяренъ негова „Горски пѫтникъ“ (1857). Въ неговитѣ съчинения, въ описанието на българския народенъ животъ (Показалецъ или рѫководство въ 1859 г.), неговия Асѣнь I и II (Бѣлградъ 1859 г.) може да се намѣрѫтъ много драгоцѣнни материали. Въ тѣхъ прѣобладава извънмѣренъ патриотизъмъ и фантазия. Въ 1862 год., когато турцитѣ бомбардирвали Бѣлградъ, Раковски организиралъ български легионъ, на който Илия Марковъ билъ командиръ. —

РАМЗЕСЪ ВЕЛИКИ, египетски царь, въ Тиванский периодъ, който живѣлъ въ XIII в. пр. Хр. Гърцитѣ го нарича-ли Сезострисъ. Нему приписватъ всичкитѣ голѣми египетски завоевания, забѣлѣжителнитѣ здания и наредби въ най-стария периодъ на Египетското царство. —

РАМПСИНИТЪ, египетски царь, споменуванъ отъ Херодота, който живѣлъ по-рано отъ Хеопса.

РЕГИЛСКОТО ЕЗЕРО, езеро при Лациумъ, при което римлянетѣ одържали знаменита побѣда надъ латинянетѣ въ 496 год. пр. Хр.

РЕГИУМЪ, голѣмъ градъ въ Ю. Италия, който по-рано билъ гръцка колония.

РЕГУЛЪ, римски консулъ въ 256 год. пр. Хр. който принесълъ войната съ картагенянетѣ въ Африка, побѣдилъ ги на два пѫти и, когато поискали миръ, той имъ прѣдложилъ много тежки условия. Тогава картагенянетѣ събрали всичката си войска, нанесли страшно поражение на римлянетѣ и взели въ пленъ Регула. Той

стоялъ 5 години въ Картагенъ, слѣдъ което билъ пратенъ въ Римъ да свърже миръ благоприятенъ за картагенянетѣ, съ условие, че ако не успѣе да свърже мира, ще се върне обратно въ Картагенъ. Регулъ дѣйствувалъ въ Римъ въ полза на своитѣ съотечественици, мира не станжлъ и той се върнжлъ въ Картагенъ, гдѣто билъ наказанъ съ смърть.

РЕЗЪ, тракийски царь, съюзникъ съ троянцитѣ въ войната имъ противъ гърцитѣ. Тъй като било прѣдсказано, че Троя нѣма да бжде взета, ако бѣлоснѣжнитѣ конье на Реза се напиякъ отъ Ксанта, или ако ѣджть троянски зебъ, то Одисей и Диомедъ убили Реза въ нощьта на прѣстигването му при Троя и прогонили коньетѣ му.

РЕМЪ, братъ на Ромула, гл. *Ромулъ*.

РЕНЪ, старо название на р. *Регинъ*.

РЕЯ ЦИБЕЛА или КИБЕЛА, фригийска богиня, която се считала у гърцитѣ дъщеря на Урана и Хея, съпруга на Хроноса и майка на Зевса, Хера, Аида, Посейдона, Деметра и на Хестия. Когато Хроносъ погълнжлъ по-голѣмитѣ си дѣца, Рея избѣгала на о-въ Критъ, гдѣто поклонението ѝ се слѣло съ култа на азиатската богиня на земята, която чествували съ луди оргии. Като родила Зевса, тя му дала повитъ камъкъ и той го глътнжлъ, като мислѣлъ, че това е негова синъ, който споредъ прѣдсказанието щѣлъ да лиши баща си отъ прѣстола. Въ Фригия жрецитѣ ѝ се наричали Корибанти, въ Критъ — Курети, които споредъ прѣданието отхранили и въспитали Зевса. На Рея Цибела биле посвѣтени лева и джба. Тя се изображавала съ назжбена корона на главата си. Въ Римъ ѭ чествували съ тъй нарѣченитѣ мегалезии, но въ Гърция служението ѝ имало по спокоенъ характеръ.

РЕЯ СИЛВИЯ, дъщеря на Нумитора, която била направена

отъ Амулия весталка, но родила отъ Марса 2 близнака, Ромула и Рема, поради което Амулий ѭ затворилъ въ тъмница, отъ гдѣто била избавена слѣдъ паданьето на Амулия отъ прѣстола.

РИМЪ, столица на римското царство на р. Тибъръ въ Лациумъ, основана, споредъ прѣданието, отъ Ромула въ 753 год. пр. Хр. Най-напрѣдъ Римъ билъ построенъ въ видъ на квадратъ. Въ врѣмето на Ромула въ Римъ се заселили и жителитѣ на сабинския градъ Квириумъ. Сервий Тулий съединилъ всичкитѣ пръснѫти части на Римъ въ едно и го оградилъ съ окопъ, който заключавалъ 7 бърда: Палатинско, Капитолийско, Квириналско, Целийско, Авентинско, Виминално и Есквилско. Римъ билъ разрушенъ отъ Галлитѣ въ 390 год. пр. Хр.; но послѣ билъ наново построенъ, при което голѣмо внимание се обърнѫло на обществеиитѣ постройки. Въ врѣмето на Августа императора го украсилъ съ много великолепни здания и храмове. Той се хвалѣлъ, че намѣрилъ Римъ кирпиченъ, а го направилъ мраморенъ. При Нерона $^2/_3$ отъ града загинѫли отъ пожаръ (64 г. пр. Хр.), но града билъ наскоро възстановенъ въ още по-хубавъ видъ. При Августа Римъ ималъ 1.300,000 жители, а при Траяна 2.000,000. Римъ още отъ старо врѣме ималъ много водопроводи, отъ които нѣкои се употрѣбяватъ и до сега. Запазили сѫ се много развалини отъ Римъ, които свидѣтелствуватъ за състоянието на града въ врѣмето на империята.

РОДАНЪ, старо название на р. Рона.

РОДОПА, названието на планинската верига Доспатъ-Дагъ въ Тракия. Тѣзи планини се считали свѣщенни планини на Вакха. —

РОДОСЪ, островъ на южния брѣгъ на Мала-Азия, който се отличавалъ съ плодороднето си, съ главенъ градъ съсѫщото наименование. Тамъ процъвтѣвали искуствата.

Тука била създадена групата на Лаокоона, Фарнезкий бикъ, а сѫщо и едно отъ 7-тѣ чудеса на свѣта — Родоский Колоссъ, т. е. гигантска бронзова статуя на Аполлона, която стояла при влизаньето въ пристаището на Родосъ. Жителитѣ на Родосъ се славѣли, като искусни мореплаватели.

РОМАНЪ, нареченъ Гавраилъ, синъ и приемникъ на Самуила Великий бълг. царь. Той придружавалъ баща си въ сраженията при Сперхия и Беласица; билъ по-високъ отъ баща си, нъ по-слабъ отъ него въ духовно отношение. Той билъ убитъ отъ братовчеда си Иоана Владислава при Петерско, като биле на ловъ, макаръ Гавраилъ да билъ му запазилъ живота при убиваньето на Арона. — (1114—1115 г.).

РОМАНЪ, синъ на царь Петра и внукъ на Великий Симеона, билъ даденъ на гърцитѣ като залогъ на миръ. Слѣдъ смъртьта на Петра, Борисъ II билъ сваленъ отъ прѣстола, а Романъ скопенъ. Българското царство (Прѣславското) било покорено отъ Гърцитѣ.

РОМУЛЪ, основатель на Римъ и първия римски царь, братъ на Рема, синъ на Рея Селвия отъ Марса. Амулий заповѣдалъ да хвърлѧтъ новороденитѣ близнаци въ р. Тибъръ, нъ тѣ ги хвърлили на сухо мѣсто и биле искърмени отъ една вълчица, а послѣ въспитани отъ овчаря Фаустула и жена му Акка Ларенция. Като порасли, тѣ убили Амулия и възвърнѫли прѣстола на дѣда си Нумитора, който имъ позволилъ да построѭтъ градъ на р. Тибъръ. Ромулъ и Ремъ се скарали за стѣнитѣ на града и Ромулъ убилъ Рема. Тъй като тѣ нѣмали жени, Ромулъ устроилъ праздникъ, на който биле поканени ближнитѣ латиняни и сабиняни и послѣ, по заповѣдь на Ромула, на сила биле отнети доведенитѣ имъ жени. (Грабваньето на Сабинянкитѣ). Между рим-

лянетѣ и Сабинянетѣ възникнжла война, която се прѣкратила благодарение на заявлението на грабнжтитѣ жени, че сж благодарни отъ положението си. Споредъ прѣданието, Ромулъ слѣдъ 37 год. царуванье билъ отнесенъ живъ на небето отъ бога Марса. Отъ това врѣме римлянетѣ го почитали подъ името богъ Квирина.

РОСЦИЙ, знаменитъ римски комически актеоръ, близъкъ другаръ на Цицерона, който спечелилъ много пари съ своето искуство, той умрѣлъ въ 62 год. пр. Хр.

РУБИКОНЪ, малка рѣка, която отдѣля собственна Италия отъ Цизалпийска Галлия. Когато Цезарь билъ управитель на Галлия, прѣминжлъ въ Италия прѣзъ р. Рубикона и съ това обявилъ война на Помпея.

РУТУЛА, старъ народъ, който живѣелъ въ Лациумъ, царя на този народъ билъ Турнъ, убитъ отъ Енея.

С.

САБА, градъ въ Щастлива Арабия, въ Ветхий Завѣтъ — Шеба, забѣлѣжителенъ по своитѣ благовония.

САБИНЯНЕ, старъ и силенъ народъ въ срѣдна Италия, на Сѣв. отъ Лациумъ. Тѣ се раздѣляли на сжщи Сабиняне, Сабелли и Самнитяне, които биле най-могжщи, тѣ се отличавали по своето свободолюбие. Римлянетѣ водили съ тѣхъ постоянна война и само Сулла окончателно ги побѣдилъ.

САБИНЪ, български царь, който наслѣдилъ прѣстола слѣдъ Телеца въ около 763 год. Той билъ зетъ на Кормесоша. Щомъ стжпилъ на прѣстола, той почнжлъ да води прѣговори за миръ съ византийцитѣ, нъ билъ сваленъ отъ народното събрание и побѣгнжлъ въ Цариградъ.

САИСЪ, градъ въ Египетъ, до делтата на Нилъ, резиденция на старитѣ Фараони.

САЛАМИНЪ, островъ близо до Аттика, гдѣто гърцитѣ въ 480 г. пр. Хр. одържали побѣда надъ Персийската флота.

САЛЛЮСТИЙ КРИСПЪ, знаменитъ римски историкъ, роденъ въ 86 година пр. Хр. Той съпровождалъ Цезаря въ Африка въ 46 г. пр. Хр. Послѣ живѣлъ като частенъ человѣкъ и умрѣлъ въ 44 г. пр. Хр. Той оставилъ История за заговора на Кателина, История на войната съ Югурта и римска История, която почва отъ смъртьта на Сулла. Съчиненията му сѫ написани съ изразителенъ, макаръ и тежъкъ слогъ.

САЛМАНАСАРЪ, ассирийски царь въ VIII в. пр. Хр., който покорилъ Финикия и часть отъ Иудея. Неговитѣ завоевания се продължавали отъ сина му Сенахериба и внукъ му Ассаргадонъ; но при Сарданапла въ 606 г. пр. Хр. Ассирия подпаднѫла подъ властьта на Вавилонъ.

САЛМОНЕЙ, синъ на Еола и братъ на Сизифа. Той намислилъ да подражава на молниитѣ и гръмътъ на Зевса, за което съ молния билъ сваленъ отъ бащата на боговетѣ въ Тартъра и тамъ се подвъргнѫлъ на наказание.

САМАРИЯ, область въ Палестиня, която се раздѣляла въ врѣме на Римската империя на Иудея, Самария, Галилея и Перея.

САМНИТИ, гл. *Сабиняне.*

САМНИУМЪ, область въ Срѣдня Италия, населена съ Самнитяне, сродно племе на Сабинянетѣ.

САМОСЪ, голѣмъ островъ, на брѣга на Мала-Азия, противъ гр. Ефестъ, родина на Питагора и мѣстопоклонение на Хера. Около 500 год. пр. Хр. Самосъ се управлявалъ отъ единъ забѣлѣжителенъ тиранинъ Поликратъ, кой-

то подчинилъ на властьта си много съсѣдни острови. По-послѣ Самосъ се присъединилъ къмъ Атинския морски съюзъ. Гл. градъ на о-ва билъ гр. Самосъ съ прѣвъсходно пристанище и великолепни здания. По-послѣ този градъ съвършенно отпаднжлъ.

САМОТРАКИ, о-въ на Егейско море, близо до тракийския брѣгъ.

САМУИЛЪ ВЕЛИКИЙ, синъ на възстанжлия противъ царь Петра, болярнъ Шишмана, който станжлъ царь на западното бълг. царство. Той наслѣдилъ прѣстола слѣдъ брата си Давида въ 977 г. сл. Хр. Щомъ стжпилъ на прѣстола, опустошилъ Тракия и гръцкитѣ провинции около Егейското море. Българетѣ отъ източното царство възстанжли и се присъединили къмъ западното българско царство. България отъ ново достигнжла до устията на Дунава и до Понтъ. Самуилъ ходилъ въ Срѣдна Гърция до Коринтъ. Той прѣнесълъ столицата си отъ Воденъ въ Прѣспа, а по-послѣ въ прѣкрасната Охрида, гдѣто и сега още има развалини отъ кулитѣ му. Василий, визант. импер., обсадилъ Сердика. Обсадата несполучила, войницитѣ почнжли да гладуватъ и се разчуло, че Самуилъ иде съ голѣма войска, та Василий се върнжлъ обратно; но, на връщанье, ненадѣйно билъ нападнжтъ отъ Самуила въ Ихтиманския проходъ, гдѣто изгубилъ по голѣмата часть отъ войската си и всичкитѣ си припаси. Слѣдъ туй Самуилъ прѣвзелъ Сърбия, Драчь и стигнжлъ до Рагуза. Българското царство станжло пакъ толкозъ обширно, каквото било при Симеона. Слѣдъ като навлѣзалъ още веднжжь въ Пелопонезъ и го ограбилъ, Самуилъ билъ разбитъ въ Сѣв. Гърция при р. Сперхия, между Отрисъ и Ста. Самуилъ нѣколко пжти още разбивалъ гърцитѣ; нъ наскоро умрѣлъ: безчеловѣчний Василий заповѣдалъ да ослѣпятъ хванжтитѣ при Беласица 15,000 българе и

да ги пратьть въ Прилепъ при Самуила. Като ги видѣлъ Самуилъ, така безчеловѣчно измжчени, паднжлъ безчувство и слѣдъ 2 дни умрѣлъ на 15 Септемврий 1014 год.

САРДАНАПЪЛЪ Ассирийски царь, при когото Ассирийското царство било покорено отъ вавилонянетѣ въ IX ст. пр. Хр. Той билъ нѣженъ и распустнжтъ царь: когато вавилонянетѣ обсадили града, той наклалъ голѣмъ огънь и се хвърлилъ въ него съ женитѣ си и всичкитѣ си богатства. Вѣроятно, Сарданапълъ е митическо лице, защото разказитѣ за него иматъ митически характеръ.

САРДИ, столица на Лидия, на р. Пактола. Тука най-рано имало християнска черква и Сарди се счита за една отъ седемьтѣ азиатски церкви.

САРМАТИЯ, старо название на Ист. Полша и Южна Россия. Жителитѣ ѝ въ дълбока древность се наричали Сармати.

САРПЕДОНЪ, 1) синъ на Зевса и на Европа, ликийски царь. Зевсъ му далъ три вѣка животъ. 2) Внукъ на първий, който помагалъ на троянцитѣ въ троянската война, убитъ отъ Патрокла.

САССАНИДИ, царье на новоперсийското царство, което възникнжло въ 226 год. сл. Хр. и загинжло отъ арабитѣ въ 651 год. сл. Хр.

САТИРИ, горски божества, прилични на козли съ человѣчески образи. Тѣ иматъ кози ноги и брадн и ходьтъ по горитѣ подиръ нимфитѣ, които прѣслѣдватъ съ своята любовь. Сатиритѣ сж спжтници на Диониса, пиьтъ вино, спжтъ и свирьтъ на музикалнитѣ инструменти. По малкитѣ Сатири се наричали Сатириски.

САТУРНЪ, римско божество, което съответствува на гръцкия Хроносъ. Споредъ римското прѣдание Сатурнъ

билъ изгоненъ отъ небето и отишелъ въ Италия, гдѣто въ неговото царуванье билъ златенъ вѣкъ на Италия. Въ негова честь се празднували особенни праздници, наречени Сатурналии, които се отличавали съ многото си веселия.

САФО, прочута гръцка лирическа поетеса, родена въ около 600 год. пр. Христа въ гр. Митилинъ на о-въ Лесбосъ. Тя била съврѣменница на Питтака. Живота ѝ е малко извѣстенъ. Запазило се прѣдание за нейната любовь къмъ Фаона (гл. Фаонъ), но трагическата ѝ смърть е, вѣроятно, измислена по-послѣ. Тя живѣла прѣимущественно въ Митилинъ, гдѣто обучавала дѣвицитѣ въ музика и поезия. Въ своитѣ стихотворения тя главно въспѣввла любовьта.

СВЕВИ, название на едно чергарско германско племе, за разлика отъ оседлитѣ германски племена. Още въ I в. пр. Хр. тѣ се считали за най-силното и воинственото отъ германскитѣ племена. —

СЕВЕРЪ, 1) Септимий Северъ, римски императоръ 193—211 сл. Р. Хр., който турилъ начало на войнишкото господаруванье, баща на Каракала. 2) Александръ Северъ, братовчедъ на първия и отъ начало съуправитель на Елеогабала, а послѣ императоръ 222—235 г. сл. Хр. Той билъ человѣкъ образованъ, но слабъ и всичкия си животъ прѣминалъ подъ влиянието на майка си.

СЕЗОСТРИСЪ, гл. *Рамзесъ*.

СЕКВАНА, най-старо название на р. Сена въ Галлия.

СЕКВАНИ, Келтски народъ, който живѣлъ по брѣговетѣ на р. Сена (Секвана).

СЕЛЕВЕКЪ, име на нѣколко сирийски царье, отъ които най-забѣлѣжителенъ билъ първий Селевекъ Никаторъ, родоначалникъ на династията на Селевекидитѣ, основатель на Сирийското царство, който царувалъ отъ 312—280 г. пр. Хр.

СЕЛЕНА, богиня на луната, сестра на Феба Хелиоса. Послѣ почнѫли да ѭ смѣсватъ съ Артемида Хеката и Персефона. Тя имала 50 дъщери отъ Ендимиона. Гл. Ендимионъ.

СЕМЕЛА, дъщеря на Кадма и Хармония и майка на Диониса отъ Зевса. Ревнивата Хера ѭ молила да пожелае да ѝ се яви Зевсъ въ всичкото си величие. Зевсъ изпълнилъ желанието ѝ, но тя не могла да понесе блѣсъка на величието му и умрѣла. Синъ ѝ, Дионисъ, останѫлъ живъ.

СЕМИРАМИДА, съпруга на Нина (гл. Нинъ), митическата основателка на Ниневия. Тя се отличавала по своята красота и необикновенъ умъ. Слѣдъ смъртьта на Нина, тя, споредъ прѣданието, много години управлявала държавата, построила гр. Вавилонъ съ неговитѣ уникѫли градини, едно отъ 7-тѣ чудеса на стария свѣтъ.

СЕДЕМЪ ГРЪЦКИ МѪДРЕЦИ, подъ това име сѫ известни седемъ гърци въ VI в. пр. Христа, които се отличавать съ житейска мѫдрость и високи нравственни принципи. Тѣ сѫ: Биасъ, Хилонъ, Клеобулъ, Периандръ, Питтакъ, Солонъ и Талесъ. Тѣмъ се приписватъ следнитѣ изрѣчения записани въ Делфийскиѝ храмъ: „Повечето хора сѫ лоши“ (Биасъ); „Бѫди прѣдпазливъ“ (Хилонъ); „Наблюдавай внимателно“ (Клеобулъ); „Нищо обмисловай“ (Периандръ); „Избѣгвай удобното врѣме“ (Питтакъ); „Познай себе си“ (Солонъ); „Покачителството е причина скърби“ (Талесъ).

СЕДЕМЪ ЧУДЕСА НА СВѢТА [illegible] врѣме най-забѣлѣжителнитѣ [illegible] пирамиди: 2. [illegible] построенъ отъ [illegible] 3. Стѣнитѣ и висящитѣ градини на [illegible] 4. Гробътъ на [illegible] 5. [illegible] 6. [illegible] 7. [illegible]

дия; 6) Колосалната статуя на Артемизия въ Галикарнасъ; 7) Родоский колосъ — огромна бронзова статуя на Аполлона, която стои при входа на пристанището на г. Родосъ.

СЕНЕКА, 1) Риторъ отъ г. Кордуби (Кордова), род. въ 61 г. пр. Хр., съврѣменникъ на Августа и Тиберия. 2) Синъ му, Луций Анней Сенека, философъ роденъ въ Кардуба наскоро пр. Р. Хр., той още въ дѣтинството си билъ доведенъ въ Римъ. Той билъ преторъ 8 години, билъ на заточение и когато се върнѫлъ, станѫлъ въспитатель на бѫдѫщия императоръ Нерона. Когато Неронъ встѫпилъ на прѣстола въ 54 г. пр. Хр., Сенека билъ найблизкия му съвѣтникъ и успѣлъ да си спечели много пари. Като убилъ майка си Агриппина, Неронъ почнѫлъ да се утегчава отъ влиянието на Сенека, който билъ се отдалечилъ отъ общ. дѣятелность и се прѣдалъ на философията. Но това не му помогнѫло. Като завиждалъ на богатството му, Неронъ го обвинилъ въ участие въ заговора на Пизона, който искалъ да свали Нерона отъ прѣстола и го лишилъ отъ животъ. Сенека се придържалъ у учението на Стоицитѣ, нъ въ сѫщность билъ Епикуреецъ. Неговото учение за нравственостьта се сближава съ учението на християнството. До насъ сѫ стигнѫли нѣколко негови съчинения, между които знамѐнититѣ му писма къмъ Луцилия.

СЕННАХЕРИМЪ, гл. *Салманасаръ.*

СЕНОНИ, могѫщъ галлски народъ, който нападнѫлъ на Римъ въ 390 год. пр. Хр. Тѣ взели града, нъ биле разбити съвършенно отъ консула Долабелла въ 283 г. пр. Хр.

СЕРАПИСЪ, египетско божество, на което се покланяли отъ врѣмето на Птоломеитѣ. Той се считалъ за богъ на умрѣлитѣ души, който ималъ даръ да лѣкува.

СЕРВИЙ ТУЛИЙ, шестий римски царь 578—534 г. пр. Хр.

Той наредилъ повинноститѣ на гражданетѣ, въ зависимость отъ тѣхния имущественъ цензъ, построилъ много храмове и распространилъ Римъ на 7-тѣ бърда.

СЕРИФЪ, островъ на Егейско-Море, гдѣто, споредъ прѣданието израстнжлъ Персей.

СЕРТОРИЙ, полководецъ на Мария, който се присъединилъ къмъ него, когато той влѣзълъ въ Римъ. Най-забѣлѣжителнитѣ му подвиги биле въ Испания. Той се турилъ начело на Лузитанцитѣ, жители на Западна Испания и нѣколко години воювалъ съ Римъ, като се съпротивлявалъ по напрѣдъ на Метелла, а послѣ на Помпея, до като въ 72 год. пр. Хр. билъ убитъ отъ Перпена, подкупенъ отъ Помпея. Той удържалъ много побѣди надъ римлянетѣ и билъ единъ отъ великитѣ хора на врѣмето си.

СЕСТЪ, градъ въ Тракия, който се прославилъ съ любовьта на Леандра къмъ Херо *Гл. Леяндръ.*

СЕТИЯ, гр. въ Лациумъ, който се славѣлъ съ виното си, сега Сецца.

СЕЯНЪ, префектъ на прѣторианската гвардия въ Римъ въ врѣмето на Тиберия. Той ималъ голѣмо влияние надъ Тиберия и скроилъ планъ да вземе властьта въ ржцѣтѣ си. Той отровилъ Друза, сина на Тиберия, и, въ отсжтствието на Тиберия, явно взелъ да дѣйствува за постиганье на прѣстола и Тиберий го лишилъ отъ началството на гвардията и послѣ го убилъ въ 31 год. сл. Хр. Тѣлото му било хвърлено въ Тибъръ.

СИБАРИСЪ, гръцка колония въ Лукания, извѣстна по изнѣженностьта на своитѣ жители. Въ войната съ Кротонъ Сибарисъ билъ съвършенно разсипанъ въ 510 год. пр. Хр. Потомцитѣ на сибарититѣ основали гр. Турий, близо до първия градъ.

СИВИЛЛА, название на 10 пророчици, отъ които най-зна-

менитата се считала кумската Сивилла (която, по прѣданието, живѣла въ гр. Кумъ, въ южна Италия), съ която се съвѣтвалъ Еней, прѣди да се спустне въ подземния миръ. На тази Севилла сѫщо приписватъ пророчествата въ стихове, които Тарквиний Гордий намѣрилъ у една баба. Гръцкитѣ Сивилли се намирали въ тѣсна свързка съ бога на пророчествата Аполлона; има прѣдания и за Сивилла на други народи.

СИДОНИЙ, гл. *Аполлинарий.*

СИДОНЪ, единъ отъ най-значителнитѣ градове на стара Финикия.

СИЗИФЪ, синъ на Еола и царь на Коринтъ, забѣлѣжителенъ по своята скѫпость и коварство. Въ подземния свѣтъ билъ наказанъ да изкачва на върха на една планина една мраморна плоча, която отъ ново се търкаляла на доло и той трѣбвало вѣчно да ѭ качва.

СИКИОНЪ, градъ на с. и. Пелопонезъ, който се слави като единъ отъ центроветѣ на гръцкото искуство и родина на художника Апелеса.

СИЛЕНЪ, въспиталель на Диониса и неговъ постояненъ спѫтникъ. Той е старъ Сатиръ, веселъ, обикновенно пиянъ, келявъ. Кога съпровождалъ Диониса, той обикновенно ѣздѣлъ на осле или се подпиралъ на сатиритѣ, тъй като не вѣрвалъ своитѣ ноги. Той обладавалъ пророчески дарь и прѣдсказвалъ бѫдѫщето, когато го обвивали съ гирлянди цвѣтове.

СИЛВАНЪ, латинско горско божество, а заедно съ това покровитель на растенията. Името на Силвана било сѫщо прѣзиме на Марса, който въ старо врѣме се считалъ за покровитель на стадата и растителностьта.

СИМЕОНЪ ВЕЛИКИЙ, бълг. царь (888—927 г.), третий синъ на Бориса. Той свършилъ образованието си въ Царградъ, въ Магноурската школа, гдѣто билъ пратенъ на

8 год. възрасть. Още младъ, той изучилъ Демостена и Аристотеля. Той билъ разсѫдливъ, умѣнъ и благодѣтеленъ человѣкъ. Съ своята учености и воинственъ духъ той довелъ българската народность до върха на славата му. Той се скаралъ съ византийцитѣ по търговски причини, разбилъ ги и ги принудилъ да му плащатъ данъкъ. — Слѣдъ това той подигналъ българската литература до най-висока степень на развитието ѝ. Епохата на неговото царуванье се нарича „златенъ вѣкъ за България". Столицата му билъ гр. Преславъ. Въ 912 год. се въцарилъ малолѣтний Константинъ Багрянородний. Опекунътъ му Александръ осѫрбилъ Симеоновитѣ братеничци, слѣдствие на което въ 913 г. Симеонъ съ силна войска обсадилъ Цариградъ. Той ималъ намѣрение да стане византийски императоръ, но не успѣлъ, защото брачний съюзъ, свързанъ между Симеоновата дъщеря и Константина Багрянородний, билъ разваленъ отъ майка му. Симеонъ тогава пакъ нападналъ на Византия. Една часть отъ войската му стояла на Дарданелитѣ, а друга минала термопилитѣ и се настанила въ Фокида и Беотия, слѣдъ туй покорилъ Сърбия. Въ неговото врѣме българското царство достигнало до много голѣми размѣри, то достигало отъ Цариградъ до Дунава и отъ Черно до Адриатическо море! —

СИМОНИДЪ, знаменитъ гръцки лирически поетъ, родомъ отъ Кеосъ, род. въ 559 год. пр. Хр., а умрѣлъ въ 469 год. Въ Атина отнесъ побѣда надъ Есхила, като съчинилъ елегия въ честь на падналитѣ при Маратонъ. По-послѣ той живѣлъ при двора на Хиерона въ Сиракуза, гдѣто и умрѣлъ. Симонидъ билъ съвременникъ на Пиндара и оставилъ множество лирически стихотворения, които се отличаватъ съ своята забѣлѣжителна художественность. До насъ сѫ дошле само мал-

ка часть отъ неговитѣ съчинения и то повечето въ откѫсляци.

СИНОПА, гръцка колония на брѣга на Черно-Море въ Пафлагония, родина и резиденция на Митридата Велики, а сѫщо — и на философа-циника Диогена.

СИПИЛЪ, планинска верига въ Лидия.

СИРАКУЗИ, най-голѣмия и цвѣтущия градъ въ Сицилия, расположенъ на Источния брѣгъ на острова. Той билъ основанъ въ 735 год. отъ Дорянетѣ. Тукъ билъ тиранъ Хиеронъ въ началото на V в. пр. Хр. Въ 413 год. пр. Хр. Атинянетѣ безуспѣшно обсаждали Сиракуза. Въ 212 г. римската армия двѣ години обсаждала Сиракуза подъ прѣдводителството на Марцелла. Марцеллъ прѣвзелъ града, който послѣ станѫлъ незначителенъ градъ въ Сицилия.

СИРЕНИ, морски моми, които прѣвличали съ своето пѣнье мореплавателитѣ съ цѣль да ги погубѭтъ. Тѣ биле три и, споредъ прѣданието, живѣли близо до Сцилла. Одисей за да се избави заповѣдалъ да го прѣвържѫтъ у мачтата на кораба, а на другаритѣ си залѣпилъ ушитѣ съ восъкъ. Тѣхъ обикновенно ги изображавали съ женско тѣло, а съ птичи крака.

СИРИНКСЪ, Наяда, която била прислѣдвана отъ Пана, обърнѫта въ тръстика, отъ която Панъ си изрѣзалъ пастирската свирка, която въ Гърция се наричала Сиринксъ.

СИРИЯ, страна въ Западна Азия, която се простира по брѣговетѣ на Срѣдиземно Море, между Мала-Азия и Египетъ. Сирия въ широката смисъль заключава въ себе си Ассирия и Месопотамия, Палестиня и др. а въ тѣсната смисъль, означава страна, обиколена отъ Палестиня, Финикия, Срѣдиземното Море, Кападокия, Месопотамия и Аравия. Въ 64 год. пр. Хр. Помпей ѭ присъединилъ къмъ Римското царство, като римска провинция.

СИРОСЪ, единъ отъ Цикладскитѣ о-ви на Егейско Море, сега Сира.

СИФАКСЪ, гл. *Софонисба.* —

СИХЕЙ, гл. *Дидона и Пигмалионъ.*

СКАМАНДРИЙ, прозвище на Хекторова синъ Астианакса, отъ р. Скамандра.

СКАМАНДРЪ, рѣка близо до Троя, която играе видна роль въ троянската война.

СКИРОНЪ, Атински разбойникъ, убитъ отъ Тезея. Той принуждавалъ ограбенитѣ да му миятъ нозѣтѣ, слѣдъ което ги блъскалъ въ морето, гдѣто тѣ ставали плячка на костенуркитѣ, които живѣли въ подножието на канаритѣ.

СКИРОСЪ, островъ на Егейско море, близо до Евбея. Споредъ прѣданието тука Тетида крила сина си Ахилеса въ жѣнски дрѣхи, за да го избави отъ прѣдсказаната му смърть при Троя.

СКИТИЯ, старо название на Ю.-И. часть на Европа. Въ старо врѣме тази страна била населена съ скитнически народи, твърдѣ воинственни, които се славѣли съ искуството си да стрѣлятъ съ лякъ.

СКОПАСЪ, гръцки скулпторъ на о-въ Паросъ, който живѣлъ въ около 380 год. пр. Р. Хр. Той направилъ нѣколко барелефи на Галикарнасския Мавзолей. Най-знаменитото му произведение е группата, която изображава поднасяньето на Ахиллеса искованото отъ Ефеста оръжие. Твърдѣ е възможно, да е негова и группата Ниоба, съ нейнитѣ дѣца, макаръ нѣкои да ѝ приписватъ на Праксителя.

СМЕРДИСЪ, братъ на Камбиза убитъ отъ него отъ завистъ. Въ врѣме на прѣбиванието на Камбиза въ Египетъ, нѣкой си магъ (жрецъ), който приличалъ на Смерди-

са, заелъ прѣстола; той билъ нарѣченъ Лъжесмердисъ и билъ убитъ отъ персийскитѣ велможи.

СМИТЕЙ, прозвище на Аполлона.

СМИРНА, цвѣтущъ градъ въ Мала-Азия на брѣга на Лидия, единъ отъ Ионийскитѣ градове. Смирна се считала за мѣсторождение на Хомира.

СОЗИГЕНЪ, астрономъ, който помагалъ на Юлия Цезаря при исправяньето календаря въ 46 год. пр. Хр.

СОКРАТЪ, великъ атински философъ, род. въ 469 год. пр. Хр. Той билъ синъ на ваятеля Софрониска и на акушерката Фенарета. На младитѣ си години той успѣшно се занимавалъ съ занаята на баща си. Сократъ билъ грозенъ и, споредъ Зопира приличалъ на стария Сатиръ, Силена. — Но по телосложение той билъ силенъ и здравъ и се отличавалъ съ голѣмата си каленость. Живота му е малко извѣстенъ. По-голѣмата часть отъ времето си употрѣбявалъ за обучение на своитѣ съграждане, като се мѫчелъ да помогне за нравственното усъвършенствуванье на хората, а особенно ратувалъ противъ лъжливото знание и разбиранье на нѣщата. Той училъ народа по улицитѣ, площадитѣ и обикновенно захващалъ отъ най-малкитѣ работи. Откровенностьта на Сократа и осѫжданьето на съврѣменницитѣ му спечелили много врагове, които го обвинили въ развращение на младежитѣ и въ отричанье отъ държавната религия. Главния обвинитель на Сократа билъ богатия и влиятелния демократъ Анитъ. Сократъ произнесълъ прѣдъ сѫда защитителна рѣчь, която е запазилъ Платонъ. Той билъ осѫденъ на смърть и мѫжественно испилъ поднесената му отрова въ 399 год. пр. Хр., като отказалъ да побѣгне, когато другаритѣ му го улеснили въ това. Сократъ билъ най-идеалния человѣкъ. Неговитѣ съчинения не се запазени, нъ сѫ достигнѫли до насъ откъслеци, записани отъ Платона

и отъ части отъ Ксенефонта. Жена му, Ксантипа, имала крайно неприятенъ характеръ, но никога не могла да го искара изъ търпѣние. —

СОЛОНЪ, знаменитъ атински законодатель, единъ отъ седемьтѣ гръцки мѫдреци, роденъ въ 638 год. пр. Хр. Още на младость той проявилъ поетически дарби. Той стѫпилъ на политическото поприще по случай отказа на Атинянетѣ отъ всѣкакви притенции за о-въ Саламинъ, който билъ прѣвзетъ отъ мегарийцитѣ. Солонъ ги подбутнѫлъ къмъ война съ мегарийцитѣ и се турилъ на чело на войската. Войната се свършила въ полза на атинянетѣ. Послѣ Солонъ се заловилъ да напише закони, до това врѣме въ Атина нѣмало писани закони, освѣнъ законитѣ на Дракона (кървавитѣ закони). Той прѣдприелъ много благодѣтелни прѣдприятия; законитѣ му биле написани на дъски и поставени въ Акрополисъ. Тѣ послужили за основа на бѫдѫщата Атинска конституция. Като взелъ обѣщание отъ атинянитѣ, че ще пазѣтъ законитѣ му 10 години, той тръгнѫлъ да пѫтува. Той посѣтилъ Египетъ, Лидия, гдѣто произлѣзло знаменитото му свиждание съ Креза. Въ отсѫтствието на Солона атинянетѣ не одържали своето обѣщание; въ врѣме на възникнѫлитѣ смутове върховната власть заелъ Пизистратъ. Въпрочемъ тиранина Пизистратъ се отнесълъ къмъ Солона съ голѣмо уважение и често се рѫководѣлъ отъ неговитѣ съвѣти. Солонъ умрѣлъ въ около 558 г. пр. Хр. на 80 год. възрасть.

САРАКТА, висока планина въ Етрурия, на високитѣ върхове на която се намиралъ храма на Аполлона.

СОФОКЪЛЪ, вторий по врѣме отъ тримата велики атински трагици; роденъ въ Колона, близо до Атина въ 495 г. пр. Хр. Той билъ 30 год. по-младъ отъ Есхила и 15 години по-старъ отъ Еврипида. Двадесеть и петь

години на редъ той одържалъ побѣда надъ Есхила на праздника на Диониса, слѣдъ което Есхилъ се отдалечилъ въ Сицилия; но въ 441 год. пр. Хр. Софокълъ самъ билъ побѣденъ отъ Еврипида. Той умрѣлъ въ 406 год. пр. Хр. Отъ неговитѣ 130 трагедии до насъ сѫ достигнѫли само 7, които се считатъ за най-съвършенни гръцки пиеси.

СОФОНИСБА, красива дъщеря на Асдрубала, картагенски полководецъ. Тя била сгодена за Масинисса, а послѣ баща ѝ ѭ далъ на Сифакса, царя на Западна Нумидия, който билъ съперникъ на Масинисса. Но Масинисса разбилъ Сифакса и се оженилъ за Софонисба. Като се боялъ отъ влиянието ѝ върху Масинисса, Сципионъ ѭ поискалъ. Тогава Масинисса, за да ѭ не даде въ рѫцѣтѣ на римлянетѣ, далъ ѝ чаша отрова.

СПАРТА, наричана сѫщо Лакедемонъ, гл. градъ на Лакония, основанъ, споредъ прѣданието, отъ Лакедемона, сина на Зевса и Спарта, дъщерята на Еврота. Спартанцитѣ биле извѣстни по своята храбрость и по кратката си (лаконическа) рѣчь. Въ 221 г. Спарта подпаднѫла подъ властьта на Римъ.

СПАРТАКЪ, Тракиецъ, който отъ началото билъ разбойникъ, послѣ паднѫлъ робъ и станѫлъ гладиаторъ въ Капуа въ Италия. Той, съ 80 другари побѣгнѫлъ отъ гладиаторската школа въ 73 г. пр. Хр. Къмъ него се присъединили и други гладиатори роби, които подигнѫли възстание на чело съ Спартака. — Римската армия пратена противъ мятежницитѣ била разбита. Нови тълпи бѣглеци се стекли при Спартака, тъй щото армията му достигнала до 200,000. Той едно слѣдъ друго нанисалъ поражение на римскитѣ консули, до като самъ билъ разбитъ отъ Красса въ 71 год. Спартакъ загинѫлъ въ тази битка, а остатъка отъ войската му била истребена отъ Помпея.

СПЕВЗИППЪ, братовчедъ на философа Платона и неговъ приемникъ въ Академията. —

СТАБИЙ, градъ, близо до Помпей, който сѫщо загинѫлъ въ врѣме на изригваньето на Везувий, 79 г. сл. Хр.

СТАГИРЪ или СТАГИРА, градъ въ Македония, родно мѣсто на философа Аристотеля, който поради това нѣкой пѫть се нарича Стагеритъ.

СТЕНТОРЪ, гръкъ, който участвувалъ въ троянската война и ималъ такъвъ силенъ гласъ, че викалъ колкото 50 души на веднѫжъ.

СТИКСЪ, води въ Аркадия, които, по убѣждението на старитѣ гърци, разяждали всичко, освѣнъ конскитѣ копита. По тази причина съ това име наричали главната рѣка въ подземното царство, която 7 пѫти опасвала Ада. Боговетѣ се кълнѣли въ Стикса и тази клѣтва била най-свѣщенна.

СТИЛИХОНЪ, по происхождение вандалъ, който служилъ при императора Теодосия Великий въ римската войска, а послѣ станѫлъ рѫководитель на сина му Хонория. Той съ въсторгъ воювалъ съ царя Алариха остготски. Въ 408 год. Стилихонъ билъ убитъ по заповѣдь на Онория. Той билъ прочутъ държавенъ мѫжъ и полководецъ.

СТИМФАЛЪ, градъ въ Аркадия, гдѣто, споредъ прѣданието, Херкулесъ убилъ Стимфалскитѣ птици. Гл. Херкулесъ.

СТОРѪКИТѢ ИСПОЛИНИ, гл. *Егеонъ*.

СТРАБОНЪ, забѣлѣжителенъ географъ, роденъ въ Понтъ, въ 54 год. пр. Хр. Разцъвтѣваньето на неговата дѣятелность се отнася къмъ царуваньето на Августа и къмъ началото на царуваньето на Тиберия. Неговата география е дошла напълно до насъ и служи за до-

бъръ источникъ за изучванье географията на древния миръ. Той умрѣлъ въ 24 год. сл. Хр.

СТРАТОНЪ, философъ Перепатетикъ, който се занимавалъ главно съ естественнитѣ науки; той билъ учитель на Птоломея Филаделфа и работилъ въ 288 г. пр. Хр.

СТРИМОНЪ (Струма), рѣка на границата между Македония и Тракия. На нея билъ разположенъ гр. Амфиполисъ.

СУЗА, зимната резиденция на старитѣ персийски царье.

СУЛЛА, нарѣченъ щастливъ, роденъ въ 138 год. прѣди Хр. Още младъ той проявилъ наклонность къмъ литературата и искуствата, които обладавалъ прѣзъ живота си. Той служилъ подъ началството на Мария въ Африка и се отличилъ въ похода противъ Кимвритѣ и Тевтонитѣ. Марий почнжлъ да му завижда и Сулла прѣминжлъ подъ началството на проконсула Катула въ 102 г. пр. Хр. Сулла живѣлъ спокойно въ Римъ нѣколко години, до като въ 92 год. нанесълъ побѣда на Митридата, който билъ заелъ прѣстола на Кападокийский царь Ариобарзана. Успѣха на Сулла станжлъ причина за по-голѣма завистъ отъ страна на Мария, който му станжлъ смъртенъ врагъ. Но кога възстанжли Самнитянетѣ съ цѣль да си повърнжтъ независимостьта, Марий и Сулла дѣйствували заедно противъ тѣхъ. Въ 88 год. Сулла билъ избранъ консулъ и прѣдводитель на войската противъ Митридата. Като се върнжлъ въ Римъ, партията на Мария била на власть. Привърженицитѣ на Мария срѣщнжли Сулла въ Брандизиумъ въ 81 год., но Сулла ги разбилъ и мнозина подкупилъ. Въ 82 год. той побѣдилъ Самнитянетѣ и Луканцитѣ, разбилъ синътъ на Мария при стѣнитѣ на Римъ и избилъ всичкитѣ плѣнени противници. Слѣдъ това Сулла станжлъ римски владѣтель и се почнжли проскрипциитѣ, чрѣзъ които жестоко била истрѣбена партията на Мария. Самъ Марий се самоубилъ по-рано. Слѣдъ 2 г.

Сулла се оттеглилъ въ своитѣ владѣния въ Путеола и прѣкаралъ живота си въ литературна дѣятелность и чувственни удоволствия. Умрѣлъ въ 78 г., като ускорилъ смъртьта си съ распустнѫтия си животъ.

СУЛМОНЪ сабинянски градъ, родно мѣсто на поета Овидия.

СФИНКСЪ, женско чудовище, което има крилато тѣло на лъвица, а образъ и гърди женски. То стояло при гр. Тива и убивало всѣкого, който неможалъ да му разгатае гатанката: „Кой ходи утринъ на 4 крака, по пладнѣ на 2, а вечерь на 3“. Едипъ разгаталъ гатанката, слѣдъ което чудовището се хвърлило отъ скалата. За избавлението си тиванцитѣ направили Едипа свой царь. Думата Сфинксъ значи „Душителка“. Гръцкия Сфинксъ е заимствованъ отъ Египетъ, който билъ безъ крила и се турялъ при входоветѣ на храмоветѣ.

СЦЕВОЛА МУЦИЙ, римски герой, който проникнѫлъ въ лагера на царя Порсена съ цѣль да го убие. По погрѣшка той убилъ секретаря на Порсена. Порсена искалъ да го изгори живъ, но Сцевола за да му докаже, че не се бои отъ това, турилъ си дѣсната рѫка на огъня, безъ да издаде нѣкакъвъ звукъ. Порсена се оплашилъ отъ това мѫжество и отстѫпилъ отъ Римъ.

СЦИЛЛА, висока скала, която се издава въ морето между Италия и Сицилия; въ пещеритѣ на тази скала, както расправя Хомеръ, живѣла Сцилла, страшно чудовище съ шесть глави на дълги шии, съ по три реда зѫби въ всѣка уста, съ 12 ноги, което лаело, като куче. Срѣщу Сцилла живѣло чудовището Харидба. Прохода между Сцилла и Харидба билъ много тѣсенъ и опасенъ и твърдѣ мѫчно било за мореплавателитѣ да минѫтъ далечь отъ Сцилла, безъ да налѣтѭтъ на Харидба. Тѣзи двѣ чудовища не сѫ друго нищо, освѣнь двойната опастность за мореплавателитѣ прѣзъ сицилийския протокъ, които лесно можели да се ударѭтъ

у подводнитѣ каманье, или да загинѫтъ въ водовъртежа.

СЦИПИОНЪ, 1) Публий, Корнелий Сципионъ Африканский Старий, род. въ 234 г. пр. Хр., единъ отъ най-великитѣ хора на древния Римъ. Той се сражавалъ въ знаменитата битка при Канна, гдѣто римлянетѣ биле разбити отъ Аннибала (216 г.). Въ 210 год. билъ назначенъ началникъ на римската войска противъ картагенянетѣ въ Испания. Първия му подвигъ билъ прѣвзиманьето на новия Картагенъ. Въ три години той съвършенно изгонилъ Картагенянетѣ отъ Испания. Слѣдъ връщаньето си той билъ избранъ консулъ, макаръ и да е ималъ само 30 год. Въ 204 год. той прѣминѫлъ въ Африка и нанесълъ побѣда на Картагенянетѣ и на съѫзника имъ Сифакса; Картагенянетѣ повикали Аннибала, но Сципионъ го разбилъ съвършенно при гр. Зама въ 202 г. и Картагенянетѣ се прѣнудили да искатъ миръ. Сципионъ се върнѫлъ съ триумфъ въ Италия и добилъ името Африканский. Съ битката при Зама — една отъ най-знаменититѣ битки въобще — се свършила втората пуническа война. 2) Публий Корнелий Сципионъ Емилианъ Африканский младий синъ на Емилия Павла, осиновеника на Сципиона Старий. Род. около 185 год. пр. Хр. Той се отличавалъ съ склонность къмъ литературата и билъ въ сношение съ найвиднитѣ писатели въ неговото време. Приятелството му съ Лилия Цицеронъ обезсмъртилъ въ своето съчинение „за приятелството“. Когато се почнѫла втората пуническа война, Сципионъ отишелъ въ Африка и тамъ се отличилъ, както съ личната си храбрость, тъй и съ военния си талантъ. Слѣдъ връщаньето си въ Римъ, той билъ избранъ консулъ и назначенъ за началникъ на Африканскитѣ войски. Той нападнѫлъ Картагенъ и, въпрѣки голѣмото съпротивление и геройската защита

на жителитѣ му, прѣвзелъ го въ 146 г. пр. Хр. Въ Римъ го приели съ голѣми почести. Съ взиманьето на Картагенъ се свършила третята пуническа война. Сципионъ младий умрѣлъ въ 129 г. пр. Хр. Той билъ забѣлѣжителенъ ораторъ и познавачь на гръцката литература и подобно Катона се отличавалъ съ добродѣтелитѣ на римски гражданинъ.

СХЕРИЯ, островъ на феакитѣ у Омера, по мнѣнието на нѣкои, сегашний о-въ Корфу.

Т.

ТАВРИ, стари жители на кримский полуостровъ, които, споредъ прѣданието, принасяли жертва всичкитѣ чуждоземци, които отивали при тѣхъ (гл. *Орестъ*), Кримъ въ старо врѣме носѣлъ названието Херсонесъ Таврический.

ТАЗОСЪ, островъ на Егейско Море, близо до брѣга на Тракия.

ТАЛЕСЪ, единъ отъ седемьтѣ гръцки мѫдреци роденъ въ Милетъ, живѣлъ между 639—546 г. пр. Хр. Него го наричатъ първий гръцки философъ. За причина на всичко сѫществуваще Талесъ признавалъ водата. Той билъ основатель на Астрономията у гърцитѣ и, както казватъ, прѣдсказвалъ слънчевото затъмнѣние. Нему се приписвва сѫщо откриваньето на електричеството, происходяще отъ триение.

ТАЛИЯ, 1) Муза на веселата селска поезия и на комедията. Тя се изображавала съ комическа маска на главата си. Гл. *Музи*. 2) Една отъ Харититѣ. Гл. Харити.

ТАМАРЪ, сестра на Шишмана III.

ТАМЕЗИСЪ, старо название на р. Темза.

ТАНАИСЪ, старо название на р. *Донъ*.

ТАНТАЛЪ, синъ на Зевса и на Плуто, богинята на богатството, баща на Пелопса и Ниоба. Той издалъ повѣренитѣ му отъ Зевса тайни и раздробилъ сина си Пелопса, съ когото гостилъ боговетѣ, поради което той билъ подвъргнѫтъ на страшно наказание въ подземния миръ. Той билъ потопенъ до шия въ водата, а надъ него висѣли плодове, при което постоянно го мѫчела жажда и гладъ, нъ щомъ се наведѣлъ да пие вода, или посѣгнѣлъ на плодоветѣ, водата се спускала надоло, а плодоветѣ се подигали нагорѣ, като го дразнѣли. Освѣнъ това, надъ него висѣла огромна скала, която го заплашвала да го смаже всѣка минута. Въ видъ на Танталовци или Пелопидовци, господствовали дивитѣ страсти.

ТАРЕНТЪ, гръцки градъ въ южна Италия, покоренъ отъ римлянетѣ въ 272 год. пр. Хр.

ТАРКВИНИИ, старъ градъ въ Етрурия, единъ отъ 12-тѣ етрурски градове.

ТАРКВИНИЙ, Луций Тарквиний Прискъ първоначалното му име било Локумонъ. Той, споредъ прѣданието, билъ синъ на бѣглеца отъ Коринтъ, Демарата, и се родилъ въ гр. Тарквиний въ Етрурия. Лукомонъ наслѣдилъ богатството на баща си, оженилъ се за Танаквила и се прѣселилъ въ Римъ, гдѣто почнѫлъ да се нарича Тарквиний. Анкъ Марций, римски царь, го назначилъ опекунъ на дѣцата си. Подиръ смъртьта на Анкъ Марция Тарквиний успѣлъ да привлече на своя страна Сената и народа и станѫлъ царь (616 г. пр. Хр.). Царуваньето му, което се продължавало до 578 г., се отличавало съ много военни прѣдприятия и много постройки въ мирното врѣме. Той билъ убитъ отъ синоветѣ на Анкъ Марция. Него го наслѣдилъ Сервий Тулий. 2) Тарквиний Луций Гордий, седмий римски императоръ и послѣденъ отъ царьетѣ, които подигнѫли мо-

гжществото на Римъ. Той покорилъ волскитѣ и взелъ града имъ Габия. Синъ му Секстъ оскърбилъ Лукреция, жената на Коллатина. Брутъ громко заявилъ за това прѣстжпление прѣдъ народа и Тарквиний за едно съ синоветѣ си билъ изгоненъ отъ Римъ. Той се надѣвалъ да си върне прѣстола и поради това влѣзълъ въ съюзъ съ Етрурский царь Порсена и съ Латинцитѣ. Между латинитѣ и римлянетѣ произлѣзла битка при Регилското езеро въ 496 г., въ която римлянетѣ, при съдѣйствието на Кастора и Поллукса, одържели блѣстяща побѣда.

ТАРПЕЯ, дъщеря на Спурия Тарпея, обвинена отъ Ромула заедно съ баща ѝ въ измѣна, въ врѣме на войната съ сабинянетѣ. Бащата и дъщерята биле хвърлени отъ капитолийската скала, която отъ тогава се нарекла Тарпейска скала. По-послѣ отъ тази скала хвърляли прѣстжпницитѣ.

ТАРРАКОНЪ, старо название на испанский градъ Таррагона.

ТАРРАЦИНА, гл. *Аиксуръ*.

ТАРСЪ, глав. град. на Киликия, родно мѣсто на апостола Павла.

ТАРТАРЪ, мѣсто на мжки въ подземния свѣтъ. Омеръ нарича Тартаръ мѣстото, гдѣто биле заключени титанитѣ, вънъ отъ ада. Подземния тартаръ обозначавалъ подземния миръ въобще.

ТАЦИТЪ, знаменитъ римски историкъ, роденъ въ 60 год. сл. Р. Хр. Него го покровителствували императоритѣ Веспасианъ, Титъ, Домицианъ, Нерва и Трайанъ. Той билъ ожененъ за дъщерята на Агрикола, знаменития британски управитель, и билъ другарь на Плиния Младий. Тацитъ умрѣлъ въ 117 год. сл. Хр.; отъ неговитѣ съчинения до насъ сж дошле неговата „История“ (непълна), „Анали и животописанието на Агрикола“.

Тацитъ справедливо се счита за единъ отъ най-великитѣ историци. Съчиненията му сѫ написани съ силенъ, блѣстящъ, художественъ езикъ, който прави много силно впечатление, защото е проникнѫтъ отъ високо-нравственния духъ на автора.

ТАЦИЙ ТИТЪ, сабински царь, съврѣменникъ на Ромула.

ТЕВКЪРЪ, братъ на Аякса Теламонида, най-искустния стрѣлецъ подъ Троя. 2) Митически първи Троянски царь, поради което троянцитѣ нѣкой пѫть се наричали тевкри.

ТЕВТОНИ, могѫщъ германски народъ, разбитъ отъ Мария.

ТЕЗЕЙ, великъ атински митически герой, синъ на атинский царь Егея и Етра. Въ младостьта си той направилъ много геройски подвизи, убилъ много чудовища и страшни разбойници. Когато критский царь Миносъ поискалъ трети пѫть опрѣдѣленитѣ като данъкъ 7 момчета и 7 момичета, които атинянетѣ плащали прѣзъ 9 г. за убийството на Андрогея, Тезей поискалъ самъ да отиде въ числото на жертвитѣ, за да убие Минотавъра. Тезей убилъ Минотавра и се върнѫлъ обратно съ Ариадна, която загубилъ на о-въ Наксосъ (гл. Ариадна). Като приближилъ брѣга на Атика, той забравилъ да промѣни черния флагъ на кораба съ бѣлъ, което било уговоренъ знакъ за неговото избавление, и баща му, като видѣлъ това, помислилъ, че синъ му е загинѫлъ и се хвърлилъ въ морето, гдѣто загинѫлъ. (Гл. *Егей*). Тезей станѫлъ атински царь, взелъ участие въ Аргонавтския походъ и въ Каледонский ловъ. Приятелството му съ Пиритоя станѫло пословично: разказватъ, че Тезей послѣдвалъ Пиритоя и въ подземния миръ, отъ гдѣто се отдалечилъ въ о въ Скиросъ, гдѣто вѣроломно билъ хвърленъ отъ една скала отъ Ликомеда. Споредъ прѣданието, при Тезея Атина станѫла центъръ на Аттическитѣ общини. Тезей участвувалъ въ похо-

да на Херкулеса противъ амазонкитѣ, съ хитрость отвлѣкълъ царицата имъ Антиопа и слѣдъ смъртьта ѝ се оженилъ за Федра. Атинянетѣ го считали свой герой и слѣдъ смъртъта му въздигнѫли му храмъ.

ТЕЛАМОНЪ, синъ на Еака и братъ на Пелея. Той билъ Саламински царь и баща на Аякса Теламонида и на славния стрѣлецъ Тевкра. Той взелъ участие въ Аргонавтский походъ и въ Калидонский ловъ.

ТЕЛЕГОНЪ, синъ на Одисея и Церцея. Той случайно убилъ баща си (гл. Одисей).

ТЕЛЕРИГЪ, гл. *Церигъ*.

ТЕЛЕФЪ, мизийски царь, синъ на Херкулеса. Той билъ ожененъ за Лаодокия, дъщерята на Приама. Ахиллесъ го ранилъ съ копие, нъ той билъ излѣкуванъ отъ опилкитѣ на това копие.

ТЕЛЕЦЪ, български царь (760—763 г.) отъ фамилията *Угаинъ*. Той наслѣдилъ прѣстола слѣдъ прѣкѫсваньето на династията Дуло. Той билъ разбитъ отъ императора Константина и на връщанье билъ убитъ отъ разсърденитѣ си поданници.

ТЕЛЛУРА, римска богиня на земята, която съответствувала съ мѫжкото божество *Теллумонъ*.

ТЕМИДА, дъщеря на Урана и Хея, богиня на правото, законния редъ и на прѣдсказанията, майка на Гора, Мойра отъ Зевса. Тя се изображавала съ рогътъ на изобилието и съ везни.

ТЕМИСТОКЪЛЪ, знаменитъ атински държавенъ мѫжъ и полководецъ, роденъ въ около 514 г. пр. Хр. Той се турилъ на чело на демократическата партия въ Атина, и тъй като тази партия надвила, то вожда ѝ Аристидъ билъ изгоненъ отъ Атина съ остракизъмъ. Когато Ксерксъ нападнѫ Гърция, Темистокълъ билъ назначенъ началникъ на флотата и одържалъ блѣстяща

побѣда надъ перситѣ при о въ Саламинъ въ 480 г. пр. Хр., слѣдъ което гърцитѣ го нарекли спаситель на отечеството. Послѣ го обвинили въ прѣданность на перситѣ и го изгонили съ остракизъмъ. Слѣдъ това той наистина влѣзълъ въ прѣговори съ перситѣ, нъ умрѣлъ въ 449 г.

ТЕМПЕЙСКА ДОЛИНА, живописна долина въ Тесалия, между Олимпъ и Осса, по която протича р. Пеней.

ТЕНЕДОСЪ, малъкъ о-въ на Егейско Море, близо до брѣговетѣ на Троада.

ТЕОДОРИХЪ ВЕЛИКИЙ, остъ-готски царь. Слѣдъ смъртьта на Атилла, хунски царь, Остъ-готитѣ, които биле подъ властьта на хунитѣ, се освободили и често нападали на ист. римска империя. Источно-римский императоръ, за да се освободи отъ Остъ-готитѣ, тържественно имъ обѣщалъ Италия. Остъ-готский краль, Теодорихъ Велики, дигнжлъ Остъ-готитѣ съ всичкитѣ жени и дѣца и ги прѣселилъ въ Италия. Одоакъръ, краля на Италия, излѣзълъ на срѣща му, нъ билъ разбитъ и Теодорихъ основалъ Остготското царство, което траяло до смъртьта му.

ТЕОДОСИЙ ВЕЛИКИЙ, римски императоръ 379—395 г. сл. Хр, при когото се оничтожило езичеството и при когото римската империя се раздѣлила на Источна и Западна.

ТЕОКРИТЪ, поетъ, родомъ отъ Сиракуза, живѣлъ въ около 250 год. пр. Хр. Той посѣтилъ Александрия, гдѣто се ползувалъ съ покровителството на Птоломея Филаделфа. Като се върнжлъ въ Сиракуза, той написалъ своитѣ знаменити идилии или картинки отъ пастирский животъ и други стихотворения отъ буколически характеръ.

ТЕРВЕЛЪ, бълг. царь, приемникъ на Аспаруха 700—720 г. Юстиниянъ II билъ сваленъ отъ прѣстола и откаранъ

въ Кръмъ. Той избѣгалъ отъ тамъ на лодка въ устията на Дунава, гдѣто билъ радостно приетъ отъ българетѣ. Тервелъ съ сила го възстановилъ на прѣстола и добилъ голѣми дарове и титлата Цезарь (705). Неблагодарний Юстинианъ II обявилъ война на българетѣ, нъ билъ побѣденъ (въ 707 г.) при Анхиало на морский брѣгъ. Въ 717 год. арабитѣ обсадили Цариградъ, Тервелъ нападнжлъ на обсадителитѣ и избавилъ градътъ отъ явна погибель. Въ 719 год. Тервелъ искалъ пакъ да въсцари испждения Юстиниана, нъ хитрия Лъвъ Исаврянинъ развалилъ плана му.

ТЕРЕЙ, тракийски царь, синъ на Арея, съпругъ на Прокна, отъ която ималъ синъ Итиса. Като скрилъ женидбата си съ Прокна, той се оженилъ за сестра ѝ Филомела. Когато истината се открила, Прокна убила Итиса и нахранила съ него Терея, а послѣ побѣгнжла заедно съ Филомела. По молбата на сестритѣ ѝ Прокна била обърнжта на лястовичка, Филомела на славей, а Терей на ястребъ.

ТЕМОДОНТЪ, рѣка въ Понтъ, на която, по прѣданието, живѣли Амазонкитѣ.

ТЕРПСИХОРА, муза на танцоветѣ, съ лира въ ржка, гл. *Музи*.

ТЕРМОПИЛИ, тѣсенъ проходъ между Тесалия и Локрида, между планината Ета и морето. Тукъ загинжлъ Леонидъ, гл. *Леонидъ*. Това име значи „горещи врата“, което е произлѣзло отъ това, че тамъ се намиратъ горещи извори съ сѣрна вода.

ТЕРЕНЦИЙ АФЕРЪ, знаменитъ римски комически писатель, род. въ Картагенъ въ 195 г. пр. Хр. Отъ началото той билъ робъ у сенатора Лукана, който му далъ прѣкрасно образование и послѣ го освободилъ. Споредъ тогавашний обичай, Теренций взелъ името на своя господарь. Първата му пиеса „Андрия“ имала голѣмъ

успѣхъ. Той скоро станѫлъ другарь на Лилия и Сципиона Младий. Като проживѣлъ нѣколко години въ Римъ, той отишелъ въ Гърция, отъ гдѣто не се върнѫлъ вече. Той умрѣлъ въ 159 г. пр. Хр. на 35 год. отъ рожденето си. До насъ сѫ достигнѫли 6 негови комедии, които се отличаватъ съ чистотата на латинския си езикъ, макарь съдържанието имъ да е отчасти заето отъ гръцката литература.

ТЕРЕНЦИЙ ВАРОНЪ, *вж. Варонъ.*

ТЕРМНЪ, римско божество на границитѣ, по-рано богъ на синоритѣ и пограничнитѣ камънье. Храма му билъ построенъ отъ царя Нума и въ негова честь се празднувалъ празника Терминалии.

ТЕРПАНДРЪ, музикантъ, поетъ, който живѣлъ прѣимущественно въ Спарта. Той се счита творецъ на гръцката музика и билъ изобрѣтатель на седмострунната китара.

ТЕРСИТЪ, гръкъ, който се билъ подъ Троя и който се прославилъ по своето безобразие и страшливость. Той билъ убитъ отъ Ахилеса.

ТЕСПИЯ, старъ градъ въ Беотия, близо до Хеликонъ.

ТЕССАЛОНИКА, приморски градъ въ Македония, нареченъ Кассандра въ честь на жената на негова основатель (около 315 г. пр. Хр.). Най-старото му название било Терми.

ТЕССАЛИЯ, голѣма область на И. отъ пл. Пиндъ въ Сѣв-Гърция.

ТЕТИЯ, съпруга на Океана, майка на океанидитѣ и на морскитѣ божества.

ТЕТИДА, морска нимфа, дъщеря на Нерея и Дорида, съпруга на Пелея и майка на Ахиллеса. Тя горещо обичала своя синъ и знаела неговата зловѣща сѫдба. Прѣди войната тя го утѣшавала и му доставила въорѫ-

жението, което било изработено отъ Ефеста. Слѣдъ смъртьта му горчиво го оплаквала (гл. *Пелей*).

ТИБЕРИЙ, римски императоръ 14—37 г. сл. Хр. Той билъ синъ на Тиберия Клавдия Нерона и Ливия, която послѣ се оженила за императора Августа. Августъ далъ на Тиберия много хубаво въспитание, оженилъ го за дъщеря си Юлия и го осиновилъ въ 4 г. сл. Христа. Слѣдъ смъртьта на Августа Тиберий станѫлъ императоръ и въ първата половина на царуванъето си управлявалъ умѣрено и разумно. Но сл. 26 год. той прѣдоставилъ властьта на Сеяна и се отдалечилъ отъ Римъ. Като разбралъ най-послѣ честолюбивитѣ замисли на Сеяна, той го наказалъ съ смърть заедно съ неговитѣ привърженици въ 31 год. Отъ това врѣме римската държава се намирала въ анархия до смъртьта на Тиберия, който оставилъ споменъ на хладенъ, зълъ и жестокъ человѣкъ.

ТИБЪРЪ, главна рѣка въ срѣдна Италия, на която е сграденъ Римъ. Тя получила названието си отъ митическия царь на Алба-Лонга, Тиберина, който потѫнѫлъ въ неѭ. Най-старото название на Тибъръ било Албула.

ТИБУЛЪ, знаменитъ римски елегикъ около 54 г. пр. Хр., когото покровителствувалъ Мессала, другарь и полководецъ на имп. Августа. Тибулъ билъ приятель на Хорация. Стихотворенията му иматъ нѣженъ поетически характеръ.

ТИВА, старъ градъ въ горний Египетъ, тъй нареченъ „Стовратна“ Тива. Въ най-старо врѣме Тива била столица на Египетъ и най-главно мѣсто на поклонението на Аммона. Развалинитѣ на Тива сѫ отъ най-обширнитѣ въ Свѣта.

ТИВА, столица на гръцката область Беотия, тъй наречена „седмовратна“ Тива, основана отъ Кадма. Тиванската крѣпость се наричала Кадмея. Въ всичкитѣ гръцки

мити Тива играе голѣма роль. Александръ Великий разрушилъ Тива въ 335 г. пр. Хр., като оставилъ само кѫщата на Пиндара.

ТИДЕЙ, синъ на калидонския царь Ойнея, баща на Диомеда, гръцки герой, който се сражавалъ при Троя. Поради това Диомедъ често се наричалъ Дидидъ.

ТИЕСТЪ, синъ на Пелопса, братъ на Атрея и баща на Егиста.

ТИЗИФОНА, гл. *Еринии.*

ТИМЕЙ, историкъ, който живѣлъ между 352—256 г. пр. Хр. Той написалъ историята на своето отечество Сицилия отъ началото до 264 г. пр. Хр.

ТИМОЛИОНЪ, който съ много малка войска нанесълъ поражение на 80,000 картагеняне въ Сицилия (342 г. пр. Хр.), които се сражавали подъ прѣдводителството на Гамилкара и Асдрубала и който по такъвъ начинъ избавилъ Сиракуза отъ враговетѣ ѝ.

ТИМОНЪ, извѣстенъ атински Мизантропъ, който живѣлъ въ врѣмето на Пелопонезката война въ около 420 г. пр. Хр. Като срѣщалъ всѣкждѣ разочарования, той се уединилъ и се виждалъ само съ Алкивиада.

ТИМОТЕЙ, знаменитъ музикантинъ, който живѣлъ въ Милетъ между 446—357 пр. Хр.

ТИНДАРЕЙ, спартански царь, съпругъ на Ле́да. Той прѣдалъ властьта си на Минелая, като съпругъ на Елена.

ТИОНА, прѣзиме на Семала, което добила отъ онова врѣме, отъ което Дионисъ ѭ извелъ отъ подземното царство и добила безсмъртие на Олимпъ.

ТИРЕЗИЙ, знаменитъ слѣпъ прорицатель отъ г. Тива, който достигнѫлъ до дълбока старость и е тѣсно свързанъ съ прѣданието за Едипа. Подиръ смъртьта му възникнѫли оракули Терезии, които прѣдсказвали бѫдѫщето.

ТИРИНТЪ, Арголидски градъ, гдѣто споредъ прѣданието

порастнжлъ Херкулесъ. Той билъ единъ отъ най-старитѣ гръцки градове.

ТИРТЕЙ, хромъ атински поетъ, който живѣлъ въ VII в. пр. Хр. и билъ пратенъ въ Спарта въ врѣме на Мессенската война. Той въодушевилъ спартанцитѣ съ своитѣ пѣсни, благодарение на което тѣ одържели побѣда надъ Мессенцитѣ.

ТИСБА, красива вавилонска дѣвица, любима отъ Пирама. Тъй като родителитѣ имъ не имъ позволявали да се земжтъ, то тѣ се разговаряли прѣзъ една междина въ стѣната и веднъжъ уговорили да се видѣтъ на гроба на Нина. Тисба пристигнжла по рано и заварила, че единъ лъвъ разкжсва единъ бикъ. Тя побѣгнжла, като изтървала горната си дрѣха, която лъвътъ ѭ разкжсалъ и оцапалъ съ кръвь. Пирамъ, като видѣлъ дрѣхата на Тисба, помислилъ, че тя е разкжсана отъ лъвътъ, и се убилъ. Когато пъкъ Тисба се върнжла на опрѣдѣленото за вижданье мѣсто и като видѣла любовника си мъртъвъ, убила се.

ТИТАНИ, дѣца на Урана и Гея — 6 синове и 6 дъщери. Тѣ влѣзли въ борба съ Зевса за обладание на небето, нъ биле побѣдени съ помощьта на циклопитѣ и сторжкитѣ и хвърлени въ тартара.

ТИТЪ, римски императоръ 70—81 год. сл. Хр. Той билъ синъ на Веспасиана и Домицилла. Още въ царуваньето на баща си той взелъ Ерусалимъ въ 70 г. сл. Хр. Той билъ мѣгкъ и мждъръ императоръ, макаръ и да билъ жестокъ и распустнжтъ прѣди встжпваньето си на прѣстола. Той не произнесълъ ни една смъртна прѣсжда. Въ неговото царуванье станжло изригваньето на Везувия, който засипалъ Помпей и Херкуланъ. Титъ довършилъ Колизея, който билъ почнжтъ при Веспасиана.

ТИФОНЪ или ТИФЕЙ, чудовище олицетворение на горещий

разрушителенъ вѣтъръ; отъ него Ехидната родила Цербера и Лернейската Хидра. Тифонъ се борилъ съ Зевса за обладанието на свѣта и билъ сваленъ отъ молниитѣ на Зевса въ Тартарътъ, подъ планината Етна, гл. Фортуна.

ТИХА, гл. *Фортуна.*

ТИХОМИРЪ, бълг. царь (1040). Славянетѣ въ Драчь възмутени отъ алчностьта на стратега Михаила Дермокета, възстанѫли противъ гърцитѣ и провъзгласили за царь храбрия войникъ Тихомира. Въ това врѣме на бълг. прѣстолъ билъ Петръ Делянъ, внукъ на Самуила. Войскитѣ на двамата царье се събрали заедно съ народа, тогава Делянъ казалъ съ високъ гласъ: „Както единъ клюнъ не може да храни двѣ пилета едноврѣменно, тъй и едно царувание неможе да има двама царье, единъ отъ насъ трѣбва да се откаже, и, макаръ да съмъ внукъ на Самоила, азъ се отказвамъ отъ прѣстола, ако народа иска това“! Народа и войската го провъзгласили за царь на цѣла България, а Тихомира убилъ съ камънье.

ТИЦИНЪ, старо название на р. Тичино, притокъ на По, въ сѣв. Италия.

ТИТОНЪ, синъ на Лаомедонта и братъ на Приама. Въ него се влюбила Еосъ, богинята на утрѣнната заря, която му дала безсмъртие но безъ вечна младость. Поради това, когато той станѫлъ недѫгавъ старецъ, безсмъртието станѫло за него тѣжко брѣме. Тогава Еосъ го обърнѫла въ насѣкомото Кобилка (единъ видъ скакалецъ).

ТМОЛЪ, 1) мѫжъ на Омфала, царь на Лидия. 2) Планинска верига въ Лидия, отъ гдѣто изтичали рѣкитѣ Каистъръ, Гермъ и Пактолъ.

ТОМИРИСА, массагетска царица, която побѣдила и убила персийский царь Кира въ 529 г. пр. Хр.

ТОМИ, гл. *Овидий.*

ТРАЗИМЕНСКОТО ЕЗЕРО, езеро въ Етрурия, при което Анибалъ одържалъ знаменитата побѣда надъ римлянетѣ въ 217 г. пр. Хр.

ТРАКИЯ, голѣма область между Егейско и Черно морета и Стара-Планина, а въ старо врѣме до Дунава, населена въ старо врѣме съ Тракийци храбъръ и воинственъ народъ, а сега съ българе.

ТРАЯНЪ (Ulpius), римски императоръ 98—117 г. сл. Хр. Той се родилъ въ 52 год. сл. Хр., билъ осиновенъ отъ императора Нерва и станѫлъ неговъ приемникъ. Той водилъ успѣшна война съ Германцитѣ, Дакитѣ, Партянетѣ и др. т., а въ мирно врѣме билъ мѫдъръ господарь и спечелилъ любовьта на народа. Въ неговото царуванье биле прокарани много пѫтища, съзидани бани, водопроводи и др. т. Той покровителствувалъ художницитѣ и писателитѣ, които въ негово врѣме биле доста много. Въ негова память била въздигнѫта на Forum Traianum извѣстната Трайанова Колона.

ТРЕБИЯ, притокъ на По, извѣстна по побѣдата на Анибала въ 218 год. пр. Хр.

ТРЕВИРИ, храбъръ народъ въ бѣлгийска Галлия, който се славѣлъ съ своята конница. Той билъ съюзникъ на римлянетѣ.

ТРИНАКРИЯ, название на о-въ Сицилия у Хомера. —

ТРИПТОЛЕМЪ, синъ на елевзинския царь Келея, любимецъ на Деметра, изобрѣтатель на плуга, распространитель на земледѣлието и цивилизацията. Той сѫщо се считалъ за распространитель на поклонението на Деметра.

ТРИТОНЪ, морско божество, синъ на Посейдона. Тритони се наричали и низкитѣ морски божества, които съпровождатъ другитѣ морски божества при тѣхнитѣ пѫте-

шедствия. Тѣ се изображавали полу-риби, полу-човѣци, които тржбѣтъ съ олитка. — Мислѣли, че съ тѣзи звукове оспокоявали морскитѣ вълни.

ТРОАДА, областьта на стария гр. Троя, която съставлявала часть отъ Мизия, въ С. З. жгжлъ на Мала-Азия.

ТРОГЛОДИТИ, т. е. „обитатели на пещери“, тъй наричали гърцитѣ единъ етиопски народъ, който живѣлъ въ пещеритѣ и ималъ общи жени и дѣца.

ТРОИЛЪ, най-младий синъ на Приама и Хекуба, убитъ отъ Ахиллеса.

ТРОФОНИЙ, гл. Агамедъ.

ТРОЯ или ИЛИОНЪ, гр. въ Мала-Азия, въ областьта Троада, който обсаждали гърцитѣ 10 години. Името на Троя е произлѣзло отъ това на основателя ѝ Троса, а Илионъ се наричала тя отъ името на Тросова синъ Ила. Знаменитата троянска война съставлявала съдържанието на безсмъртната поема на Хомера „Илиада“. Споредъ Хомера, въ тази война взели участие и боговетѣ, при което Хера и Атина помагали на гърцитѣ, а Афродита — на троянцитѣ. Градътъ билъ взетъ отъ гърцитѣ посрѣдствомъ дървения конь — измисленъ отъ хитрия Одисея — въ който се помѣстили нѣколко героя. Троянцитѣ, като мислѣли, че гърцитѣ си отишле ,вкарали коня въ града, а скрититѣ герои отворили прѣзъ нощьта градската врата на своитѣ съотечественици. Троянската война, вѣроятно, е станжла въ XII в. пр. Хр. Година на прѣвземаньето на Троя се счита 1184 г. пр. Хр.

ТРОЯНСКА ВОЙНА, гл. Троя.

ТУКИДИТЪ, великъ гръцки историкъ роденъ въ 471 г. пр. Хр. Той живѣлъ 20 години въ изгнание вънъ отъ Атина. Той написалъ забѣлѣжителното съчинение за Пелопонезката война, което не му се вдало да довърши.

ТУЛЛИ, островъ на сѣв. море, което старитѣ считали за най-сѣв. точка на земята. Казватъ, че това била Исландия, или часть отъ Норвегия.

ТУЛЪ ХОСТИЛИЙ, третий римски царь 672—640 г. пр. Хр. Той разрушилъ града Алба-Лонга и присѣлилъ жителитѣ му въ Римъ на Целийския хълмъ. Той сѫщо воювалъ съ Съмнитянетѣ и се отличавалъ съ войнственния си нравъ.

ТУРИЙ, гл. *Сибарисъ*.

ТУРНЪ, царя на рутулитѣ, за когото била згодена Лавиния, дъщерята на царя Латина. Латинъ обаче оженилъ Лавиния за Енея и послѣдний убилъ Турна.

ТУСКУЛУМЪ, старъ градъ въ Лациумъ, основанъ по прѣданието отъ Телегона, синътъ на Одисея отъ Цирцея. Въ околностьта му се намирали вилитѣ на богатитѣ римляне и на Цицерона.

У.

УЛИКСЪ, гл. Одисей.

УМБРИЯ, область въ срѣдна Италия.

УРАНИЯ, муза на Астрономията съ глобусъ гл. *Музи*. 2) Прѣзиме на Афродита, разбирана въ смисълъ на чиста възвишена любовь.

УРАНЪ, богъ на небето, съпругъ на Гея (земята), баща на океана, Хипериона, Рея, Темида, Хроноса и др. Дѣцата на Урана и Гея и тѣхнитѣ потомци се наричали Титани. Освѣнъ това Циклопитѣ и сторѫкитѣ исполини се считали негови дѣца. Уранъ билъ първия управитель на вселенната, нъ билъ сваленъ отъ прѣстола отъ титанитѣ съ Хроноса по подстрѣкателството на Гея, а Хроносъ и титанитѣ биле свалени отъ Зевса и неговитѣ братя.

УТИКА, финикийска колония въ сѣв. Африка, много по-стара отъ Картагенъ. Послѣ Картагенъ Утика била забѣлѣжителна финикийска колония. Въ врѣме на третята пуническа война Утика държала страната на Римъ, за което получила голѣми земи. Тукъ свършилъ живота си съ самоубийство Катонъ Младий. Въ VII в. сл. Хр. града билъ разрушенъ отъ арабитѣ.

Ф.

ФАВНЪ, римско божество, отождествявано съ гръцкия Пана. Той се считалъ синъ на Пика и внукъ на Сатурна. Притежавалъ пророческа дарба и билъ богъ на земледѣлието и скотовъдството. По-послѣ почнжли да считатъ Фавнитѣ много и близо до нимфитѣ. Въ честь на Фавна се празднували въ Римъ луперкалитѣ. Фавнъ се наричалъ Луперкалъ (Lupercus), като пазитель на стадата отъ вълцитѣ.

ФАЕТОНЪ, синъ на Хелиоса и Климена. Той помолилъ баща си да му позволи да управлява единъ день слънчевата колесница, нъ не успѣлъ да управлява коньетѣ и се приближилъ много до земята, че едва ли не ѣ запалилъ. Тогава Зевсъ за да запази мира отъ загинванье, поразилъ го съ молния.

ФАЛАРИСЪ, жестокъ тиранинъ въ г. Агригентъ, въ Сицилия около 570 г. пр. Хр. Перилъ му направилъ мѣденъ бикъ, който нагорещявали и туряли въ него жертвата (човѣкъ). Стенанието на жертвата се чувало като рѣвание на бика.

ФАЛЕРИИ, градъ въ Етрурия.

ФАЛЕРНСКО ВИНО, бѣло вино, което се произвождало въ Фалерската область въ Кампания, едно отъ най-добритѣ вина въ Италия.

ФАЛЕРЪ, старо атинско пристанище замѣнено съ пр. *Пирей*.

ФАНАГОРИЯ, гръцка колония, разположена на сегашния островъ Тамана, между ржкавитѣ на р. Кубанъ.

ФАОНЪ, митилински младежь, когото, споредъ прѣданието, любила поетесата Сафо; като не срѣщнжла взаимно чувство въ Фаона, Сафо, както казватъ, се хвърлила въ морето отъ отчаяние.

ФАРНАКЪ, синъ на Митридата Великий, царя на Понтъ. Цезарь го побѣдилъ въ 47 год. пр. Хр., за което извѣстилъ на сената съ думитѣ: Veni, Vidi, Vici, т. е. „Дойдохъ, видѣхъ и побѣдихъ". Гл. Зела.

ФАРОСЪ, о-въ близо до Александрия, извѣстенъ по своитѣ маяци.

ФАРСАЛЪ, градъ въ Тесалия, близо до който Цезарь одържалъ побѣда надъ Помпея въ 48 г. пр. Хр. Тази битка се нарича битка при Фарсала, тъй като Фарсала на латински се нарича Pharsalia.

ФАУНА или **ФАТУА**, (отождествявана съ *Bona Dea*, добрата богиня) римска богиня, сестра, дъщеря или жена на бога Фавна, покровитель на стадата. Тя била богиня на цѣломждрието и прорицанието, празднуваньето на която се извършвало само отъ женитѣ. Храмътъ на богинята *Bona Dea* се намиралъ на Авентинското бърдо и се празднувалъ въ нейна честь на 1-й Май.

ФАУСТИНА, по-стара и по-млада майка и дъщеря и двѣтѣ извѣстни по своето распустнжто повѣдение. По-старата била жена на имп. Антонина Пия, а по-младата на Марка Аврелия.

ФАУСТУЛЪ, пастирь, който възпиталъ Ромула и Рема.

ФЕАКИ, митически народъ, управляванъ отъ Одиссея, а послѣ отъ Алкиноя.

ФЕБА, прозвище на Артемида, като сестра на Аполлона.

ФЕБЪ, гл. *Гелиосъ*.

ФЕДОНЪ, ученикъ на Сократа и основатель на философска школа въ Елида. Тъй е извѣстенъ, главно, по знаменития платоновъ диалогъ.

ФЕДРА, гл. *Тезей*.

ФЕДРЪ, римски баснописецъ. Той билъ робъ въ семейството на Августа. При Тиберия и Клавдия той писалъ своитѣ басни, съдържанието на които повечето е взето отъ Езопа. Оригиналностьта на Федровитѣ басни се състои въ тѣхната форма и нравоучения.

ФЕНИКСЪ, синъ на Аминтора, учитель на Ахиллеса.

2) ФЕНИКСЪ, митическа свѣщенна птица на египтянетѣ, която, споредъ Еродота, прилѣтявала всѣки 500 год. отъ Арабия въ Галиополисъ, гдѣто въ този срокъ умиралъ баща ѝ. Споредъ друго прѣдание Фениксъ, като станѣлъ на 500 г., изгарялъ се самъ и отъ пепельта му се раждалъ младия Фениксъ.

ФЕРЕКИДЪ, философъ отъ о-въ Сиросъ, който живѣлъ около 544 г. пр. Хр. Той билъ учитель на Питагора и, споредъ прѣданието, училъ за прѣселението на душата.

ФЕРИ, градъ въ Тесалия. Тука живѣлъ царь Адмедъ, гл. *Адмедъ*.

ФЕЦИАЛА, коллегия на жрецитѣ, които се считали неприкосновенни, и дължность на които било да обявяватъ война и да свързватъ миръ.

ФИДИЙ, великъ скулпторъ въ старо врѣме. Роденъ въ Атина въ 490 г. пр. Хр. Той билъ съвременникъ на Перикла, който го направилъ ръководитель на художественнитѣ постройки въ Атина. Най-великото произведение на Фидия се счита статуята на Олимпийский Зевса. Него го обвинили въ укриванье на злато отъ това, що му дали за статуята на богинята Атина, а когато се оправдалъ по сѫдъ, тѣ го затворили пакъ въ тъмница,

защото на копието на богинята Атина изобразилъ себе си и Перикла. Той умрѣлъ въ тъмницата въ 431 г. пр. Хр.

ФИЛЕМОНЪ, бѣденъ благочестивъ старецъ, който, споредъ прѣданието, живѣлъ въ Фригия. Той заедно съ жена си Бавкида приелъ радушно Зевса и Хермеса, които не намѣрили другадѣ подслонъ. Поради това кѫщата на Филомена била обърнѫта въ храмъ. Филоменъ и Бавкида умрѣли едноврѣменно и биле обърнѫти въ дървета.

ФИЛИППЪ, име на нѣколко македонски царье, отъ които най-знаменитъ билъ синътъ на Аминта и бащата на Александра Великий, род. въ 382 г. пр. Хр. и който царувалъ отъ 359—336 г. пр. Хр. Той билъ много честолюбивъ и значително разширочилъ прѣдѣлитѣ на своята монархия и правѣлъ планове за завоюване на Гърция. Демостенъ прѣдпазвалъ съгражданетѣ си отъ него и, благодарение на това, атинянетѣ се съѭзили съ Тиванцитѣ и излѣзли противъ Филиппа. Въ 338 г. при гр. Хероней въ Беотия произлѣзла рѣшителна битка, въ която Филиппъ излѣзълъ побѣдитель и слѣдъ която всичкитѣ гръцки господарства загубили своята независимость. Като се върнѫлъ въ Македония, той паднѫлъ убитъ въ слѣдствие на единъ заговоръ, въ който участвувала и жена му Олимпиада. Него го наслѣдилъ синъ му Александръ.

ФИЛИППИ, градъ въ Македония на тракийската граница, извѣстенъ по побѣдата на Августа надъ Брута и Кассия въ 42 г. пр. Хр.

ФИЛОКТЕТЪ, другарь на Херкулеса, забѣлѣжителенъ стрѣлецъ. Херкулесъ, като умиралъ, далъ му отровни стрѣли, безъ които Троя не можала да бѫде прѣвзета. Филоктетъ билъ охапанъ отъ змия и оставенъ отъ другаритѣ си на о-въ Лемносъ. На десетата година отъ

Троянската война Одисей и Диомедъ отишле за Филоктета и го довели подъ Троя. Тукъ го изцѣрилъ Махаонъ и той убилъ Париса, съ което помогнѫлъ за паданьето на Троя.

ФИЛОМЕЛА, дъщеря на атинския царь Пандеона. Тракийския царь Терей, женен за сестра ѝ Прокна, скрилъ отъ Филомела и се оженилъ за неѭ. Като узнала за истинското положение на работитѣ, Филомела побѣгнѫла заедно съ Прокна. Терей ги гонѣлъ и тѣ се помолили на боговетѣ да ги прѣвърнѫтъ на птици и Филомела станѫла на славей, а Прокна на лястовичка, гл. *Терей*.

ФИНИКИЯ, страна въ Азия, на брѣга на Ср. Земното море, между Сирия и Палестиня. Тя се славѣла въ старо врѣме по своята търговия. Финикианетѣ се считали изобрѣтатели на азбуката, стъклото, пурпурната боя и обработваньето на металитѣ.

ФИНТИЙ, гл. Дамонъ.

ФЛЕГЕТОНЪ, гл. *Перифлегетонъ*.

ФЛОРА, римска богиня на цвѣтята и пролѣтьта.

ФОКИДА, область въ срѣдня Гърция, по на западъ отъ Беотия съ планината Парнасъ и гр. Делфа.

ФОКИОНЪ, Атински полководецъ противникъ на Демостена и защитникъ на Филиппа македонски.

ФОРКИСЪ, морски богъ, баща на Грай, на Горгонитѣ и на дракона Ладона, който пазѣлъ ябълката на Хесперидитѣ.

ФОРТУНА, богиня на случая и сѫдбата. Неѭ ѭ изображавали различно — ту съ рогътъ на изобилието, като дареща щастие, ту съ кормило, като рѫководителка на сѫдбата, ту съ кълбо, въ знакъ на промѣнението на щастието. Римската Фортуна напълно съответствувала съ гръцката; поклонението ѝ, споредъ прѣданието, било введено отъ единъ отъ старитѣ римски царье.

ФОРУМЪ, тъй се наричали въ Римъ отворенитѣ мѣста, гдѣто ставали народнитѣ събрания. Главното таквозъ мѣсто било Форумъ Романумъ (Forum Romanum), който се намиралъ между Палатинското и Капитолийското бърдо. То било сѫщо главния римски пазарь.

ФОСФОРЪ или **ЛУЦИФЕРЪ**, т. е. свѣтлоноситель, название на планетата Венера като утрѣнна звѣзда. Като вечерна звѣзда се наричала Хесперъ или Весперъ и се считала за синъ на Астрея и Еосъ, бащата на Хесперидитѣ.

ФРАОРТЪ, 1) баща на първия мидийски царь Дейока. 2) Синъ на Дейока, който живѣлъ въ VII в. пр. Хр., който въ края на царуваньето си билъ покоренъ отъ ассирийцитѣ.

ФРИГИЯ, мало-азийска область, главно мѣсто за поклонение на богинята Цибела, майката на боговетѣ.

ФРИКСЪ, синъ на Атаманта и Нефелла, братъ на Хелла. Атамантъ оставилъ Нефелла и се оженилъ за дъщерята на Кадма Ино, която го придумала да принесе дѣцата си жертва, като ги качи на златорунния овенъ, подаренъ отъ Хермеса. Овенътъ полѣтѣлъ въ въздуха и Хелла паднѫла отъ него въ морето (Хеллеспонтъ), а Фриксъ благополучно пристигнѫлъ въ Колхида, при царя Айста. Тука той принесълъ овена жертва и подарилъ руното на Айста, който го окачилъ въ свѣщенната гора на Арея; това руно послужило за цѣль на Аргонавский походъ.

ФРИНА, извѣстна гръцка Гетера, която живѣла въ VI в. пр. Хр. Тя отъ началото била бѣдна, но послѣ спечелила такова голѣмо състояние, щото прѣдлагала на свои срѣдства да възстанови стѣнитѣ на Тива, разрушени отъ Александра Велики (335 г.), но подъ тѣзи условия, че на тѣхъ ще бѫде написано, че тѣ биле направени отъ гетерата Фрина. Фрина послужила

за моделъ на художника Аппелеса, за неговата картина „Афродита, която излиза отъ морето“. Между другитѣ, любовникъ ѝ билъ скулптора Пракситель, който увѣковечилъ красотата ѝ съ статуята на Атина Книдска. Когато ѭ обвинили въ нечестие, защищавалъ ѭ прѣдъ сѫда нейния приятель Гесперидъ, който успѣлъ да убѣди сѫдиитѣ въ това, че не трѣбва да ѭ осѫждатъ, като оголилъ прѣдъ тѣхъ нейнитѣ прѣлестни гърди.

ФРИНИХЪ, единъ отъ най-старитѣ атински трагици, умрѣлъ въ първата половина на V в. пр. Хр.

ФТА, египетско божество, на което се покланяли въ Египетъ — въ Мемфисъ.

ФТИОТИДА, у Хомера Фтия, область въ Ю. И. часть на Тесалия.

ФУРИИ, гл. *Еринии.*

Х.

ХАЛДЕИ, жителитѣ на Вавилония въобще, а въ частности вавилонскитѣ жреци, извѣстни по своитѣ познания по астрономията. По-послѣ въ Римъ почнѫли да наричатъ халдеи прорицателитѣ по звѣздитѣ.

ХАЛИБИ, народъ, който живѣлъ въ Понтъ по брѣга на южната часть на Черно-Море. Тѣ се считатъ изобрѣтатели на обработваньето на рудитѣ.

ХАЛКИДА, гл. гр. на о-въ Евбея.

ХАОСЪ, зеѭще неизмѣримо свѣтско пространство, пръвъ изворъ на всичкия животъ въ свѣта. По-подирнитѣ философи почнѫли да наричатъ Хаосъ безредната масса, отъ която е направенъ свѣта. Отъ Хаоса произлѣзла Гея (земята), Тартъра и Еротъ; Хаоса произвелъ Ереба (извора на мрака). Гея родила Урана, а отъ съѭ-

за на Урана и Гея се родили титанитѣ, циклопитѣ и сторжкитѣ исполини.

ХАРИБДА, опасенъ водовъртежъ между Италия и Сицилия срѣщу Сцилла. *Гл. Сцилла.*

ХАРИТИ или ГРАЦИИ, богини на красотата, на женската прѣлесть и на свѣтлата радость. Тѣ биле дъщери на Зевса. Тѣ биле три: Аглая (блѣстяща), Евфозина (весела) и Талия (цвѣтуща). Харититѣ и музитѣ съпровождатъ Афродита, която безъ тѣхъ не може да плѣни. Харититѣ се изобразявали въ видъ на красиви, грациозни моми, съ музикални инстроменти, мирти и рози.

ХАРОНЪ, синъ на Ереба и нощьта, старъ, каленъ прѣвозачь, който прѣвозва сѣнкитѣ на умрѣлитѣ прѣзъ адскитѣ рѣки.

ХЕКАТА, дъщеря на Перса и на Астерия, богиня на луната и нощьта, вълшебница, която повелявала на злитѣ демони и плашела хората съ призраци. Често ѭ смѣсвали съ Артемида, Прозерпина и Селена и се изображавала съ три глави. Ней ѝ принасяли жертва кучета, медъ и черни овцѣ.

ХЕКТОРЪ, най-голѣмия синъ на троянския царь Приама и Хекуба, съпругъ на Андромаха. Той билъ най-главния герой на Троянцитѣ и билъ убитъ отъ Ахилеса. Той е единъ отъ най-благороднитѣ типове въ „Илиадата“ на Хомера.

ХЕКУБА, жена на Приама, троянски царь. Тя била отвлечена отъ гърцитѣ и испитала голѣми нещастия.

ХЕЛИКОНЪ, планинска верига въ Беотия, жилище на музитѣ и на Аполлона. Тука се намирали свѣщеннитѣ извори на Аганиппа и Хипокрена.

ХЕЛИАДА, сестра на Фаетона, която го оплаквала дълго и

отъ състрадание обърнжта отъ боговетѣ въ топола; сълзитѣ ѝ се обърнжли въ янтръ.

ХЕЛИОСЪ, богъ на слънцето, братъ на луната и зарята, отождествяванъ обикновенно съ Аполлона, поради това, пѣкой пжть на Аполлона казватъ Фебъ — блѣстящий.

ХЕЛЛА, сестра на Фрикса. Тя паднжла въ морето отъ Златорунния овенъ, на който се носѣла съ Фрикса надъ морето, и по нейно име това море се нарекло Хелеспонтъ.

ХЕЛЛЕСПОНТЪ, старо название на Дарданелитѣ.

ХЕЛВЕЦИИ, келтско племе, което живѣло въ сегашна Швейцария.

ХЕМОНЪ, синъ на Тиванский царь Креона, годеникъ на Антигона, който се убилъ, когато Антигона се обѣсила, запряна отъ Креона въ подземието. —

ХЕОПСЪ, по староегипетски *Хуфу,* мемфиски царь, който построилъ най-високата пирамида въ Египетъ.

ХЕРА, сестра и съпруга на Зевса, царица на небето, дъщеря на Хроноса и Рея. Тя се считала богиня, покровителка на женитѣ, покровителка на браковетѣ и рожданията. Хомиръ ѭ изобразява упорита, ревнива, каприциозна жена. Тя непавиждала Париса за негова сждъ и въ врѣме на Троянската война помагала на гърцитѣ. Пауна билъ нейната свѣщенна птица, а найглавно мѣсто на нейното поклонение билъ гр. Аргосъ. Хера у римлянетѣ се наричала Юнона.

ХЕРАКЛИДЪ, гръцки философъ, родомъ отъ Ефестъ, живѣлъ приблизително 500 г. пр. Хр. Той считалъ огъня за основа на всичко сжществуваще.

ХЕРАКЪЛЪ, гл. *Херкулесъ.*

ХЕРКУЛАНУМЪ, старъ гр. въ Кампания, между Неаполъ и Помпей. Загинжлъ заедно съ Помпей въ врѣме на изригванието на Везувий въ 79 г. сл. Р. Хр. Херку-

лянъ билъ залѣтъ съ лава, а Помпей засипанъ съ пепелъ.

ХЕРКУЛЕСЪ или ХЕРАКЛЪ, най-великъ герой въ старо врѣме, синъ на Зевса и Алкмена. Той проявилъ силата си въ най-ранната си възрасть, когато одушилъ двѣ змии, които завистливата Хера испратила, за да го погубятъ още въ люлката му. Първия подвигъ на Херкулеса билъ убиваньето на лъва, който истрѣбвалъ стадата на мнимия му баща, Амфитриона, мжжа на Алкмена. Отъ това врѣме Херкулесъ винжги се обличалъ въ кожата на този лъвъ: нѣкои, впрочемъ, утвърждаватъ, че той носѣлъ кожата на немейския лъвъ, убитъ по-послѣ отъ него. Послѣ Херкулесъ побѣдилъ и убилъ царя Ергина, на когото тиванитѣ плащали данъкъ. Отъ благодарность Тиванский царь Креонъ далъ дъщеря си Мегара на Херкулеса, която му родила нѣколко дѣца. Херкулесъ се отправилъ въ доброволно изгнание и по прѣдписанието на делфийския оракулъ билъ длъженъ да служи на царя на Тиринтъ и Микенъ, Евристия, въ течение на дванадесеть години, подиръ което му било обѣщано безсмъртие. По исканьето на Евристея той направилъ 12 подвига: 1) Убилъ *немейския лъвъ*, като го одушилъ съ собственнитѣ си ржцѣ и кожата му занесѣлъ на Евристея. 2) Умъртвилъ *Лернейската Хидра*, чудовище съ 9 глави, отъ които едната била безсмъртна; хидрата живѣла въ блатото и опустошила околностьта на Аргосъ. Херкулесъ ѝ отрѣзалъ главата, но тъй като отъ всѣка отрѣзана глава израствали двѣ нови, то Херкулесъ изгарялъ отрѣзанитѣ мѣста съ запалена главня, а на безсмъртната окачилъ камъкъ. Той напоилъ стрѣлитѣ си съ ядъ отъ чудовището и ранитѣ отъ тѣхъ биле неизлѣчими. 3) Уловилъ *Аркадския Еленъ*, съ златнитѣ рога и мѣдни нозѣ, който прѣслѣдвалъ цѣла година,

ва историята на варваритѣ и елинитѣ до Гръко-персийскитѣ войни. Историята му състои отъ 9 книги, наречени на името на Музитѣ.

ХЕРОНЕЯ, градъ въ Беотия, гдѣто Филипъ Македонски одържалъ побѣда надъ гърцитѣ въ 338 г. пр. Хр. и гдѣто Сулла разбилъ Митридата въ 86 г. пр. Хр. Въ този градъ се родилъ Плутархъ.

ХЕРОНЪ, александрийски математикъ, който написалъ едно съчинение по механиката и направилъ нѣколко измѣрвания (като на пр. Хероновъ фонтанъ), живѣлъ между 285—222 г. пр. Хр.

ХЕРОСТРАТЪ, разрушитель на ефестския храмъ на Артемида съ цѣль да се прослави (356 г. пр. Хр.). Наистина историята запазила името му.

ХЕРСОНЕСЪ, полуостровъ, Тракийский Херсонесъ или просто Херсонесъ, който лежи между тракийското море и и Хелеспонтъ. 2) Таврический полуостровъ или Скитский Херсонесъ, т. е. сегашний Кримъ. 3) Кимвриский Херсонесъ или п-овъ Югландия.

ХЕСПЕРИДИ, пазителка на златната ябълка, подарена отъ Гея на хора, въ деньтъ на свадбата ѝ съ Зевса. Хесперида била дъщеря на Атланта и Хесперида.

ХЕСПЕРЪ, гл. *Фосфоръ*.

ХЕСТИЯ (Vesta = Веста) богиня на домашното огнище, дъщеря на Хроноса и Рея, сестра на Зевса, която останала мома. Нѣкъ призовавали въ началото и края на всѣко жертвоприношение. Тя се считала покровителка на държавата и общинитѣ, като на голѣми семейства. Въ нейното свѣтилище се поддържалъ отъ моми неугасяемъ огънь. Въ Римъ богинята Хестия се почитала много повече отъ колкото въ Гърция; и тамъ се наричала Веста.

умиранье Несса казалъ на Дейанира да запази кръвьта му, че когато изгуби любовьта на Херкулеса, съ нѣмъ ще може да си ѭ възвърне. Когато Херкулесъ се отдалечилъ отъ нѣмъ, тя му испратила една дрѣха напоена съ кръвьта на Несса, безъ да знае, че тя е силна отрова. Като облѣкълъ Херкулесъ дрѣхата, почнѫлъ да осѣща непоносими мѫки, нъ неможелъ да се освободи отъ дрѣхата, която стѣгала тѣлото му. Дейанира се самоубила отъ скърбь, а Херкулесъ се самоизгорилъ на планината Ета и се възнесълъ на Олимпъ, гдѣто станѫлъ съпругъ на Хеба. (Гръцка митология).

ХЕРМЕСЪ, синъ на Зевса и Майя, пощалеонъ на боговетѣ, богъ на промишленностьта и на разнитѣ изобрѣтения, хитъръ, извъртливъ, краснорѣчивъ, който не се спиралъ даже и прѣдъ кражбата и измамата. Той се считалъ даже богъ на пѫтищата, пѫтеводитель на страннитѣ и покровитель на стадата. Той, сѫщо, съпровождалъ мѫртвитѣ въ царството на Аида. Хермесъ изобрѣтилъ лирата, като обтѣгнѫлъ жици на корубата на костенурката. Него го изображавали съ крали и съ жезъла на щастието, раздѣленъ на три клончета. Нему биле посвятени палмата, костенурката и различнитѣ риби. Римския Меркурий съответствувалъ на Хермеса.

ХЕРМИОНА, дъщеря на Минелая и Елена, която се оженила по-напрѣдъ за Неоптолема, а послѣ за Ореста.

ХЕРО, жреца на Афродита въ Сестъ, любима отъ Леандра, гл. *Леандръ*.

ХЕРОДОТЪ, баща на историята, роденъ въ Галикарнасъ въ 484 г. пр. Хр. За да събере материалъ за историята, той пѫтувалъ по Гърция и други страни и неговитѣ съчинения съдържатъ много лични наблюдения, които се провѣряватъ отъ нѣкои съврѣменни пѫтешедственници, които сѫ ги намирали истински. Херодотъ почва историята си отъ лидийското царство, опис-

ХИЛАСЪ, красиво момче, което придружавало Херкулесса въ Аргонавския походъ; той изчезнѫлъ въ изворитѣ, увлѣченъ отъ Найядитѣ.

ХИЛОНЪ, спартанецъ, живѣлъ около 590 г. пр. Хр., единъ отъ 7-тѣ мѫдреци.

ХИМЕНЕЙ, богъ на брака. Него го изображавали красиво момче съ свадбена факела въ рѫцѣтѣ.

ХИМЕРА, митическо чудовище, което бълва огънь, съ лъвска глава, змийска опашка и козье тѣло. Химера била убита отъ Беллерофонта. Въ химерата по-подирнитѣ писатели виждали олицотворение на вулканическитѣ сили въ Ликия.

ХИМЕТТЪ, планина близо до Атина, прочута по своя мѣдъ и мряморъ.

ХИПЕРБОРЕИ, т. е. живѣѭщи задъ сѣверний вѣтъръ. Баснословенъ народъ, който, споредъ прѣданието, живѣелъ на крайния сѣверъ, гдѣто вечно грѣело слънцето и гдѣто биле напълно благополучни.

ХИПЕРИОНЪ, 1) прозвище на бога на слънцето, което означавало „синъ на височината“. 2) титанъ, богъ на слънцето, луната и зората.

ХИПНОСЪ, богъ на съня, синъ на нощьта, братъ на смъртьта, който има сила даже и надъ Зевса. Богътъ на съня и богътъ на смъртьта се изображавали спѣщи дѣца.

ХИППАРХЪ, 1) синъ на Пизистрата, гл. *Хипилий*. 2) знаменитъ математикъ и астрономъ, роденъ въ Никея въ 160 г. пр. Хр. Той изнамѣрилъ астролябията и извършилъ много цѣнни астрономически наблюдения.

ХИППИЙ, синъ на атинския тиранъ Пизистрата, братъ на Хиппарха. Слѣдъ смъртьта на баща си Хиппий станѫлъ тиранъ и отъ началото билъ много разуменъ управитель, само слѣдъ убиваньето на брата му Хипарха отъ Хармодия и Аристогитона, той почнѫлъ да уп-

рявлява страната сурово. Въ 510 год. тиранията му била свалена и той побѣгнѫлъ въ Персия.

ХИППОДАМИЯ, жена на Пиритоя, на свадбата на която произлѣзла борбата между кентавритѣ и лапититѣ.

ХИППОКРЕНА, т. е. „конски изворъ", изворъ на Хеликонъ въ Беотия, посвѣтена на музитѣ, и, споредъ прѣданието, произлѣзълъ отъ ударитѣ на копитата на Пегаса.

ХИППОМЕНЪ, синъ на Мегарея, който побѣдилъ Аталанта.

ХИРКАНИЯ, страна въ Азия, близо до Каспийското море.

ХИРОНЪ, най-забѣлѣжителний отъ кентавритѣ, който се отличавалъ съ медицинскитѣ си познания, по познаваньето на растенията, музиката, и който обладавалъ дарбата да прѣдвижда. Той билъ синъ на Хроноса и Филира и въспитатель на Асклепия, Ахиллеса и Херкулеса. Ненадѣйно раненъ отъ Херкулеса съ отровна стрѣла, той се отказалъ отъ безсмъртието си и Зевсъ го помѣстилъ въ съзвѣздието подъ името стрѣлецъ.

ХИРЦИЙ, римски консулъ (43 г. пр. Хр.) и прѣвърженникъ на Цезаря. Той написалъ 8-та книга отъ коментаритѣ на Цезаря за Галлската война.

ХИОСЪ, островъ въ Егейско море на сѣв. зап. отъ Самосъ, който се славѣлъ съ вино и мраморъ.

ХИСТАПСЪ, баща на Персийския царь Дария I.

ХЛОРИСЪ, гръцка богиня на цвѣтоветѣ, отождествявана съ римската Хлора.

ХОМЕРЪ, най-великъ старо-гръцки поетъ. Не сѫ извѣстни точно ни неговото мѣсторождение, ни времето на живота му. Седемъ града имали притенцията, че сѫ родно мѣсто на Хомера и, вѣроятно, негово мѣсторождение е Смирна, или Хиосъ. По смѣткитѣ на Херодота Хомеръ живѣлъ въ около 850 г. пр. Хр., по-много отнасятъ врѣмето на живота му къмъ епохата на дорийското нашедствие, т. е. 1000 г. прѣди Хр. За живо-

та му не знаемъ друго, освѣнъ, че на старость той билъ слѣпъ и бѣденъ. До насъ сѫ дошле двѣ велики произведения на Хомера — „Илиада“, съдържанието на която е обсадата на Троя отъ гърцитѣ, и „Одисея“, която разказва за приключенията на Одисея, при завръщаньето му отъ Троя. Стария критикъ Аристархъ раздѣлилъ поемитѣ му по на 24 книги. Тѣзи книги иматъ голѣмо значение за гръцката култура и до това врѣме Хомеръ се счита за единъ отъ най-великитѣ поети.

ХОНОРИЙ, синъ на Теодосия Великий, имп. на Западната Римска Империя 395—423 г. сл. Р. Хр.

ХОРАЦИЙ КОКЛЕСЪ, гл. *Коклесъ*.

ХОРАЦИЙ ФЛАККЪ, знаменитъ римски поетъ. Роденъ въ 65 г. пр. Хр. въ гр. Венузия, въ Апулия. Баща му дѫлъ много добро образование; той се училъ въ най-добритѣ римски и Атински училища. Когато стихотворенията му станѫли извѣстни на Виргилия, той го прѣдставилъ на Мецената (въ 39 г. пр. Хр.), единъ отъ най-добритѣ приятели на Августа. Меценатъ подарилъ на Хорация владѣнието Сабинумъ, което му послужило за доходъ прѣзъ всичкия му животъ. Чрѣзъ Мецената той се запозналъ съ много велики хора, между които и съ Августа. Той умрѣлъ въ 8-та год. прѣди Р. Хр. и оставилъ много художественни оди, сатири, послания, които и до сега се четѫтъ съ удоволствие.

ХОРТЕНЗИЙ, извѣстенъ ораторъ, съврѣменникъ на Цицерона. Той нѣмалъ съперникъ по краснорѣчието, освѣнъ Цицерона. Той ималъ цвѣтѫщъ стилъ и се мѫчелъ да произвежда добро впечатление и носѣлъ тогата си много внимателно нагѫната. Той ималъ чудна память, която много помогнѫла за напрѣдъка му, нъ неможелъ да се похвали съ пълна неподкупность.

ХЕРУСЪ, египетско божество, синъ на Озириса и Изида.

ХРИЗИПЪ, привърженикъ на стоическата школа, умрѣлъ въ 208 г. пр. Хр. и оставилъ нѣколко стотинъ съчинения.

ХРИЗЪ, жрецъ на Аполлона въ Троада, въ врѣмето на троянската война. Дъщеря му Хризеида паднжла въ плѣнъ на гърцитѣ и се паднжла на Агамемнона. Тогава Хризъ молилъ Аполлона да прати язва на гърцитѣ, която се прѣкратила само тогава, когато върнжли момата на баща ѝ.

Ц.

ЦЕЗАРИОНЪ, синъ на Юлия Цезаря и Клеопатра, род. въ 47 г. пр. Хр. Първото му име било Птоломей. Слѣдъ смъртьта на майка си, той билъ убитъ по заповѣдь на Октавиана 30 г.

ЦЕЗАРЬ КАЙ ЮЛИЙ, родилъ се въ 100 г. пр. Р. Хр. на 12 Юлий. На 17 год. възрасть се оженилъ за Корнелия, дъщеря на Цинна. Сулла поискалъ да се разведе Цезарь съ жена си, нъ той го непослушалъ, съ което възбудилъ гнѣва му. Слѣдъ това Цезарь се отправилъ въ Азия, гдѣто участвувалъ въ нѣколко незначителни походи. Слѣдъ смъртьта на Сулла той се върнжлъ въ Римъ. На 22 год. възрасть той се прославилъ въ Римъ като добъръ ораторъ. За да се усъвършенствува въ ораторството, той тръгнжлъ за о-въ Родосъ, гдѣто на пжтя билъ хванжтъ отъ пиратитѣ, които го пустнжли срѣщу голѣмъ откупъ. Тогава той прѣдприелъ срѣщу тѣхъ походъ, хванжлъ много отъ пиратитѣ и ги разпжнжлъ. Слѣдъ завръщаньето си въ Римъ той се прочулъ повече и билъ избранъ Квесторъ, Едилъ, а найпослѣ Понтифексъ. Съ Помпея и Краса той съставилъ първия триумвиратъ. Въ 59 г. Цезарь станжлъ кон-

сулъ и, поддържанъ отъ Помпея и Красса, прокарвалъ своитѣ планове. Той умѣялъ да се ползува отъ положението си и за да обезпечи приятелството си съ Помпея, далъ му дъщеря си Юлия за жена. Споредъ тайния договоръ между триумвиритѣ, на Цезаря се паднала Галлия Прѣдалпийска, но въ 9 год. той покорилъ Галлия задалпийска, която не била още римска. Той два пати нахлувалъ въ Британия въ 55—54 г. Тѣзи военни успѣхи възбудили завистьта на Помпея, който искалъ да вземе началството надъ войската отъ Цезаря. Той получилъ заповѣдь да распустне войската, но вмѣсто да се покори, той минялъ рѣката Рубикона, която се считала граница между Галлия и собственна Италия и по такъвъ начинъ открито излѣзълъ срѣщу републиката. Скоро войницитѣ на Помпея прѣминали на страната на Цезаря, който тържественно тръгнялъ за Римъ. Той прислѣдвалъ Помпея до Бриндизиумъ, отъ гдѣто Помпей отплувалъ за Гърция. Цезарь билъ избранъ диктаторъ и той за 11 дни успѣлъ да се ползува отъ властьта си. Той прислѣдвалъ Помпея въ Гърция и при гр. Фарсала го разбилъ съвършенно (въ 48 г. пр. Хр.). Помпей побѣгнялъ въ Египетъ, нъ билъ убитъ още прѣди идваньето на Цезаря. Въ Египетъ самъ Великий Цезарь попаднялъ въ примкитѣ на Клеопатра и ималъ отъ нея синъ Цезарионъ. Той се върнялъ въ Римъ прѣзъ Мала-Азия и по пятя нанесълъ побѣда на Понтийския царь Фарнака въ 47 г. пр. Хр. За своята надъ него побѣда, Цезарь извѣстилъ сената съ извѣстнитѣ лаконически думи: Veni Vidi, Vici *(дойдохъ, видѣхъ и побѣдихъ)*. Цезарь наскоро станялъ самовластенъ повелитель на цѣлото римско царство. Между неговитѣ заслуги може да се споменятъ, че той измѣнилъ календаря, защото римлянетѣ захващали новата год. отъ 1 Мартъ; смирилъ голѣмото възстание въ Испания, подигнято отъ двата сина на Пом-

пея и съ триумфъ се върнжлъ въ Римъ. Антоний му поднесълъ въ народното събрание царски вѣнецъ, нъ той не намѣрилъ за добрѣ да го приеме. Наскоро завистливитѣ другари на Цезаря и приятелитѣ на республиката съставили заговоръ за убиваньето на Цезаря. На чело на този заговоръ стоели Брутъ и Кассий. Цезарь не обръщалъ внимание на прѣдупрѣжденията и на 15 Мартъ 44 г. билъ убитъ отъ заговорницитѣ. Отъ началото той искалъ да се защити, нъ като видѣлъ Брута, че подигнжлъ ножъ върху му, той извикалъ: „Tu quoque Brut“! (И ти ли Бруте!), закрилъ лицето си и паднжлъ мъртавъ, прободенъ отъ мечоветѣ на убийцитѣ. Юлий Цезарь билъ единъ отъ найвеликитѣ людье въ старо врѣме. Той билъ ораторъ, полководецъ, държавенъ мжжъ и писатель. Неговитѣ съчинения и до сега се считатъ за образцови и се изучаватъ. Името на Цезаря се прилагало на всичкитѣ членове на императорскитѣ фамилии, происхождащи отъ Цезаря и на самия императоръ.

ЦЕЛОСИРИЯ, т. е. далечна Сирия, съ това име се наричала широката долина между Ливанъ и Антиливанъ.

ЦЕНТАВРИ или КЕНТАВРИ, т. е. „ловджии на биволи“, фантастически народъ, който живѣлъ въ Тесалия, полу-хора и полу-конье. Тѣ биле побѣдени отъ Лапититѣ на свадбата на Пиритоя и се изсѣлили отъ страната си. Най-забѣлѣжителенъ кентавръ билъ Хиронъ. Поради страстьта на Кентавритѣ къмъ виното, тѣхъ ги причислявали къмъ свитата на Диониса.

ЦЕРБЕРЪ или КЕРБЕРЪ, *гл. Адъ.*

ЦЕРЕРА, богиня отождествявана у римлянетѣ съ гръцката Деметра. Нейния праздникъ — Цереалий — се считалъ плебейски праздникъ. Свинята била жертвенно животно на Церера. —

ЦЕРИХЪ, бълг. царь въ 774 год., между Сабина и Кардама.

ЦИВИЛИСЪ, батавецъ отъ знатенъ родъ, който се турилъ на чело на разбунтуванитѣ си противъ римлянетѣ съотечественници въ врѣмето на Веспасияна. Къмъ тѣхъ се присъединили и нѣколко германски племена. Цивилисъ нѣколко пѫти побѣдилъ римлянетѣ. Възстанието минѫло и въ Галлия и нѣколко римски легиона се присъединили къмъ Цивилиса и, благодарение само на несъгласието на галлитѣ съ Батавцитѣ, римлянетѣ одържели побѣда подъ началството на Цереалиса надъ Цивилиса, а послѣ свързали съ него миръ.

ЦИКЛОПИ, т. е. сѫщества съ едно кръгло око на срѣдъ челото. Тѣ биле митическо племе отъ великани, които живѣли на о-въ Сицилия. Тѣ се занимавали съ скотоводство и биле людоѣди. Тѣ сѫщо биле помощници на Хефеста (Вулкана), които на върха на Етна ковѣли гръмъ и молнии за Зевса и орѫжие за героитѣ. Главния Циклопъ билъ Полифемъ.

ЦИННА, 1) привърженикъ на Мария, единъ отъ главнитѣ лица въ народната партия и тъсть (дѣдо) на Цезаря по първия му бракъ. 2) Зеть на Цезаря, който хвалѣлъ убийцитѣ му, и само случайно избѣгалъ отъ народния гнѣвъ. 3) Участникъ въ заговора противъ Октавиана, по послѣ простенъ отъ Августа и прѣминѫлъ на неговата страна.

ЦИНЦИННАТЪ, т. е. кѫдравий. Римлянинъ, който въ 460 г. пр. Хр. въ качеството си на консулъ прѣдприелъ походъ срѣщу волскитѣ и послѣ се отдалечилъ въ своитѣ владѣния, отъ гдѣто въ 458 г. билъ повиканъ и облѣченъ въ диктаторската власть въ похода противъ воинственнитѣ Екви. Цинцинатъ ги побѣдилъ и се върнѫлъ слѣдъ 16 дневно диктаторствуванье пакъ въ тихата си кѫщица.

ЦИРЦЕЯ, лъщеря на Хелиоса и Персея, извѣстна вълшебница. Тя живѣла на о-въ Ее, на който билъ изхвър-

ленъ Одисей. Цирцея дала на спѫтницитѣ му вълшебно питие и ги обърнѫла на свини, съ исключение на Еврилоха. На Одисея се удало съ помощьта на Хермеса да се запази отъ магията на Цирцея и да ѭ убѣди да възвърне на нещастнитѣ му спѫтници человѣческий имъ образъ. Той живѣлъ тамъ цѣла година и ималъ отъ неѭ синъ Телегонъ.

ЦИЦЕРОНЪ МАРКЪ ТУЛИЙ, най-великъ римски ораторъ, роденъ на 3 Януарий 106 г. пр. Хр. Като се образовалъ подъ рѫководството на най-добритѣ римски учители, той скоро добилъ голѣма извѣстность, като ораторъ. Въ 63 год. той станѫлъ консулъ, въ неговото консулство се явилъ заговора на Кателлина, но бунта билъ потушенъ благодарение на прѣдпазливостьта и енергията на Цицерона. По клѣветитѣ на неприятеля му Клодия Цицеронъ билъ изгоненъ отъ Римъ и отишелъ въ Гърция. На слѣдващата година Цицеронъ се върнѫлъ. Въ междуособната война между Цезаря и Помпея, Цицеронъ държалъ страната на Помпея. Подиръ битката при Фарсала и поражението на Помпея, Цицеронъ билъ простенъ отъ Цезаря и добилъ позволение да се върне въ Римъ. Отъ това врѣме той почнѫлъ да се занимава само съ частнитѣ си философски и риторически произведения. Слѣдъ смъртьта на Цезаря той се явилъ на общественното поприще и остро нападалъ Антония. Поради това, когато се съставилъ II-й триумвиратъ между Антония, Лепида и Октавиана, той билъ обявенъ вънъ отъ закона и билъ убитъ. Той билъ жененъ два пѫти — за Теренция и за младата и богатата Публия. Цицеронъ билъ забѣлѣжителенъ писатель, но като общественъ дѣятель той се отличавалъ съ недостатъкъ на твърдость и послѣдователность въ прокарваньето на своитѣ принципи: отъ началото билъ демократъ, послѣ водитель на консер-

вативната партия въ сената, държалъ страната на Помпея, послѣ на Цезаря.

Ш.

ШИШМАНЪ I, баща на Самуила, бълг. царь. Той подигнжлъ западнитѣ славяне противъ Петра въ 963 год. Той билъ князь на брисяцитѣ, основатель на нова династия въ България.

ШИШМАНЪ II, който наслѣдилъ прѣстола слѣдъ *Михаила Бдинский.* —

МИХАИЛЪ ШИШМАНЪ, основатель на послѣднята българска династия.

Ю.

ЮВЕНАЛЪ, великъ римски сатирикъ, който живѣлъ при императора Домициана и Трайана въ г. Аквина. До насъ сѫ дошле 16 негови сатири, които ясно рисуватъ нравитѣ и личноститѣ въ неговото врѣме въ единъ уязвителенъ тонъ. Ювеналъ умрѣлъ въ 1-то столѣтие сл. Хр.

ЮГУРТА, братовчедъ и приемникъ на Нумидийский царь Масиниса. Той билъ побѣденъ отъ Мария и заведенъ въ Римъ, гдѣто билъ задушенъ въ тъмницата.

ЮЛИАНЪ, наричанъ отстѫпникъ, римски императоръ 361—363 г. сл. Хр., братовчедъ на Константина Велики, роденъ въ Цариградъ въ 331 г. сл. Хр. Той билъ въспитанъ въ християнската вѣра, нъ билъ наклоненъ къмъ езическата религия и философия, а послѣ, като станжлъ императоръ, станжлъ гонитель на християнството. Той умрѣлъ въ битката съ перситѣ.

ЮНОНА, римска богиня, която съответствува на гръцката

Хера, съпруга и сестра на Юпитера, която се ползувала съ по-голѣма власть на небето, отъ колкото Хера. Заедно съ Минерва и Юпитера тя се чествувала въ Капитолий, като покровителка на римското царство, въ Римъ особенно ѭ чествували, като покровителка на женитѣ.

ЮЛИЙ ЦЕЗАРЬ, гл. *Цезарь.*

ЮЛЬ, гл. *Асканий.*

ЮПИТЕРЪ, римско божество, което съответствува на гр. Зевсъ. Той е царь на небето, отъ когото зависѭтъ всичкитѣ небесни явления, властитель на свѣта, управляващъ сѫдбата на народитѣ и държавитѣ. Той се счита за главенъ покровитель на римската държава; неговото свѣтилище се намира въ Капитолий и въ негова честь се извършвали игри. Юнона се считала негова жена.

Я.

ЯЗОНЪ, прѣдводитель на Аргонавтитѣ, синъ на Езопа, Иолкски царь, въ Тесалия. Подробности за първата половина на живота му има въ *Аргонавти.* Въ врѣме похода на Аргонавтитѣ Язонова вуйка, Пелей, убилъ баща му. За да си отмѫсти за това прѣстѫпление Медея, жена на Язона, надумала дъщеритѣ на Пелея да нарѣжѫтъ баща си на части и да го сварѭтъ, като ги увѣрила, че той ще излѣзе младъ и силенъ; тя направила сѫщия опитъ на една овца, която излѣзла агне. По такъвъ начинъ умрѣлъ Пелей, а синъ му Акастъ изгонилъ Медея и Язона изъ Иолкъ. Тѣ отишле въ Коринтъ, гдѣто живѣли добрѣ до като Язонъ се влюбилъ въ Креуза, дъщерята на коринтския царь Креона. Медея страшно отмѫстила на мѫжа си. Тя пратила на Креуза

ядовита дрѣха, която като надѣнжла изгорѣла въ жестоки страдания. Двореца изгорѣлъ, сжщо и баща му на Язона, Креонъ, изгорѣлъ въ пламъцитѣ. Послѣ убила сама дѣцата си и прилѣтѣла на колѣсница впрѣгнжта въ крилати дракони.

ЯНУСЪ, старо латинско божество на слънцето и началото; послѣ, първий мѣсецъ на годината се наричалъ Януариусъ, на неговото име. Той се считалъ богъ на вратитѣ, вратаръ на небето, посрѣдникъ въ всѣка человѣческа работа. Него го призовавали въ врѣме на война и храма му стоялъ отворенъ, въ врѣме на война, а затворенъ въ мирно врѣме, което се случило само три пжти до Рождество Христово. Янусъ се изображавалъ съ двѣ лица, обърнжти на двѣ противоположни посоки; казватъ, че едното му лице е обжрнжто къмъ бждещето, а другото къмъ минжлото.

ЯНЕТЪ, единъ отъ Титанитѣ, синъ на Урана и Гея, баща на Атланта, Прометея, Епиметея.

КРАИ.

DR 65 .K3
Kratuk polasnitelen istoriches
Stanford University Libraries
3 6105 041 473 153

DR
65
K3

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.